

Година XX
Петак, 16. децембра 2016. године

Број/Broj

93

Година XX
Петак, 16. децембра/просинца 2016. године

ISSN 1512-7508 - српски језик

ISSN 1512-7486 - босански језик

ISSN 1512-7494 - хрватски језик

**ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

1324

На основу члана V 4. Устава Босне и Херцеговине, члана 9. став 3. и члана 10х. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07 и 24/08), те чл. 85. и 152. Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 79/14, 81/15 и 97/15), Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине је на 39. сједници, одржаној 14.12.2016. године, донио

**ОДЛУКУ
О ПОТВРЂИВАЊУ ИМЕНОВАЊА ЗАМЈЕНИКА
МИНИСТРА У САВЈЕТУ МИНИСТРА БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ**

I

Потврђује се именовање **Војина Мијатовића** за замјеника министра цивилних послова у Савјету министара Босне и Херцеговине.

II

Ова одлука ступа на снагу даном објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-34-1-3028/16
14. децембра 2016. године
Сарајево

Председавајући
Представничког дома
Шефик Џаферовић, с. р.

На основу члана V.4. Устава Босне и Херцеговине, члана 9. став 3. и члана 10х. Закона о Вјећу министара Босне и

Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07 и 24/08), те чл. 85. и 152. Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 79/14, 81/15 и 97/15), Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине је на 39. сједници, одржаној 14.12.2016., донио

**ОДЛУКУ
О ПОТВРЂИВАЊУ ИМЕНОВАЊА ЗАМЈЕНИКА
МИНИСТРА У ВЈЕЋУ МИНИСТРА БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ**

I.

Потврђује се именовање **Војина Мијатовића** за замјеника министра цивилних послова у Вјећу министара Босне и Херцеговине.

II.

Ова одлука ступа на снагу даном објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-34-1-3028/16
14. децембра 2016. године
Сарајево

Председавајући
Представничког дома
Шефик Џаферовић, с. р.

На temelju članka V.4. Ustava Bosne i Hercegovine, članka 9. stavak 3. i članka 10h. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07 i 24/08), te čl. 85. i 152. Poslovnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 79/14, 81/15 i 97/15), Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je na 39. sjednici, održanoj 14. prosinca 2016. године, донио

ODLUKU**O POTVRDI IMENOVANJA ZAMJENIKA MINISTRA U VIJEĆU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE****I.**

Potvrđuje se imenovanje **Vojina Mijatovića** za zamjenika ministra civilnih poslova u Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

II.

Ova Odluka stupa na snagu danom objave u "Službenom glasniku BiH".

Број 01-34-1-3028/16
14. prosinca 2016. godine
Sarajevo

Предсједатељ
Заступничког дома
Šefik Džaferović, v. r.

**САВЈЕТ МИНИСТАРА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ****1325**

На основу члана 10. став (2) Закона о Агенцији за пружање услуга у ваздушној пловидби Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 43/09) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на приједлог министра комуникација и транспорта Босне и Херцеговине, на 80. сједници, одржаној 10. новембра 2016. године, донио је

ОДЛУКУ**O IZMJENI ODLUKE O IMENOVANJU SAVJETA AGENCIJE ZA PRUŽANJE USLUGA U VAZDUŠNOJ PLOVIDBI BOSNE I HERCEGOVINE****Члан 1.**

(Предмет Одлуке)

У Одлуци о именовању Савјета Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби Босне и Херцеговине, ("Службени гласник БиХ", бр. 63/15 и 74/15), у члану 2. ставу (1) тачка. а) ријечи "Бесим Мехмедић" замјењују се ријечима "Фадил Мандал".

Члан 2.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 267/16
10. новембра 2016. године
Сарајево

Предсједavajuћи
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

На основу члана 10. став (2) Закона о Агенцији за пружање услуга у зрачној пловидби Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 43/09) и члана 17. Закона о Вјећу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Вјеће министара Босне и Херцеговине, на приједлог министра комуникација и промета Босне и Херцеговине, на 80. сједници, одржаној 10. новембра 2016. године, донјело је

ODLUKU**O IZMJENI ODLUKE O IMENOVANJU VIJEĆA AGENCIJE ZA PRUŽANJE USLUGA U ZRAČNOJ PLOVIDBI BOSNE I HERCEGOVINE****Члан 1.**

(Предмет Одлуке)

У Одлуци о именовању Вјећа Агенције за пружање услуга у зрачној пловидби Босне и Херцеговине, ("Службени гласник БиХ", бр. 63/15 и 74/15), у члану 2. ставу (1) тачка а) ријечи "Бесим Мехмедић" замјењују се ријечима "Фадил Мандал".

Члан 2.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

VM број 267/16
10. новембра 2016. године
Сарајево

Предсједavajuћи
Вјећа министара БиХ
Др. **Денис Звиздић**, с. р.

На основу члана 10. став (2) Закона о Агенцији за пружање услуга у зрачној пловидби Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 43/09) и члана 17. Закона о Вјећу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Вјеће министара Босне и Херцеговине, на приједлог министра комуникација и промета Босне и Херцеговине, на 80. сједници, одржаној 10. студенга 2016. године, донјело је

ODLUKU**O IZMJENI ODLUKE O IMENOVANJU VIJEĆA AGENCIJE ZA PRUŽANJE USLUGA U ZRAČNOJ PLOVIDBI BOSNE I HERCEGOVINE****Чланак 1.**

(Предмет Одлуке)

У Одлуци о именовању Вјећа Агенције за пружање услуга у зрачној пловидби Босне и Херцеговине, ("Службени гласник БиХ", бр. 63/15 и 74/15), у члану 2. ставу (1) тачка а) ријечи "Бесим Мехмедић" замјењују се ријечима "Фадил Мандал".

Чланак 2.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

VM број 267/16
10. студенга 2016. године
Сарајево

Предсједатељ
Вјећа министара БиХ
Др. **Денис Звиздић**, с. р.

1326

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), члана 49. и члана 62. став 2. тачка а) алинеја 3) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10 и 40/12), на приједлог Агенције за државну службу Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине, на 82. сједници одржаној 23.11.2016. године, донио је

**ОДЛУКУ
О УСВАЈАЊУ ПРОГРАМА ОБУКЕ ЗА
НОВОЗАПОСЛЕНЕ ДРЖАВНЕ СЛУЖБЕНИКЕ У
ИНСТИТУЦИЈАМА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**Члан 1.
(Предмет)**

Овом Одлуком усваја се Програм обуке за новозапослене државне службенике у институцијама Босне и Херцеговине, који је у прилогу ове одлуке и чини њен саставни дио.

**Члан 2.
(Престанак важења)**

Даном ступања на снагу ове Одлуке, престаје да важи Одлука о програму обуке новозапослених државних службеника у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 51/06).

**Члан 3.
(Ступање на снагу)**

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 275/16
23. новембра 2016. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др Денис Звиздић, с. р.

**ПРОГРАМ
ОБУКЕ ЗА НОВОЗАПОСЛЕНЕ ДРЖАВНЕ
СЛУЖБЕНИКЕ У ИНСТИТУЦИЈАМА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

I - Увод

Обука за новозапослене државне службенике је уобичајени и редовни облик обуке који се примјењује на новозапослене у државним службама многих земаља. Овај вид обуке има за циљ да лице које се први пут запошљава као државни службеник у некој од институција Босне и Херцеговине (у даљем тексту: институција), упозна са окружењем у које лице улази, као и са свим специфичностима тог радног окружења, од законског оквира у ком се одвија рад државних службеника у институцијама до специфичности рада у државној служби и неопходних вјештина и знања које требају посједовати државни службеници.

Изрази који су ради прегледности у Програму обуке за новозапослене државне службенике у институцијама Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Програм обуке), дати у једном граматичком роду без дискриминације се односе и на мушкарце и на жене.

II - Значај

Усвајање новог Програма обуке је корак ка квалитетном устроју и ефикасној јавној управи у Босни и Херцеговини, са обученим кадром који је способан да адекватно обави задатке који се постављају пред државне службенике у редовном послу, а посебно нове задатке које треба обавити у циљу реформе јавне управе, што је циљ свих успјешних јавних управа.

У том смислу, Програм обуке је обавезујући за све државне службенике који се први пут запошљавају у некој од институција, а Агенција за државну службу БиХ (у даљем тексту: Агенција), је надлежна за провођење овог Програма обуке.

III - Анализа постојећег стања

Прва и важећа Одлука о програму обуке новозапослених државних службеника у институцијама

Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 51/06), донесена је на 119. сједници Савјета министара 30.5.2006. године, и ступила на снагу 30.5.2006. године. Агенција је од тада континуирано проводила четвородневну обуку за све новозапослене државне службенике, кроз протекли десетогодишњи период.

На основу десетогодишњег искуства извођења обуке, проведених анкета међу полазницима и анализа, вођени чињеницом увођења обавезе полагања стручног испита за новозапослене државне службенике које проводи Министарство правде Босне и Херцеговине као и увођења оквира компетенција у запошљавању државних службеника, као развојне активности која доприноси унапређењу управљања људским потенцијалима, Агенција је уочила потребу доношења нове одлуке као и новог Програма обуке за новозапослене државне службенике институција.

Такође, Европска комисија је кроз Стратегију проширења појачала свој фокус на реформу јавне управе за земље кандидате, представљањем шест кључних подручја реформе и бољим интегрирањем реформе у процес проширења, а кроз јаче повезивање реформе јавне управе са преговорима о приступању. У оквиру документа "Принципи јавне управе", у области државне службе и управљања људским потенцијалима СИГМА је у име ЕУ-а дефинисала посебан принцип који се односи на стручно усавршавање државних службеника, дефиниран као принцип број 6 у овој области, а који гласи: "Обезбијеђено је стручно усавршавање државних службеника; оно обухвата редовно обучавање, правичну оцјену рада, мобилност и унапређење на основу објективних и транспарентних критерија и мериторности".

IV - Циљ и циљна група

Циљ новог Програма обуке је да обука за новозапослене државне службенике буде ефикаснија у односу на досадашњу и више прилагођена новим потребама државне службе због активности које се проводе на реформи јавне управе и увођења компетенција за све државне службенике. Овом обуком на адекватан начин ће се употпунити знања, побољшати вјештине и способности новозапослених државних службеника и то у складу са тренутним потребама праксе и службе, а пружа се и допринос реализацији општег циља у реформској области Управљање људским потенцијалима.

Циљна група су сви државни службеници који се по први пут запошљавају у неку од институција.

V - Реализирање обуке за новозапослене државне службенике и обавезе Агенције

Обука за новозапослене државне службенике се одвија по овом Програму обуке и то у одређеним временским интервалима, а реализује се у току радног времена.

Агенција у оквиру својих законских надлежности, предузима све потребне мјере ради реализације овог Програма обуке, укључујући надзор, као и праћење квалитета обуке путем евалуације.

VI - Обавезе институција БиХ

Институције су обавезне да омогуће новозапосленим државним службеницима да прођу ову обуку у складу са распоредом обуке који сачињава Агенција, с обзиром да је обука за новозапослене државне службенике, као дјелатност од општег интереса прописана законом и овим Програмом обуке, те као обавезујућа има предност у односу на друге активности новозапослених државних службеника у институцијама.

VII - Обавезе новозапослених државних службеника

Новозапослени државни службеници су дужни да се одазову на позив Агенције, те присуствује на минимално 75% програма обуке како би испунили услове за добијање сертификата.

Уколико су новозапослени државни службеници оправдано спријечени да се одазову позиву Агенције, због здравствених потешкоћа или неодгодивих пословних задатака, они или институција су дужни да најмање три дана прије почетка планиране обуке писменим путем обавијесте Агенцију о немогућности учествовања. Агенција ће у том случају обавијестити кандидата о новом термину обуке.

VIII - Финансијска средства

Финансијска средства за реализацију овог Програма обуке обезбијеђена су у Буџету Агенције.

IX - Програм обуке

Обука за новозапослене државне службенике обухвата двије области, и то област закона и област неопходних вјештина и знања, како је приказано у табели која сlijеди:

Област закона	Област неопходних вјештина и знања
Основе управе у БиХ (Закон о управи; Закон о Савјету министара БиХ; Закон о министарствима и другим органима управе БиХ)	Управљање људским потенцијалима (лични развој и развој каријере; стручно оспособљавање и усавршавање - обука, годишња оцјена рада, мотивација запослених)

Управни поступак и управни спор (Закон о управном поступку; Закон о управним споровима БиХ)	Етика у јавној управи (интегритет; превенција корупције; сукоб интереса)
Радни односи државних службеника (Закон о државној служби у институцијама БиХ; Закон о раду у институцијама БиХ)	Кодекс државних службеника и Дисциплинска одговорност (мобинг)
Јавне финансије (основе финансирања институција БиХ; појам јавних прихода и расхода; буџетски процес у БиХ; финансијске контроле у јавном сектору; плате и накнаде)	Развој социјалних вјештина у радном окружењу (тим и тимски рад; планирање и организовање; управљање временом, стресом и конфликтима)
Канцеларијско пословање у органима управе	Пословна комуникација и кореспонденција (Писање аката и језик у јавној администрацији; писана и усмена презентација; интерна комуникација и комуникација са странкама; пословни бонтон; пословни састанци; кореспонденција)
	Основе европских интеграција (елементарна знања из области ЕИ са посебним акцентом на тренутну ситуацију у којој се БиХ налази и обавезе које из тога произлазе; настанак и развој ЕУ; организација и функционисање ЕУ; реформе у контексту ЕУ интеграција)
	Увод е-управу (е-влада; заштита и безбједност података; информациони системи у органима управе)
	Укључивање принципа равноправности полова у државној управи

X - Начин извођења обуке и предавачи

Обука за новозапослене организује се на комбиновани начин (blended learning), и то један дио у учионици а други дио примјеном система е-learning (уз помоћ предавача, self-paced и webinari).

Предавачи на овој обуци могу бити:

- државни службеници са искуством;
- сертификовани тренери за одређене области;
- вањски сарадници.

XI - Веза са другим облицима стручног оспособљавања

Знања и вјештине понуђене кроз ову обуку не представљају значајније преклапање са знањима стеченим приликом полагања јавног, односно стручног испита, првенствено из разлога што је План обуке за новозапослене државне службенике шири и обухватнији, нуди сегмент неопходних вјештина. Ипак може се примјетити да ће знања стечена овом обуком лицу које је дужно полагати стручни управни испит олакшати припрему тог испита, док ће осталим помоћи да освјеже своја знања из релевантних области.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), člana 49. i člana 62. stav 2. tačka a) alineja 3) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10 i 40/12), na prijedlog Agencije za državnu službu Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 82. sjednici održanoj 23.11.2016. godine, donijelo je

ODLUKU
O USVAJANJU PROGRAMA OBUKE ZA
NOVOZAPOSLENE DRŽAVNE SLUŽBENIKE U
INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.
(Predmet)

Ovom Odlukom usvaja se Program обуке за новозапослене државне службенике у институцијама Bosne i Hercegovine, који је у прилогу ове одлуке и чини њен саставни дио.

Član 2.
(Prestanak важења)

Danom stupanja na snagu ove Odluke, prestaje да важи Odluka о програму обуке новозапослених државних службеника у институцијама Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 51/06).

Član 3.
(Stupanje на snagu)

Ova Odluka stupa на snagu осмог дана од дана објављивања у "Službenom glasniku BiH".

VM broj 275/16
23. novembra 2016. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

PROGRAM
OBUKE ZA NOVOZAPOSLENE DRŽAVNE
SLUŽBENIKE U INSTITUCIJAMA
BOSNE I HERCEGOVINE

I. Uvod

Обука за новозапослене државне службенике је уобичајени и редовни облик обуке који се примјењује на новозапослене у државним службама многих земаља. Овај вид обуке има за циљ да особу која се први пут запошљава као државни службеник у некој од институција Bosne i Hercegovine (у даљем тексту: институција), упозна са окружењем у које особа улази, као и са свим специфичностима тог радног окружења, од законског оквира у ком се одвија рад државних службеника у институцијама до специфичности рада у државној служби и неопходних вјештина и знања које требају посједовати државни службеници.

Izrazi који су ради preglednosti у Programу обуке за новозапослене државне службенике у институцијама Bosne i Hercegovine (у даљем тексту: Program обуке), dati у jednom

gramatičkom rodu bez diskriminacije se odnose i na muškarce i na žene.

II. Značaj

Usvajanje novog Programa obuke je korak ka kvalitetnom ustroju i efikasnoj javnoj upravi u Bosni i Hercegovini, sa obučanim kadrom koji je sposoban da adekvatno obavi zadatke koji se postavljaju pred državne službenike u redovnom poslu, a posebno nove zadatke koje treba obaviti u cilju reforme javne uprave, što je cilj svih uspješnih javnih uprava.

U tom smislu, Program obuke je obavezujući za sve državne službenike koji se prvi put zapošljavaju u nekoj od institucija, a Agencija za državnu službu BiH (u daljem tekstu: Agencija), je nadležna za provedbu ovog Programa obuke.

III. Analiza postojećeg stanja

Prva i važeća Odluka o programu obuke novozaposlenih državnih službenika u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 51/06), donesena je na 119. sjednici Vijeća ministara 30.5.2006. godine, i stupila na snagu 30.5.2006. godine. Agencija je od tada kontinuirano provodila četverodnevnu obuku za sve novozaposlene državne službenike, kroz protekli desetogodišnji period.

Na osnovu desetogodišnjeg iskustva izvođenja obuke, provedenih anketa među polaznicima i analiza, vođeni činjenicom uvođenja obaveze polaganja stručnog ispita za novozaposlene državne službenike koje provodi Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine kao i uvođenja okvira kompetencija u zapošljavanju državnih službenika, kao razvojne aktivnosti koja doprinosi unapređenju upravljanja ljudskim potencijalima, Agencija je uočila potrebu donošenja nove odluke kao i novog Programa obuke za novozaposlene državne službenike institucija.

Takođe, Evropska komisija je kroz Strategiju proširenja pojačala svoj fokus na reformu javne uprave za zemlje kandidate, predstavljanjem šest ključnih područja reforme i boljim integriranjem reforme u proces proširenja, a kroz jače povezivanje reforme javne uprave sa pregovorima o pristupanju. U okviru dokumenta "Principi javne uprave", u oblasti državne službe i upravljanja ljudskim potencijalima SIGMA je u ime EU-a definirala poseban princip koji se odnosi na stručno usavršavanje državnih službenika, definiran kao princip broj 6 u ovoj oblasti, a koji glasi: "Osigurano je stručno usavršavanje državnih službenika; ono obuhvata redovno obučavanje, pravilnu ocjenu rada, mobilnost i unapređenje na osnovu objektivnih i transparentnih kriterija i meritornosti".

IV. Cilj i ciljna grupa

Cilj novog Programa obuke je da obuka za novozaposlene državne službenike bude efikasnija u odnosu na dosadašnju i više prilagođena novim potrebama državne službe zbog aktivnosti koje se provode na reformi javne uprave i uvođenja kompetencija za sve državne službenike. Ovom obukom na adekvatan način će se upotpuniti znanja, poboljšati vještine i sposobnosti novozaposlenih državnih službenika i to u skladu sa trenutnim potrebama prakse i službe, a pruža se i doprinos realizaciji općeg cilja u reformskoj oblasti Upravljanje ljudskim potencijalima.

Ciljna grupa su svi državni službenici koji se po prvi put zapošljavaju u neku od institucija.

V. Realiziranje obuke za novozaposlene državne službenike i obaveze Agencije

Obuka za novozaposlene državne službenike se odvija po ovom Programu obuke i to u određenim vremenskim intervalima, a realizira se u toku radnog vremena.

Agencija u okviru svojih zakonskih nadležnosti, preduzima sve potrebne mjere radi realizacije ovog Programa obuke, uključujući nadzor, kao i praćenje kvaliteta obuke putem evaluacije.

VI. Obaveze institucija BiH

Institucije su obavezne da omoguće novozaposlenim državnim službenicima da prođu ovu obuku u skladu sa rasporedom obuke koji sačinjava Agencija, s obzirom da je obuka za novozaposlene državne službenike, kao djelatnost od općeg interesa propisana zakonom i ovim Programom obuke, te kao obavezujuća ima prednost u odnosu na druge aktivnosti novozaposlenih državnih službenika u institucijama.

VII. Obaveze novozaposlenih državnih službenika

Novozaposleni državni službenici su dužni da se odazovu na poziv Agencije, te prisustvuje na minimalno 75% programa obuke kako bi ispunili uvjete za dobivanje sertifikata.

Ukoliko su novozaposleni državni službenici opravdano spriječeni da se odazovu pozivu Agencije, zbog zdravstvenih poteškoća ili neodgovornih poslovnih zadataka, oni ili institucija su dužni da najmanje tri dana prije početka planirane obuke pismenim putem obavijeste Agenciju o nemogućnosti učestvovanja. Agencija će u tom slučaju obavijestiti kandidata o novom terminu obuke.

VIII. Finansijska sredstva

Finansijska sredstva za realizaciju ovog Programa obuke osigurana su u Budžetu Agencije.

IX. Program obuke

Obuka za novozaposlene državne službenike obuhvata dvije oblasti, i to oblast zakona i oblast neophodnih vještina i znanja, kako je prikazano u tabeli koja slijedi:

Oblast zakona	Oblast neophodnih vještina i znanja
Osnove uprave u BiH (Zakon o upravi; Zakon o Vijeću ministara BiH; Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave BiH)	Upravljanje ljudskim potencijalima (lični razvoj i razvoj karijere; stručno osposobljavanje i usavršavanje - obuka, godišnja ocjena rada, motivacija zaposlenih)
Upravni postupak i upravni spor (Zakon o upravnom postupku; Zakon o upravnim sporovima BiH)	Etika u javnoj upravi (integritet; prevencija korupcije; sukob interesa)
Radni odnosi državnih službenika (Zakon o državnoj službi u institucijama BiH; Zakon o radu u institucijama BiH)	Kodeks državnih službenika i Disciplinska odgovornost (mobing)
Javne finansije (osnove finansiranja institucija BiH; pojam javnih prihoda i rashoda; budžetski proces u BiH; finansijske kontrole u javnom sektoru; plate i naknade)	Razvoj socijalnih vještina u radnom okruženju (tim i timski rad; planiranje i organiziranje; upravljanje vremenom, stresom i konfliktima)
Kancelarijsko poslovanje u organima uprave	Poslovna komunikacija i korespondencija (Pisanje akata i jezik u javnoj administraciji; pisana i usmena prezentacija; interna komunikacija i komunikacija sa strankama; poslovni bonton; poslovni sastanci; korespondencija)
	Osnove evropskih integracija (elementarna znanja iz oblasti EI sa posebnim akcentom na trenutnu situaciju u kojoj se BiH nalazi i obaveze koje iz toga proizlaze; nastanak i razvoj EU; organizacija i funkcioniranje EU; reforme u kontekstu EU integracija)
	Uvod e-uprave (e-vlada; zaštita i sigurnost podataka; informacijski sistemi u organima uprave)
	Uključivanje principa ravnopravnosti polova u državnoj upravi

X. Način izvođenja obuke i predavači

Obuka za novozaposlene organizira se na kombinirani način (blended learning), i to jedan dio u učionici a drugi dio primjenom sistema e-learning (uz pomoć predavača, self-paced i webinari).

Predavači na ovoj obuci mogu biti:

- državni službenici sa iskustvom;

- certificirani treneri za određene oblasti;
- vanjski saradnici.

XI. Veza sa drugim oblicima stručnog osposobljavanja

Znanja i vještine ponuđene kroz ovu obuku ne predstavljaju značajnije preklapanje sa znanjima stečenim prilikom polaganja javnog, odnosno stručnog ispita, prvenstveno iz razloga što je Plan obuke za novozaposlene državne službenike širi i obuhvatniji, nudi segment neophodnih vještina. Ipak može se primijetiti da će znanja stečena ovom obukom licu koje je dužno polagati stručni upravni ispit olakšati pripremu tog ispita, dok će ostalim pomoći da osvježe svoja znanja iz relevantnih oblasti.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), članka 49. i članka 62. stavak 2. točka a) alineja 3) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10 i 40/12), na prijedlog Agencije za državnu službu Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 82. sjednici održanoj 23.11.2016. godine, donijelo je

ODLUKU O USVAJANJU PROGRAMA OBUKE ZA NOVOUPOSLENE DRŽAVNE SLUŽBENIKE U INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.

(Predmet)

Ovom Odlukom usvaja se Program obuke za novouposlene državne službenike u institucijama Bosne i Hercegovine, koji je u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio.

Članak 2.

(Prestanak važenja)

Danom stupanja na snagu ove Odluke, prestaje da važi Odluka o programu obuke novouposlenih državnih službenika u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 51/06).

Članak 3.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 275/16
23. studenoga 2016. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, v. r.

PROGRAM OBUKE ZA NOVOUPOSLENE DRŽAVNE SLUŽBENIKE U INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE

I. Uvod

Obuka za novouposlene državne službenike je uobičajeni i redoviti oblik obuke koji se primjenjuje na novouposlene u državnim službama mnogih zemalja. Ovaj vid obuke ima za cilj da osobu koja se prvi put zapošljava kao državni službenik u nekoj od institucija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: institucija), upozna s okruženjem u koje osoba ulazi, kao i sa svim specifičnostima tog radnog okruženja, od zakonskog okvira u kom se odvija rad državnih službenika u institucijama do specifičnosti rada u državnoj službi i neophodnih vještina i znanja koje trebaju posjedovati državni službenici.

Izrazi koji su radi preglednosti u Programu obuke za novouposlene državne službenike u institucijama Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Program obuke), dati u jednom

gramatičkom rodu bez diskriminacije se odnose i na muškarce i na žene.

II. Značaj

Usvajanje novog Programa obuke je korak ka kvalitetnom ustroju i efikasnoj javnoj upravi u Bosni i Hercegovini, s obučeni kadrom koji je sposoban da adekvatno obavi zadatke koji se postavljaju pred državne službenike u redovnom poslu, a posebno nove zadatke koje treba obaviti u cilju reforme javne uprave, što je cilj svih uspješnih javnih uprava.

U tom smislu, Program obuke je obavezujući za sve državne službenike koji se prvi put upošljavaju u nekoj od institucija, a Agencija za državnu službu BiH (u daljnjem tekstu: Agencija), je nadležna za provedbu ovog Programa obuke.

III. Analiza postojećeg stanja

Prva i važeća Odluka o programu obuke novouposlenih državnih službenika u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 51/06), donesena je na 119. sjednici Vijeća ministara 30.5.2006. godine, i stupila na snagu 30.5.2006. godine. Agencija je od tada kontinuirano provodila četverodnevnu obuku za sve novouposlene državne službenike, kroz protekli desetogodišnji period.

Na temelju desetogodišnjeg iskustva izvođenja obuke, provedenih anketa među polaznicima i analiza, vođeni činjenicom uvođenja obveze polaganja stručnog ispita za novouposlene državne službenike koje provodi Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine kao i uvođenja okvira kompetencija u zapošljavanju državnih službenika, kao razvojne aktivnosti koja doprinosi unapređenju upravljanja ljudskim potencijalima, Agencija je uočila potrebu donošenja nove odluke kao i novog Program obuke za novouposlene državne službenike institucija.

Takođe, Europska komisija je kroz Strategiju proširenja pojačala svoj fokus na reformu javne uprave za zemlje kandidate, predstavljajući šest ključnih područja reforme i boljim integriranjem reforme u proces proširenja, a kroz jače povezivanje reforme javne uprave s pregovorima o pristupanju. U okviru dokumenta "Principi javne uprave", u oblasti državne službe i upravljanja ljudskim potencijalima SIGMA je u ime EU-a definirala poseban princip koji se odnosi na stručno usavršavanje državnih službenika, definiran kao princip broj 6 u ovoj oblasti, a koji glasi: "Osigurano je stručno usavršavanje državnih službenika; ono obuhvata redovno obučavanje, pravičnu ocjenu rada, mobilnost i unapređenje na temelju objektivnih i transparentnih kriterija i meritornosti".

IV. Cilj i ciljna grupa

Cilj novog Programa obuke je da obuka za novouposlene državne službenike bude efikasnija u odnosu na dosadašnju i više prilagođena novim potrebama državne službe zbog aktivnosti koje se provode na reformi javne uprave i uvođenja kompetencija za sve državne službenike. Ovom obukom na adekvatan način će se upotrijebiti znanja, poboljšati vještine i sposobnosti novouposlenih državnih službenika i to sukladno trenutnim potrebama prakse i službe, a pruža se i doprinos realizaciji općeg cilja u reformskoj oblasti Upravljanje ljudskim potencijalima.

Ciljna grupa su svi državni službenici koji se po prvi put upošljavaju u neku od institucija.

V. Realiziranje obuke za novouposlene državne službenike i obveze Agencije

Obuka za novouposlene državne službenike se odvija po ovom Programu obuke i to u određenim vremenskim intervalima, a realizira se u toku radnog vremena.

Agencija u okviru svojih zakonskih nadležnosti, preduzima sve potrebne mjere radi realizacije ovog Programa obuke, uključujući nadzor, kao i praćenje kvaliteta obuke putem evaluacije.

VI. Obveze institucija BiH

Institucije su obvezne da omoguće novouposlenim državnim službenicima da prođu ovu obuku sukladno rasporedu obuke koji sačinjava Agencija, s obzirom da je obuka za novoupogle državne službenike, kao djelatnost od općeg interesa propisana zakonom i ovim Programom obuke, te kao obvezujuća ima prednost u odnosu na druge aktivnosti novouposlenih državnih službenika u institucijama.

VII. Obveze novouposlenih državnih službenika

Novouposleni državni službenici su dužni da se odazovu na poziv Agencije, te prisustvuje na minimalno 75% programa obuke kako bi ispunili uvjete za dobivanje certifikata.

Ukoliko su novouposleni državni službenici opravdano spriječeni da se odazovu pozivu Agencije, zbog zdravstvenih poteškoća ili neodgovodivih poslovnih zadataka, oni ili institucija su dužni da najmanje tri dana prije početka planirane obuke pismenim putem obavijeste Agenciju o nemogućnosti sudjelovanja. Agencija će u tom slučaju obavijestiti kandidata o novom terminu obuke.

VIII. Financijska sredstva

Financijska sredstva za realizaciju ovog Programa obuke osigurana su u Proračunu Agencije.

IX. Program obuke

Obuka za novoupogle državne službenike obuhvata dvije oblasti, i to oblast zakona i oblast neophodnih vještina i znanja, kako je prikazano u tabeli koja slijedi:

Oblast zakona	Oblast neophodnih vještina i znanja
Temelji uprave u BiH (Zakon o upravi; Zakon o Vijeću ministara BiH; Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH)	Upravljanje ljudskim potencijalima (lični razvoj i razvoj karijere; stručno osposobljavanje i usavršavanje - obuka, godišnja ocjena rada, motivacija uposlenih)
Upravni postupak i upravni spor (Zakon o upravnom postupku; Zakon o upravnim sporovima BiH)	Etika u javnoj upravi (integritet; prevencija korupcije; sukob interesa)
Radni odnosi državnih službenika (Zakon o državnoj službi u institucijama BiH; Zakon o radu u institucijama BiH)	Kodeks državnih službenika i Disciplinska odgovornost (mobing)
Javne financije (temelji financiranja institucija BiH; pojam javnih prihoda i rashoda; proračunski proces u BiH; finansijske kontrole u javnom sektoru; plaće i naknade)	Razvoj socijalnih vještina u radnom okruženju (tim i timski rad; planiranje i organiziranje; upravljanje vremenom, stresom i konfliktima)
Uredsko poslovanje u tijelima uprave	Poslovna komunikacija i korespondencija (Pisanje akata i jezik u javnoj administraciji; pisana i usmena prezentacija; interna komunikacija i komunikacija sa strankama; poslovni bonton; poslovni sastanci; korespondencija)
	Osnove europskih integracija (elementarna znanja iz oblasti EI s posebnim akcentom na trenutnu situaciju u kojoj se BiH nalazi i obveze koje iz toga proizlaze; nastanak i razvoj EU; organizacija i funkcioniranje EU; reforme u kontekstu EU integracija)
	Uvod e-upravu (e-vlada; zaštita i sigurnost podataka; informacijski sustavi u tijelima uprave)
	Uključivanje principa ravnopravnosti spolova u državnoj upravi

X. Način izvođenja obuke i predavači

Obuka za novoupogle organizira se na kombinirani način (blended learning), i to jedan dio u učionici a drugi dio primjenom sistema e-learning (uz pomoć predavača, self-paced i webinar).

Predavači na ovoj obuci mogu biti:

- državni službenici sa iskustvom;
- certificirani treneri za određene oblasti;

- vanjski suradnici.

XI. Veza s drugim oblicima stručnog osposobljavanja

Znanja i vještine ponuđene kroz ovu obuku ne predstavljaju značajnije preklapanje sa znanjima stečenim prilikom polaganja javnog, odnosno stručnog ispita, prvenstveno iz razloga što je Plan obuke za novoupogle državne službenike širi i obuhvatniji, nudi segment neophodnih vještina. Ipak može se primijetiti da će znanja stečena ovom obukom osobi koja je dužna polagati stručni upravni ispit olakšati pripremu tog ispita, dok će ostalim pomoći da osvježe svoja znanja iz relevantnih oblasti.

1327

Na osnovu člana 17. i člana 22. stav 1. Zakona o Savjetu ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/06, 76/07 i 24/08), Savjet ministara Bosne i Hercegovine, na sjednici 80. održanoj 10. novembra 2016. godine, donio je

ОДЛУКУ О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ИМЕНОВАЊУ КООРДИНАЦИОНОГ ОДБОРА ЗА КОНТРОЛУ МАЛОГ И ЛАКОГ НАОРУЖАЊА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Члан 1.

У Одлуци о именовању Координационог одбора за контролу малог и лаког наоружања у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 95/13 и 62/15) у члану 1. тач. г), ј), л) и с) мијењају се и гласе:

- г) Белма Сарић-Етеровић, Министарство иностраних послова Босне и Херцеговине, члан;
- ј) Белма Салић, Министарство спољне трговине и економских односа, члан;
- л) Тихомир Цвијић, Министарство унутрашњих послова Републике Српске, члан;
- с) Предраг Радојичић, Гранична полиција Босне и Херцеговине, члан.

Члан 2.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 276/16
10. новембра 2016. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Др Денис Звиздић, с. р.

На основу члана 17. и члана 22. став 1. Закона о Вјећу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/06, 76/07 и 24/08), Вјеће министара Босне и Херцеговине, на 80. сједници одржаној 10. новембра 2016. године, донјело је

ОДЛУКУ О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ИМЕНОВАЊУ КООРДИНАЦИЈСКОГ ОДБОРА ЗА КОНТРОЛУ МАЛОГ И ЛАКОГ НАОРУЖАЊА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Члан 1.

У Одлуци о именовању Координацијског одбора за контролу малог и лаког наоружања у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ" бр. 95/13 и 62/15) у члану 1. тач. г), ј), л) и с) мијењају се и гласе:

- г) Белма Сарић-Етеровић, Министарство ванjsких послова Босне и Херцеговине, члан;

- j) Belma Salić, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, član;
- l) Tihomir Cvijić, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, član;
- s) Predrag Radojičić, Granična policija Bosne i Hercegovine, član.

Član 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 276/16
10. novembra 2016. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Temeljem članka 17. i članka 22. stavak 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/06, 76/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 80. sjednici održanoj 10. studenoga 2016. godine, donijelo je

ODLUKU

**O IZMJENI ODLUKE O IMENOVANJU
KOORDINACIJSKOG ODBORA ZA KONTROLU
MALOG I LAKOG NAORUŽANJA U BOSNI I
HERCEGOVINI**

Članak 1.

U Odluci o imenovanju Koordinacijskog odbora za kontrolu malog i lakog naoružanja u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 95/13 i 62/15) u članku 1. toč. g), j), l) i s) mijenjaju se i glase:

- g) Belma Sarić-Eterović, Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, član;
- j) Belma Salić, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, član;
- l) Tihomir Cvijić, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srpske, član;
- s) Predrag Radojičić, Granična policija Bosne i Hercegovine, član.

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 276/16
10. studenoga 2016. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

1328

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), члана 4. став (2) Одлуке о посебним обавезама правних и физичких лица које пружају телекомуникацијске услуге, администрирају телекомуникацијске мреже и врше телекомуникацијске дјелатности у погледу обезбјеђења и одржавања капацитета који ће омогућити овлашћеним агенцијама да врше законито пресретање телекомуникација, као и капацитета за чување и осигуравање телекомуникацијских података ("Службени гласник БиХ", бр. 104/06 и 58/07) и члана 3. став (1) Одлуке о саставу Заједничког управног одбора за законито пресретање телекомуникација и начину извршавања активности ("Службени гласник БиХ", број 58/07), на приједлог Министарства безбједности Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине, на 80. сједници, одржаној 10.11.2016. године, донијело је

ОДЛУКУ

**О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА
ЗАЈЕДНИЧКОГ УПРАВНОГ ОДБОРА ЗА ЗАКОНИТО
ПРЕСРЕТАЊЕ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА И НАЧИНУ
ИЗВРШАВАЊА АКТИВНОСТИ**

Члан 1.

У Одлуци о именовању чланова Заједничког управног одбора за законито пресретање телекомуникација и начину извршавања активности ("Службени гласник БиХ", број 93/12), у члану 2. тачка а), б) и ц) се мијењају и гласе:

- a) **Мио Крешћ, представник Министарства безбједности Босне и Херцеговине**
- b) **Предраг Симовић, представник Државне агенције за истраге и заштиту**
- ц) **Сакиб Вуковић, представник Обавјештајно-безбједносне агенције**

Члан 2.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 277/16
10. новембра 2016. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др Денис Звиздић, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), člana 4. stav (2) Odluke o posebnim obavezama pravnih i fizičkih lica koje pružaju telekomunikacijske usluge, administriraju telekomunikacijske mreže i vrše telekomunikacijske djelatnosti u pogledu osiguranja i održavanja kapaciteta koji će omogućiti ovlaštenim agencijama da vrše zakonito presretanje telekomunikacija, kao i kapaciteta za čuvanje i osiguranje telekomunikacijskih podataka ("Službeni glasnik BiH", br. 104/06 i 58/07) i člana 3. stav (1) Odluke o sastavu Zajedničkog upravnog odbora za zakonito presretanje telekomunikacija i načinu izvršavanja aktivnosti ("Službeni glasnik BiH", broj 58/07), na prijedlog Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 80. sjednici, održanoj 10.11.2016. godine, donijelo je

ODLUKU

**O IZMJENI ODLUKE O IMENOVANJU ČLANOVA
ZAJEDNIČKOG UPRAVNOG ODBORA ZA ZAKONITO
PRESRETANJE TELEKOMUNIKACIJA I NAČINU
IZVRŠAVANJA AKTIVNOSTI**

Član 1.

U Odluci o imenovanju članova Zajedničkog upravnog odbora za zakonito presretanje telekomunikacija i načinu izvršavanja aktivnosti ("Službeni glasnik BiH", broj 93/12), u članu 2. tačka a), b) i c) se mijenjaju i glase:

- a) Mijo Krešić, predstavnik Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine
- b) Predrag Simović, predstavnik Državne agencije za istrage i zaštitu
- c) Sakib Vuković, predstavnik Obavještajno-sigurnosne agencije

Član 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 277/16
10. novembra 2016. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), članka 4. stavak (2) Odluke o posebnim obvezama pravnih i fizičkih osoba koje pružaju telekomunikacijske usluge, administriraju telekomunikacijske mreže i vrše telekomunikacijske djelatnosti u pogledu osiguranja i održavanja kapaciteta koji će omogućiti ovlaštenim agencijama da vrše zakonito presretanje telekomunikacija, kao i kapaciteta za čuvanje i osiguravanje telekomunikacijskih podataka ("Službeni glasnik BiH", br. 104/06 i 58/07) i članka 3. stavak (1) Odluke o sastavu Zajedničkog upravnog odbora za zakonito presretanje telekomunikacija i načinu izvršavanja aktivnosti ("Službeni glasnik BiH", broj 58/07), na prijedlog Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 80. sjednici, održanoj 10.11.2016. godine, donijelo je

ODLUKU

**O IZMJENI ODLUKE O IMENOVANJU ČLANOVA
ZAJEDNIČKOG UPRAVNOG ODBORA ZA ZAKONITO
PRESRETANJE TELEKOMUNIKACIJA I NAČINU
IZVRŠAVANJA AKTIVNOSTI**

Članak 1.

U Odluci o imenovanju članova Zajedničkog upravnog odbora za zakonito presretanje telekomunikacija i načinu izvršavanja aktivnosti ("Službeni glasnik BiH", broj 93/12), u članku 2. točka a), b) i c) se mijenjaju i glase:

- Mijo Krešić, predstavnik Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine
- Predrag Simović, predstavnik Državne agencije za istrage i zaštitu
- Sakib Vuković, predstavnik Obavještajno-sigurnosne agencije

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 277/16
10. studenoga 2016. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

1329

На основу члана 17. и члана 22. став 1. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у вези са чланом 81. Закона о спречавању и сузбијању злоупотребе опојних дрога ("Службени гласник БиХ", број 8/06), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 80. сједници одржаној 10. новембра 2016. године, донио је

ОДЛУКУ

**О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ФОРМИРАЊУ РАДНЕ
ГРУПЕ ЗА ИЗРАДУ ИЗМЈЕНА И ДОПУНА
ПРАВИЛНИКА О ЧУВАЊУ И УНИШТАВАЊУ
ОДУЗЕТЕ ОПОЛНЕ ДРОГЕ, ПСИХОТРОПНИХ
СУПСТАНЦИ, БИЈАКА ИЗ КОЈИХ СЕ МОЖЕ
ДОБИТИ ОПОЛНА ДРОГА И ПРЕКУРСОРА**

Члан 1

У Одлуци о формирању Радне групе за израду измјена и допуна Правилника о чувању и уништавању одузете опојне дроге, психотропних супстанци, биљака из којих се може добити опојна дрога и прекурсора ("Службени гласник БиХ", број 22/16), у члану 7. број "180" замјењује се ријечју "годину".

Члан 2.

Ова Одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 278/16
10. новембра 2016. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др Денис Звиздић, с. р.

Na osnovu člana 17. i člana 22. stav 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi sa članom 81. Zakona o sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga ("Službeni glasnik BiH", broj 8/06), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 80. sjednici održanoj 10. novembra 2016. godine, donijelo je

ODLUKU

**O IZMJENI ODLUKE O FORMIRANJU RADNE GRUPE
ZA IZRADU IZMJENA I DOPUNA PRAVILNIKA O
ČUVANJU I UNIŠTAVANJU ODUZETE OPOJNE
DROGE, PSIHOTROPNIH TVARI, BILJAKA IZ KOJIH
SE MOŽE DOBITI OPOJNA DROGA I PREKURSORA**

Član 1.

U Odluci o formiranju Radne grupe za izradu izmjena i dopuna Pravilnika o čuvanju i uništavanju oduzete opojne droge, psihotropnih tvari, biljaka iz kojih se može dobiti opojna droga i prekursora ("Službeni glasnik BiH", broj 22/16), u članu 7. broj "180" zamjenjuje se riječju "godinu".

Član 2.

Ova Odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 278/16
10. novembra 2016. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Na temelju članka 17. i članka 22. stavak 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u svezi sa člankom 81. Zakona o sprečavanju i suzbijanju zlouporabe opojnih droga ("Službeni glasnik BiH", broj 8/06), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 80. sjednici održanoj 10. studenog 2016. godine, donijelo je

ODLUKU

**O IZMJENI ODLUKE O FORMIRANJU RADNE
SKUPINE ZA IZRADU IZMJENA I DOPUNA
PRAVILNIKA O ČUVANJU I UNIŠTENJU ODUZETE
OPOJNE DROGE, PSIHOTROPNIH TVARI, BILJAKA IZ
KOJIH SE MOŽE DOBITI OPOJNA DROGA I
PREKURSORA**

Članak 1.

U Odluci o formiranju Radne skupine za izradu izmjena i dopuna Pravilnika o čuvanju i uništenju oduzete opojne droge, psihotropnih tvari, biljaka iz kojih se može dobiti opojna droga i prekursora ("Službeni glasnik BiH", broj 22/16), u članku 7. broj "180" zamjenjuje se riječju "godinu".

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др Денис Звиздић, с. р.

Na osnovu člana 13. i člana 30. stav (3) Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09, 76/09 i 87/13) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 82. sjednici, održanoj 23.11. 2016. godine, donijelo je

ODLUKU O STICANJU DRŽAVLJANSTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.

(Predmet Odluke)

Ali Riza (Mustafa) Akbaš, rođen 01.01.1971. godine u mjestu Manavgat, državljanin Republike Turske, stiče državljanstvo Bosne i Hercegovine, u skladu sa članom 13. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine.

Član 2.

(Upis u matične knjige)

Na osnovu ove odluke nadležni matični ured izvršit će upis u matične knjige rođenih, odnosno knjige državljana Bosne i Hercegovine.

Član 3.

(Realizacija)

Zadužuje se Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine za realizaciju ove odluke.

Član 4.

(Stupanje na snagu)

Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 282/16
23. novembra 2016. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Temeljem članka 13. i članka 30. stavak (3) Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09, 76/09 i 87/13) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 82. sjednici, održanoj 23.11.2016. godine, donijelo je

ODLUKU O STJECANJU DRŽAVLJANSTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.

(Predmet Odluke)

Ali Riza (Mustafa) Akbaš, rođen 1.1.1971. godine u mjestu Manavgat, državljanin Republike Turske, stječe državljanstvo Bosne i Hercegovine sukladno članku 13. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine.

Članak 2.

(Upis u matične knjige)

Temeljem ove odluke nadležni matični ured izvršit će upis u matične knjige rođenih, odnosno knjige državljana Bosne i Hercegovine.

Članak 3.

(Realizacija)

Zadužuje se Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine za realiziranje ove odluke.

Članak 4.

(Stupanje na snagu)

Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM 282/16
23. studenoga 2016. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

1332

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), члана 2. тачка а) Одлуке о одобравању куповине/набавке објеката за смјештај институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 95/13), члана 2. став (4) Одлуке о одобравању куповине/набавке објеката за смјештај институција Босне и Херцеговине у Сарајеву ("Службени гласник БиХ", број 9/16), а у вези са чланом 8. став (2) тач. д) и е) Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 61/04, 49/09, 42/12 и 87/12 и 32/13), на приједлог Комисије за провођење поступка куповине/набавке објекта, Савјет министара Босне и Херцеговине, на сједници 79. одржаној 3. новембра 2016. године, донио је

**ОДЛУКУ
О КУПОВИНИ/НАБАВКИ ОБЈЕКТА ЗА СМЈЕШТАЈ
ИНСТИТУЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У
САРАЈЕВУ**

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Овом Одлуком одобрава се куповина/набавка објекта за потребе смјештаја институција Босне и Херцеговине у Сарајеву на адреси Дубровачка број 6, уписан код Општинског суда у Сарајеву, ЗК уложак број 128, КО СП_СА_ Махала Ј, на земљишту означеним као земљишне парцеле 230 и 313, са ознаком пословне зграде са припадајућим двориштем (лист А), површине 7.617,02 м² власништво УНИОН БАНКА дд Сарајево, по укупној цијени 22.346.434 КМ са укљученим износом припадајућег пореза.

Члан 2.

(Начин финансирања и динамика реализације)

Финансирање набавке објекта из члана 1. ове Одлуке вршиће се у периоду од 2016. до 2020. године кроз програм вишегодишњег капиталног улагања који ће бити евидентиран у буџету Службе за заједничке послове институција Босне и Херцеговине, из следећих извора и динамично реализације како слиједи:

- a) 2016. godina - sredstva u iznosu od 9.486.837 KM osigurana u ranijem periodu na osnovu Odluke o odobranju projekta kupovine/nabavke objekata za smjestaj institucija Bosne i Hercegovine koji će se uvrstiti u program viшегодишњих капиталних ulaganja za period 2012. - 2014. godine ("Службени гласник БиХ", број 30/13);
- b) 2017. година - средства у износу од 4.000.000 KM биће осигурана из средстава од сукцесије на основу наплате клириншког дуга Руске Федерације;
- c) 2018. година - средства у износу од 4.000.000 KM биће осигурана из буџета институција Босне и Херцеговине;
- d) 2019. година - средства у износу од 4.000.000 KM биће осигурана из буџета институција Босне и Херцеговине;

- e) 2020. godinu - средства у износу од 859.597 KM биће осигурана из буџета институција Босне и Херцеговине."

Члан 3.

(Овлашћење за закључивање и укњижбу)

За закључивање уговора о куповини објекта из члана 1. ове Одлуке и укњижбу овлашћује се руководиоца Службе за заједничке послове институција Босне и Херцеговине, а на основу приједлога Комисије за провођења поступка куповине/набавке објекта.

Члан 4.

(Реализација Одлуке)

За реализацију ове Одлуке задужује се Служба за заједничке послове институција Босне и Херцеговине и Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине.

Члан 5.

(Ступање на снагу)

- (1) Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".
- (2) Ступањем на снагу ове Одлуке престаје да важи Одлука о одобравању Пројекта куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине, који ће се уврстити у програм вишегодишњих капиталних улагања за период 2012. - 2014. године ("Службени гласник БиХ", број 30/13).

СМ број 283/16
3. новембра 2016. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

На основу члана 17. Закона о Вјећу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), члана 2. тачка а) Одлуке о одобравању куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 95/13), члана 2. став (4) Одлуке о одобравању куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине у Сарајеву ("Службени гласник БиХ", број 9/16), а у вези са чланом 8. став (2) тач. д) и е) Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 61/04, 49/09, 42/12 и 87/12 и 32/13), на приједлог Комисије за провођење поступка куповине/набавке објекта, Вјеће министара Босне и Херцеговине, на сједници 79. одржаног 03. новембра 2016. године, донјело је

ОДЛУКУ

О КУПОВИНИ/НАБАВКИ ОБЈЕКТА ЗА СМЈЕШТАЈ ИНСТИТУЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У САРАЈЕВУ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Овом Одлуком одобрава се куповина/набавка објекта за потребе смјештаја институција Босне и Херцеговине у Сарајеву на адреси Дубровацка број 6, уписан код Опćинског суда у Сарајеву, ЗК уложак број 128, КО SP_ SA_ Махала L, на земљишту означеним као земљишне парцеле 230 и 313, с ознаком пословне зграде с припадајућим двориштем (list A), површине 7.617,02 m² власништво UNION BANKA dd Сарајево, по укупној цијени 22.346.434 KM с укљученим износом припадајућег пореза.

Члан 2.

(Наћин финансирања и динамика реализације)

Финансирање набавке објекта из члана 1. ове Одлуке вршит ће се у периоду од 2016. до 2020. године кроз програм

вишегодишњег капиталног улагања који ће бити евидентан у буџету Службе за заједничке послове институција Босне и Херцеговине, из слједещих извора и динамиком реализације како слједи:

- a) 2016. година - средства у износу од 9.486.837 KM осигурана у ранијем периоду на основу Одлуке о одобравању пројекта куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине који ће се уврстити у програм вишегодишњих капиталних улагања за период 2012. - 2014. године ("Службени гласник БиХ", број 30/13);
- b) 2017. година - средства у износу од 4.000.000 KM бит ће осигурана из средстава од sukcesije на основу наплате клириншког дуга Руске Федерације;
- c) 2018. година - средства у износу од 4.000.000 KM бит ће осигурана из буџета институција Босне и Херцеговине;
- d) 2019. година - средства у износу од 4.000.000 KM бит ће осигурана из буџета институција Босне и Херцеговине;
- e) 2020. godinu - средства у износу од 859.597 KM бит ће осигурана из буџета институција Босне и Херцеговине."

Члан 3.

(Овлашћење за закључивање и укњижбу)

За закључивање уговора о куповини објекта из члана 1. ове Одлуке и укњижбу овлашћује се руководиоца Службе за заједничке послове институција Босне и Херцеговине, а на основу приједлога Комисије за провођења поступка куповине/набавке објекта.

Члан 4.

(Реализација Одлуке)

За реализацију ове Одлуке задужује се Служба за заједничке послове институција Босне и Херцеговине и Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине.

Члан 5.

(Ступање на снагу)

- (1) Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".
- (2) Ступањем на снагу ове Одлуке престаје да важи Одлука о одобравању Пројекта куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине, који ће се уврстити у програм вишегодишњих капиталних улагања за период 2012. - 2014. године ("Службени гласник БиХ", број 30/13).

VM број 283/16
03. новембра 2016. године
Сарајево

Председавајући
Вјећа министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

На основу члана 17. Закона о Вјећу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), члана 2. тачка а) Одлуке о одобравању куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 95/13), члана 2. ставак (4) Одлуке о одобравању куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине у Сарајеву ("Службени гласник БиХ", број 9/16), а у вези са чланком 8. ставак (2) тач. д) и е) Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 61/04, 49/09, 42/12 и 87/12 и 32/13), на приједлог Повјеренства за спровођење поступка куповине/набавке објекта, Вјеће министара Босне и Херцеговине, на сједници 79. одржаног 03. студеног 2016. године, донјело је

ODLUKU
O KUPOVINI/NABAVI OBJEKTA ZA SMJEŠTAJ
INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE U SARAJEVU

Članak 1.
(Predmet Odluke)

Ovom Odlukom odobrava se kupovina/nabava objekta za potrebe smještaja institucija Bosne i Hercegovine u Sarajevu na adresi Dubrovačka broj 6, upisan kod Općinskog suda u Sarajevu, ZK uložak broj 128, KO SP_SA_Mahala L, na zemljištu označenim kao zemljišne parcele 230 i 313, s oznakom poslovne zgrade s pripadajućim dvorištem (list A), površine 7.617,02 m² vlasništvo UNION BANKA dd Sarajevo, po ukupnoj cijeni 22.346.434 KM s uključenim iznosom pripadajućeg poreza.

Članak 2.

(Način financiranja i dinamika realizacije)

Financiranje nabave objekta iz članka 1. ove Odluke vršit će se u razdoblju od 2016. do 2020. godine kroz program višegodišnjeg kapitalnog ulaganja koji će biti evidentiran u proračunu Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine, iz sljedećih izvora i dinamikom realizacije kako slijedi:

- a) 2016. godina - sredstva u iznosu od 9.486.837 KM osigurana u ranijem razdoblju temeljem Odluke o odobravanju projekta kupovine/nabave objekata za smještaj institucija Bosne i Hercegovine koji će se uvrstiti u program višegodišnjih kapitalnih ulaganja za razdoblje 2012. - 2014. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 30/13);
- b) 2017. godina - sredstva u iznosu od 4.000.000 KM biti će osigurana iz sredstava od sukcesije temeljem naplate klirinškog duga Ruske Federacije;
- c) 2018. godina - sredstva u iznosu od 4.000.000 KM biti će osigurana iz proračuna institucija Bosne i Hercegovine;
- d) 2019. godina - sredstva u iznosu od 4.000.000 KM biti će osigurana iz proračuna institucija Bosne i Hercegovine;
- e) 2020. godinu - sredstva u iznosu od 859.597 KM biti će osigurana iz proračuna institucija Bosne i Hercegovine."

Članak 3.

(Ovlaštenje za zaključivanje i uknjižbu)

Za zaključivanje ugovora o kupovini objekta iz članka 1. ove Odluke i uknjižbu ovlašćuje se rukovoditelj Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine, a na temelju prijedloga Povjerenstva za sprovođenja postupka kupovine/nabave objekta.

Članak 4.

(Realiziranje Odluke)

Za realiziranje ove Odluke zadužuje se Služba za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine i Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine.

Članak 5.

(Stupanje na snagu)

- (1) Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

- (2) Stupanjem na snagu ove Odluke prestaje da važi Odluka o odobravanju Projekta kupovine/nabave objekata za smještaj institucija Bosne i Hercegovine, koji će se uvrstiti u program višegodišnjih kapitalnih ulaganja za razdoblje 2012. - 2014. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 30/13).

VM broj 283/16
03. studenoga 2016. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

1333

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08) и члана 7. став (2) Правилника о природним минералним и природним изворским водама ("Службени гласник БиХ", бр. 26/10 и 32/12), на приједлог Агенције за безбједност хране Босне и Херцеговине, у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине, на 81. сједници одржаној 16. новембра 2016. године, донио је

ОДЛУКУ
О ОСНИВАЊУ КОМИСИЈЕ ЗА ПРИЗНАВАЊЕ
ПРИРОДНИХ МИНЕРАЛНИХ И ПРИРОДНИХ
ИЗВОРСКИХ ВОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Члан 1.

(Предмет)

Овом одлуком оснива се Комисија за признавање природних минералних и природних изворских вода у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Комисија) и именују њени чланови.

Члан 2.

(Именовање)

- (1) У Комисију се именују представници следећих институција:
 - a) Амела Исић, Агенција за безбједност хране Босне и Херцеговине - председница,
 - б) Амир Јубовац, Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине - члан,
 - ц) Илија Кларић, Влада Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, Одјељење за здравство и остале услуге - члан,
 - д) Душанка Данојевић, Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске - чланица,
 - е) Јелена Вићановић, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске - чланица,
 - ф) Музафера Калабушић, Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства - чланица,
 - г) Слађана Шарац, Федерално министарство здравства - чланица.
- (2) За техничког секретара Комисије одређује се Алем Демир, запослени у Агенцији за безбједност хране Босне и Херцеговине.

Члан 3.

(Мандат)

Комисија се именује на период од три године.

Члан 4.

(Надлежност и рад)

- (1) Комисија признаје сву природну минералну и природну изворску воду која се ставља на тржиште у Босни и Херцеговини, а Агенција за безбједност хране Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Агенција) доноси рјешење којим утврђује да је вода произведена, ускладиштена и стављена у промет у складу са одредбама Правилника о природним минералним и природним изворским водама ("Службени гласник БиХ", бр. 26/10 и 32/12).
- (2) Комисија признаје воду која се под називом "стона вода" може стављати на тржиште Босне и Херцеговине, на начин и у складу са одредбама Правилника о стоним водама ("Службени гласник БиХ", бр. 40/10 и 43/10).
- (3) Комисија је надлежна за:
 - а) стручну оцјену захтјева за издавање рјешења и разматрање доказа поднесених од подносиоца захтјева,
 - б) провјеру налаза предочених параметара и параметарских вриједности хемијских и биолошких својстава природних минералних и природних изворских вода,
 - ц) издавање мишљења о поднесеном захтјеву и подношење приједлога Агенцији за доношење рјешења.
- (4) У обављању својих послова, Комисија је овлашћена да приступи свим уређајима, постројењима и погонима за производњу природних минералних и природних изворских вода.
- (5) Комисија дјелује у складу са принципима објективности, транспарентности и недискриминације.
- (6) Сва остала питања која су неопходна за рад Комисије регулисана су Пословником о раду Комисије у складу са одредбама Правилника о природним минералним и природним изворским водама и Правилника о стоним водама.

Члан 5.

(Извјештавање)

Комисија подноси годишњи извјештај о раду и стању у области из своје надлежности директору Агенције, који га доставља Савјету министара Босне и Херцеговине на усвајање. Комисија подноси посебне извјештаје према потреби, или на захтјев директора Агенције.

Члан 6.

(Накнада)

- (1) Чланови Комисије имају право на новчану накнаду у износу од по 150,00 КМ по ријешеном предмету, а технички секретар Комисије у износу од 100,00 КМ по ријешеном предмету.
- (2) Мјесечна накнада за рад у Комисији може износити максимално до висине основице за обрачун плате запосленим у институцијама Босне и Херцеговине.
- (3) Укупна годишња накнада за рад у Комисији може износити максимално до 1.500,00 КМ.
- (4) Накнада за рад исплаћује се уз примјену ограничења прописаних чланом 39. ст. (3), (4) и (5) Закона о платама и накнадама у институцијама БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15 и 88/15).
- (5) Члан Комисије остварује право на накнаду за рад, у складу са одредбама ове одлуке, у мандату на који је именован.
- (6) Члан Комисије има право на накнаду трошкова смјештаја (ноћења) за дане када присуствује сједници

Комисије ван свог мјеста пребивалишта, у висини стварних трошкова.

- (7) Члан Комисије има право на накнаду трошкова превоза за дане када присуствује сједницама Комисије ван мјеста пребивалишта, обрачунату на основу вриједности појединачне карте на релацији: мјесто пребивалишта члана Комисије - мјесто одржавања сједнице Комисије, утврђеној линијским превозом.
- (8) Члан Комисије нема право на накнаду из става (7) овог члана у случају када за долазак на сједницу Комисије користи службено возило институције у којој има регулисан радноправни статус.
- (9) Накнаде се исплаћује на основу обрачуна које сачињава и потписује Комисија.
- (10) Средства за накнаду обезбјеђују се у буџету Агенције.

Члан 7.

(Престанак важења)

Ступањем на снагу ове одлуке престаје да важи Одлука о оснивању комисије за признавање природних минералних и природних изворских вода у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 102/10).

Члан 8.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 284/16
16. новембра 2016. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Др Денис Звиздић, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08) i člana 7. stav (2) Pravilnika o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama ("Službeni glasnik BiH", br. 26/10 i 32/12), na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 81. sjednici, održanoj 16. novembra 2016. godine, donijelo je

ODLUKU

**O OSNIVANJU KOMISIJE ZA PRIZNAVANJE
PRIRODNIH MINERALNIH I PRIRODNIH IZVORSKIH
VODA U BOSNI I HERCEGOVINI**

Члан 1.

(Предмет)

Ovom odlukom osniva se Komisija za priznavanje prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Komisija) i imenuju njeni članovi.

Члан 2.

(Именованје)

- (1) У Комисију се именују представници слjedeћих институција:
 - а) Amela Isić, Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, predsjednica,
 - б) Amir Lubovac, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, član,
 - в) Ilija Klarić, Vlada Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine - Odjel za zdravstvo i ostale usluge- član,
 - д) Dušanka Danojević, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, članica,
 - е) Jelena Vićanović, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, članica,
 - ф) Muzafera Kalabušić, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, članica,

- g) Sladana Šarac, Federalno ministarstvo zdravstva, članica.
- (2) Za tehničkog sekretara Komisije određuje se Alem Demir, zaposleni u Agenciji za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine.

Član 3.
(Mandat)

Komisija se imenuje na mandat od tri godine.

Član 4.
(Nadležnost i rad)

- (1) Komisija priznaje svu prirodnu mineralnu i prirodnu izvorsku vodu koja se stavlja na tržište u Bosni i Hercegovini, a Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija) donosi rješenje kojim utvrđuje da je voda proizvedena, uskladištena i stavljena u promet u skladu s odredbama Pravilnika o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama ("Službeni glasnik BiH", br. 26/10 i 32/12).
- (2) Komisija priznaje vodu koja se pod nazivom "stona voda" može stavljati na tržište Bosne i Hercegovine, na način i u skladu s odredbama Pravilnika o stonim vodama ("Službeni glasnik BiH", br. 40/10 i 43/10).
- (3) Komisija je nadležna za:
- stručnu ocjenu zahtjeva za izdavanje rješenja i razmatranje dokaza podnesenih od podnosioca zahtjeva,
 - provjeru nalaza predloženih parametara i parametarskih vrijednosti hemijskih i bioloških svojstava prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda,
 - izdavanje mišljenja o podnesenom zahtjevu i podnošenje prijedloga Agenciji za donošenje rješenja.
- (4) U obavljanju svojih poslova Komisija je ovlaštena da pristupi svim uređajima, postrojenjima i pogonima za proizvodnju prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda.
- (5) Komisija djeluje u skladu s principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminacije.
- (6) Sva ostala pitanja koja su neophodna za rad Komisije regulirana su Poslovníkom o radu Komisije u skladu s odredbama Pravilnika o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama i Pravilnika o stonim vodama.

Član 5.
(Izvjestavanje)

Komisija podnosi godišnji izvještaj o radu i stanju u oblasti iz svoje nadležnosti direktoru Agencije koji ga dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na usvajanje. Komisija podnosi i posebne izvještaje prema potrebi, ili na zahtjev direktora Agencije.

Član 6.
(Naknada)

- (1) Članovi Komisije imaju pravo na novčanu naknadu u iznosu od po 150,00 KM po riješenom predmetu, a tehnički sekretar Komisije u iznosu od 100,00 KM po riješenom predmetu.
- (2) Mjesečna naknada za rad u Komisiji može iznositi maksimalno do visine osnovice za obračun plaće zaposlenim u institucijama Bosne i Hercegovine.
- (3) Ukupna godišnja naknada za rad u Komisiji može iznositi maksimalno do 1.500,00 KM.
- (4) Naknada za rad isplaćuje se uz primjenu ograničenja propisanih članom 39. st. (3), (4) i (5) Zakona o plaćama i naknadama u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH",

br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15 i 88/15).

- (5) Član Komisije ostvaruje pravo na naknadu za rad, u skladu s odredbama ove odluke, u mandatu na koji je imenovan.
- (6) Član Komisije ima pravo na naknadu troškova smještaja (noćenja) za dane kada prisustvuje sjednici Komisije izvan svog mjesta prebivališta, u visini stvarnih troškova.
- (7) Član Komisije ima pravo na naknadu troškova prijevoza za dane kada prisustvuje sjednicama Komisije izvan mjesta prebivališta, obračunatu na osnovu vrijednosti pojedinačne karte na relaciji: mjesto prebivališta člana Komisije-mjesto održavanja sjednice Komisije, utvrđenoj linijskim prijevozom.
- (8) Član Komisije nema pravo na naknadu iz stava (7) ovog člana u slučaju kada za dolazak na sjednicu Komisije koristi službeno vozilo institucije u kojoj ima reguliran radnopravni status.
- (9) Naknada se isplaćuje na osnovu obračuna koje sačinjava i potpisuje Komisija.
- (10) Sredstva za naknadu osiguravaju se u budžetu Agencije.

Član 7.
(Prestanak važenja)

Stupanjem na snagu ove odluke prestaje važiti Odluka o osnivanju komisije za priznavanje prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 102/10).

Član 8.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 284/16
16. novembra 2016. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08) i članka 7. stavka (2) Pravilnika o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama ("Službeni glasnik BiH", br. 26/10 i 32/12), na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 81. sjednici održanoj 16. studenoga 2016. godine, donijelo je

**ODLUKU
O OSNIVANJU POVJERENSTVA ZA PRIZNAVANJE
PRIRODNIH MINERALNIH I PRIRODNIH IZVORSKIH
VODA U BOSNI I HERCEGOVINI**

Članak 1.
(Predmet)

Ovom odlukom osniva se Povjerenstvo za priznavanje prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) i imenuju njegovi članovi.

Članak 2.
(Imenovanje)

- (1) U Povjerenstvo se imenuju predstavnici sljedećih institucija:
- Amela Isić, Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine - predsjednica,
 - Amir Lubovac, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine - član,
 - Ilija Klarić, Vlada Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Odjel za zdravstvo i ostale usluge - član,

- d) Dušanka Danoević, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske - članica,
 - e) Jelena Vićanović, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske - članica,
 - f) Muzafera Kalabušić, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva - članica,
 - g) Slađana Šarac, Federalno ministarstvo zdravstva - članica.
- (2) Za tehničkog tajnika Povjerenstva određuje se Alem Demir, zaposlen u Agenciji za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine.

Članak 3.

(Mandat)

Povjerenstvo se imenuje na mandat od tri godine.

Članak 4.

(Nadležnost i rad)

- (1) Povjerenstvo priznaje svu prirodnu mineralnu i prirodnu izvorsku vodu koja se stavlja na tržište u Bosni i Hercegovini, a Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija) donosi rješenje kojim utvrđuje da je voda proizvedena, uskladištena i stavljena u promet u skladu s odredbama Pravilnika o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama ("Službeni glasnik BiH", br. 26/10 i 32/12).
- (2) Povjerenstvo priznaje vodu koja se pod nazivom "stolna voda" može stavlјati na tržište Bosne i Hercegovine, na način i u skladu s odredbama Pravilnika o stolnim vodama ("Službeni glasnik BiH", br. 40/10 i 43/10).
- (3) Povjerenstvo je nadležno za:
 - a) stručnu ocjenu zahtjeva za izdavanje rješenja i razmatranje dokaza koje podnese podnositelj zahtjeva,
 - b) provjeru nalaza predloženih parametara i parametarskih vrijednosti kemijskih i bioloških svojstava prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda,
 - c) izdavanje mišljenja o podnesenom zahtjevu i podnošenje prijedloga Agenciji za donošenje rješenja.
- (4) U obavljanju svojih poslova Povjerenstvo je ovlašteno pristupiti svim uređajima, postrojenjima i pogonima za proizvodnju prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda.
- (5) Povjerenstvo djeluje u skladu s načelima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminacije.
- (6) Sva ostala pitanja koja su potrebna za rad Povjerenstva uređena su Poslovníkom o radu Povjerenstva, u skladu s odredbama Pravilnika o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama i Pravilnika o stolnim vodama.

Članak 5.

(Izvrješćivanje)

Povjerenstvo podnosi godišnje izvještaje o radu i stanju u području iz svoje nadležnosti ravnatelju Agencije, koji ga dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na usvajanje. Povjerenstvo podnosi i posebna izvještaja po potrebi ili na zahtjev ravnatelja Agencije.

Članak 6.

(Naknada)

- (1) Članovi Povjerenstva imaju pravo na novčanu naknadu u iznosu od po 150,00 KM po riješenom predmetu, a tehnički tajnik Povjerenstva u iznosu od 100,00 KM po riješenom predmetu.
- (2) Mjesečna naknada za rad u Povjerenstvu može iznositi maksimalno do visine osnovice za obračun plaće zaposlenima u institucijama Bosne i Hercegovine.
- (3) Ukupna godišnja naknada za rad u Povjerenstvu može maksimalno iznositi do 1.500,00 KM.

- (4) Naknada za rad isplaćuje se uz primjenu ograničenja propisanih člankom 39. st. (3), (4) i (5) Zakona o plaćama i naknadama u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15 i 88/15).
- (5) Član Povjerenstva ostvaruje pravo na naknadu za rad u skladu s odredbama ove Odluke tijekom mandata na koji je on imenovan.
- (6) Član Povjerenstva ima pravo na naknadu troškova smještaja (noćenja) za dane kada je nazočan sjednici Povjerenstva izvan svoga mjesta prebivališta, u visini stvarnih troškova.
- (7) Član Povjerenstva ima pravo na naknadu troškova prijevoza za dane kada je nazočan sjednicama Povjerenstva izvan mjesta prebivališta, obračunatu na osnovi vrijednosti pojedinačne karte na relaciji: mjesto prebivališta člana Povjerenstva-mjesto održavanja sjednice Povjerenstva, utvrđenoj linijskim prijevozom.
- (8) Član Povjerenstva nema pravo na naknadu iz stavka (7) ovoga članka u slučaju kada za dolazak na sjednicu Povjerenstva koristi službeno vozilo institucije u kojoj ima reguliran radnopravni status.
- (9) Naknada se isplaćuje na osnovi obračuna koji izrađuje i potpisuje Povjerenstvo.
- (10) Sredstva za naknadu osiguravaju se u proračunu Agencije.

Članak 7.

(Prestanak važenja)

Stupanjem na snagu ove odluke prestaje važiti Odluka o osnivanju Povjerenstva za priznavanje prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 102/10).

Članak 8.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 284/16

16. studenoga 2016. godine
Sarajevo

Predsjedatelj

Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, v. r.

1334

На основу члана 17. и члана 22. став 1. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 43/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), на приједлог Министарства безбједности Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине, на 80. сједници одржаној 10.11.2016. године, донио је

ОДЛУКУ О ОСНИВАЊУ ДРЖАВНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ИНТЕГРИСАНО УПРАВЉАЊЕ ГРАНИЦОМ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Овом Одлуком оснива се Државна комисија за интегрисано управљање границом Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Комисија), одређују надлежности, састав Комисије, начин рада и извјештавања о раду, као и друга питања од значаја за рад Комисије.

Члан 2.

(Надлежности Комисије)

Комисија је надлежна за:

- a) Координацију активности везаних за поступање министарстава, управних организација и других институција Босне и Херцеговине укључених у управљање границом или у вези са граничним

- процедурама, детекцију слабих тачака, давање препорука за њихово отклањање и предлагање потребних организационих промјена;
- б) Разматрање приједлога за отварање, категоризацију, прекатегоризацију и затварање граничних прелаза;
- ц) Сарадњу са Координационим тијелом за праћење провођења стратешких и оперативних циљева утврђених Стратегијом интегрисаног управљања границом у Босни и Херцеговини и Оквирним акционим планом провођења Стратегије интегрисаног управљања границом у Босни и Херцеговини за период од 2015. до 2018. године;
- д) авање мишљења или приједлога Савјету министара Босне и Херцеговине на захтјев или према потреби, а у вези са граничним прелизима и процедурама.

Члан 3.

(Пословник о раду)

- (1) Комисија ће у року од мјесец дана од дана ступања на снагу ове Одлуке усвојити пословник о раду којим ће се, поред осталог, регулисати питања доношења и провођења одлука, одржавање састанака, начин одлучивања, права и обавезе, као и друга питања значајна за рад Комисије.
- (2) Пословник о раду Комисије објавиће се у "Службеном гласнику БиХ".

Члан 4.

(Састав, мандат, права и обавезе Комисије)

- (1) У Комисију се именују:
- Мијо Крешћ**, Министарство безбједности Босне и Херцеговине, председавајући Комисије,
 - Ермин Пешто**, Министарство безбједности Босне и Херцеговине, замјеник председавајућег Комисије,
 - Слободан Крстић**, Гранична полиција Босне и Херцеговине, замјеник председавајућег Комисије,
 - Божо Зовко**, Управа за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине, члан,
 - Иво Рамљак**, Служба за послове са странцима, члан,
 - Љубомир Калаба**, Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине, члан,
 - Раденко Радовић**, Управа Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља, члан,
 - Даг Ђумрукчић**, Министарство иностраних послова Босне и Херцеговине, члан,
 - Игор Пејић**, Министарство комуникација и транспорта Босне и Херцеговине, члан,
 - Мирха Ошијан**, Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине, члан,
 - Драгиша Мекић**, Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине, члан,
 - Анис Ајдиновић**, Федерална управа за инспекцијске послове, члан,
 - Предраг Томић**, Републичка управа за инспекцијске послове Републике Српске, члан,
 - Азијада Ибрахимовић**, Влада Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, члан.
- (2) Мандат Комисије траје три године, а чланови Комисије након истека мандата могу бити поново именовани.
- (3) За секретара Комисије именује се Халида Тихић из Министарства безбједности Босне и Херцеговине.

- (4) Административно-техничку помоћ Комисији пружат ће Сектор за граничну и општу безбједност Министарства безбједности Босне и Херцеговине.
- (5) Председавајући Комисије је задужен да координира, организује и усмјерава активности Комисије, иницира и организује састанке, те планира и предлаже активности Комисије.
- (6) Уколико именовани представник из става (1) овог члана престане да обавља дужност, његов мандат у Комисији престаје, а институција је дужна да у року од мјесец дана предложи именовање новог представника у Комисији.
- (7) Чланови Комисије могу из оправданих разлога поднијети оставку Савјету министара Босне и Херцеговине на своје чланство у Комисији. У случају оставке члан Комисије је дужан обављати послове у Комисији до именовања новог члана.

Члан 5.

(Извјештај о раду)

- (1) За свој рад Комисија је одговорна Савјету министара Босне и Херцеговине.
- (2) Комисија ће се састајати најмање четири пута годишње а о свом раду ће извјештавати Савјет министара Босне и Херцеговине једном годишње.

Члан 6.

(Престанак важења раније Одлуке)

Ступањем на снагу ове Одлуке престаје важити Одлука о оснивању Државне комисије за интегрисано управљање границом Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 73/08, 98/09, 30/11, 50/11, 28/12, 2/13 и 59/15).

Члан 7.

(Ступање на снагу предметне Одлуке)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 285/16
10. новембра 2016. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

Na osnovu člana 17. i člana 22. stav 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 43/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), na prijedlog Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 80. sjednici održanoj 10.11.2016. godine, donijelo je

ODLUKU O OSNIVANJU DRŽAVNE KOMISIJE ZA INTEGRISANO UPRAVLJANJE GRANICOM BOSNE I HERCEGOVINE

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Ovom Odlukom osniva se Državna komisija za integrisano upravljanje granicom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Komisija), određuju nadležnosti, sastav Komisije, način rada i izvještavanja o radu, kao i druga pitanja od značaja za rad Komisije.

Члан 2.

(Nadležnosti Komisije)

Komisija je nadležna za:

- Koordinaciju aktivnosti vezanih za postupanje ministarstava, upravnih organizacija i drugih institucija Bosne i Hercegovine uključenih u upravljanje granicom ili u vezi sa graničnim procedurama, detekti-

ranje slabih tačaka, davanje preporuka za njihovo otklanjanje i predlaganje potrebnih organizacijskih promjena;

- b) Razmatranje prijedloga za otvaranje, kategorizaciju, prekategoriizaciju i zatvaranje graničnih prelaza;
- c) Saradnju sa Koordinacionim tijelom za praćenje provođenja strateških i operativnih ciljeva utvrđenih Strategijom integrisanog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini i Okvirmim akcionim planom provođenja Strategije integrisanog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za period od 2015. do 2018. godine;
- d) Davanje mišljenja ili prijedloga Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na zahtjev ili prema potrebi, a u vezi sa graničnim prelazima i procedurama.

Član 3.

(Poslovnik o radu)

- (1) Komisija će u roku od mjesec dana od dana stupanja na snagu ove Odluke usvojiti poslovnik o radu kojim će se, pored ostalog, regulisati pitanja donošenja i provođenja odluka, održavanje sastanaka, način odlučivanja, prava i obaveze, kao i druga pitanja značajna za rad Komisije.
- (2) Poslovnik o radu Komisije objaviće se u "Službenom glasniku BiH".

Član 4.

(Sastav, mandat, prava i obaveze Komisije)

- (1) U Komisiju se imenuju:
 - a) **Mijo Krešić**, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, predsjedavajući Komisije,
 - b) **Ermin Pešto**, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, zamjenik predsjedavajućeg Komisije,
 - c) **Slobodan Krstić**, Granična policija Bosne i Hercegovine, zamjenik predsjedavajućeg Komisije,
 - d) **Božo Zovko**, Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine, član,
 - e) **Ivo Ramljak**, Služba za poslove sa strancima, član,
 - f) **Ljubomir Kalaba**, Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, član,
 - g) **Radenko Radović**, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja, član,
 - h) **Dag Đumrukčić**, Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, član,
 - i) **Igor Pejić**, Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, član,
 - j) **Mirha Ošijan**, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, član,
 - k) **Dragiša Mekić**, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, član,
 - l) **Anis Ajdinović**, Federalna uprava za inspeksijske poslove, član,
 - m) **Predrag Tomić**, Republička uprava za inspeksijske poslove Republike Srpske, član,
 - n) **Azijada Ibrahimović**, Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, član.
- (2) Mandat Komisije traje tri godine, a članovi Komisije nakon isteka mandata mogu biti ponovo imenovani.
- (3) Za sekretara Komisije imenuje se Halida Tihić iz Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine.
- (4) Administrativno-tehničku pomoć Komisiji pružat će Sektor za graničnu i opštu sigurnost Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine.
- (5) Predsjedavajući Komisije je zadužen da koordinira, organizuje i usmjerava aktivnosti Komisije, inicira i organizuje sastanke, te planira i predlaže aktivnosti Komisije.

- (6) Ukoliko imenovani predstavnik iz stava (1) ovog člana prestane da obavlja dužnost, njegov mandat u Komisiji prestaje, a institucija je dužna da u roku od mjesec dana predloži imenovanje novog predstavnika u Komisiji.
- (7) Članovi Komisije mogu iz opravdanih razloga podnijeti ostavku Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na svoje članstvo u Komisiji. U slučaju ostavke član Komisije je dužan obavljati poslove u Komisiji do imenovanja novog člana.

Član 5.

(Izvještaj o radu)

- (1) Za svoj rad Komisija je odgovorna Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.
- (2) Komisija će se sastajati najmanje četiri puta godišnje a o svom radu će izvještavati Vijeće ministara Bosne i Hercegovine jednom godišnje.

Član 6.

(Prestanak važenja ranije Odluke)

Stupanjem na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o osnivanju Državne komisije za integrisano upravljanje granicom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 73/08, 98/09, 30/11, 50/11, 28/12, 2/13 i 59/15).

Član 7.

(Stupanje na snagu predmetne Odluke)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 285/16
10. novembra 2016. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Na temelju članka 17. i članka 22. stavak 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 43/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), na prijedlog Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 80. sjednici održanoj 10.11.2016. godine, donijelo je

ODLUKU O OSNIVANJU DRŽAVNOG POVJERENSTVA ZA INTEGRIRANO UPRAVLJANJE GRANICOM BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.

(Predmet Odluke)

Ovom Odlukom osniva se Državno povjerenstvo za integrirano upravljanje granicom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Povjerenstvo), određuju nadležnosti, sastav Povjerenstva, način rada i izvješćivanja o radu, kao i druga pitanja od značaja za rad Povjerenstva.

Članak 2.

(Nadležnosti Povjerenstva)

Povjerenstvo je nadležno za:

- a) Koordinaciju aktivnosti vezanih za postupanje ministarstava, upravnih organizacija i drugih institucija Bosne i Hercegovine uključenih u upravljanje granicom ili u svezi s graničnim procedurama, otkrivanje slabih tačaka, davanje preporuka za njihovo otklanjanje i predlaganje potrebnih organizacijskih promjena;
- b) Razmatranje prijedloga za otvaranje, kategorizaciju, prekategoriizaciju i zatvaranje graničnih prijelaza;
- c) Suradnju sa Koordinacionim tijelom za praćenje provedbe strateških i operativnih ciljeva utvrđenih Strategijom integriranog upravljanja granicom u

Bosni i Hercegovini i Okvirnim akcijskim planom provedbe Strategije integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za period od 2015. do 2018. godine;

- d) Davanje mišljenja ili prijedloga Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na zahtjev ili prema potrebi, a u svezi s graničnim prijelazima i procedurama.

Članak 3.

(Poslovník o radu)

- (1) Povjerenstvo će u roku od mjesec dana od dana stupanja na snagu ove Odluke usvojiti poslovnik o radu kojim će se, pored ostalog, regulirati pitanja donošenja i provođenja odluka, održavanje sastanaka, način odlučivanja, prava i obveze, kao i druga pitanja značajna za rad Povjerenstva.
- (2) Poslovník o radu Povjerenstva objaviće se u "Službenom glasniku BiH".

Članak 4.

(Sastav, mandat, prava i obveze Povjerenstva)

- (1) U Povjerenstvo se imenuju:
 - a) **Mijo Krešić**, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, predsjedatelj Povjerenstva,
 - b) **Ermin Pešto**, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, zamjenik predsjedatelja Povjerenstva,
 - c) **Slobodan Krstić**, Granična policija Bosne i Hercegovine, zamjenik predsjedatelja Povjerenstva,
 - d) **Božo Zovko**, Uprava za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine, član,
 - e) **Ivo Ramljak**, Služba za poslove sa strancima, član,
 - f) **Ljubomir Kalaba**, Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, član,
 - g) **Radenko Radović**, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja, član,
 - h) **Dag Đumrukčić**, Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, član,
 - i) **Igor Pejić**, Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, član,
 - j) **Mirha Ošijan**, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, član,
 - k) **Dragiša Mekić**, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, član,
 - l) **Anis Ajdinović**, Federalna uprava za inspeksijske poslove, član,
 - m) **Predrag Tomić**, Republička uprava za inspeksijske poslove Republike Srpske, član,
 - n) **Azijada Ibrahimović**, Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, član.
- (2) Mandat Povjerenstva traje tri godine, a članovi Povjerenstva nakon isteka mandata mogu biti ponovo imenovani.
- (3) Za tajnika Komisije imenuje se Halida Tihić iz Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine.
- (4) Administrativno-tehničku pomoć Povjerenstvu pružat će Sektor za graničnu i opću sigurnost Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine.
- (5) Predsjedatelj Povjerenstva je zadužen da koordinira, organizira i usmjerava aktivnosti Povjerenstva, inicira i organizira sastanke, te planira i predlaže aktivnosti Povjerenstva.
- (6) Ukoliko imenovani predstavnik iz stavka (1) ovog članka prestane da obavlja dužnost, njegov mandat u Povjerenstvu prestaje, a institucija je dužna da u roku od mjesec dana predloži imenovanje novog predstavnika u Povjerenstvo.
- (7) Članovi Povjerenstva mogu iz opravdanih razloga podnijeti ostavku Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na svoje članstvo u Povjerenstvu. U slučaju ostavke član

Povjerenstva je dužan obavljati poslove u Povjerenstvu do imenovanja novog člana.

Članak 5.

(Izvešće o radu)

- (1) Za svoj rad Povjerenstvo je odgovorno Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.
- (2) Povjerenstvo će se sastajati najmanje četiri puta godišnje a o svom radu će izvješćivati Vijeće ministara Bosne i Hercegovine jednom godišnje.

Članak 6.

(Prestanak važenja ranije Odluke)

Stupanjem na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o osnivanju Državnog povjerenstva za integrirano upravljanje granicom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 73/08, 98/09, 30/11, 50/11, 28/12, 2/13 i 59/15).

Članak 7.

(Stupanje na snagu predmetne Odluke)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 285/16

10. studenoga 2016. godine
Sarajevo

Predsjedatelj

Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

1335

Na osnovu člana 17. Zakona o Savjetu ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08) i člana 26. Zakona o Službi za poslove sa strancima ("Službeni glasnik BiH", broj 54/05), Savjet ministara Bosne i Hercegovine, na 83. sjednici održanoj 28.11.2016. godine, donio je

РЈЕШЕЊЕ

О ПРОДУЖЕЊУ МАНДАТА ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ ЗАМЈЕНИКА ДИРЕКТОРА СЛУЖБЕ ЗА ПОСЛОВЕ СА СТРАЊЦИМА

1. **Изету Низам**, продужава се мандат вршиоца дужности замјеника директора Службе за послове са странцима, до окончања конкурсне процедуре за избор и именовање замјеника директора Службе за послове са странцима, а најдуже до три мјесеца (90 дана).
2. Ово рјешење ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 281/16

28. новембра 2016. године
Сарајево

Председавајући

Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08) i člana 26. Zakona o Službi za poslove sa strancima ("Službeni glasnik BiH", broj 54/05), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 83. sjednici održanoj 28.11.2016. godine, donijelo je

РЈЕШЕЊЕ

О ПРОДУЖЕЊУ МАНДАТА ВРШИОЦА ДУЖНОСТИ ЗАМЈЕНИКА ДИРЕКТОРА СЛУЖБЕ ЗА ПОСЛОВЕ СА СТРАЊЦИМА

1. **Izetu Nizam**, produžava se mandat vršioca dužnosti zamjenika direktora Službe za poslove sa strancima, do okončanja konkursne procedure za izbor i imenovanje zamjenika direktora Službe za poslove sa strancima, a najduže do tri mjeseca (90 dana).

2. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 281/16
28. novembra 2016. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08) i članka 26. Zakona o Službi za poslove sa strancima ("Službeni glasnik BiH", broj 54/05), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 83. sjednici održanoj 28.11.2016. godine, donijelo je

RJEŠENJE **O PRODUŽENJU MANDATA VRŠITELJA DUŽNOSTI** **ZAMJENIKA DIREKTORA SLUŽBE ZA POSLOVE SA** **STRANCIMA**

1. **Izetu Nizam**, produžava se mandat vršitelja dužnosti zamjenika direktora Službe za poslove sa strancima, do okončanja natječajne procedure za izbor i imenovanje zamjenika direktora Službe za poslove sa strancima, a najduže do tri mjeseca (90 dana).
2. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 281/16
28. studenoga 2016. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, v. r.

ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА **ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ - ДЕРК**

1336

На основу члана 4.2 Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11) и члана 26. Методологије за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге - Пречишћени текст ("Службени гласник БиХ", бр. 93/11 и 61/14), на сједници Државне регулаторне комисије за електричну енергију, одржаној 30. новембра 2016. године, донијета је

ОДЛУКА **О ОБЕЗБЈЕЂЕЊУ НЕДОСТАЈУЋИХ КОЛИЧИНА** **ПОМОЋНИХ УСЛУГА ЗА ДЕЦЕМБАР 2016. ГОДИНЕ**

I

Овом одлуком обезбјеђују се недостајуће количине помоћних услуга за децембар 2016. године, које ће пружити власници лиценце/дозволе, у складу са обавезом из услова за обављање дјелатности производње које је утврдио надлежни ентитетски регулатор и други субјекти чији су технички објекти заведени у Регистар пружалаца помоћних услуга.

II

Уважавајући у основи приједлог Независног оператора система у Босни и Херцеговини садржан у писму број 1254-2/16 од 23. новембра 2016. године, недостајући дио капацитета резерве секундарне регулације биће обезбјеђен како сlijеди:

- Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне, Мостар - 5 MW у вршном и 5 MW у невршном периоду,

- Електропривреда Републике Српске, Требиње - 4 MW у вршном периоду и 5 MW у невршном периоду.

III

Цијена по којој се пружа услуга обезбјеђења капацитета резерве секундарне регулације једнака је просјечно пондерисаној цијени прихваћених понуда у поступку јавне набавке те услуге, и износи 30,00 KM/kW/мјесец, и то у вршном периоду 22,50 KM/kW/мјесец, а у невршном периоду 7,50 KM/kW/мјесец.

IV

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објавиће се у "Службеном гласнику БиХ", службеним гласилима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ.

Број 04-28-5-026-77/16
30. новембра 2016. године
Тузла

Предсједavajuћи Комисије
Суад Зељковић

На основу члана 4.2 Закона о приеносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11) и члана 26. Методологије за израду тарифа за услуге приеноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге - Пречишћени текст ("Службени гласник БиХ", бр. 93/11 и 61/14), на сједници Државне регулаторне комисије за електричну енергију, одржаној 30. новембра 2016. године, донијета је

ОДЛУКА

О ОБЕЗБЈЕЂЕЊУ НЕДОСТАЈУЋИХ КОЛИЧИНА **ПОМОЋНИХ УСЛУГА ЗА ДЕЦЕМБАР 2016. ГОДИНЕ**

I

Овом одлуком обезбјеђују се недостајуће количине помоћних услуга за децембар 2016. године, које ће пружити власници лиценце/дозволе, у складу са обавезом из услова за обављање дјелатности производње које је утврдио надлежни ентитетски регулатор и други субјекти чији су технички објекти заведени у Регистар пружалаца помоћних услуга.

II

Уважавајући у основи приједлог Независног оператора система у Босни и Херцеговини садржан у писму број 1254-2/16 од 23. новембра 2016. године, недостајући дио капацитета резерве секундарне регулације биће обезбјеђен како сlijеди:

- Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне, Мостар - 5 MW у вршном и 5 MW у невршном периоду,
- Електропривреда Републике Српске, Требиње - 4 MW у вршном периоду и 5 MW у невршном периоду.

III

Цијена по којој се пружа услуга обезбјеђења капацитета резерве секундарне регулације једнака је просјечно пондерисаној цијени прихваћених понуда у поступку јавне набавке те услуге, и износи 30,00 KM/kW/мјесец, и то у вршном периоду 22,50 KM/kW/мјесец, а у невршном периоду 7,50 KM/kW/мјесец.

IV

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објавит ће се у "Службеном гласнику БиХ", службеним гласилима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ.

Број 04-28-5-026-77/16
30. новембра 2016. године
Тузла

Предсједavajuћи Комисије
Суад Зељковић

Na temelju članka 4.2 Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11) i članka 26. Metodologije za izradbu tarifa za usluge prijenosa električne energije, neovisnog operatora sustava i pomoćne usluge - Pročišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 93/11 i 61/14), na sjednici Državne regulatorne komisije za električnu energiju, održanoj 30. studenoga 2016. godine, donijeta je

ODLUKA O OSIGURANJU NEDOSTAJUĆIH KOLIČINA POMOĆNIH USLUGA ZA PROSINAC 2016. GODINE

I

Ovom odlukom osiguravaju se nedostajuće količine pomoćnih usluga za prosinac 2016. godine, koje će pružiti vlasnici licence/dozvole, u skladu sa obvezom iz uvjeta za obavljanje djelatnosti proizvodnje koje je utvrdio nadležni entitetski regulator i drugi subjekti čiji su tehnički objekti zavedeni u Registar pružatelja pomoćnih usluga.

II

Uvažavajući u osnovi prijedlog Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini sadržan u pismu broj 1254-2/16 od 23. studenoga 2016. godine, nedostajući dio kapaciteta pričuве sekundarne regulacije bit će osiguran kako slijedi:

- Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosne, Mostar - 5 MW u vršnom i 5 MW u nevršnom razdoblju,
- Elektroprivreda Republike Srpske, Trebinje - 4 MW u vršnom razdoblju i 5 MW u nevršnom razdoblju.

III

Cijena po kojoj se pruža usluga osiguranja kapaciteta pričuве sekundarne regulacije jednaka je prosječno ponderiranoj cijeni prihvaćenih ponuda u postupku javne nabave te usluge, i iznosi 30,00 KM/kW/mjesec, i to u vršnom razdoblju 22,50 KM/kW/mjesec, a u nevršnom razdoblju 7,50 KM/kW/mjesec.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta BiH.

Број 04-28-5-026-77/16
30. studenoga 2016. godine
Tuzla

Predsjedatelj Komisije
Suad Zeljković

АГЕНЦИЈА ЗА ДРЖАВНУ СЛУЖБУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1337

На основу члана 29. став (4) Одлуке о начину полагања јавног и стручног испита ("Службени гласник БиХ", бр. 96/07, 43/10 и 103/12), а у вези са чланом 28. став (5) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/06, 43/09, 8/10 и 40/12), Агенција за државну службу Босне и Херцеговине, по службеној дужности, објављује

ПРЕГЛЕД

ПОСТАВЉЕНИХ ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА ПО ЈАВНИМ ОГЛАСИМА ЗА НОВЕМБАР 2016. ГОДИНЕ

1. Саша Радојчић поставља се на радно мјесто стручни савјетник за питања јавних набавки - Филијала Бања Лука, Канцеларија за разматрање жалби БиХ, почев од 01.12.2016. године.

2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б3 платног разреда државних службеника.
1. Ана-Марија Перић поставља се на радно мјесто стручни сарадник за државну помоћ, Секретаријат Савјета за државну помоћ БиХ, почев од 21.11.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.
1. Сњежана Бозало поставља се на радно мјесто виши стручни сарадник за државну помоћ, Секретаријат Савјета за државну помоћ БиХ, почев од 21.11.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б2 платног разреда државних службеника.
1. Маријана Савчић поставља се на радно мјесто стручни сарадник из области борбе против тероризма у Одјеку за борбу против тероризма Сектора за борбу против тероризма, организованог криминала, корупције, ратних злочина и злоупотребе наркотика, Министарство безбједности БиХ, почев од 01.12.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.
1. Дарко Џебо поставља се на радно мјесто стручни сарадник за финансијске послове у Одјељењу за правне, кадровске, опште и финансијске послове, Управа БиХ за заштиту здравља биља, почев од 03.01.2017. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.
1. Никола Маловић поставља се на радно мјесто стручни сарадник за фитофармацеутска средства и минерална ђубрива у Одјељењу за фитофармацеутска средства и минерална ђубрива, Управа БиХ за заштиту здравља биља, почев од 01.12.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.
1. Зоран Чоло поставља се на радно мјесто стручни сарадник за координацију и хармонизацију регистара у Одјељењу за усклађивање подстицаја у пољопривреди, шеме руралног развоја и хармонизацију платних система и регистара, Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, почев од 12.12.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.
1. Ема Станић, поставља се на радно мјесто виши стручни сарадник за стратешка и оперативна планирања у Одјеку за финансијско-материјалне послове Сектора за финансијско-материјалне послове и унутрашњу подршку – Министарство цивилних послова БиХ, почев од 01.12.2016. године.
2. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б2 платног разреда државних службеника.
1. Арна Миловановић, поставља се на радно мјесто виши стручни сарадник за финансијско управљање и контролу у Одјеку за унутрашњу подршку и контролу Сектора за финансијско-материјалне послове и унутрашњу подршку – Министарство цивилних послова БиХ, почев од 25.11.2016. године.

- Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б2 платног разреда државних службеника.

Број 03-34-2-125-18/16
06. децембра 2016. године
Сарајево

Директор
Навен Акшамџија, с. р.

На основу члана 29. став (4) Одлуке о начину полагања јавног и стручног испита ("Службени гласник БиХ", бр. 96/07, 43/10 и 103/12), а у вези са чланом 28. став (5) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/06, 43/09, 8/10 и 40/12), Агенција за државну службу Босне и Херцеговине, по службеној дужности, објављује

**PREGLED
POSTAVLJENIH DRŽAVNIH SLUŽBENIKA PO
JAVNIM OGLASIMA ZA NOVEMBAR 2016. GODINE**

- Саша Радочић поставља се на радно мјесто стручни саветник за питања јавних набавки - Филјала Банја Лука, Уред за разматрање жалби БиХ, počev od 01.12.2016. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б3 платног разреда државних службеника.
- Ана-Марија Перич поставља се на радно мјесто стручни сарадник за државну помоћ, Секретаријат Вјећа за државну помоћ БиХ, počev od 21.11.2016. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.
- Снежана Боцало поставља се на радно мјесто виши стручни сарадник за државну помоћ, Секретаријат Вјећа за државну помоћ БиХ, počev od 21.11.2016. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б2 платног разреда државних службеника.
- Маријана Савчић поставља се на радно мјесто стручни сарадник из области борбе против тероризма у Одсјеку за борбу против тероризма Сектора за борбу против тероризма, организованог криминала, корупције, ратних злочина и злоупотребе наркотика, Министарство сигурности БиХ, počev od 01.12.2016. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.
- Дарко Джебо поставља се на радно мјесто стручни сарадник за финансијске послове у Одјелјенју за правне, кадровске, опште и финансијске послове, Управа БиХ за заштиту здравља биља, počev od 03.01.2017. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.
- Никола Маливић поставља се на радно мјесто стручни сарадник за фитотерапеутска средства и минерална ђубрива у Одјелјенју за фитотерапеутска средства и минерална ђубрива, Управа БиХ за заштиту здравља биља, počev od 01.12.2016. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.
- Зоран Чоло поставља се на радно мјесто стручни сарадник за координацију и хармонизацију регистара у Одјелјенју за усклађивање подстицаја у пољопривреди, шеме руралног развоја и хармонизацију платних система и регистара, Уред за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, ишрани и руралном развоју БиХ, počev od 12.12.2016. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б1 платног разреда државних службеника.

- Ема Станић, поставља се на радно мјесто виши стручни сарадник за стратегијске и оперативна планирања у Одсјеку за финансијско-материјалне послове Сектора за финансијско-материјалне послове и унутрашњу подршку – Министарство цивилних послова БиХ, počev od 01.12.2016. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б2 платног разреда државних службеника.
- Арна Миловановић, поставља се на радно мјесто виши стручни сарадник за финансијско управљање и контролу у Одсјеку за унутрашњу подршку и контролу Сектора за финансијско-материјалне послове и унутрашњу подршку – Министарство цивилних послова БиХ, počev od 25.11.2016. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б2 платног разреда државних службеника.

Број 03-34-2-125-18/16
06. децембра 2016. године
Сарајево

Директор
Невен Акшамџија, с. р.

На основу члана 29. став (4) Одлуке о начину полагања јавног и стручног испита ("Службени гласник БиХ", бр. 96/07, 43/10 и 103/12), а у вези са чланом 28. став (5) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/06, 43/09, 8/10 и 40/12), Агенција за државну службу Босне и Херцеговине, по службеној дужности, објављује

**PREGLED
POSTAVLJENIH DRŽAVNIH SLUŽBENIKA PO
JAVNIM NATJEČAJIMA ZA STUDENI 2016. GODINE**

- Саша Радочић поставља се на радно мјесто стручни саветник за питања јавних набавки - Подружница Банја Лука, Уред за разматрање жалби БиХ, počev od 01.12.2016. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плаћа из Б3 платног разреда државних службеника.
- Ана-Марија Перич поставља се на радно мјесто стручни сарадник за државну потпору, Тајништво Вјећа за државну потпору БиХ, počev od 21.11.2016. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плаћа из Б1 платног разреда државних службеника.
- Снежана Боцало поставља се на радно мјесто виши стручни сарадник за државну потпору, Тајништво Вјећа за државну потпору БиХ, počev od 21.11.2016. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плаћа из Б2 платног разреда државних службеника.
- Маријана Савчић поставља се на радно мјесто стручни сарадник из области борбе против тероризма у Одсјеку за борбу против тероризма Сектора за борбу против тероризма, организованог криминала, корупције, ратних злочина и злоупотребе наркотика, Министарство сигурности БиХ, počev od 01.12.2016. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плаћа из Б1 платног разреда државних службеника.
- Дарко Джебо поставља се на радно мјесто стручни сарадник за финансијске послове у Одјелјенју за правне, кадровске, опште и финансијске послове, Управа БиХ за заштиту здравља биља, počev od 03.01.2017. године.
- Државном службенику из тачке 1. припада плаћа из Б1 платног разреда државних службеника.
- Никола Маливић поставља се на радно мјесто стручни сарадник за фитотерапеутска средства и минерална ђубрива у Одјелјенју за фитотерапеутска средства и минерална ђубрива, Управа БиХ за заштиту здравља биља, počev od 01.12.2016. године.

2. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B1 platnog razreda državnih službenika.
1. Zoran Čolo postavlja se na radno mjesto stručni suradnik za koordinaciju i harmoniziranje registara u Odjelu za usklađivanje potpora u poljoprivredi, šeme ruralnog razvitka i harmoniziranje platnih sustava i registara, Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH, počev od 12.12.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B1 platnog razreda državnih službenika.
1. Ema Stanić, postavlja se na radno mjesto viši stručni suradnik za strategijska i operativna planiranja u Odsjeku za financijsko-materijalne poslove Sektora za financijsko-materijalne poslove i unutarnju potporu – Ministarstvo civilnih poslova BiH, počev od 01.12.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B2 platnog razreda državnih službenika.
1. Arna Milovanović, postavlja se na radno mjesto viši stručni suradnik za financijsko upravljanje i kontrolu u Odsjeku za unutarnju potporu i kontrolu Sektora za financijsko-materijalne poslove i unutarnju potporu–Ministarstvo civilnih poslova BiH, počev od 25.11.2016. godine.
2. Državnom službeniku iz točke 1. pripada plaća iz B2 platnog razreda državnih službenika.

Broj 03-34-2-125-18/16
06. prosinca 2016. godine
Sarajevo

Direktor
Neven Akšamija, v. r.

1338

На основу члана 28. став (5) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/06, 43/09, 8/10 и 40/12) и члана 12. став (3) Правилника о условима и начину обављања интерних конкурса, интерних и екстерних премјештаја државних службеника у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 62/10 и 30/14), Агенција за државну службу Босне и Херцеговине, по службеној дужности, објављује

**ПРЕГЛЕД
ПОСТАВЉЕНИХ ДРЖАВНИХ СЛУЖБЕНИКА ПО
ИНТЕРНИМ ОГЛАСИМА ЗА НОВЕМБАР 2016.
ГОДИНЕ**

1. Мидхат Ђелић, поставља се на радно мјесто виши стручни сарадник за јавне набавке у Одсјеку за јавне набавке Сектора за материјално-финансијске послове, Агенцији за полицијску подршку, почев од 15.11.2016. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрјешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б2 платног разреда државних службеника.
1. Сенад Дервишевић, поставља се на радно мјесто виши стручни сарадник у области ЈМБ, личне карте, пребивалишта и боравашта држављана БиХ у Одсјеку за држављанство Сектора за држављанство и путне исправе, Министарство цивилних послова БиХ, почев од 14.11.2016. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрјешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б2 платног разреда државних службеника.

1. Љиља Предраговић, поставља се на радно мјесто виши стручни сарадник у области путних исправа у Одсјеку за путне исправе Сектора за држављанство и путне исправе, Министарство цивилних послова БиХ, почев од 14.11.2016. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б2 платног разреда државних службеника.
1. Мирела Мандал, поставља се на радно мјесто шеф Одсјека за развој и праћење информационог система у спорту у Сектору за спорт, Министарство цивилних послова БиХ, почев од 14.11.2016. године.
2. Државни службеник из тачке 1. разрешава се дужности државног службеника на досадашњем радном мјесту.
3. Државном службенику из тачке 1. припада плата из Б4 платног разреда државних службеника.

Број 03-34-2-126-18/16
06. децембра 2016. године
Сарајево

Директор
Невен Акшамија, с. р.

Na osnovu člana 28. stav (5) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/06, 43/09, 8/10 i 40/12) i člana 12. stav (3) Pravilnika o uslovima i načinu obavljanja internih konkursa, internih i eksternih premještaja državnih službenika u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 62/10 i 30/14), Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine, po službenoj dužnosti, objavljuje

**PREGLED
POSTAVLJENIH DRŽAVNIH SLUŽBENIKA PO
INTERNIM OGLASIMA ZA NOVEMBAR 2016. GODINE**

1. Midhat Bjelić, postavlja se na radno mjesto viši stručni saradnik za javne nabavke u Odsjeku za javne nabavke Sektora za materijalno-fnansijske poslove, Agenciji za policijsku podršku, počev od 15.11.2016. godine.
2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B2 platnog razreda državnih službenika.
1. Senad Dervišević, postavlja se na radno mjesto viši stručni saradnik u oblasti JMB, lične karte, prebivališta i boravišta državljana BiH u Odsjeku za državljanstvo Sektora za državljanstvo i putne isprave, Ministarstvo civilnih poslova BiH, počev od 14.11.2016. godine.
2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B2 platnog razreda državnih službenika.
1. Ljilja Predragović, postavlja se na radno mjesto viši stručni saradnik u oblasti putnih isprava u Odsjeku za putne isprave Sektora za državljanstvo i putne isprave, Ministarstvo civilnih poslova BiH, počev od 14.11.2016. godine.
2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B2 platnog razreda državnih službenika.
1. Mirela Mandal, postavlja se na radno mjesto šef Odsjeka za razvoj i praćenje informacionog sistema u sportu u Sektoru za sport, Ministarstvo civilnih poslova BiH, počev od 14.11.2016. godine.

2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plata iz B4 platnog razreda državnih službenika.

Број 03-34-2-126-18/16
06. decembra 2016. godine
Sarajevo

Директор
Neven Akšamija, s. r.

Na temelju članka 28. stavak (5) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/06, 43/09, 8/10 i 40/12) i članka 12. stavak (3) Pravilnika o uslovima i načinu obavljanja internih konkursa, internih i eksternih premještaja državnih službenika u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 62/10 i 30/14), Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine, po službenoj dužnosti, objavljuje

PREGLED POSTAVLJENIH DRŽAVNIH SLUŽBENIKA PO INTERNIM NATJEČAJIMA ZA STUDENI 2016. GODINE

1. Midhat Bjelić, postavlja se na radno mjesto viši stručni suradnik za javne nabave u Odsjeku za javne nabave Sektora za materijalno-financijske poslove, Agenciji za policijsku potporu, počev od 15.11.2016. godine.
2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plaća iz B2 platnog razreda državnih službenika.
1. Senad Dervišević, postavlja se na radno mjesto viši stručni suradnik u oblasti JMB, osobne iskaznice, prebivališta i boravišta državljana BiH u Odsjeku za državljanstvo Sektora za državljanstvo i putne isprave, Ministarstvo civilnih poslova BiH, počev od 14.11.2016. godine.
2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plaća iz B2 platnog razreda državnih službenika.
1. Ljilja Predragović, postavlja se na radno mjesto viši stručni suradnik u oblasti putnih isprava u Odsjeku za putne isprave Sektora za državljanstvo i putne isprave, Ministarstvo civilnih poslova BiH, počev od 14.11.2016. godine.
2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plaća iz B2 platnog razreda državnih službenika.
1. Mirela Mandal, postavlja se na radno mjesto šef Odsjeka za razvitak i praćenje informacionog sustava u športu u Sektoru za šport, Ministarstvo civilnih poslova BiH, počev od 14.11.2016. godine.
2. Državni službenik iz tačke 1. razrješava se dužnosti državnog službenika na dosadašnjem radnom mjestu.
3. Državnom službeniku iz tačke 1. pripada plaća iz B4 platnog razreda državnih službenika.

Број 03-34-2-126-18/16
06. prosinca 2016. godine
Sarajevo

Директор
Neven Akšamija, v. r.

ВИСОКИ СУДСКИ И ТУЖИЛАЧКИ САВЈЕТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1339

У складу са чланом 16. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08), Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 29. новембра 2016. године, усвојио је

ПОСЛОВНИК О ИЗМЈЕНАМА ПОСЛОВНИКА ВИСОКОГ СУДСКОГ И ТУЖИЛАЧКОГ САВЈЕТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

У Пословнику Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 и 46/15) у члану 13. став (8) мијења се и гласи:

"Видео и аудио снимање уз коришћење одговарајуће техничке опреме акредитованим представницима медија допуштено је искључиво у просторији предвиђеној за праћење сједница путем видеолинка.

Снимање у сали у којој се одржавају сједнице допуштено је само на основу посебне одлуке Савјета."

Члан 2.

Овај пословник о измјенама Пословника ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 08-02-3-3297-1/2016
29. новембра 2016. године
Sarajevo

Предсједник
Милан Тегелтија

У складу са чланом 16. Закона о Високом судском и тужилачком вјећу Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08), Високо судско и тужилачко вјеће Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 29. новембра 2016. године, усвојило је

POSLOVNIK О ИЗМЈЕНАМА POSLOVNIKA VISOKOG SUDSKOG I TUŽILAČKOG VIJEĆA BOSNE I HERCEGOVINE

Члан 1.

У Пословнику Високог судског и тужилачког вјећа Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 и 46/15) у члану 13. став (8) мијења се и гласи:

"Video i audio snimanje uz korištenje odgovarajuće tehničke opreme akreditovanim predstavnicima medija dopušteno je isključivo u prostoriji predviđenoj za praćenje sjednica putem videolinka.

Snimanje u sali u kojoj se održavaju sjednice dopušteno je samo na osnovu posebne odluke Vijeća."

Члан 2.

Овај пословник о измјенама Пословника ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 08-02-3-3297-1/2016
29. новембра 2016. године
Sarajevo

Predsjednik
Milan Tegeltija

Sukladno članku 16. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08), Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 29. studenog 2016. godine, usvojilo je

POSLOVNIK O IZMJENAMA POSLOVNIKA VISOKOG SUDBENOG I TUŽITELJSKOG VIJEĆA BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.

U Poslovniku Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 i 46/15) u članku 13. stavak (8) mijenja se i glasi:

"Video i audio snimanje uz korištenje odgovarajuće tehničke opreme akreditiranim predstavnicima medija dopušteno je isključivo u prostoriji predviđenoj za praćenje sjednica putem videolinka.

Snimanje u sali u kojoj se održavaju sjednice dopušteno je samo na osnovu posebne odluke Vijeća."

Članak 2.

Ovaj poslovnik o izmjenama Poslovnika stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 08-02-3-3297-1/2016
29. studenoga 2016. godine
Sarajevo

Predsjednik
Milan Tegeltija

АГЕНЦИЈА ЗА АНТИДОПИНГ КОНТРОЛУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1340

На основу члана 61. Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02 и 102/09), члана 62. Закона о спорту у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 27/08 и 102/09), директор Агенције за антидопинг контролу Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Агенција), доноси

ОДЛУКУ О ЛИСТИ ЗАБРАЊЕНИХ СРЕДСТАВА ЗА 2017. ГОДИНУ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Објављује се Листа забрањених средстава за 2017. годину (у даљем тексту: Листа) коју је утврдила Свјетска антидопинг агенција (у даљем тексту: WADA), а која је саставни дио ове Одлуке.

Члан 2.

(Усклађеност)

Ова Листа објављује се у складу са Европском конвенцијом о спречавању допинга у спорту, Међународном конвенцијом против допинга у спорту и међународним стандардом за Листу забрањених средстава одобреним од стране WADA.

Члан 3.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу од 01.01.2017. године.

Број 01-02-3-1331/16
02. децембра 2016. године
Тузла

Директор
Славко Матић

ЛИСТА ЗАБРАЊЕНИХ СРЕДСТАВА (2017)

У складу са чланом 4.2.2. Свјетског антидопинг кодекса, сва забрањене супстанце ће се сматрати "специфичним супстанцама", осим супстанци у класама C1, C2, C4.4, C4.5, C6.a и забрањених метода M1, M2 и M3.

СУПСТАНЦЕ И МЕТОДЕ ЗАБРАЊЕНЕ УВИЈЕК (НА ТАКМИЧЕЊУ И ИЗВАН ТАКМИЧЕЊА) ЗАБРАЊЕНЕ СУПСТАНЦЕ C0. НЕОДОБРЕНЕ СУПСТАНЦЕ

Фармаколошки активна супстанца која није наведена у било којем другом дијелу Листе и која није одобрена за хуману терапеутску употребу од стране ниједног државног регулаторног здравственог органа (нпр. лијекови у претклиничкој или клиничкој фази развоја или лијекови чији је развој прекинут, дизајнерске супстанце, супстанце одобрене само за ветеринарску употребу) је увијек забрањена.

C1. АНАБОЛИЧКИ АГЕНСИ

Анаболички агенси су забрањени.

1. АНАБОЛИЧКИ АНДРОГЕНИ СТЕРОИДИ (ААС) а. Егзогени* ААС, укључујући:

1-Androstenediol (5 α -androst-1-ene-3 β ,17 β -diol); 1-Androstenedione (5 α -androst-1-ene-3,17-dione); 1-Testosterone (17 β -hydroxy-5 α -androst-1-en-3-one); 4-Hydroxytestosterone (4,17 β -dihydroxyandrost-4-en-3-one); Bolandiol (estr-4-ene-3 β ,17 β -diol); Bolasterone; Calusterone; Clostebol; Danazol ([1,2]oxazolo[4',5':2,3]pregna-4-en-20-yn-17 α -ol); Dehydrochlormethyltestosterone (4-chloro-17 β -hydroxy-17 α -methylandrosta-1,4-dien-3-one); Desoxymethyltestosterone (17 α -methyl-5 α -androst-2-en-17 β -ol); Drostanolone; Ethylestrenol (19-norpregna-4-en-17 α -ol); Fluoxymesterone; Formebolone; Furazabol (17 α -methyl [1,2,5]oxadiazolo[3',4':2,3]-5 α -androstan-17 β -ol); Gestrinone; Mestanolone; Mesterolone; Metandienone (17 β -hydroxy-17 α -methylandrosta-1,4-dien-3-one); Metenolone; Methandiol; Methasterone (17 β -hydroxy-2 α ,17 α -dimethyl-5 α -androstan-3-one); Methyldienolone (17 β -hydroxy-17 α -methylestra-4,9-dien-3-one); Methyl-1-testosterone (17 β -hydroxy-17 α -methyl-5 α -androst-1-en-3-one); Methylnortestosterone (17 β -hydroxy-17 α -methylestr-4-en-3-one); Methyltestosterone; Metribolone (methyltrienolone, 17 β -hydroxy-17 α -methylestra-4,9,11-trien-3-one); Mibolone; Norboletone; Norclostebol; Norethandrolone; Oxabolone; Oxandrolone; Oxymesterone; Oxymetholone; Prostanazol (17 β -[(tetrahydropyran-2-yl)oxy]-1'Hpyrazolo [3,4:2,3]-5 α -androstan-17 β -ol); Quinbolone; Stanazolol; Stenbolone; Tetrahydrogestrinone (17-hydroxy-18 α -homo-19-nor-17 α -pregna-4,9,11-trien-3-one); Trenbolone (17 β -hydroxyestr-4,9,11-trien-3-one);

и друге супстанце сличне хемијске структуре или сличног биолошког дјеловања.

б. Ендогени ААС када су примијењени егзогено:**

19-Norandrostenediol (estr-4-ene-3,17-diol); 19-Norandrostenedione (estr-4-ene-3,17-dione); Androstenediol (androst-5-ene-3 β ,17 β -diol); Androstenedione (androst-4-ene-3,17-dione); Boldenone; Boldione (androsta-1,4-diene-3,17-dione); Dihydrotestosterone (17 β -hydroxy-5 α -androstan-3-one); Nandrolone (19-nortestosterone); Prasterone (dehydroepiandrosterone, DHEA, 3 β -hydroxyandrost-5-en-17-one); Testosterone;

и његови метаболити и изомери, укључујући, али се не ограничавају на:

3 β -Hydroxy-5 α -androstan-17-one; 5 α -Androst-2-ene-17-one; 5 α -Androstane-3 α ,17 α -diol; 5 α -Androstane-3 α ,17 β -diol; 5 α -Androstane-3 β ,17 α -diol; 5 α -Androstane-3 β ,17 β -diol; 5 β -Androstane-3 α ,17 β -diol; 7 α -Hydroxy-DHEA; 7 β -Hydroxy-DHEA; 4-

Androstenediol (androst-4-ene-3 β , 17 β -diol); 5-Androstenedione (androst-5-ene-3,17-dione); 7-Keto-DHEA; 19-Norandrosterone; 19-Noretiocholanolone; Androst-4-ene-3 α ,17 α -diol; Androst-4-ene-3 α ,17 β -diol; Androst-4-ene-3 β ,17 α -diol; Androst-5-ene-3 α ,17 α -diol; Androst-5-ene-3 α ,17 β -diol; Androst-5-ene-3 β ,17 α -diol; Androsterone; Epi-dihydrotestosterone; Epitestosterone; Etiocholanolone.

2. ДРУГИ АНАБОЛИЧКИ АГЕНСИ

Укључујући, али се не ограничавајући на:

Clenbuterol; Селективни модулатори андрогених рецептора (SARMs, нпр. andarine и ostarine); Tibolone; Zeranol; Zilpaterol.

За потребе овог одјелка:

* "егзогени" односи се на супстанце које организам природно не може произвести.

** "ендогени" односи се на супстанце које организам може природно произвести.

С2. ПЕПТИДНИ ХОРМОНИ, ФАКТОРИ РАСТА, СЛИЧНЕ СУПСТАНЦЕ, И МИМЕТИЦИ

Сљедеће супстанце, као и друге супстанце сличне хемијске структуре или сличног биолошког дјеловања, су забрањене:

1. Агонисти еритропоетинских рецептора:
 - 1.1. Агенси који стимулишу еритропоезу (ESAs), укључујући нпр. Darbepoietin (dEPO); Erythropoietins (EPO); EPO-Fc; EPO-миметички пептиди (EMP), нпр. CNTO 530 i peginesatide; GATA инхибитори, нпр. K-11706; Methoxy polyethylene glycol-epoetin beta (CERA); Transforming Growth Factor- β (TGF- β) инхибитори, нпр. sotatercept, luspatercept;
 - 1.2. Не-еритропоетински агонисти ЕПО-рецептора, нпр. ARA-290; Asialo EPO; Carbamylated EPO.
2. Стабилизатори хипоксијом индуцираних фактора (HIF), нпр. cobalt, molidustat i roxadustat (FG-4592); i HIF активатори, нпр. argon i xenon.
3. Хорионски гонадотропин (CG) и лутеинизирајући хормон (LH) и фактори који дјелују на њихово отпуштање код мушкараца, нпр. buserelin, gonadorelin i leuporelin.
4. Кортикотропини и фактори који дјелују на њихово отпуштање, нпр. corticorelin.
5. Хормон раста (GH) и фактори који дјелују на његово отпуштање, укључујући: Хормон који ослобађа хормон раста (GHRH) и његови аналози, нпр. CJC-1295, sermorelin и tesamorelin; Секретагоги хормона раста (GHS), нпр. ghrelin и миметици ghrelin, нпр. anamorelin и ipamorelin; Пептиди који дјелују на отпуштање хормона раста (GHRPs), нпр. alexamorelin, GHRP-6, hexarelin, и pralmorelin (GHRP-2).

Додатно забрањени фактори раста:

Фактори раста фибробласта (FGFs); Фактор раста хепатоцита (HGF); Инсулину-слични фактор раста-1 (IGF-1) и његови аналози; Механички фактори раста (MGFs); Тромбоцитни фактор раста (PDGF); Васкуларни ендотелијални фактор раста (VEGF), и било који други фактор раста који утјече на синтезу/деградацију протеина мишића, тетива или лигамената, васкуларизацију, кориштење енергије, регенеративни капацитет или промјену типа влакана.

С3. БЕТА-2 АГОНИСТИ

Сви селективни и неселективни бета-2 агонисти, укључујући све оптичке изомере, су забрањени.

Укључујући, али се не ограничавајући на:

Fenoterol; Formoterol; Higenamine; Indacaterol; Olodaterol; Procaterol; Reproterol; Salbutamol; Salmeterol; Terbutaline; Vilanterol.

Осим:

- Salbutamola примијењеног инхалацијом: максимално 1600 микрограма током 24 часа, да не прелази 800 микрограма сваких 12 часова;
- Formoterola примијењеног инхалацијом: максимално испоручена доза од 54 микрограма током 24 часа;
- Salmeterola примијењеног инхалацијом: максимално 200 микрограма током 24 часа.

Присуство салбутамола у урину изнад 1000 ng/ml или формотерола изнад 40 ng/ml, не сматра се неповољним аналитичким налазом (AAF), осим ако спортиста докаже, контролисаном фармакинетичком студијом, да је неповољан аналитички налаз последица употребе терапијских доза (инхалацијом) у границама максималних доза, горе наведених.

С4. ХОРМОНИ И МОДУЛАТОРИ МЕТАБОЛИЗМА

Сљедећи хормони и модулатори метаболизма су забрањени:

1. Инхибитори ароматазе, укључујући, али не ограничавајући се на: 4-Androstene-3,6,17 trione (6-oxo); Aminoglutethimide; Anastrozole; Androsta-1,4,6-triene-3,17-dione (androstatrienedione); Androsta-3,5-diene-7,17-dione (arimistane); Exemestane; Formestane; Letrozole; Testolactone.
2. Селективни модулатори естрогенских рецептора (SERMs), укључујући, али не ограничавајући се на: Raloxifene; Tamoxifen; Toremifene.
3. Друге антиестрогенске супстанце, укључујући, али не ограничавајући се на: Clomiphene; Cyclofenil; Fulvestrant.
4. Агенси који модифицирају функцију(е) миостатина, укључујући, али не ограничавајући се на: инхибитори миостатина.
5. Модулатори метаболизма:
 - 5.1 Активатори АМП-активираних протеин киназа (AMPK), нпр. AICAR; и агонисти рецептора за активатор пролиферације пероксидом δ (PPAR δ), нпр. GW 1516;
 - 5.2 Инзулини и миметици инсулина;
 - 5.3 Meldonium;
 - 5.4 Trimetazidine.

С5. ДИУРЕТИЦИ И МАСКИРНИ АГЕНСИ

Сљедећи диуретици и маскирни агенси су забрањени, као и друге супстанце сличне хемијске структуре или сличних биолошких ефеката.

Укључујући, али не ограничавајући се на:

- Desmopressin; probenecid; plazma expandere, нпр. glycerol и интравенски примијењени: albumin, dextran, hydroxyethyl скроб и mannitol;
- Acetazolamide; amiloride; bumetanide; canrenone; chlortalidone; etacrynic acid; furosemide; indapamide; metolazone; spironolactone; thiazides, нпр. bendroflumethiazide, chlorothiazide i hydrochlorothiazide; triamterene и vaptans, нпр. tolvaptan.

Осим:

- Drospirenone; pamabrom; и офталмичка употреба инхибитора карбоанхидразе (нпр. dorzolamide, brinzolamide);
- Локална примјена felypressina у денталној анестезији.

Детекција присуства у узорку спортисте, увијек или на такмичењу, како је примјенљиво, било које количине слједећих супстанци које су предметом одређивања граничних концентрација: formoterol, salbutamol, cathine, erhedrine, methylephedrine и pseudoephedrine, заједно са диуретицима или маскирним агенсима, сматрат ће се неповољним аналитичким налазом (AAF), осим ако спортиста уз терапијско изузеће (TUE) за ту супстанцу има и терапијско изузеће за диуретик или маскирни агенс.

ЗАБРАЊЕНЕ МЕТОДЕ**М1. МАНИПУЛАЦИЈА КРВЉУ И КРВНИМ КОМПОНЕНТАМА****Забрањено је следеће:**

1. Примјена или поновно увођење у циркулаторни систем било које количине аутологне, алогене (хомологне) или хетерологне крви, или продуката црвених крвних зрнаца било којег поријекла.
2. Вјештачко повећање уноса, транспорта или опскрбе кисеоником. Укључујући, али не ограничавајући се на: Перфлуохемијске супстанце; efaroxiral (PCP13) и модификоване продукте хемоглобина; нпр. замјене за крв базирани на хемоглобину и микрокапсулиране продукте хемоглобина, осим примјене кисеоника инхалацијом.
3. Било који облик интраваскуларне манипулације крвљу или крвним компонентама, физикалним или хемијским средствима.

М2. ХЕМИЈСКА И ФИЗИЧКА МАНИПУЛАЦИЈА**Забрањено је следеће:**

1. Неовлаштено манипулисање или покушај манипулисања узорцима, који утичу на интегритет и валидност узорка прикупљеним током допинг контроле. Укључујући, али се не ограничавају на: замјену узорка урина и/или фалсификовање (нпр. протеазама).
2. Интравенске инфузије и/или ињекције волумена већег од 50 мл током раздобља од 6 часова, осим ако се оправдано дају током болничког лијечења, хируршких процедура или клиничких испитивања.

М3. ГЕНСКИ ДОПИНГ**Сљедеће методе, које имају потенцијал побољшања перформанси спортисте, су забрањене:**

1. Трансфер полимера нуклеинских киселина или аналога нуклеинских киселина.
2. Кориштење нормалних или генетски модификованих хелија.

УЗ КАТЕГОРИЈЕ C0 ДО C5 И M1 ДО M3 КОЈЕ СУ ДЕФИНИСАНЕ ГОРЕ, СЉЕДЕЋЕ КАТЕГОРИЈЕ СУ ЗАБРАЊЕНЕ НА ТАКМИЧЕЊУ:**ЗАБРАЊЕНЕ СУПСТАНЦЕ****С6. СТИМУЛАНСИ**

Сви стимуланси, укључујући све оптичке изомере, нпр. д- и л- ако је релевантно, су забрањени.

Стимуланси укључују:**а. Неспецифичне стимулансе:**

Adrafinil; Amfepramone; Amphetamine; Amfetaminil; Amiphenazole; Benfluorex; Benzylpiperazine; Bromantan; Clobenzorex; Cocaine; Cropropamide; Crotetamide; Fencamine;

Fenetyliline; Fenfluramine; Fenproporex; Fonturacetam [4-phenylpiracetam (carphedon)]; Furfenorex; Lisdexamphetamine; Mefenorex; Mephentermine; Mesocarb; Metamphetamine(d-); p-methylamphetamine; Modafinil; Norfenfluramine; Phendimetrazine; Phentermine; Prenylamine; Prolintane.

Стимуланс који није наведен у овом дијелу сматра се специфичном супстанцом.

б. Специфичне стимулансе

Укључујући, али се не ограничавају на:

4-Methylhexan-2-amine (methylhexanamine); Benzfetamine; Cathine*; Cathinone и његови аналози, нпр. mephedrone, methedrone, и α -pyrrolidinovalerophenone; Dimethylamphetamine; Ephedrine***; Epinephrine**** (adrenaline); Etamivan; Etilamphetamine; Etilefrine; Famprofazone; Fenbutrazate; Fencamfamin; Heptaminol; Hydroxyamphetamine (parahydroxyamphetamine); Isometheptene; Levmetamphetamine; Meclofenoxate; Methylenedioxymethamphetamine; Methyl-ephedrine***; Methylphenidate; Nikethamide; Norfenefrine; Octopamine; Oxilofrine (methylsynephrine); Pemoline; Pentetrazol; Phenethylamine и његови derivati; Phenmetrazine; Phenpromethamine; Propylhexedrine; Pseudoephedrine*****; Selegiline; Sibutramine; Strychnine; Tenamphetamine (methylenedioxymphetamine); Tuaminoheptane; и друге супстанце сличне хемијске структуре или биолошких ефеката.

Осим:

- Clonidine;
- Деривати имидазола за топичку/офталмичку употребу и стимуланса укључених у Мониторинг програм за 2017. годину.*
- Bupropion, caffeine, nicotine, phenylephrine, phenylpropanolamine, pipradrol, и synephrine: ове супстанце су укључене у Мониторинг програм за 2017. годину, и не сматрају се забрањеним супстанцама.

** Cathine: забрањен ако му је концентрација у урину већа од 5 микрограма по милилитру.

*** Ephedrine и methylephedrine: забрањени су ако је њихова појединачна концентрација у урину већа од 10 микрограма по милилитру.

**** Epinephrine (adrenaline): није забрањена локална примјена, нпр. назална, офталмолошка или истовремена примјена с локалним анестетикима.

***** Pseudoephedrine: забрањен ако је његова концентрација у урину већа од 150 микрограма по милилитру.

С7. НАРКОТИЦИ**Забрањени су:**

Buprenorphine; Dextromoramide; Diamorphine (heroin); Fentanyl и његови деривати; Hydromorphone; Methadone; Morphine; Nicomorphine; Oxycodone; Oxymorphone; Pentazocine; Pethidine.

С8. КАНАБИНОИДИ**Забрањени су:**

- Природни, нпр. канабис, хашиш и марихуана, или синтетски Δ^9 -tetrahydrocannabinol (THC).
- Канабимиметици – супстанце које имитирају канабис, нпр. "Spice", JWH-018, JWH-073, HU-210.

С9. ГЛУКОКОРТИКОИДИ

Сви глукокортикоиди су забрањени када се примјењују орално, интравенски, интрамускуларно или ректално.

СУПСТАНЦЕ ЗАБРАЊЕНЕ У ПОЈЕДИНИМ СПОРТОВИМА

П1. АЛКОХОЛ

Алкохол (ethanol) је забрањен само на такмичењу, у одређеним спортовима наведеним у наставку текста. Утврђује се анализом даха и/или крви. Праг кршења допинг правила је еквивалент концентрацији алкохола у крви од 0,10 г/л.

- Аеронаутика (FAI)
- Аутомобилизам (FIA)
- Стреличарство (WA)
- Мотонаутика (UIM)

П2. БЕТА-БЛОКАТОРИ

Бета-блокатори забрањени су само на такмичењу у следећим спортовима, и изван такмичења гдје је то означено:

- Стреличарство (WA)
- Аутомобилизам (FIA)
- Билијар (све дисциплине) (WCBS)
- Пикадо (WDF)
- Голф (IGF)
- Стрелаштво (ISSF, IPC)*
- Скијање/Скијање на дасци (FIS) у скијашким скоковима, скијашким акробацијама слободним стилем/балету на скијама и балету на дасци.
- Подводни спортови (CMAS) у апнеи са сталним оптерећењем са или без пераја, динамичкој апнеи са и без пераја, апнеа слободним зароном, "Jump Blue" апнеи, подводни риболов, статичка апнеа, гађање мета и апнеа с промјенљивим оптерећењем.

*Такође забрањени и ван такмичења

Укључујући, али се не ограничавају на:

Acebutolol; Alprenolol; Atenolol; Betaxolol; Bisoprolol; Bunolol; Carteolol; Carvedilol; Celiprolol; Esmolol; Labetalol; Levobunolol; Metipranolol; Metoprolol; Nadolol; Oxiprenolol; Pindolol; Propranolol; Sotalol; Timolol.

ВАЖНО

Службени текст Листе забрањених средстава на српском језику одржаваће Агенција за антидопинг контролу Босне и Херцеговине у складу с Листом на енглеском језику, који одржава WADA. У случају било какве неусаглашености између енглеске и верзије на српском језику, мјеродавна је енглеска верзија која се налази на интернет страници Свјетске антидопинг агенције.

Листа ступа на снагу 1. јануара 2017. године

Na osnovu člana 61. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09), člana 62. Zakona o sportu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 27/08 i 102/09), direktor Agencije za antidoping kontrolu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija) donosi

ODLUKU

O LISTI ZABRANJENIH SREDSTAVA ZA 2017. GODINU

Član 1.

(Predmet Odluke)

Objavljuje se Lista zabranjenih sredstava za 2017. godinu (u daljem tekstu: Lista) koju je utvrdila Svjetska antidoping agencija (u daljem tekstu: WADA), a koja je sastavni dio ove Odluke.

Član 2.

(Uskladenost)

Ova Lista objavljuje se u skladu sa Evropskom konvencijom o sprečavanju dopinga u sportu, Međunarodnom konvencijom protiv dopinga u sportu i međunarodnim standardom za Listu zabranjenih sredstava odobrenim od strane WADA.

Član 3.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu od 01.01.2017. godine.

Broj 01-02-3-1331/16

02. decembra 2016. godine

Tuzla

Direktor

Slavko Matić

LISTA ZABRANJENIH SREDSTAVA (2017)

U skladu s članom 4.2.2. Svjetskog antidoping kodeksa, sve zabranjene supstance smatrat će se "specifičnim supstancama", osim supstanci u klasama S1, S2, S4.4, S4.5, S6.A i zabranjenih metoda M1, M2 i M3.

SUPSTANCE I METODE ZABRANJENE UVIJEK (NA I VAN TAKMIČENJA)

ZABRANJENE SUPSTANCE

S0. NEODOBRENE SUPSTANCE

Farmakološki aktivna supstanca koja nije navedena u bilo kojem drugom dijelu Liste i koja nije odobrena za humanu terapijsku upotrebu od strane nijednog državnog regulatornog zdravstvenog tijela (npr. lijekovi u pretkliničkoj ili kliničkoj fazi razvoja ili lijekovi čiji je razvoj prekinut, dizajnerske supstance, supstance odobrene samo za veterinarsku upotrebu) uvijek je zabranjena.

S1. ANABOLIČKI AGENSI

Anabolički agensi su zabranjeni.

1. ANABOLIČKI ANDROGENI STEROIDI (AAS)

a. Egzogeni* AAS, uključujući:

1-Androstenediol (5 α -androst-1-ene-3 β ,17 β -diol); 1-Androstenedione (5 α -androst-1-ene-3,17-dione); 1-Testosterone (17 β -hydroxy-5 α -androst-1-en-3-one); 4-Hydroxytestosterone (4,17 β -dihydroxyandrost-4-en-3-one); Bolandiol (estr-4-ene-3 β ,17 β -diol); Bolasterone; Calusterone; Clostebol; Danazol ([1,2]oxazolo[4',5':2,3]pregna-4-en-20-yn-17 α -ol); Dehydrochloromethyltestosterone (4-chloro-17 β -hydroxy-17 α -methyl-androsta-1,4-dien-3-one); Desoxymethyltestosterone (17 α -methyl-5 α -androst-2-en-17 β -ol); Drostanolone; Ethylestrenol (19-norpregna-4-en-17 α -ol); Fluoxymesterone; Formebolone; Furazabol (17 α -methyl [1,2,5]oxadiazolo[3',4':2,3]-5 α -androstan-17 β -ol); Gestrinone; Mestanolone; Mesterolone; Metandienone (17 β -hydroxy-17 α -methylandrosta-1,4-dien-3-one); Metenolone; Methandriol; Methasterone (17 β -hydroxy-2 α ,17 α -dimethyl-5 α -androstan-3-one); Methylidenolone (17 β -hydroxy-17 α -methylestra-4,9-dien-3-one); Methyl-1-testosterone (17 β -hydroxy-17 α -methyl-5 α -androst-1-en-3-one); Methylnortestosterone (17 β -hydroxy-17 α -methylestr-4-en-3-one); Methyltestosterone; Metribolone (methyltrienolone, 17 β -hydroxy-17 α -methylestra-4,9,11-trien-3-one); Mibolerone; Norbolethone; Norclostebol; Norethandrolone; Oxabolone; Oxandrolone; Oxymesterone; Oxymetholone; Prostanazol (17 β -[(tetrahydropyran-2-yl)oxy]-1'Hpyrazolo[3,4:2,3]-5 α -androstan-3-one); Quinbolone; Stanazolol; Stenbolone; Tetrahydrogestrinone (17-hydroxy-18 α -homo-19-nor-17 α -pregna-4,9,11-trien-3-one); Trenbolone (17 β -hydroxyestr-4,9,11-trien-3-one);

i druge supstance slične hemijske strukture ili sličnog biološkog djelovanja.

b. Endogeni AAS kada su primijenjeni egzogeno:**

19-Norandrostenediol (estr-4-ene-3,17-diol); 19-Norandrostenedione (estr-4-ene-3,17-dione); Androstenediol (androst-5-ene-3 β ,17 β -diol); Androstenedione (androst-4-ene-3,17-dione); Boldenone; Boldione (androst-1,4-diene-3,17-dione); Dihydrotestosterone (17 β -hydroxy-5 α -androst-3-one); Nandrolone (19-nortestosterone); Prasterone (dehydroepiandrosterone, DHEA, 3 β -hydroxyandrost-5-en-17-one); Testosterone;

i njegovi metaboliti i izomeri, uključujući ali nije ograničeno na:

3 β -Hydroxy-5 α -androst-17-one; 5 α -Androst-2-ene-17-one; 5 α -Androstane-3 α ,17 α -diol; 5 α -Androstane-3 α ,17 β -diol; 5 α -Androstane-3 β ,17 α -diol; 5 α -Androstane-3 β ,17 β -diol; 5 β -Androstane-3 α ,17 β -diol; 7 α -Hydroxy-DHEA; 7 β -Hydroxy-DHEA; 4-Androstenediol (androst-4-ene-3 β , 17 β -diol); 5-Androstenedione (androst-5-ene-3,17-dione); 7-Keto-DHEA; 19-Norandrosterone; 19-Noretiocholanolone; Androst-4-ene-3 α ,17 α -diol; Androst-4-ene-3 α ,17 β -diol; Androst-4-ene-3 β ,17 α -diol; Androst-5-ene-3 α ,17 α -diol; Androst-5-ene-3 α ,17 β -diol; Androst-5-ene-3 β ,17 α -diol; Androst-5-ene-3 β ,17 β -diol; Epi-dihydrotestosterone; Epitestosterone; Etiocholanolone.

2. DRUGI ANABOLIČKI AGENSI

Uključujući, ali nije ograničeno na: Clenbuterol; Selektivni modulatori androgenih receptora (SARMs, npr. andarine i ostarine); Tibolone; Zeranol; Zilpaterol.

Za potrebe ovog poglavlja:

* "egzogeni" odnosi se na supstance koje organizam prirodno ne može proizvesti.

** "endogeni" odnosi se na supstance koje organizam može prirodno proizvesti.

S2. PEPTIDNI HORMONI, FAKTORI RASTA, SLIČNE SUPSTANCE, I MIMETICI

Sljedeće supstance, i druge supstance slične hemijske strukture ili sličnog biološkog djelovanja, su zabranjene:

1. Agonisti eritropoetinskih receptora:
 - 1.1. Agensi koji stimuliraju eritropoezu (ESAs), uključujući npr. Darbepoietin (dEPO); Erythropoietins (EPO); EPO-Fc; EPO-mimetički peptidi (EMP), npr. CNTO 530 i peginesatide; GATA inhibitori, npr. K-11706; Methoxy polyethylene glycol-epoetin beta (CERA); Transforming Growth Factor- β (TGF- β) inhibitori, npr. sotatercept, luspatercept.
 - 1.2. Ne-eritropoetinski agonisti EPO-receptora, npr. ARA-290; Asialo EPO; Carbamylated EPO.
2. Stabilizatori hipoksijom induciranih faktora (HIF), npr. cobalt, molidustat i roxadustat (FG-4592); i HIF aktivatori, npr. argon i xenon.
3. Horionski gonadotropin (CG) i luteinizirajući hormon (LH) i faktori koji djeluju na njihovo otpuštanje kod muškaraca, npr. buserelin, gonadorelin i leuporelin.
4. Kortikotropini i faktori koji djeluju na njihovo otpuštanje, npr. corticorelin.
5. Hormon rasta (GH) i faktori koji djeluju na njegovo otpuštanje, uključujući: Hormon koji oslobađa hormon rasta (GHRH) i njegovi analozi, npr. CJC-1295, sermorelin i tesamorelin; Sekretagogi hormona rasta (GHS), npr. ghrelin i mimetici ghrelina, npr. anamorelin i ipamorelin; Peptidi koji djeluju na otpuštanje hormona rasta (GHRPs), npr. alexamorelin, GHRP-6, hexarelin, i pralmorelin (GHRP-2).

Dodatno zabranjeni faktori rasta:

Faktori rasta fibroblasta (FGFs); Faktor rasta hepatocita (HGF); Insulinu-slični faktor rasta-1 (IGF-1) i njegovi analozi; Mehanički faktori rasta (MGFs); Trombocitni faktor rasta (PDGF); Vaskularni endotelijalni faktor rasta (VEGF), i bilo koji drugi faktor rasta koji utječe na sintezu/degradaciju proteina mišića, tetiva ili ligamenata, vaskularizaciju, korištenje energije, regenerativni kapacitet ili promjenu tipa vlakana.

S3. BETA-2 AGONISTI

Svi selektivni i neselektivni beta-2 agonisti, uključujući sve optičke izomere, su zabranjeni.

Uključujući, ali nije ograničeno na:

Fenoterol; Formoterol; Higenamine; Indacaterol; Olodaterol; Procaterol; Reproterol; Salbutamol; Salmeterol; Terbutaline; Vilanterol.

Osim:

- Inhaliranog salbutamola: maksimalno 1600 mikrograma tokom 24 sata, da ne prelazi 800 mikrograma svakih 12 sati;
- Inhaliranog formoterola: maksimalno isporučena doza od 54 mikrograma tokom 24 sata;
- Inhaliranog salmeterola: maksimalno 200 mikrograma tokom 24 sata.

Prisustvo salbutamola u urinu iznad 1000 ng/ml ili formoterola iznad 40 ng/ml, ne smatra se nepovoljnim analitičkim nalazom (AAF), osim ako sportista dokaže, kontroliranom farmokinetičkom studijom, da je nepovoljan analitički nalaz posljedica upotrebe terapijskih doza (inhalacijom) u granicama maksimalnih doza, gore navedenih.

S4. HORMONI I MODULATORI METABOLIZMA

Sljedeći hormoni i modulatori metabolizma su zabranjeni:

1. Inhibitori aromataze, uključujući, ali nije ograničeno na: 4-Androstene-3,6,17 trione (6-oxo); Amino-glutethimide; Anastrozole; Androsta-1,4,6-triene-3,17-dione (androstatrienedione); Androsta-3,5-diene-7,17-dione (arimistane); Exemestane; Formestane; Letrozole; Testolactone.
2. Selektivni modulatori estrogenskih receptora (SERMs), uključujući, ali nije ograničeno na: Raloxifene; Tamoxifen; Toremifene.
3. Druge antiestrogenske supstance, uključujući, ali nije ograničeno na: Clomiphene; Cyclofenil; Fulvestrant.
4. Agensi koji modificiraju funkciju(e) miostatina, uključujući, ali nije ograničeno na: inhibitori miostatina.
5. Modulatori metabolizma:
 - 5.1 Aktivatori AMP-aktivirane protein kinaze (AMPK), npr. AICAR; i agonisti receptora za aktivator proliferacije peroksizoma δ (PPAR δ), npr. GW 1516;
 - 5.2 Inzulini i mimetici inzulina;
 - 5.3 Meldonium;
 - 5.4 Trimetazidine.

S5. DIURETICI I MASKIRNI AGENSI

Sljedeći diuretici i maskirni agensi su zabranjeni, kao i druge supstance slične hemijske strukture ili sličnih bioloških efekata.

Uključujući, ali bez ograničenja na:

- Desmopressin; probenecid; plazma ekspanzere, npr. glycerol i intravenski primijenjeni: albumin, dextran, hydroxyethyl skrob i mannitol;
- Acetazolamide; amiloride; bumetanide; canrenone; chlortalidone; etacrynic acid; furosemide; indapamide; metolazone; spironolactone; thiazides, npr.

bendroflumethiazide, chlorothiazide i hydrochlorothiazide; triamterene i vaptans, npr. tolvaptan.

Osим:

- Drospirenone; pamabrom; i oftalmička upotreba inhibitora karboanhidraze (npr. dorzolamide, brinzolamide);
- Lokalna primjena felypressina u dentalnoj anesteziji.

Detekcija prisustva u uzorku sportiste, uvijek ili na takmičenju, kako je primjenljivo, bilo koje količine sljedećih supstanci koje su predmetom određivanja graničnih koncentracija: formoterol, salbutamol, cathine, ephedrine, methylephedrine i pseudoephedrine, zajedno sa diureticima ili maskirnim agensima, smatrać će se nepovoljnim analitičkim nalazom (AAF), osim ako sportista uz terapijsko izuzeće (TUE) za tu supstancu ima i terapijsko izuzeće za diuretik ili maskirni agens.

ZABRANJENE METODE

M1. MANIPULACIJA KRVlju I KRVNIM KOMPONENTAMA

Zabranjeno je sljedeće:

1. Primjena ili ponovno uvođenje u cirkulatorni sistem bilo koje količine autologne, alogene (homologne) ili heterologne krvi, ili produkata crvenih krvnih zrnaca bilo kojeg porijekla.
2. Vještačko povećanje unosa, transporta ili opskrbe kisikom. Uključujući, ali nije ograničeno na: Perfluorirane hemijske supstance; efaproxiral (RSR13) i modificirane produkte hemoglobina; npr. zamjene za krv bazirane na hemoglobinu i mikrokapsulirane produkte hemoglobina, osim davanja kisika inhalacijom.
3. Bilo koji oblik intravaskularne manipulacije krvlju ili krvnim komponentama fizikalnim ili hemijskim sredstvima.

M2. HEMIJSKA I FIZIČKA MANIPULACIJA

Zabranjeno je sljedeće:

1. Neovlašteno manipuliranje ili pokušaj manipuliranja uzorcima, koji utječu na integritet i validnost uzoraka prikupljenim tokom doping kontrole. Uključujući, ali nije ograničeno na: zamjenu uzoraka urina i/ili falsificiranje (npr. proteazama).
2. Intravenske infuzije i/ili injekcije volumena većeg od 50 ml tokom perioda od 6 sati, osim ako se opravdano daju tokom bolničkog liječenja, hirurških procedura ili kliničkih ispitivanja.

M3. GENSKI DOPING

Sljedeće, sa potencijalom poboljšanja sportskih performansi, je zabranjeno:

1. Transfer polimera nukleinskih kiselina ili analoga nukleinskih kiselina.
2. Upotreba normalnih ili genetski modificiranih ćelija.

UZ KATEGORIJE S0 DO S5 I M1 DO M3 KOJE SU DEFINIRANE GORE, SLJEDEĆE KATEGORIJE SU ZABRANJENE NA TAKMIČENJU:

ZABRANJENE SUPSTANCE

S6. STIMULANSI

Svi stimulansi, uključujući sve optičke izomere, npr. d- i l- ako je relevantno, su zabranjeni.

Stimulansi uključuju:

a. Nespecifični stimulansi:

Adrafinil; Amfepramone; Amfetamine; Amfetaminil; Amiphenazole; Benfluorex; Benzylpiperazine; Bromantan; Clobenzorex; Cocaine; Cropropamide; Crotetamide; Fencamine; Fenetylline; Fenfluramine; Fenproporex; Fonturacetam [4-phenylpiracetam (carphedon)]; Furfenorex; Lisdexamfetamine;

Mefenorex; Mephentermine; Mesocarb; Metamfetamine(d-); p-methylamphetamine; Modafinil; Norfenfluramine; Phendimetrazine; Phentermine; Prenylamine; Prolintane.

Stimulans koji nije naveden u ovom dijelu smatra se specifičnom supstancom.

b. Specifični stimulansi

Uključujući, ali nije ograničeno na:

4-Methylhexan-2-amine (methylhexaneamine); Benzfetamine; Cathine**; Cathinone i njegovi analozi, npr. mephedrone, methedrone, i α -pyrrolidinovalerophenone; Dimethylamphetamine; Ephedrine***; Epinephrine**** (adrenaline); Etamivan; Etilamfetamine; Etilefrine; Famprofazone; Fenbutrazate; Fencamfamin; Heptaminol; Hydroxyamfetamine (parahydroxyamphetamine); Isometheptene; Levmetamfetamine; Meclofenoxate; Methylenedioxymethamphetamine; Methylephedrine***; Methylphenidate; Nikethamide; Norfenefrine; Octopamine; Oxilofrine (methysynephrine); Pemoline; Pentetrazol; Phenethylamine i njegovi derivati; Phenmetrazine; Phenpromethamine; Propylhexedrine; Pseudoephedrine*****; Selegiline; Sibutramine; Strychnine; Tenamfetamine (methylenedioxyamphetamine); Tuaminoheptane; i druge supstance slične hemijske strukture ili bioloških efekata.

Osим:

- Clonidine;
- Derivati imidazola za topičku/oftalmičku upotrebu i stimulanasa uključenih u Monitoring program za 2017. godinu.*

* Bupropion, caffeine, nicotine, phenylephrine, phenylpropanolamine, pipradrol, i synephrine: ove supstance su uključene u Monitoring program za 2017. godinu, i ne smatraju se zabranjenim supstancama.

** Cathine: zabranjen ako mu je koncentracija u urinu veća od 5 mikrograma po mililitru.

*** Ephedrine i methylephedrine: zabranjeni su ako je njihova pojedinačna koncentracija u urinu veća od 10 mikrograma po mililitru.

**** Epinephrine (adrenaline): nije zabranjena lokalna primjena, npr. nazalna, oftalmološka ili istovremena primjena s lokalnim anestheticima.

***** Pseudoephedrine: zabranjen kada je njegova koncentracija u urinu veća od 150 mikrograma po mililitru.

S7. NARKOTICI

Zabranjeni su:

Buprenorphine; Dextromoramide; Diamorphine (heroin); Fentanyl i njegovi derivati; Hydromorphone; Methadone; Morphine; Nicomorphine; Oxycodone; Oxymorphone; Pentazocine; Pethidine.

S8. KANABINOIDI

Zabranjeni su:

- Prirodni, npr. kanabis, hašiš i marihuana, ili sintetski Δ^9 -tetrahydrocannabinol (THC).
- Kanabimimetici – supstance koje oponašaju kanabis, npr. "Spice", JWH-018, JWH-073, HU-210.

S9. GLUKOKORTIKOIDI

Svi glukokortikoidi su zabranjeni kada se primjenjuju oralno, intravenski, intramuskularno ili rektalno.

SUPSTANCE ZABRANJENE U POJEDINIM SPORTOVIMA

P1. ALKOHOL

Alkohol (ethanol) je zabranjen samo na takmičenju, u određenim sportovima navedenim u nastavku teksta. Detektuje se

analizom izdahnutog zraka i/ili krvi. Prag kršenja doping pravila je ekvivalent koncentraciji alkohola u krvi od 0,10 g/l.

- Aeronautika (FAI),
- Automobilizam (FIA),
- Strelčarstvo (WA),
- Motonautika (UIM)

P2. BETA-BLOKATORI

Beta-blokatori zabranjeni su samo na takmičenju u sljedećim sportovima, i van takmičenja gdje je to označeno:

- Strelčarstvo (WA)*
- Automobilizam (FIA)
- Bilijar (sve discipline) (WCBS)
- Pikado (WDF)
- Golf (IGF)
- Streljaštvo (ISSF, IPC)*
- Skijanje/Skijanje na dasci (FIS) u skijaškim skokovima, skijaškim akrobacijama slobodnim stilom/baletu na skijama i baletu na dasci
- Podvodni sportovi (CMAS) u apnei sa stalnim opterećenjem sa ili bez peraja, dinamičkoj apnei sa i bez peraja, apnea slobodnom zaronom, Jump Blue apnei, podvodni ribolov, statička apnea, gađanje meta i apnea s promjenljivim opterećenjem.

*Također zabranjeni i van takmičenja

Uključujući, ali nije ograničeno na: Acebutolol; Alprenolol; Atenolol; Betaxolol; Bisoprolol; Bunolol; Carteolol; Carvedilol; Celiprolol; Esmolol; Labetalol; Levobunolol; Metipranolol; Metoprolol; Nadolol; Oxiprenolol; Pindolol; Propranolol; Sotalol; Timolol.

VAŽNO

Službeni tekst Liste zabranjenih sredstava na bosanskom jeziku održavat će Agencija za antidoping kontrolu Bosne i Hercegovine u skladu s Listom na engleskom jeziku, koju održava WADA. U slučaju bilo kakve neusaglašenosti između engleske i verzije na bosanskom jeziku, mjerodavna je engleska verzija koja se nalazi na web stranici Svjetske antidoping agencije.

Lista stupa na snagu 1. januara 2017. godine.

Na temelju članka 61. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09), članka 62. Zakona o sportu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 27/08 i 102/09) ravnatelj Agencije za antidoping kontrolu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija) donosi

ODLUKU O POPISU ZABRANJENIH SREDSTAVA ZA 2017. GODINU

Članak 1.

(Predmet Odluke)

Objavljuje se Popis zabranjenih sredstava za 2017. godinu (u daljem tekstu: Popis) koju je utvrdila Svjetska antidoping agencija (u daljem tekstu: WADA), a koji je sastavni dio ove Odluke.

Članak 2.

(Uskladenost)

Ovaj Popis objavljuje se sukladno sa Evropskom konvencijom o sprečavanju dopinga u sportu, Međunarodnom konvencijom protiv dopinga u sportu i međunarodnim standardom za Popis zabranjenih sredstava odobrenim od strane WADA.

Članak 3.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu od 01.01.2017. godine.

Broj 01-02-3-1331/16
02. prosinca 2016. godine
Tuzla

Ravnatelj
Slavko Matić

POPIS ZABRANJENIH SREDSTAVA (2017)

U skladu sa člankom 4.2.2. Svjetskog antidopingovog kodeksa, sve zabranjene tvari smatrać će se "specifičnim tvarima", osim tvari u klasama S1, S2, S4.4, S4.5, S6.A i zabranjenih metoda M1, M2 i M3.

TVARI I METODE ZABRANJENE UVIJEK (NA NATJECANJU I IZVAN NATJECANJA)

ZABRANJENE TVARI

S0. NEODOBRENE TVARI

Farmakološki aktivna tvar koja nije navedena u bilo kojem drugom dijelu Popisa i koja nije odobrena za humanu terapijsku primjenu od strane nijednog državnog regulatornog zdravstvenog tijela (npr. lijekovi u pretkliničkoj ili kliničkoj fazi razvoja ili lijekovi čiji je razvoj prekinut, dizajnerske tvari, tvari odobrene samo za veterinarsku primjenu) uvijek je zabranjena.

S1. ANABOLIČKA SREDSTVA

Anabolička sredstva su zabranjena.

1. ANABOLIČKI ANDROGENI STEROIDI (AAS)

a. Egzogeni* AAS, uključujući:

1-Androstenediol (5 α -androst-1-ene-3 β ,17 β -diol); 1-Androstenedione (5 α -androst-1-ene-3,17-dione); 1-Testosterone (17 β -hydroxy-5 α -androst-1-en-3-one); 4-Hydroxytestosterone (4,17 β -dihydroxyandrost-4-en-3-one); Bolandiol (estr-4-ene-3 β ,17 β -diol); Bolasterone; Calusterone; Clostebol; Danazol ([1,2]oxazolo[4',5':2,3]pregna-4-en-20-yn-17 α -ol); Dehydrochloromethyltestosterone (4-chloro-17 β -hydroxy-17 α -methylandrosta-1,4-dien-3-one); Desoxymethyltestosterone (17 α -methyl-5 α -androst-2-en-17 β -ol); Drostanolone; Ethylestrenol (19-norpregna-4-en-17 α -ol); Fluoxymesterone; Formebolone; Furazabol (17 α -methyl [1,2,5]oxadiazolo[3',4':2,3]-5 α -androstan-17 β -ol); Gestrinone; Mestanolone; Mesterolone; Metandienone (17 β -hydroxy-17 α -methylandrosta-1,4-dien-3-one); Metenolone; Methandiol; Methasterone (17 β -hydroxy-2 α ,17 α -dimethyl-5 α -androstan-3-one); Methylidienolone (17 β -hydroxy-17 α -methylestra-4,9-dien-3-one); Methyl-1-testosterone (17 β -hydroxy-17 α -methyl-5 α -androst-1-en-3-one); Methylnor testosterone (17 β -hydroxy-17 α -methylestr-4-en-3-one); Methyltestosterone; Metribolone (methyltrienolone, 17 β -hydroxy-17 α -methylestra-4,9,11-trien-3-one); Mibolone; Norboletone; Norclostebol; Norethandrolone; Oxabolone; Oxandrolone; Oxymesterone; Oxymetholone; Prostanazol (17 β -[(tetrahydropyran-2-yl)oxy]-1'Hpyrazolo[3,4:2,3]-5 α -androstan-17 β -ol); Quinbolone; Stanozolol; Stenbolone; Tetrahydrogestrinone (17-hydroxy-18 α -homo-19-nor-17 α -pregna-4,9,11-trien-3-one); Trenbolone (17 β -hydroxyestr-4,9,11-trien-3-one); i druge tvari slične kemijske strukture ili sličnog biološkog djelovanja.

b. Endogeni** AAS kada su primijenjeni egzogeno:

19-Norandrostenediol (estr-4-ene-3,17-diol); 19-Norandrostenedione (estr-4-ene-3,17-dione); Androstenediol (androst-5-ene-3 β ,17 β -diol); Androstenedione (androst-4-ene-3,17-dione); Boldenone; Boldione (androst-1,4-diene-3,17-dione); Dihydrotestosterone (17 β -hydroxy-5 α -androstan-3-one); Nandrolone (19-nortestosterone); Prasterone (dehydroepiandrosterone, DHEA, 3 β -hydroxyandrost-5-en-17-one); Testosterone; i njegovi metaboli i izomeri, uključujući, ali se ne ograničavajući na:

3 β -Hydroxy-5 α -androstan-17-one; 5 α -Androst-2-ene-17-one; 5 α -Androstane-3 α ,17 α -diol; 5 α -Androstane-3 α ,17 β -diol; 5 α -Androstane-3 β ,17 α -diol; 5 α -Androstane-3 β ,17 β -diol; 5 β -Androstane-3 α ,17 β -diol; 7 α -Hydroxy-DHEA; 7 β -Hydroxy-DHEA; 4-Androstenediol (androst-4-ene-3 β , 17 β -diol); 5-Androstenedione (androst-5-ene-3,17-dione); 7-Keto-DHEA; 19-Norandrosterone; 19-Noretiocholanolone; Androst-4-ene-3 α ,17 α -diol; Androst-4-ene-3 α ,17 β -diol; Androst-4-ene-3 β ,17 α -diol; Androst-5-ene-3 α ,17 α -diol; Androst-5-ene-3 α ,17 β -diol; Androst-5-ene-3 β ,17 α -diol; Androsterone; Epi-dihydrotestosterone; Epitestosterone; Etiocholanolone.

2. DRUGA ANABOLIČKA SREDSTVA

Uključujući, ali ne ograničavajući se na:

Clenbuterol; Selektivni modulatori androgenih receptora (SARMs, npr. andarine i ostarine); Tibolone; Zeranol; Zilpaterol.

Za potrebe ovog poglavlja:

* "egzogeni" odnosi se na supstance koje organizam prirodno ne može proizvesti.

** "endogeni" odnosi se na supstance koje organizam može prirodno proizvesti.

S2. PEPTIDNI HORMONI, ČIMBENICI RASTA, SLIČNE TVARI, I MIMETICI

Sljedeće tvari, kao i druge tvari slične kemijske strukture ili sličnog biološkog djelovanja, su zabranjene:

1. Agonisti eritropoetinskih receptora:
 - 1.1. Sredstva koja stimuliraju eritropoezu (ESAs), uključujući npr. Darbepoietin (dEPO); Erythropoietins (EPO); EPO-Fc; EPO-mimetički peptidi (EMP), npr. CNTO 530 i peginesatide; GATA inhibitori, npr. K-11706; Methoxy polyethylene glycol-epoetin beta (CERA); Transforming Growth Factor- β (TGF- β) inhibitori, npr. sotatercept, luspatercept;
 - 1.2. Ne-eritropoetinski agonisti EPO-receptora, npr. ARA-290; Asialo EPO; Carbamylated EPO.
2. Stabilizatori hipoksijom induciranih čimbenika (HIF), npr. cobalt, molidustat i roxadustat (FG-4592); i HIF aktivatori, npr. argon i xenon.
3. Horionski gonadotropin (CG) i luteinizirajući hormon (LH) i faktori koji djeluju na njihovo otpuštanje kod muškaraca, npr. buserelin, gonadorelin i leuporelin.
4. Kortikotropini i čimbenici koji djeluju na njihovo otpuštanje, npr. corticorelin
5. Hormon rasta (GH) i čimbenici koji djeluju na njegovo otpuštanje, uključujući:

Hormon koji oslobađa hormon rasta (GHRH) i njegovi analozi, npr. CJC-1295, sermorelin i tesamorelin; Sekretagogi hormona rasta (GHS), npr. ghrelin i mimetici ghrelina, npr. anamorelin i ipamorelin; Peptidi koji djeluju na otpuštanje hormona rasta (GHRPs), npr. alexamorelin, GHRP-6, hexarelin, i pralmorelin (GHRP-2).

Dodatno zabranjeni čimbenici rasta:

Čimbenik rasta fibroblasta (FGFs); Čimbenik rasta hepatocita (HGF); Insulinu-slični čimbenik rasta-1 (IGF-1) i njegovi analozi; Mehanički čimbenici rasta (MGFs); Trombocitni čimbenik rasta (PDGF); Vaskularni endotelijalni čimbenik rasta (VEGF), i bilo koji drugi čimbenik rasta koji utječe na sintezu/degradaciju proteina mišića, tetiva ili ligamenata, vaskularizaciju, korištenje energije, regenerativni kapacitet ili promjenu tipa vlakana.

S3. BETA-2 AGONISTI

Svi selektivni i neselektivni beta-2 agonisti, uključujući sve optičke izomere, su zabranjeni.

Uključujući, ali bez ograničavanja na:

Fenoterol; Formoterol; Higenamine; Indacaterol; Olodaterol; Procaterol; Reproterol; Salbutamol; Salmeterol; Terbutaline; Vilanterol.

Osim:

- Inhaliranog salbutamola: maksimalno 1600 mikrograma tokom 24 sata, da ne prelazi 800 mikrograma svakih 12 sati;
- Inhaliranog formoterola: maksimalno isporučena doza od 54 mikrograma tijekom 24 sata;
- Inhaliranog salmeterola: maksimalno 200 mikrograma tijekom 24 sata.

Prisustvo salbutamola u urinu veće od 1000 ng/ml ili formoterola iznad 40 ng/ml, ne smatra se korištenjem u terapijske svrhe i smatrat će se nepovoljnim analitičkim nalazom (AAF), osim ako sportaš dokaže, kontroliranim farmakokinetičkim ispitivanjem, da je nepovoljan analitički nalaz posljedica upotrebe terapijske doze (inhalacijom) u granicama gore navedenih maksimalnih dozvoljenih doza.

S4. HORMONI I MODULATORI METABOLIZMA

Sljedeći hormoni i modulatori metabolizma su zabranjeni:

1. Inhibitori aromataze, uključujući, ali ne ograničavajući se na: 4-Androstene-3,6,17 trione (6-oxo); Aminoglutethimide; Anastrozole; Androsta-1,4,6-triene-3,17-dione (androstatrienedione); Androsta-3,5-diene-7,17-dione (arimistane); Exemestane; Formestane; Letrozole; Testolactone.
2. Selektivni modulatori estrogenskih receptora (SERMs), uključujući, ali ne ograničavajući se na: Raloxifene; Tamoxifen; Toremifene.
3. Druge antiestrogenske supstance, uključujući, ali ne ograničavajući se na: Clomiphene; Cyclofenil; Fulvestrant.
4. Agensi koji modificiraju funkciju(e) miostatina, uključujući, ali ne ograničavajući se na: inhibitore miostatina.
5. Modulatori metabolizma:
 - 5.1 Aktivatori AMP-aktivirane protein kinaze (AMPK), npr. AICAR; i agonisti receptora za aktivator proliferacije peroksizoma δ (PPAR δ), npr. GW 1516;
 - 5.2 Inzulini i mimetici inzulina;
 - 5.3 Meldonium;
 - 5.4 Trimetazidine.

S5. DIURETICI I MASKIRNA SREDSTVA

Sljedeći diuretici i maskirna sredstva su zabranjeni, kao i druge tvari slične kemijske strukture ili sličnih bioloških efekata.

Uključujući, ali ne ograničavajući se na:

- Desmopressin; probenecid; ekspandere plazme, npr. glycerol i intravenski primijenjeni: albumin, dextran, hydroxyethyl skrob i mannitol;
- Acetazolamide; amiloride; bumetanide; canrenone; chlortalidone; etacrynic acid; furosemide; indapamide; metolazone; spironolactone; thiazides, npr. bendroflumethiazide, chlorothiazide i hydrochlorothiazide; triamterene i vaptans, npr. tolvaptan.

Osim:

- Drospirenone; pamabrom; i oftalmička upotreba inhibitora karboanhidraze (npr. dorzolamide, brinzolamide);
 - Lokalna primjena felypressina u dentalnoj anesteziji
- Detekcija prisustva u uzorku sportaša, uvijek ili na natjecanju, kako je primjenljivo, bilo koje količine sljedećih tvari koje su predmetom određivanja graničnih koncentracija:

formoterol, salbutamol, cathine, ephedrine, methylephedrine i pseudoephedrine, zajedno sa diureticima ili maskirnim sredstvima, smatrać će se nepovoljnim analitičkim nalazom (AAF), osim ako sportaš uz terapijsko izuzeće (TUE) za tu tvar posjeduje i terapijsko izuzeće za diuretik ili maskirno sredstvo.

ZABRANJENE METODE

M1. MANIPULACIJA KRVlju I KRVNIM

PRIPRAVCIMA

Zabranjeno je sljedeće:

1. Primjena ili ponovno uvođenje u cirkulatorni sustav bilo koje količine autologne, alogene (homologne) ili heterologne krvi, ili pripravaka crvenih krvnih zrnaca bilo kojeg porijekla.
2. Umjetno povećanje unosa, transporta ili opskrbe kisikom. Uključujući, ali ne ograničavajući se na: Perfluorirane kemijske tvari; efaproxiral (RSR13) i modificirane produkte hemoglobina; npr. zamjene za krv na temelju hemoglobina i mikrokapsulirane produkte hemoglobina, osim inhalacije kisikom.
3. Bilo koji oblik intravaskularne manipulacije krvlju ili sastavnim dijelovima krvi fizikalnim ili kemijskim sredstvima.

M2. KEMIJSKA I FIZIČKA MANIPULACIJA

Zabranjeno je sljedeće:

1. Neovlašteno manipuliranje ili pokušaj manipuliranja uzorcima, koji utječu na integritet i validnost uzoraka prikupljenim tijekom dopinške kontrole. Uključujući, ali nije ograničeno na: zamjenu uzoraka urina i/ili falsificiranje (npr. proteazama).
2. Intravenske infuzije i/ili injekcije volumena većeg od 50 ml tijekom razdoblja od 6 sati, osim ako se opravdano daju tijekom bolničkog liječenja, kirurških procedura ili kliničkih ispitivanja.

M3. GENSKI DOPING

Sljedeće metode, koje imaju potencijal poboljšanja sportaševih izvedbi, su zabranjene:

1. Transfer polimera nukleinskih kiselina ili analoga nukleinskih kiselina.
2. Korištenje normalnih ili genetski modificiranih ćelija.

UZ KATEGORIJE S0 DO S5 I M1 DO M3 KOJE SU DEFINIRANE GORE, SLJEDEĆE KATEGORIJE SU ZABRANJENE NA NATJECANJU:

ZABRANJENE TVARI

S6. STIMULANSI

Svi stimulansi, uključujući sve optičke izomere, npr. d- i l- gdje je relevantno, su zabranjeni.

Stimulansi uključuju:

a. Nespecificirane stimulanse:

Adrafinil; Amfepramone; Amfetamine; Amfetaminil; Amiphenazole; Benfluorex; Benzylpiperazine; Bromantan; Clobenzorex; Cocaine; Cropropamide; Crotetamide; Fencamine; Fenetylline; Fenfluramine; Fenproporex; Fonturacetam [4-phenylpiracetam (carphedon)]; Furfenorex; Lisdexamfetamine; Mefenorex; Mephentermine; Mesocarb; Metamfetamine(d-); p-methylamphetamine; Modafinil; Norfenfluramine; Phendimetrazine; Phentermine; Prenylamine; Prolintane.

Stimulans koji nije naveden u ovom dijelu smatra se specificiranom tvari.

b. Specificirane stimulanse

Uključujući, ali ne ograničavajući se na:

4-Methylhexan-2-amine (methylhexaneamine); Benzfetamine; Cathine**;

drone, methedrone, i α -pyrrolidinovalerophenone; Dimethylamphetamine; Ephedrine***; Epinephrine**** (adrenaline); Etamivan; Etilamfetamine; Etilefrine; Famprofazone; Fenbutrazate; Fencamfamin; Heptaminol; Hydroxyamphetamine (parahydroxyamphetamine); Isometheptene; Levmetamphetamine; Meclofenoxate; Methylenedioxymethamphetamine; Methyl-ephedrine***; Methylphenidate; Nikethamide; Norfenefrine; Octopamine; Oxilofrine (methysynephrine); Pemoline; Pentetrazol; Phenethylamine i njegovi derivati; Phenmetrazine; Phenpromethamine; Propylhexedrine; Pseudoephedrine****;

Osim:

- Clonidine;
- derivati imidazola za topičku/oftalmičku primjenu i stimulansa uključenih u monitoring program za 2017. godinu.*

* Bupropion, caffeine, nicotine, phenylephrine, phenylpropanolamine, pipradrol, i synephrine: ove su tvari uključene u Monitoring program za 2017. godinu, i ne smatraju se zabranjenim tvarima.

** Cathine: zabranjen ako mu je koncentracija u urinu veća od 5 mikrograma po mililitru.

*** Ephedrine i methylephedrine: zabranjeni su ako je njihova pojedinačna koncentracija u urinu veća od 10 mikrograma po mililitru.

**** Epinephrine (adrenaline): nije zabranjena lokalna primjena, npr. nazalna, oftalmološka ili istovremena primjena s lokalnim anestheticima.

***** Pseudoephedrine: zabranjen ako je njegova koncentracija u urinu veća od 150 mikrograma po mililitru.

S7. NARKOTICI

Zabranjeni su:

Buprenorphine; Dextromoramide; Diamorphine (heroin); Fentanyl i njegovi derivati; Hydromorphone; Methadone; Morphine; Nicomorphine; Oxycodone; Oxymorphone; Pentazocine; Pethidine.

S8. KANABINOIDI

Zabranjeni su:

- Prirodni, npr. kanabis, hašiš i marihuana, ili sintetski Δ^9 -tetrahydrocannabinol (THC).
- Kanabimimetici – tvari koje oponašaju kanabis, npr. "Spice", JWH-018, JWH-073, HU-210.

S9. GLUKOKORTIKOIDI

Svi glukokortikoidi zabranjeni su kada se primjenjuju oralno, intravenski, intramuskularno ili rektalno.

TVARI ZABRANJENE U POJEDINIM SPORTOVIMA

P1. ALKOHOL

Alkohol (ethanol) je zabranjen samo na natjecanju, u određenim sportovima navedenim u nastavku teksta. Određuje se analizom izdahnutog zraka i/ili krvi. Prag kršenja dopinških pravila je ekvivalent koncentraciji alkohola u krvi od 0,10 g/l.

- Aeronautika (FAI)
- Automobilizam (FIA)
- Streličarstvo (WA)
- Motonautika (UIM)

P2. BETA-BLOKATORI

Beta-blokatori zabranjeni su samo na natjecanju u sljedećim sportovima, i izvan natjecanja gdje je to označeno:

- Streličarstvo (WA)*
- Automobilizam (FIA)

- Билијар (све discipline) (WCBS)
- Пикадо (WDF)
- Голф (IGF)
- Стрелјаштво (ISSF, IPC)*
- Скијање/Скијање на дасци (FIS) у скијашким скоковима, скијашким акробацијама слободним стилем/балету на скијама и балету на дасци.
- Подводни спортови (CMAS) у апнеи са сталним оптерећењем са или без пераја, динамичкој апнеи са и без пераја, апнеа слободном заронком, Jump Blue апнеи, подводни греболов, статичка апнеа, гађање мета и апнеа са промјенљивим оптерећењем.

*Такође забрањени и изван натјецанја

Укључујући, али не ограничавајући се на:

Ацебутолол; Алпренолол; Атенолол; Бетаксолол; Бисопролол; Бунолол; Картеолол; Карведилол; Целипролол; Есмолол; Лабеталол; Левобунолол; Метипранолол; Метопролол; Надолол; Охпренолол; Пиндолол; Пропранолол; Соталол; Тимолол.

ВАЖНО

Службени текст Пописа забрањених средстава на хрватском језику одржават ће Агенција за антидопинг контролу Босне и Херцеговине у складу са Пописом на енглеском језику, који одржава WADA. У случају било какве неуслађености између енглеске и верзије на хрватском језику, мјеродавна је енглеска верзија која се налази на веб - страници Свјетске антидопинг агенције.

Попис ступа на снагу 1. сijeчња 2017. године

(SI-1455/16-G)

УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1341

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број АП 1838/13, рјешавајући апелацију **Ивана Штрауса**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1), (2) и (3) и члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ђеман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 10. новембра 2016. године донио

је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација **Ивана Штрауса**.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на доношење одлуке у разумном року у предмету који је окончан Пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 Пс 020828 11 од 5. фебруара 2013. године.

Налаже се Влади Кантона Сарајево да, у складу са чланом 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, апеланту **Ивану Штраусу** у року од три мјесеца од дана пријема ове одлуке исплати износ од 1.800,00 КМ на име нематеријалне штете због недоношења одлуке у разумном року уз обавезу да, након истека тог рока, плати **Ивану Штраусу** законску затезну камату на евентуално

неисплаћени износ, или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Одбија се као неоснована апелација **Ивана Штрауса** поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 Пс 020828 11 од 5. фебруара 2013. године, Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 Пс 020828 10 Пз од 23. маја 2011. године и Пресуде Општинског суда у Сарајеву број 09 65 Пс 020828 00 Пс од 19. новембра 2009. године у односу на остале аспекте права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Иван Штраус (у даљњем тексту: апелант) из Сарајева, којег заступа Џемил Сабрихафизовић, адвокат из Сарајева, поднио је 29. априла 2013. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 65 0 Пс 020828 11 од 5. фебруара 2013. године, Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 65 0 Пс 020828 10 Пз од 23. маја 2011. године и Пресуде Општинског суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) број 09 65 Пс 020828 00 Пс од 19. новембра 2009. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Кантоналног суда, Општинског суда, као и од туженог "Unitica" д.о.о Сарајево (у даљњем тексту: тужени или "Unitic") затражено је 28. априла 2016. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд, Кантонални суд, Општински суд и тужени су доставили одговоре на апелацију у периоду од 6. до 30. маја 2016. године. Такође, од Општинског суда је затражен на увид спис број 09 65 Пс 020828 00 Пс, који је тај суд доставио 30. маја 2016. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

Уводне напомене

5. Апелант је, као запосленик РО "Архитект" Сарајево, 1976. године изградио идејни, а затим изведбени пројекат Пословно-техничког комплекса "Унис" Сарајево (у даљњем тексту: небодери "Униса" или предметни објекат) који је изграђен и "предат у употребу" 1986. године.

6. Током рата у Босни и Херцеговини предметни објекат је девастиран, а посебно је оштећен фасадни дио који је био обложен стаклом. Право располагања на објекту у вријеме настанка оштећења и након престанка рата имало је "Холдинг предузеће Унис" д.д. Сарајево. Рјешењем број 07/А-ЕД-НМ-364-1701/98 од 12. јануара 1999. године надлежна служба Општине Центар Сарајево одобрила је санацију оштећеног објекта - небодера "Униса". "Холдинг Унис" је са Kuwait Consulting & Investment Co.K.S.C. Kuwait,

KCSI основао заједничку фирму (туженог) а као свој улог од 50% основног капитала у ту фирму унио је небодере "Униса". Тужени је преузео извођење санације предметног објекта, те је у ту сврху, између осталог, са фирмом "Унис инжењеринг" д.д. Сарајево (у даљњем тексту: консултант или "Унис инжењеринг"), након обављених преговора и добијања сагласности власника удјела, 20. марта 1999. године потписао Уговор о консултантским услугама за санацију и реконструкцију пословног центра "Унис" у Сарајеву. Тим уговором консултант се обавезао да ће, између осталог, инвеститору накнадити штету и штитити инвеститора од свих жалби, акција, расправа, захтјева и трошкова, укључујући и [...] оне настале "сваким прекршајем закона од консултанта за вријеме извођења услуга било каквих ауторских права [...]" (тачка 8 уговора).

7. У међувремену, 11. јануара 1999. године, консултант је са апелантом закључио Уговор број 2/99 о ауторском дјелу. Тим уговором апелант се обавезао да ће урадити "ауторско-пројектантске радове на санацији и реконструкцији предметног објекта" и дати неопходна идејна рјешења спољне и унутрашње архитектуре ради очувања ауторског пројекта према којем је изведен објект (члан 1).

8. Управни одбор туженог је 24. септембра 1999. године именовао тим који је имао овлашћења да изврши избор стакла за стаклену опну небодера "Униса", те је на сједници од 31. марта 2000. године прихватио приједлоге свог тима о избору стакла како у погледу боје, тако и квалитета. Одлучено је, без апелантове сагласности, да се на предметни објект постави стакло "super silver green". Након доношења те одлуке, 29. марта 2000. године, апелант је Управном одбору туженог поднио захтјев за заштиту ауторских права, те позвао туженог да поштује његово ауторско право, а у противном то ће постати "предмет судских, друштвених, струковних, административних и медијских осуда и спорова, а на штету туженог". Након тога тужени је за пројектантске радове ангажовао фирму "Пулс".

Парнични поступак због "повреде ауторског права и накнаде штете"

9. Апелант је 16. маја 2000. године Кантоналном суду поднио тужбу против туженог због "повреде ауторског права и накнаде штете" у којој је био и приједлог за издавање привремене мјере - забране туженом да настави послове набавке и уградње стакала на небодерима "Униса" без апелантове сагласности. Одлучујући у предметном поступку, Кантонални суд је током 2000. године одржао девет рочишта (25. и 29. маја, 3. 17. 25. и 29. августа, 22. септембра и 15. децембра, те 18. децембра 2000. године изашао на лице мјеста) а током 2001. године два рочишта (3. и 31. јануара).

10. Такође, Кантонални суд је у међувремену Рјешењем број П-10/2000 од 16. јуна 2000. године одредио вјештачење вјештака Сњежане Мутапчић, која је требало да уради налаз и мишљење, између осталог, "да утврди да ли изабрано стакло 'super silver green' нарушава 'оригинални ликовни израз апеланта", који су сачињени 11. јула 2000. године. Осим тога, Кантонални суд је на рочишту одржаном 29. августа 2000. године одредио да ће се спровести тимско вјештачење ради сачињавања налаза и мишљења на околности компарације између апелантовог приједлога и приједлога туженог за уградњу стакала на небодерима "Униса". У међувремену Кантонални суд је донио Рјешење број П:10/00 од 28. децембра 2000. године којим је одбио апелантов захтјев за доношење привремене мјере, те је 14. фебруара 2001. године цјелокупан спис прослједио Врховном суду на одлучивање о апелантовој жалби.

Врховни суд је Рјешењем број Гж-7/01 од 27. фебруара 2002. године жалбу одбио и првостепено рјешење потврдио, те 5. марта 2002. године вратио спис Кантоналном суду.

11. Након пријема списка Кантонални суд је у току 2002. године одржао четири рочишта (22. маја, 6. августа, 8. октобра и 4. децембра), те у току 2003. године три рочишта (12. фебруара, 19. марта и 30. маја 2003. године). Рочиште заказано за 12. септембар је одложено због спријечености пуномоћника туженог, а од 21. новембра 2003. године због ступања на снагу Закона о измјенама и допунама Закона о судовима којим је измијењена дотадашња стварна надлежност Кантоналног суда за поступање у предметима који покрећу питање ауторских права. Слједиће то, Кантонални суд је 15. децембра 2003. године предметни спис доставио Општинском суду на даљње поступање.

12. Општински суд је, након пријема списка, одржао рочиште 10. децембра 2004. године, затим, током 2005. године пет рочишта (9. фебруара, 5. и 20. априла, 11. и 12. октобра), током 2006. године два рочишта (28. фебруара и 8. јуна), 24. маја 2007. године, 22. септембра 2008. године, те 15. јануара, 10. јуна и 19. октобра 2009. године на којем је закључио главну расправу.

13. Пресудом број 09 65 Пс 020828 00 ПС од 19. новембра 2009. године Општински суд је одбио апелантов тужбени захтјев којим је тражио да се утврди да је тужени повриједио његова морална ауторска права тако што је самовољно, и поред изричитог апелантовог противљења, донио одлуку да небодере "Униса" обложи стаклом "super silver green", а затим је то стакло почео да уграђује и уградио на наведене објекте, чиме је измијенио битне архитектонске и ликовне карактеристике архитектонског дјела небодера "Униса", чији је аутор апелант (тачка 1 изреке пресуде), да се туженом забрањује даља повреда апелантовог ауторског права која би се састојала од самовољног и без апелантове сагласности мијењања архитектонско-ликовних карактеристика небодера "Униса", те свако друго поступање којим се крше апелантова ауторска права на том архитектонском дјелу (тачка 2 изреке пресуде), да је тужени дужан да апеланту на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од 24.000,00 КМ од чега 12.000,00 КМ због душевних болова, због повреде моралних права, и 12.000,00 КМ због душевних болова, због повреде части и угледа са затезном каматом почев од подношења тужбе до исплате (тачка 3 изреке пресуде), да је тужени дужан да апеланту на име накнаде материјалне штете исплати износ од 44.000,00 КМ са законском затезном каматом почев од дана подношења тужбе до исплате (тачка 4 изреке пресуде) и да се туженом наложи да о свом трошку објави донесену пресуду у дневном листу "Ослобођење", те да апеланту накнади трошкове парничног поступка, све у року од 30 дана под пријетњом принудног извршења (тачка 5 изреке пресуде). Истом пресудом апелант је обавезан да туженом накнади трошкове поступка у износу од 52.469,00 КМ.

14. У образложењу пресуде Општински суд је навео чињенице описане у уводном дијелу ове одлуке, те да је, након спроведених многобројних доказа, утврдио да у поступку није било спорно да је апелант аутор небодера "Униса", да је тужени њихов власник и да је општепознато да су ти објекти ратним дејствима оштећени а посебно фасадни дио који је био обложен стаклом. Није било спорно ни то да се стакло којим је раније била обложена фасада предметног објекта више не производи. Даље, Општински суд је навео да из спроведених доказа произилази да су, према његовој оцјени, неосновани апелантови наводи да је тужени својим одлукама, чије су посљедице деформација пројекта и друге промјене дјела, онемогућио апеланта да

врши своја ауторска права из члана 27 Закона о ауторским правима, као и да даје сагласност на пројекте реконструкције, што је све довело до тога да је тужени својим противправним понашањем повриједио како имовинска, тако и морална ауторска права. Наиме, Општински суд је истакао да је у предметном спору битно утврдити да ли је "Unitic", као власник дјела архитектуре, мијењао дјело без апелантове сагласности, односно аутора дјела. Указано је да је чланом 48 Закона о ауторском праву и сродним правима ("Службени гласник БиХ" број 7/02) којим је прописано да је власник грађевине дужан да понуди аутору прераду дјела. Из изведених доказа произилази да је апелант, као аутор предметног архитектонског дјела, закључењем уговора о ауторском дјелу са "Унис инжењерингом", као консултантом, прихватио да за потребе туженог уради ауторско-пројектантске радове на санацији и реконструкцији небодера "Униса", као и да пружи идејна рјешења спољне и унутрашње архитектуре. Према томе, како је закључио Општински суд, тужени је поступио сходно цитираној законској одредби, те апеланту, као аутору, понудио прераду дјела архитектуре.

15. Даље, Општински суд је навео да из изведених доказа, односно исказа саслушаних свједока и вјештака, произилази да је апелант био консултант у консултантском тиму који је радио на санацији и обнови стаклене опне објекта у ком својству је учествовао у избору стакла. Читањем писама и протокола, односно записника са одржаних састанака консултантског тима, утврђено је да су "Унис инжењеринг" и апелант предложили четири комплементарне боје за фасаду са једнаком нијансом боје прозора и стакала, те карактеристика и квалитета стакла према тендерској документацији. Коначан избор нијансе стакла требало је да изврши апелант и водећи пројектант Сарачевић. Међутим, како је даље наведено, ни након вишемјесечне активности око избора нијансе стакла није се постигла сагласност консултантског тима и туженог. Наведено је да је на састанку одржаном 10. марта 2000. године "Унис инжењеринг" предложио двије нове опције избора нијансе стакла, и то "suzi dark blue" паралетно и прозорско и "suzi ice blue" за прозорска окна која се отварају, као опција један, и ПБ140 паралетно и прозорско и КС 156 за прозорска окна која се отварају, као опција два, које приједлоге није прихватио тужени, те је тужени, након тога, сам донио одлуку о избору стакла, и то "super silver green".

16. Општински суд је навео да је вјештак Винко Пенезић у свом налазу утврдио да стакла "suzi dark blue", које је предложио апелант, и "super silver green", које је предложио тужени, долазе из продукцијске линије рефлектујућег стакла произвођача "Glaverbel" комерцијалног назива "stopsol super silver". Упоређивање стакала вјештак је извео паралелним посматрањем и упоређивањем узорака постављених један поред другог на дневном свјетлу у екстеријеру, те је утврдио да оба узорка вјерно одражавају слику зрцалног предмета или околине с тим да, у смислу колорита, одраз у стаклу "super silver green", зависно од интензитета свјетла и угла гледања, поприма нијансе зелене боје, а под истим кондикцијама одраз у стаклу "suzi dark blue" поприма тонове плаве боје. Даље, вјештак је увиђајем на лицу мјеста и посматрањем данашњег стања утврдио да садашњи изглед фасаде, изведене у рефлектујућем стаклу зелене нијансе "super silver green", не одговара изворној ауторској замисли према којој је фасада била плаве боје, те су тиме нарушени оригинални ликовни израз и препознатљивост архитектуре предметног објекта. Даље, Општински суд је навео да из налаза вјештака Сњежане Мутапчић, такође, произилази да боја представља

најзначајнију карактеристику ауторовог умјетничког обликовања, те да терморекфлектујуће стакло, које је одабрао апелант, одликују нијансе сребрнастоплаве боје, а боја "super silver green", коју је изабрао тужени, није у складу са апелантовим оригиналним ликовним изразом. Даље, из налаза вјештака Хамдије Мујкића произилази да је увидом у расположиву документацију, између осталог, утврдио да су "Унис инжењеринг", као консултант, и апелант предложили сасвим нови ликовни изглед фасаде у четири боје, а које рјешење за инвеститора није било прихватљиво са становишта економичности изградње. Упоређивањем фотометријских и техничких особина предложених стакала, те визуелним осматрањем узорака стакла монтираних на фасади у периодима интензивне и смањене природне свјетлости вјештак је утврдио да стакла "stopsol super silver ice blue", која је предложио апелант, и стакла "stopsol super silver green", која је предложио инвеститор, равноправно могу да конкуришу у одабиру с тим да се даје предност првом стаклу због тога што оно има интензивнију плаву боју, а предност другог стакла је потпуна уједначеност фасаде (парапети и отвори). Обје боје стакла имају исту рефлексионну основу, односно сребрни оксид, у којој се рефлектује простор.

17. Довођењем у везу исказа свједока са другим изведеним материјалним доказима, те са налазима вјештака Општински суд је закључио да је апелант активно учествовао у избору стакла, те да му је, као аутору, тужени понудио да преради архитектонско дјело које је оштећено у рату. Према оцјени суда, аутор који користи своје прече право на прераду дјела мора приликом рада на преради поћи од захтјева власника тог дјела, тј. мора да уважава практичне разлоге због којих власник намјерава да мијења изглед дјела. Ово због тога што је у току поступка несумњиво утврђено да се стакло којим је била обложена фасада предметних објеката више не производи и што је предметни објекат оштећен у рату за чију обнову тужени као власник има оправдани интерес.

18. У конкретном случају, како је навео Општински суд, приликом утврђивања основаности тужбеног захтјева пошао је од општих принципа одмјеравања оправданости интереса како апеланта (да заштити ауторско право), тако и туженог (право својине и економски интерес), те давање предности оној страни чији оправдани интерес претеже. Наведено је да се у правној литератури заступа становиште да власник може да поправи зграду или да нову сагради не држећи се првобитног плана и без ауторове сагласности поготово ако је то последица ратних разарања. Према томе, власник може да врши поправке и измјене на зградама а да се при томе не придржава првобитног плана ако би му то задавало велике тешкоће. У конкретној ситуацији, према оцјени Општинског суда, тужени својим радњама, односно избором стакла, није допринио нарушавању интегритета дјела. Аутор има међународно признато овлашћење да се супротстави нарушавању интегритета дјела само под условом да се тим нарушавањем штети његовој части и угледу.

19. Општински суд је закључио да тужени својим радњама није деформисао, "осакатио" или на други начин мијењао ауторско дјело, што би као последицу имало повреду части и угледа аутора дјела. Према мишљењу Општинског суда, аутор не може да се противи измјенама његовог архитектонског дјела произишлим из озбиљних разлога као што су ратна разарања. Наиме, аутор дјела које је било потребно обновити не може да се противи употреби материјала ако је онај од којег је дјело направљено показало недостатке, или ако тај материјал није могуће набавити, или

ако га је могуће набавити али уз несразмјерне трошкове. У току поступка је утврђено да је тужени набавио стакло по повољнијој цијени, а што је и апелант потврдио у свом исказу датом на записник на рочишту одржаном 18. децембра 2000. године, када је изјавио да је избор стакла "super silver green" најјефтинија варијанта и да се то стакло убраја у категорију најјефтинијих стакала. Имајући у виду наведено, Општински суд је оцијенио да је интерес прераде дјела израженији, односно претежно на страни туженог поготово када се има у виду чињеница да је тужени, као власник грађевине, уложио значајна новчана средства за санацију и реконструкцију грађевине. Следијећи то, према оцијени Општинског суда, неоснован је и дио тужбеног захтјева који се односи на накнаду материјалне штете, будући да апелант није доказао да је тужени својим радњама штету проузроковао. Даље, наведено је да је суд имао у виду и Одлуку Врховног суда број Гж-7/01 од 27. фебруара 2002. године којом је одбијена апелантова жалба изјављена против рјешења о одбијању привремене мјере у којој је Врховни суд констатовао да се свако ауторско право мора ограничити забраном од било какве евентуалне злоупотребе и угрожавања права својине.

20. Пошто апелант није са сигурношћу доказао да је тужени повриједио имовинска права аутора, Општински суд је налаз вјештака финансијске струке Ибрахима Зечића оцијенио ирелевантним за одлучивање у овој правној ствари. Суд је навео да је имао у виду и налаз сталног судског вјештака медицинске струке неуропсихијатра, али и да из тог налаза није са сигурношћу могао да изведе закључак да је овај спор искључиво допринио поремећају апелантовог здравственог стања. Осим тога, у правној теорији се заступа становиште да ауторско право не штити ауторову преосјетљивост, већ полази од реалности живота и оног степена толеранције који је неопходан да би се уважила техничка и обичајна ограничења која се намећу аутору у вршењу његових лично-правних овлашћења. Имајући у виду наведено, суд је оцијенио да је неоснован тужбени захтјев који се односи на накнаду нематеријалне штете. Због наведених разлога, суд је примјенио правило о терету доказивања из члана 126 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП) и оцијенио да тужилац извођењем својих доказа није доказао основаност тужбеног захтјева.

21. Општински суд је, ради одлучивања о апелантовој жалби, 15. априла 2010. године проследио предметни спис Кантоналном суду.

22. Пресудом Кантоналног суда број 65 0 Пс 020828 10 Пз од 23. маја 2011. године првостепена пресуда је потврђена изузев у дијелу који се односио на трошкове поступка у ком дијелу је првостепена пресуда преиначена тако што је апелант обавезан да туженом накнади трошкове поступка у износу од 47.471,60 КМ. У образложењу своје пресуде Кантонални суд је истакао да је Општински суд правилно поступио када је донио одлуку и дао разлоге које као ваљане прихвати и тај суд.

23. У погледу апелантовог позивања на одредбе чл. 27 и 28 Закона о ауторском праву, Кантонални суд је истакао да је чланом 27 тог закона прописано да ауторска имовинска права чине право на искоришћавање дјела које се врши: објављивањем, прерађивањем, репродуковањем, умножавањем, обрађивањем, приказивањем, извођењем, преношењем и превожњем. У конкретном случају тужени је санирао објекат који је знатно уништен у рату, па према основу члана 27 тог закона, апелант не може бити оштећен, нити му припада било каква накнада. Према одредби члана 28 истог закона, ауторска морална права чине: право аутора да буде признат и означен као творца дјела, да се успротиви

сваком деформисању, "сакаћењу" или другом мијењању дјела и да се успротиви свакој употреби дјела која би вријеђала његову част или углед. У конкретном случају предметни објекти су готово уништени не радњама туженог, већ ратним дејствима, што је општепозната чињеница. Тужени није чинио никакву преправку објекта, већ је уништену фасаду обложио истом врстом материјала – стаклом, а не неком другом масом којом би измијенио изглед фасаде.

24. Као неосновани су оцијењени и апелантови наводи да је првостепени суд засновао своју одлуку на основу налаза и мишљења више вјештака који су се изјашњавали о чињеницама од којих зависи постојање повреде ауторских моралних права и да, према одредбама члана 149 став 1 ЗПП, у парничном поступку вјештачење обавља један вјештак а, према ставу 2 истог члана, суд може да одреди више вјештака за различите врсте вјештачења, јер то не произилази из стања списка и спроведених доказа. Наиме, на припремном рочишту одржаном 20. априла 2005. године апелантов пуномоћник је изјавио да је сагласан са приједлогом туженог да се за вјештака архитектонске струке одреди вјештак Никола Башић из Задра а у случају да тај вјештак не прихвати вјештачење, да се одреди Винко Пенезић, архитекта из Загреба. С обзиром на то да вјештак Никола Башић није прихватио да вјештачи због здравствених разлога, првостепени суд је одредио вјештака Винка Пенезића из Загреба по приједлогу парничних странака. Такође, из стања списка произилази да је првостепени суд одредио вјештачење вјештака Хамдије Мујкића и Рајка Мандића на околност да се стакло које је било раније инсталирано на објекту више не производи, па су с обзиром на то да је та чињеница била неспорна, странке одустале да се ти вјештачи саслушају на рочишту. Даље, Кантонални суд је истакао да је првостепени суд правилно поступио када је одбио апелантов тужбени захтјев и у односу на накнаду штете у цијелости, па је, стога, имајући у виду све спроведене доказе, апелантову жалбу одбио и потврдио првостепену пресуду у односу на постављени тужбени захтјев о накнади штете имајући у виду одредбе члана 226 ЗПП. Међутим, апелант у жалби основано наводи да је првостепени суд погрешно обрачунао трошкове поступка туженом, па је у том дијелу одлука првостепеног суда преиначена.

25. Кантонални суд је вратио предметни спис Општинском суду 13. јула 2011. године. Након тога Општински суд је 5. децембра 2011. године тај спис проследио Врховном суду на одлучивање о апелантовој ревизији.

26. Одлучујући о апелантовој ревизији изјављеној против Пресуде број 65 0 Пс 020828 10 Пз од 23. маја 2011. године, Врховни суд је Пресудом број 65 0 Пс 020828 11 од 5. фебруара 2013. године ревизију одбио. У образложењу пресуде Врховни суд је поновио чињенично утврђење пред Општинским судом, те је истакао да су на основу тог чињеничног утврђења нижестепени судови донијели правилне одлуке због разлога које су навели, а које као правилне прихвати и Врховни суд.

27. Као неосновани оцијењени су апелантови приговори да Кантонални суд није одговорио на све жалбене наводе, односно да није, поред осталог, одговорио и да ли је тужени битно измијенио ауторско дјело, да ли је апелант онемогућен да оствари права на преуређивање дјела, да ли је апелант учествовао и вршио измјену ауторског дјела, да ли су измјене вршене без сагласности или уз апелантово противљење, те какав је био ефекат тих измјена на ауторско дјело. С тим у вези, Врховни суд је истакао да је утврдио да

је Кантонални суд правилно оцијенио одлучне жалбене наводе, па и оне на које апелант указује у ревизији, и за своју одлуку дао врло детаљне и образложене разлоге (страна 2 пасус 8 па даље другостепене пресуде) који нису супротни стању списка и чињеничном утврђењу које Врховни суд прихвата, па се на њих апелант упућује, јер их је, како је наведено, непотребно понављати.

28. Даље, оцијењен је као неоснован и апелантов приговор погрешне примјене материјалног права. Указано је на то да је на одредбе члана 95 Закона о ауторском праву (који се као преузети пропис примјењивао у вријеме настанка спорног односа) којим је прописано да лице чије је ауторско имовинско право или ауторско морално право повријеђено може да захтијева заштиту тог права и накнаду штете која му је нанесена. Право на накнаду штете остварује се према општим принципима облигационог права о накнади штете. Одредбом члана 154 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО), као општом одредбом за остваривање права на накнаду штете, прописано је да ко другоме проузрокује штету, дужан је да је накнади уколико не докаже да је штета настала без његове кривице. Из релевантног чињеничног утврђења нижестепених судова, којим је Врховни суд везан, у смислу члана 240 став 2 ЗПП, произилази да су предметни небодери (апелантово ауторско дјело) уништени ратним дејствима, а не радњама туженог као власника објекта, да се стакло којим су небодери били обложени више не производи (неспорно), те, стога, не може да се врати првобитни изглед небодера, успостави ауторско дјело какво је било прије ратних разарања, да је апелант упознат да ће се вршити обнова и реконструкција небодера и да је учествовао у реконструкцији и санацији објеката и избору стакла, да је био ангажован као консултант и да је израдио идејни пројекат реконструкције и санације, да је тужени изабрао стакла, да су та стакла била знатно јефтинија од стакла које је предложио апелант, да обје врсте стакла (која су предложили и апелант и тужени) имају исту рефлексиону основу, односно сребрени оксид у којем се рефлектује простор.

29. Полазећи од наведеног чињеничног утврђења, конкретне чињеничне и правне ситуације, цитираних законских одредаба, те становишта правне теорије да у ситуацији када из објективних разлога прерада ауторског дјела не може да се изведе, да се дјело доведе у првобитно стање, тада се даје предност економским разлозима власника ауторског дјела, каква је управо ситуација у овом случају. Врховни суд је навео да он, као и нижестепени судови, закључује да тужени није повриједио апелантова права из чл. 27 и 28 Закона о ауторским правима, да апелант није претрпио нити један од видова штете кривицом туженог. Наиме, у наведеној чињеничној ситуацији, када тужени није уништио, нити оштетио апелантово ауторско дјело, када прерада и обнова тог дјела на начин и у смислу какво је било прије оштећења нису могуће, не кривицом туженог, те када се при томе има у виду да је апелант током цијелог поступка прераде, реконструкције и санације био укључен, јасно је, а што правилно закључују и нижестепени судови, да нема одговорности туженог у смислу општих правила о одговорности за било коју врсту штете.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

30. Апелант сматра да му је оспореним пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана

II(3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Описује историјат предметног поступка, те понавља разлоге које су навели редовни судови у својим одлукама за одбијање његовог тужбеног захтјева. Сматра да редовни судови нису правилно оцијенили спроведене доказе слиједом чега је погрешно утврђено чињенично стање, те да су, због неутврђивања одређених чињеница, то стање непотпуно утврдили. Указује и на арбитрарну примјену материјалног права. У том контексту цитира одредбе чл. 27, 28, 31 и 38 Закона о ауторском праву, те наводи да је правилна примјена тих одредаба услов да се законито и правилно одлучи о тужбеном захтјеву. Наводи да у току првостепеног поступка нису изведени ни оцијењени докази на основу којих би се могло са сигурношћу утврдити за колико је виша цијена стакла које је предлагао апелант. Даље, наводи да нити су извођени, нити оцијењени докази на основу којих би могло да се закључи у којој мјери би био повријеђен укупни пословни интерес туженог да је приликом санације и реконструкције небодера "Униса" уважавао рјешења која је предлагао апелант. Апелант сматра да је у току првостепеног судског поступка несумњиво утврђено да је тужени фасаду небодера "Униса" обложио стаклом које се разликује од стакла које је прије оштећења чинило фасаду тог објекта, као и да тужени при одабиру стакла није прихватио апелантова рјешења, него је, супротно апелантовим приједлозима и његовом изричитом противљењу, изабрао и на фасаду поставио стакло "super silver green", које чињенице тужени није ни спорио, те да је, ради законитог и правилног рјешења спора, било неопходно одговорити на питање да ли је постављањем различитог стакла измијењено ауторско дјело. Истиче да је позитиван одговор на то питање несумњиво произишао из налаза и мишљења вјештака архитектонске струке Винка Пенезића. Сматра да у овом конкретном случају није доказано никакво постојање интереса туженог због кога би могло да се толерише његово незаконито понашање. У том контексту приговара одлуци редовних судова да су одлуке засновали на налазима и мишљењима више вјештака. Сматра да околност што је ауторско дјело оштећено услијед ратних дејстава не оправдава поступање туженог, те да је "законодавац сматрао да на заштиту ауторских права има утицаја околност да је неко ауторско дјело оштећено услијед ратних разарања, та околност би била посебно регулисана законом". Приговара да су редовни судови неосновано оцијенили супротстављене правне интересе апеланта и власника објекта. Истиче да је предметни спор требало разријешити и уз примјену одредаба ЗОО, посебно одредаба чл. 154, 155, 189 и 200 тога закона. Сматра да тужени није прекинуо сарадњу са њим и забранио консултанту да даље ангажује апеланта, да би наставио рад на пословима пројектовања, а нарочито на пословима у вези са израдом идејног и главног пројекта, те слиједом тога има право на накнаду материјалне штете у смислу одредаба члана 189 ЗОО, и то из основа измакле добити. Наводи да је у конкретном спору требало примijenити и одредбе члана 200 ЗОО, јер је тужени повриједио апелантова ауторска морална права, што је апеланту проузроковало душевне болове, као и због повреде његове части, што произилази и из налаза вјештака неуропсихијатра. Даље, апелант наводи да Кантонални суд није дао одговарајућу оцјену апелантових жалбених навода. Истиче да оспорене пресуде Општинског суда, Кантоналног суда и Врховног суда представљају "мијешање" у његову имовину и лишавање права на мирно уживање имовине, те да су редовни судови одлучивали о апелантовим захтјевима за заштиту моралних и имовинских ауторских права и

захтјевима за накнаду штете уз занемаривање одредаба чл. 27, 28, 31 и 38 Закона о ауторском праву, као и одредаба чл. 154, 155, 189 и 200 ЗОО. У оквиру права на правично суђење, апелант је, такође, навео да је предметни поступак, иако није ни чињенично ни правно комплексан, неоправдано трајао дуже од 12 година и осам мјесеци, а да томе он није допринио својим поступцима, те је стога тражио правичну сатисфакцију у износу од 10.000,00 КМ.

б) Одговор на апелацију

31. Врховни суд, Кантонални суд и Општински суд су у кратким одговорима истакли да остају у цијелости при својим одлукама и да сматрају да није дошло до повреде права на која је апелант указао.

32. Тужени је истакао да су редовни судови довољно јасно образложили своје одлуке чија образложења нису произвољна, те да је правилан закључак редовних судова да реконструкција оштећеног објекта услијед ратних разарања не представља кршење чл. 27 или 28 Закона о ауторским правима. На основу доказа изведених у првостепеном поступку, неспорно је да је тужени омогућио апеланту да учествује у преради дјела архитектуре, односно у реконструкцији стаклене фасаде и да је апелант био консултант у консултантском тиму који је радио на санацији и обнови стаклене опне (фасаде) објекта. Даље, истакао је да стакла која је изабрао власник дјела архитектуре ни у ком случају нису представљала повреду апелантових ауторских права, те да су неосновани апелантови наводи да су избор и постављање стакла "super silver green" нарушавање оригиналног ликовног израза и препознатљивости архитектуре небодера "Униса". Наиме, током првостепеног поступка из изведених доказа, тачније писама и протокола, утврђено је да је апелант, такође, предлагао четири комплементарне боје из чега, даље, произилази да апелант није инсистирао на само једном типу стакла или на само једном типу боје. Из наведеног, даље, произилази да је апелант у цијелости био укључен у процес санације и реконструкције, те да апелант *de facto* инсистира на томе да постоји повреда његовог ауторског права тек у ситуацији када је власник дјела архитектуре, водећи се објективним околностима, економским интересима и изводљивости понуђених рјешења, од понуђених рјешења изабрао боју коју није преферирао апелант. Даље, додатни апелантов приједлог је био да се поставе стакла "suzi dark blue", док се власник дјела одлучио за стакло "super silver green". Из налаза и мишљења вјештака Винка Пенезића неспорно је утврђено да обје ове врсте стакла долазе из продукцијске линије рефлектујућег стакла чији је произвођач "Glaverbel", те да обје врсте стакла вјерно одражавају слику зрцалног предмета или околине из чега јасно произилази да је ликовни израз обје врсте стакла исти јер обје врсте стакла имају исту рефлексиону основу, па ликовни израз објекта није ни могао бити повријеђен употребом и постављањем стакла "super silver green". Даље, указано је да у конкретном случају евентуално ограничење апелантовог права у виду постављања другачије боје стакла на његово архитектонско дјело неспорно представља материјализацију правила да је мијешање у право оправдано, јер је имало легитиман циљ од јавног интереса који се огледа у неопходности да се реконструише објекат разорен у рату. Апелантов навод да су редовни судови погрешно примијенили материјално право у односу на претрпљену штету у цијелости је неоснован с обзиром на то да је првостепени суд правилно оцијенио, а другостепени и ревизиони суд правилно потврдили, да апелант није доказао да је за њега настала штета коју је проузроковао тужени. Даље, указано је да су и апелантови

наводи у односу на нематеријалну штету неосновани, јер апелант није доказао да је његов евентуални душевни бол узрокован радњама туженог, јер не може да се стави на терет туженом чињеница да је објекат у великој мјери оштећен због ратних разарања. Указано је да су и апелантови наводи у односу на трајање поступка неосновани, јер је у конкретном случају неспорно да је трајање поступка примарно условљено чињеничном и правном сложености, а потом и објективним околностима које се огледају у ступању на снагу новог ЗПП, промјени уредујућег судије, као и парничним радњама које је предузео сам апелант.

V. Релевантни прописи

33. **Закон о парничном поступку** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 42/98 и 3/99) у релевантном дијелу гласи:

Члан 10.

Суд је дужан настојати да се поступак проведе без одуговлачења и са што мање трошкова, те онемогућити сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку

34. **Закон о парничном поступку** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 53/03, 73/05 и 19/06) у релевантном дијелу гласи:

Члан 8.

Које ће чињенице узети као доказане одлучује суд на основу слободне оцјене доказа. Суд ће савјесно и брижљиво оцијенивати сваки доказ засебно и све доказе заједно.

Члан 10.

Суд је дужан да спроведе поступак без одуговлачења и са што мање трошкова, те да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

Члан 123.

(1) Свака странка дужна је да докаже чињенице на којима заснива свој захтјев.

(2) Суд ће слободном оцјеном доказа утврдити чињенице на основу којих ће донијети одлуку.

Члан 126.

Ако суд на основу оцјене изведених доказа не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању те чињенице закључиће примјеном правила о терету доказивања.

35. **Закон о ауторским правима** ("Службени лист СФРЈ" бр. 19/98, 24/86, 21/90, презет Уредбом РБиХ, "Службени лист РБиХ" бр. 2/93, 3/93, 13/94) у релевантном дијелу гласи:

Члан 27.

Ауторска имовинска права сачињавају права аутора на искоришћавање дела.

Искоришћавање ауторског дела врши се нарочито објављивањем, прерађивањем, репродуковањем, умножавањем, обрађивањем, приказивањем, извођењем, преношењем и превожњем дела.

Ауторско дело може друго лице искоришћавати само по дозволи аутора, ако овим законом није другачије одређено.

За свако искоришћавање ауторског дела од стране другог лица аутору припада накнада, ако овим законом или уговором није другачије одређено.

Члан 28.

Ауторска морална права сачињавају: право аутора да буде признат и означен као творац дела, право аутора да се успротиви сваком деформисању, сакаћењу или другом мењању дела и право аутора да се успротиви свакој употреби дела која би вређала његову част или углед.

Члан 31.

Аутор има искључиво право да своје дело објави, репродукује, умножи, преради, обради, приказује и да га у ма ком другом виду искористи.

Члан 38.

Аутор има искључиво право да даје дозволу за прилагођавање, обрађивање или друга преиначавања свог дела.

36. Закон о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Службене новине РБиХ" бр. 2/92, 13/93 и 13/94, те "Службене новине ФБиХ" бр. 29/03 и 42/11) у релевантном дијелу гласи:

Основи одговорности**Члан 154. став 1.**

(1) Ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.

Штета**Члан 155.**

Штета је умањење нечије имовине (обична штета) и спречавање њезина повећања (измакла корист), а и наношење другом физичког или психичког бола или страха (нематеријална штета).

Обична штета и измакла корист**Члан 189. ст. 1, 2. и 3.**

(1) Оштећеник има право како на накнаду обичне штете, тако и на накнаду измакле користи.

(2) Висина накнаде штете одређује се према цијенама у вријеме доношења судске одлуке, изузев случаја кад закон наређује што друго.

(3) При оцјени висине измакле користи узима се у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима, а чије је остварење спречиено штетниковом радњом или пропуштањем.

Новчана накнада**Члан 200. став 1.**

(1) За претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица као и за страх суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству.

VI. Допустивост

37. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

38. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

39. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 65 0 Пс 020828 11 од 5. фебруара 2013. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Потом, апелант је оспорену пресуду примио 4. марта 2013. године, а апелација је поднесена 29. априла 2013. године, тј.

у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због којег апелација није допустива.

40. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

41. Апелант сматра да су му оспореним одлукама повријеђена права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, укључујући и право на суђење у "разумном року", као сегменту наведеног права, те члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

42. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

43. Члан 6 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

У односу на оспорене пресуде

44. Уставни суд примјећује да се апелантови наводи о кршењу права на правично суђење свode на то да су редовни судови погрешно и непотпуно утврдили чињенично стање, да нису адекватно оцијенили спроведене доказе услед чега су арбитражно примијенили право.

45. С тим у вези, Уставни суд указује на то да, према пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, уопштено, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

46. Уставни суд ће се, дакле, изузетно упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивноправне прописе када је очигледно да је у одређеном поступку дошло до произвољног поступања редовног суда како у поступку утврђивања чињеница, тако и примјене релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број АП 311/04 од 22. априла 2005. године, став 26). У контексту наведеног Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна

произвољност у примјени релевантних прописа никада не може да води ка једном правичном поступку (види, Уставни суд, Одлука број *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље, и, *mutatis mutandis*, *Европски суд, Анђелковић против Србије*, пресуда од 9. априла 2013. године, тачка 24). Имајући у виду наведено, Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која апелант поставља, испитати да ли су оспорене одлуке засноване на произвољно утврђеном чињеничном стању и произвољној примјени права.

47. Уставни суд, прије свега, примјеђује да су наводи апелације, фактички, поновљени наводи из жалбе и ревизије, те да су на све те наводе Општински суд, Кантонални суд и Врховни суд одговорили у својим одлукама. Даље, имајући у виду наведено, Уставни суд запажа да су судови на три инстанце врло детаљно размотрили сва питања која апелант понавља у апелацији, те да су дали веома јасна и разложна образложења због чега не могу да се прихвате апелантови наводи о томе да се у конкретном случају радило о повреди његових ауторских права. У конкретном случају Уставни суд примјеђује да из достављене документације произилази да је предметни спор настао због тога што је тужени, као власник небодера "Униса", приликом реконструкције и санације тог објекта и избора стакала за стаклену опну небодера, без апелантове сагласности, изабрао и поставио стакло "super silver green". Наиме, Уставни суд запажа да из оспорених одлука произилази да је у конкретном случају било битно утврдити да ли је "Unitic", као власник дјела архитектуре, мијењао дјело без апелантове сагласности, тј. без сагласности аутора дјела. Редовни судови су, у вези с тим, утврдили да из спроведених доказа произилази да је апелант био консултант у консултантском тиму који је радио на санацији и обнови стаклене опне објекта (фасаде), па је и учествовао у избору стакала иако је у овом случају коначну одлуку о избору стакала донио тужени као власник објекта. Даље, Уставни суд запажа да су редовни судови утврдили да садашња нијанса стакла не одговара нијанси стакла којим је била обложена фасада објекта прије његовог оштећења. Међутим, у поступку је било неспорно да се та врста стакала више не производи, па тужени као власник објекта није прихватио уградњу стакала по апелантовом избору, јер тај избор стакала није ни разматрао консултантски тим, а радило се о врсти стакала која су знатно скупља од стакала која су ушла у ужи избор, а посебно од врсте стакала које је изабрао тужени. Указано је да су апелант и "Унис инжењеринг" предложили четири боје за фасаду, те пошто није постигнута сагласност о избору стакала, тужени је донио одлуку о избору стакала, и то стакала "super silver green". Редовни судови су закључили да, узимајући у обзир околност да је предметни објекат знатно оштећен у рату, а посебно да је стаклени дио фасаде уништен и да је тужени морао да уложи знатна материјална средства за санацију и реконструкцију грађевине, те да је након санације објекат почео да функционише и да је омогућено обављање дјелатности и запошљавање већег броја радника, као и обављање других привредних активности, што је и општепознато, да апелант није доказао да му је тужени својим радњама проузроковао штету.

48. Полазећи од наведених чињеница и апелантовог тужбеног захтјева, Уставни суд примјеђује да су Општински суд, Кантонални суд и Врховни суд донијели идентичне одлуке којим су апелантов захтјев одбили, јер су утврдили да није основан. При томе Уставни суд запажа да су ти судови, одбијајући апелантов тужбени захтјев, дали разлоге зашто апелациони приговори не могу да доведу до другачијег рјешења конкретне правне ствари. Такође, Уставни суд

запажа да апелант и у апелационим наводима понавља своје тврдње које је већ истицао у парничном поступку и о којима су редовни судови дали свој закључак у којем Уставни суд не налази елементе произвољности. Наиме, имајући у виду све околности конкретног случаја, Уставни суд у разлозима оспорених пресуда не може да нађе елементе који би указивали на неправилност или арбитрарност у доношењу оспорених одлука и примјени релевантних законских прописа. Према мишљењу Уставног суда, редовни судови су дали јасно и прецизно образложење својих закључака због чега је требало одбити апелантов тужбени захтјев којим је тражио да се утврди да је поступањем туженог дошло до повреде његових ауторских права. Такође, Уставни суд сматра да су судови у оспореним одлукама детаљно образложили на којим су све релевантним прописима утемељили оспорене одлуке, те да су о томе дали детаљна и јасна образложења која не могу да се сматрају произвољним или супротним праву на образложену одлуку из члана 6 став 1 Европске конвенције.

49. Осим тога, редовни судови су, такође, у све три оспорене одлуке дали исцрпна образложења о томе зашто су закључили да је неоснован апелантов захтјев за накнаду штете. Наиме, Уставни суд запажа да су редовни судови, оцјењујући налазе вјештака, утврдили да садашња нијанса стакала не одговара нијанси стакала којим је била обложена фасада објекта прије његовог оштећења. Међутим, редовни судови су истакли да је неспорно да се стакло које је изворно било постављено на предметни објекат више не производи. Довођењем у везу исказе свједока са другим изведеним материјалним доказима, те са налазима вјештака, суд је закључио да је апелант активно учествовао у избору стакала, односно да му је, као аутору, тужени понудио да се преради архитектонско дјело које је оштећено у рату. Према оцјени суда, аутор који користи своје прече право на прераду дјела мора приликом рада на преради поћи од захтјева власника тог дјела, тј. уважавати практичне разлоге због којих власник намјерава да мијења изглед дјела. Ово због тога што је у току поступка несумњиво утврђено да се стакло којим је била обложена фасада предметних објеката више не производи и што је предметни објекат оштећен у рату за чију обнову тужени, као власник, има оправдани интерес. Имајући у виду наведено, Уставни суд наглашава да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака редовних судова у погледу оцјене доказа, уколико ова оцјена не оставља утисак очигледне произвољности (види, Уставни суд, Одлука број *АП 661/04* од 22. априла 2005. године, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 44/05).

50. Уставни суд запажа да је Општински суд примјеном правила о терету доказивања из члана 126 ЗПП оцијенио да апелант извођењем својих доказа није доказао основаност тужбеног захтјева, те у вези са тим доказима дао детаљно и јасно образложење, тако да Уставни суд не налази било какву произвољност у том погледу. У вези с тим, Уставни суд указује да је одредбама члана 123 ЗПП прописано да је свака странка дужна да докаже чињенице на којима заснива свој захтјев, а да ће суд слободном оцјеном доказа утврдити чињенице на основу којих ће донијети одлуку. Такође, Уставни суд указује да је одредбама члана 126 ЗПП прописано да, ако суд на основу оцјене изведених доказа не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању ове чињенице закључиће примјеном правила о терету доказивања. У контексту наведеног, Уставни суд запажа да су редовни судови, примјеном правила о терету доказивања, закључили да апелант (као тужилац) у току поступка није доказао своје чињеничне тврдње на којима је заснивао свој тужбени захтјев, те је стога и одлучио као у изреци своје

пресуде. Доводећи у везу релевантне одредбе ЗПП са одлучењем редовних судова, те образложењем које су дали у вези с тим, Уставни суд не налази било какву произвољност у поступању тих судова.

51. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да су судови о својим закључцима дали довољна, јасна и прецизна образложења, која Уставни суд не сматра произвољним, већ довољним и прихватљивим у смислу права на образложену одлуку као елемента права на правично суђење. Осим тога, својим наводима апелант није ни на који начин довео у питање поштовање права на правично суђење, нити је понудио било какве друге аргументе који би оправдали његову тврдњу да је у конкретном случају на било који начин то право прекршено, већ је незадовољан резултатом конкретного поступка. Узимајући у обзир све наведено, Уставни суд сматра да у конкретном случају нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на суђење у "разумном року"

52. Уставни суд запажа да апелант предметни поступак оспорава и са аспекта његове дужине трајања, па ће Уставни суд наведени поступак размотрити и са тог аспекта.

Релевантна начела

53. Уставни суд, прије свега, истиче да се, према конзистентној пракси Европског и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора оцјењивати у свјетлу околности појединог предмета, водећи рачуна о критеријумима успостављеним судском праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (види, Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38).

54. Осим тога, према пракси Европског и Уставног суда, велики број предмета узетих у рад није ваљано оправдање за прекомјерно одуговлачење поступка, а стално враћање одлуке на поновно суђење може да покаже да постоје озбиљни недостаци у организацији судског система (види, Европски суд, *Probmeier против Њемачке*, пресуда од 1. јула 1997. године, став 64, Извјештаји 1997-IV).

55. Коначно, Уставни суд, подржавајући праксу Европског суда, подсјећа на то да члан 6 став 1 Европске конвенције намеће државама уговорницама дужност да организују своје правосудне системе на начин да судови могу да задовоље услове овог члана, укључујући и обавезу да поступају у предметима у разумном року (види, Европски суд, *Мариновић против Хрватске*, пресуда од 6. октобра 2005. године, став 23).

Период који се узима у обзир

56. Уставни суд запажа да је апелант предметни парнични поступак покренуо 16. маја 2000. године, који је правоснажно окончан пресудом Врховног суда од 5. фебруара 2013. године. Дакле, релевантни период који Уставни суд треба узети у обзир приликом оцјене дужине предметног поступка јесте 12 година и више од осам мјесеци.

Анализа дужине трајања поступка

57. У конкретном случају ради се о парничном поступку ради утврђења повреде ауторских права и накнаде штете, па с обзиром на чињенична и правна питања која је у конкретном случају требало ријешити, Уставни суд сматра да се у конкретном случају радило о сложеном предмету.

58. Потом, Уставни суд запажа да је предметни парнични поступак укупно трајао дуже од 12 година, што је неприхватљиво дуг период. При томе Уставни суд примјећује да је првостепени поступак трајао око девет и по година (од 16. маја 2000. до 19. новембра 2009. година), те да је потом другостепеном и трећестепеном суду било потребно релативно кратко вријеме да одлуче о апелантовој жалби и ревизији. При томе Уставни суд има у виду да је као првостепени суд у предметном случају првобитно поступао Кантонални суд, али, такође, примјећује да промјена стварне надлежности није у великој мјери утицала на укупну дужину поступка, јер је приликом одржавања главне расправе Општински суд, уз сагласност странака, прихватио све раније спроведене доказе. Даље, Уставни суд запажа да Кантонални суд, када је поступао као првостепени суд, за вријеме ЗПП који је раније важио ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 42/98 и 3/99) није донио првостепену одлуку, те да је, након ступања на снагу новог ЗПП ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 53/03, 73/05 и 19/06), Општински суд предузимао радње како би донио одлуку, те да је коначно првостепени поступак, што пред Кантоналним, што пред Општинским судом, трајао дуже од девет година. За Уставни суд је посебно неприхватљиво да се у предметном поступку одлучује о тужбеном захтјеву толико дуго, мада је предметни спис само у једном наврату био прослијеђен Врховном суду на одлучивање о апелантовој жалби на рјешење о одбијању приједлога за доношење привремене мјере. Поред тога, Уставни суд запажа да ниједан од редовних судова у одговору на апелацију није понудио било какво образложење за толико трајање поступка. У вези са наведеним, Уставни суд се позива на праксу Европског суда (види, Европски суд, *Уљар и остали против Хрватске*, пресуда од 8. марта 2007. године, став 37), гдје је закључио да редовни судови морају да дјелотворно контролишу поступак, јер одлучују како водити поступак, како извести доказе и како оцијенити дјеловање и пропусте странака, при чему морају да воде рачуна о свим захтјевима зајемченим чланом 6 став 1 Европске конвенције. Уставни суд сматра да је период од 12 година и осам мјесеци у којем је окончан предметни поступак *a priori* ван разумног рока. Његова дужина би могла да се оправда само под изузетним околностима. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да су апелантови наводи о кршењу права на правично суђење у разумном року оправдани.

59. Стога, Уставни суд закључује да дужина предметног поступка не задовољава захтјев "разумног рока" из члана 6 став 1 Европске конвенције, те да постоји кршење апелантовог права на суђење у "разумном року" као једног од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Питање накнаде на име нематеријалне штете

60. У складу са чланом 74 Правила Уставног суда, Уставни суд може да одреди накнаду за нематеријалну штету. Уставни суд подсјећа на то да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода. Уставни суд сматра да, због утврђене повреде права на доношење одлуке у разумном року, апеланту припада право на накнаду нематеријалне штете коју је претрпио због дужине трајања предметног поступка.

61. Приликом одлучивања о накнади нематеријалне штете Уставни суд упућује на раније утврђено начело

одређивања висине накнаде штете у оваквим случајевима (види, Уставни суд, Одлука број *АП 938/04*, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 20/06, ст. 48-51). Према утврђеном начелу, апеланту би за сваку годину одлагања да се донесе одлука требало исплатити износ од приближно 150,00 КМ, односно двоструки износ у предметима који захтијевају посебну хитност.

62. У конкретном случају, с обзиром на то да се ради о предмету који не захтијева посебну хитност, Уставни суд сматра да би апеланту за сваку годину одлагања да се донесе одлука требало да се исплати износ од приближно 150,00 КМ. Дакле, укупан износ који апеланту треба да се исплати је 2.450,00 КМ, имајући у виду да је наведени поступак трајао 16 година. Наведени износ апеланту је дужна да исплати Влада Кантона Сарајево, с обзиром на сједиште Општинског суда и Кантоналног суда, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке.

63. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

Право на имовину

64. У погледу навода о повреди права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд запажа да се наводи о кршењу овог права заснивају на истим наводима као и у погледу права на правично суђење, а што је Уставни суд већ образложио у претходним тачкама ове одлуке. С обзиром на то, Уставни суд сматра да су и наводи о кршењу права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, такође, неосновани.

VIII. Закључак

65. Уставни суд закључује да постоји кршење права на "суђење у разумном року" као једном од аспеката права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у ситуацији када је поступак трајао 12 година и осам мјесеци за шта сносе одговорност редовни судови, јер нису исказали примјерену ажурност у вођењу и окончању тог поступка.

66. Супротно томе, Уставни суд закључује да није прекршено апелантово право у односу на остале аспекте права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, будући да у образложењима оспорених одлука Уставни суд не налази произвољност у ојени доказа и у примјени права.

67. Такође, Уставни суд закључује да нема ни кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када апелант наводе о кршењу овог права своди на наводе о погрешној примјени материјалног права, а Уставни суд је закључио да није било произвољности у том погледу.

68. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и (3) и члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

69. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вјећу, у предмету број АП 1838/13, рјешавајући апелацију **Ивана Штрауса**, на основу члана VI/3.б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57.

stav (2) тачка б) и члана 59. ст. (1), (2) и (3) и члана 74. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – преčiшчени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тодић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Мiodrag Simović, судија
Seada Palavrić, судија
на сједници одржаној 10. новембра 2016. године donio је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Дјелимично се усваја апелација **Ивана Штрауса**.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на доношење одлуке у разумном року у предмету који је окончан Пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 Ps 020828 11 од 5. фебруара 2013. године.

Налаже се Влади Кантона Сарајево да, у складу са чланом 74. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, апеланту **Ивану Штраусу** у року од три мјесеца од дана пријема ове одлуке исплати износ од 1.800,00 КМ на име нематеријалне штете због недonoшења одлуке у разумном року уз обавезу да, након истека тог рока, плати **Ивану Штраусу** законску затезну камату на eventualno неисплаћени износ, или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Одбија се као неоснована апелација **Ивана Штрауса** поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 Ps 020828 11 од 5. фебруара 2013. године, Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 Ps 020828 10 Pz од 23. маја 2011. године и Пресуде Опćинског суда у Сарајеву број 09 65 Ps 020828 00 Ps од 19. новембра 2009. године у односу на остале аспекте права на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и право на имовину из члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Иван Штраус (у даљњем тексту: апелант) из Сарајева, којег заступа Дземил Сабрићковић, адвокат из Сарајева, поднио је 29. априла 2013. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 65 0 Ps 020828 11 од 5. фебруара 2013. године, Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 65 0 Ps 020828 10 Pz од 23. маја 2011. године и Пресуде Опćинског суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Опćински суд) број 09 65 Ps 020828 00 Ps од 19. новембра 2009. године.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. На основу члана 23. Правила Уставног суда, од Врховног суда, Кантоналног суда, Опćинског суда, као и од туженог "Unitica" д.о.о Сарајево (у даљњем тексту: туžени или "Unitic") затражено је 28. априла 2016. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд, Кантонални суд, Опćински суд и туžени су доставили одговоре на апелацију у периоду од 6. до 30. маја 2016. године. Такодер, од Опćинског суда је затражен на увид спис број

09 65 Ps 020828 00 Ps, koji je taj sud dostavio 30. maja 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

5. Apelant je, kao zaposlenik RO "Arhitekt" Sarajevo, 1976. godine izgradio idejni, a zatim izvedbeni projekt Poslovno-tehničkog kompleksa "Unis" Sarajevo (u daljnjem tekstu: neboderi "Unisa" ili predmetni objekt) koji je izgrađen i "predat u upotrebu" 1986. godine.

6. Tokom rata u Bosni i Hercegovini predmetni objekt je devastiran, a posebno je oštećen fasadni dio koji je bio obložen staklom. Pravo raspolaganja na objektu u vrijeme nastanka oštećenja i nakon prestanka rata imalo je "Holding preduzeće Unis" d.d. Sarajevo. Rješenjem broj 07/A-ED-NM-364-1701/98 od 12. januara 1999. godine nadležna služba Općine Centar Sarajevo odobrila je sanaciju oštećenog objekta - nebodera "Unisa". "Holding Unis" je sa Kuwait Consulting & Investment Co.K.S.C. Kuwait, KCSI osnovao zajedničku firmu (tuženog) a kao svoj ulog od 50% osnovnog kapitala u tu firmu unio je nebodere "Unisa". Tuženi je preuzeo izvođenje sanacije predmetnog objekta, te je u tu svrhu, između ostalog, sa firmom "Unis inženjering" d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: konsultant ili "Unis inženjering"), nakon obavljenih pregovora i dobijanja saglasnosti vlasnika udjela, 20. marta 1999. godine potpisao Ugovor o konsultantskim uslugama za sanaciju i rekonstrukciju poslovnog centra "Unis" u Sarajevu. Tim ugovorom konsultant se obavezao da će, između ostalog, investitoru naknaditi štetu i štititi investitora od svih žalbi, akcija, rasprava, zahtjeva i troškova, uključujući i [...] one nastale "svakim prekršajem zakona od konsultanta za vrijeme izvođenja usluga bilo kakvih autorskih prava [...]" (tačka 8. ugovora).

7. U međuvremenu, 11. januara 1999. godine, konsultant je sa apelantom zaključio Ugovor broj 2/99 o autorskom djelu. Tim ugovorom apelant se obavezao da će uraditi "autorsko-projektantske radove na sanaciji i rekonstrukciji predmetnog objekta" i dati neophodna idejna rješenja vanjske i unutrašnje arhitekture radi očuvanja autorskog projekta prema kojem je izveden objekt (član 1).

8. Upravni odbor tuženog je 24. septembra 1999. godine imenovao tim koji je imao ovlaštenja da izvrši izbor stakla za staklenu opnu nebodera "Unisa", te je na sjednici od 31. marta 2000. godine prihvatio prijedloge svog tima o izboru stakla kako u pogledu boje, tako i kvaliteta. Odlučeno je, bez apelantove saglasnosti, da se na predmetni objekt postavi staklo "super silver green". Nakon donošenja te odluke, 29. marta 2000. godine, apelant je Upravnom odboru tuženog podnio zahtjev za zaštitu autorskih prava, te pozvao tuženog da poštuje njegovo autorsko pravo, a u protivnom to će postati "predmet sudskih, društvenih, strukovnih, administrativnih i medijskih osuda i sporova, a na štetu tuženog". Nakon toga tuženi je za projektantske radove angažirao firmu "Puls".

Parnični postupak zbog "povrede autorskog prava i naknade štete"

9. Apelant je 16. maja 2000. godine Kantonalnom sudu podnio tužbu protiv tuženog zbog "povrede autorskog prava i naknade štete" u kojoj je bio i prijedlog za izdavanje privremene mjere - zabrane tuženom da nastavi poslove nabavke i ugradnje stakala na neboderima "Unisa" bez apelantove saglasnosti. Odlučujući u predmetnom postupku, Kantonalni sud je tokom 2000. godine održao devet ročišta (25. i 29. maja, 3. 17. 25. i 29. augusta, 22. septembra i 15. decembra, te 18. decembra 2000.

godine izašao na lice mjesta) a tokom 2001. godine dva ročišta (3. i 31. januara).

10. Također, Kantonalni sud je u međuvremenu Rješenjem broj P-10/2000 od 16. juna 2000. godine odredio vještačenje vještaka Snježane Mutapčić, koja je trebalo da uradi nalaz i mišljenje, između ostalog, "da utvrdi da li izabrano staklo 'super silver green' narušava 'originalni likovni izraz apelanta'", koji su sačinjeni 11. jula 2000. godine. Osim toga, Kantonalni sud je na ročištu održanom 29. augusta 2000. godine odredio da će se provesti timsko vještačenje radi sačinjavanja nalaza i mišljenja na okolnosti komparacije između apelantovog prijedloga i prijedloga tuženog za ugradnju stakala na neboderima "Unisa". U međuvremenu Kantonalni sud je donio Rješenje broj P:10/00 od 28. decembra 2000. godine kojim je odbio apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere, te je 14. februara 2001. godine cjelokupan spis prosljedio Vrhovnom sudu na odlučivanje o apelantovoj žalbi. Vrhovni sud je Rješenjem broj Gž-7/01 od 27. februara 2002. godine žalbu odbio i prvostepeno rješenje potvrdio, te 5. marta 2002. godine vratio spis Kantonalnom sudu.

11. Nakon prijema spisa Kantonalni sud je u toku 2002. godine održao četiri ročišta (22. maja, 6. augusta, 8. oktobra i 4. decembra), te u toku 2003. godine tri ročišta (12. februara, 19. marta i 30. maja 2003. godine). Ročište zakazano za 12. septembar je odgođeno zbog spriječenosti opunomoćenika tuženog, a od 21. novembra 2003. godine zbog stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima kojim je izmijenjena dotadašnja stvarna nadležnost Kantalnog suda za postupanje u predmetima koji pokreću pitanje autorskih prava. Sljedeći to, Kantonalni sud je 15. decembra 2003. godine predmetni spis dostavio Općinskom sudu na daljnje postupanje.

12. Općinski sud je, nakon prijema spisa, održao ročište 10. decembra 2004. godine, zatim, tokom 2005. godine pet ročišta (9. februara, 5. i 20. aprila, 11. i 12. oktobra), tokom 2006. godine dva ročišta (28. februara i 8. juna), 24. maja 2007. godine, 22. septembra 2008. godine, te 15. januara, 10. juna i 19. oktobra 2009. godine na kojem je zaključio glavnu raspravu.

13. Presudom broj 09 65 Ps 020828 00 PS od 19. novembra 2009. godine Općinski sud je odbio apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da je tuženi povrijedio njegova moralna autorska prava tako što je samovoljno, i pored izričitog apelantovog protivljenja, donio odluku da nebodere "Unisa" obloži staklom "super silver green", a zatim je to staklo počeo ugrađivati i ugradio na navedene objekte, čime je izmijenio bitne arhitektonske i likovne karakteristike arhitektonskog djela nebodera "Unisa", čiji je autor apelant (tačka 1. izreke presude), da se tuženom zabranjuje dalja povreda apelantovog autorskog prava koja bi se sastojala od samovoljnog i bez apelantove saglasnosti mijenjanja arhitektonsko-likovnih karakteristika nebodera "Unisa", te svako drugo postupanje kojim se krše apelantova autorska prava na tom arhitektonskom djelu (tačka 2. izreke presude), da je tuženi dužan da apelantu na ime naknade nematerijalne štete isplati iznos od 44.000,00 KM od čega 12.000,00 KM zbog duševnih bolova, zbog povrede moralnih prava, i 12.000,00 KM zbog duševnih bolova, zbog povrede časti i ugleda sa zateznom kamatom počev od podnošenja tužbe do isplate (tačka 3. izreke presude), da je tuženi dužan da apelantu na ime naknade materijalne štete isplati iznos od 44.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana podnošenja tužbe do isplate (tačka 4. izreke presude) i da se tuženom naloži da o svom trošku objavi donesenu presudu u dnevnom listu "Oslobođenje", te da apelantu naknadi troškove parničnog postupka, sve u roku od 30 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja (tačka 5. izreke presude). Istom presudom apelant je obavezan da tuženom naknadi troškove postupka u iznosu od 52.469,00 KM.

14. U obrazloženju presude Općinski sud je naveo činjenice opisane u uvodnom dijelu ove odluke, te da je, nakon provedenih mnogobrojnih dokaza, utvrdio da u postupku nije bilo sporno da je apelant autor nebodera "Unisa", da je tuženi njihov vlasnik i da je općepoznato da su ti objekti ratnim djelstvima oštećeni a posebno fasadni dio koji je bio obložen staklom. Nije bilo sporno ni to da se staklo kojim je ranije bila obložena fasada predmetnog objekta više ne proizvodi. Dalje, Općinski sud je naveo da iz provedenih dokaza proizlazi da su, prema njegovoj ocjeni, neosnovani apelantovi navodi da je tuženi svojim odlukama, čije su posljedice deformacija projekta i druge promjene djela, onemogućio apelanta da vrši svoja autorska prava iz člana 27. Zakona o autorskim pravima, kao i da daje saglasnost na projekte rekonstrukcije, što je sve dovelo do toga da je tuženi svojim protivpravnim ponašanjem povrijedio kako imovinska, tako i moralna autorska prava. Naime, Općinski sud je istakao da je u predmetnom sporu bitno utvrditi da li je "Unitic", kao vlasnik djela arhitekture, mijenjao djelo bez apelantove saglasnosti, odnosno autora djela. Ukazano je da je članom 48. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima ("Službeni glasnik BiH" broj 7/02) kojim je propisano da je vlasnik građevine dužan da ponudi autoru preradu djela. Iz izvedenih dokaza proizlazi da je apelant, kao autor predmetnog arhitektonskog djela, zaključenjem ugovora o autorskom djelu sa "Unis inženjeringom", kao konsultantom, prihvatio da za potrebe tuženog uradi autorsko-projektantske radove na sanaciji i rekonstrukciji nebodera "Unisa", kao i da pruži idejna rješenja vanjske i unutrašnje arhitekture. Prema tome, kako je zaključio Općinski sud, tuženi je postupio shodno citiranoj zakonskoj odredbi, te apelantu, kao autoru, ponudio preradu djela arhitekture.

15. Dalje, Općinski sud je naveo da iz izvedenih dokaza, odnosno iskaza saslušanih svjedoka i vještaka, proizlazi da je apelant bio konsultant u konsultantskom timu koji je radio na sanaciji i obnovi staklene opne objekta u kom svojstvu je učestvovao u izboru stakla. Čitanjem pisama i protokola, odnosno zapisnika sa održanih sastanaka konsultantskog tima, utvrđeno je da su "Unis inženjering" i apelant predložili četiri komplementarne boje za fasadu sa jednakom nijansom boje prozora i stakala, te karakteristika i kvaliteta stakla prema tenderskoj dokumentaciji. Konačan izbor nijanse stakla trebalo je da izvrši apelant i vodeći projektant Saračević. Međutim, kako je dalje navedeno, ni nakon višemjesečne aktivnosti oko izbora nijanse stakla nije se postigla saglasnost konsultantskog tima i tuženog. Navedeno je da je na sastanku održanom 10. marta 2000. godine "Unis inženjering" predložio dvije nove opcije izbora nijanse stakla, i to "suzi dark blue" parapetno i prozorsko i "suzi ice blue" za prozorska okna koja se otvaraju, kao opcija jedan, i PB140 parapetno i prozorsko i KS 156 za prozorska okna koja se otvaraju, kao opcija dva, koje prijedloge nije prihvatio tuženi, te je tuženi, nakon toga, sam donio odluku o izboru stakla, i to "super silver green".

16. Općinski sud je naveo da je vještak Vinko Penezić u svom nalazu utvrdio da stakla "suzi dark blue", koje je predložio apelant, i "super silver green", koje je predložio tuženi, dolaze iz produkcijske linije reflektirajućeg stakla proizvođača "Glaverbel" komercijalnog naziva "stopsol super silver". Upoređivanje stakala vještak je izveo paralelnim posmatranjem i upoređivanjem uzoraka postavljenih jedan pored drugog na dnevnom svjetlu u eksterijeru, te je utvrdio da oba uzorka vjerno odražavaju sliku zrcalnog predmeta ili okolice s tim da, u smislu kolorita, odraz u staklu "super silver green", zavisno od intenziteta svjetla i ugla gledanja, poprima nijanse zelene boje, a pod istim kondicijama odraz u staklu "suzi dark blue" poprima tonove plave boje. Dalje, vještak je uviđajem na licu mjesta i posmatranjem današnjeg stanja utvrdio da sadašnji izgled fasade, izvedene u reflektirajućem staklu zelene nijanse "super silver green", ne

odgovara izvornoj autorskoj zamisli prema kojoj je fasada bila plave boje, te su time narušeni originalni likovni izraz i prepoznatljivost arhitekture predmetnog objekta. Dalje, Općinski sud je naveo da iz nalaza vještaka Snježane Mutapčić, također, proizlazi da boja predstavlja najznačajniju karakteristiku autorovog umjetničkog oblikovanja, te da termoreflektirajuće staklo, koje je odabrao apelant, odlikuju nijanse srebrnastoplave boje, a boja "super silver green", koju je izabrao tuženi, nije u skladu sa apelantovim originalnim likovnim izrazom. Dalje, iz nalaza vještaka Hamdije Mujkića proizlazi da je uvidom u raspoloživu dokumentaciju, između ostalog, utvrdio da su "Unis inženjering", kao konsultant, i apelant predložili sasvim novi likovni izgled fasade u četiri boje, a koje rješenje za investitora nije bilo prihvatljivo sa stanovišta ekonomičnosti izgradnje. Upoređivanjem fotometrijskih i tehničkih osobina predloženih stakala, te vizuelnim osmatranjem uzoraka stakla montiranih na fasadi u periodima intenzivne i smanjene prirodne svjetlosti vještak je utvrdio da stakla "stopsol super silver ice blue", koja je predložio apelant, i stakla "stopsol super silver green", koja je predložio investitor, ravnopravno mogu konkurirati u odabiru s tim da se daje prednost prvom staklu zbog toga što ono ima intenzivniju plavu boju, a prednost drugog stakla je potpuna ujednačenost fasade (parapeti i otvori). Obje boje stakla imaju istu refleksionu osnovu, odnosno srebrni oksid, u kojoj se reflektira prostor.

17. Dovodjenjem u vezu iskaza svjedoka sa drugim izvedenim materijalnim dokazima, te sa nalazima vještaka Općinski sud je zaključio da je apelant aktivno učestvovao u izboru stakla, te da mu je, kao autoru, tuženi ponudio da preradi arhitektonsko djelo koje je oštećeno u ratu. Prema ocjeni suda, autor koji koristi svoje preče pravo na preradu djela mora prilikom rada na preradi početi od zahtjeva vlasnika tog djela, tj. mora uvažavati praktične razloge zbog kojih vlasnik namjerava da mijenja izgled djela. Ovo zbog toga što je u toku postupka nesumnjivo utvrđeno da se staklo kojim je bila obložena fasada predmetnih objekata više ne proizvodi i što je predmetni objekt oštećen u ratu za čiju obnovu tuženi kao vlasnik ima opravdani interes.

18. U konkretnom slučaju, kako je naveo Općinski sud, prilikom utvrđivanja osnovanosti tužbenog zahtjeva pošao je od općih principa odmjeravanja opravdanosti interesa kako apelanta (da zaštiti autorsko pravo), tako i tuženog (pravo vlasništva i ekonomski interes), te davanje prednosti onoj strani čiji opravdani interes preteže. Navedeno je da se u pravnoj literaturi zastupa stav da vlasnik može popraviti zgradu ili novu sagraditi ne držeći se prvobitnog plana i bez autorove saglasnosti pogotovo ako je to posljedica ratnih razaranja. Prema tome, vlasnik može izvršiti popravke i izmjene na zgradama a da se pri tome ne pridržava prvobitnog plana ako bi mu to zadavalo velike teškoće. U konkretnoj situaciji, prema ocjeni Općinskog suda, tuženi svojim radnjama, odnosno izborom stakla, nije doprinio narušavanju integriteta djela. Autor ima međunarodno priznato ovlaštenje da se suprotstavi narušavanju integriteta djela samo pod uvjetom da se tim narušavanjem šteti njegovoj časti i ugledu.

19. Općinski sud je zaključio da tuženi svojim radnjama nije deformirao, "osakatio" ili na drugi način mijenjao autorsko djelo, što bi kao posljedicu imalo povredu časti i ugleda autora djela. Prema mišljenju Općinskog suda, autor se ne može protiviti izmjenama njegovog arhitektonskog djela proizišlim iz ozbiljnih razloga kao što su ratna razaranja. Naime, autor djela koje je bilo potrebno obnoviti ne može se protiviti upotrebi materijala ako je onaj od kojeg je djelo napravljeno pokazalo nedostatke, ili ako taj materijal nije moguće nabaviti, ili ako ga je moguće nabaviti ali uz nerazmjerne troškove. U toku postupka je utvrđeno da je tuženi nabavio staklo po povoljnijoj cijeni, a što je i apelant potvrdio u svom iskazu datom na zapisniku na ročištu održanom

18. decembra 2000. godine, kada je izjavio da je izbor stakla "super silver green" najjeftinija varijanta i da se to staklo ubraja u kategoriju najjeftinijih stakala. Imajući u vidu navedeno, Općinski sud je ocijenio da je interes prerade djela izraženiji, odnosno pretežno na strani tuženog pogotovo kada se ima u vidu činjenica da je tuženi, kao vlasnik građevine, uložio značajna novčana sredstva za sanaciju i rekonstrukciju građevine. Slijedeći to, prema ocjeni Općinskog suda, neosnovan je i dio tužbenog zahtjeva koji se odnosi na naknadu materijalne štete, budući da apelant nije dokazao da je tuženi svojim radnjama štetu prouzrokovao. Dalje, navedeno je da je sud imao u vidu i Odluku Vrhovnog suda broj GŽ-7/01 od 27. februara 2002. godine kojom je odbijena apelantova žalba izjavljena protiv rješenja o odbijanju privremene mjere u kojoj je Vrhovni sud konstatirao da se svako autorsko pravo mora ograničiti zabranom od bilo kakve eventualne zloupotrebe i ugrožavanja prava vlasništva.

20. Pošto apelant nije sa sigurnošću dokazao da je tuženi povrijedio imovinska prava autora, Općinski sud je nalaz vještaka finansijske struke Ibrahima Zečića ocijenio irelevantnim za odlučivanje u ovoj pravnoj stvari. Sud je naveo da je imao u vidu i nalaz stalnog sudskog vještaka medicinske struke neuropsihijatra, ali i da iz tog nalaza nije sa sigurnošću mogao izvesti zaključak da je ovaj spor isključivo doprinio poremećaju apelantovog zdravstvenog stanja. Osim toga, u pravnoj teoriji se zastupa stav da autorsko pravo ne štiti autorovu preosjetljivost, već polazi od realnosti života i onog stepena tolerancije koji je neophodan da bi se uvažila tehnička i običajna ograničenja koja se nameću autoru u vršenju njegovih lično-pravnih ovlaštenja. Imajući u vidu navedeno, sud je ocijenio da je neosnovan tužbeni zahtjev koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete. Zbog navedenih razloga, sud je primijenio pravilo o teretu dokazivanja iz člana 126. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) i ocijenio da tužitelj izvođenjem svojih dokaza nije dokazao osnovanost tužbenog zahtjeva.

21. Općinski sud je, radi odlučivanja o apelantovoj žalbi, 15. aprila 2010. godine prosljedio predmetni spis Kantonalnom sudu.

22. Presudom Kantonalnog suda broj 65 0 Ps 020828 10 Pz od 23. maja 2011. godine prvostepena presuda je potvrđena izuzev u dijelu koji se odnosio na troškove postupka u kom dijelu je prvostepena presuda preinačena tako što je apelant obavezan da tuženom naknadi troškove postupka u iznosu od 47.471,60 KM. U obrazloženju svoje presude Kantonalni sud je istakao da je Općinski sud pravilno postupio kada je donio odluku i dao razloge koje kao valjane prihvata i taj sud.

23. U pogledu apelantovog pozivanja na odredbe čl. 27. i 28. Zakona o autorskom pravu, Kantonalni sud je istakao da je članom 27. tog zakona propisano da autorska imovinska prava čine pravo na iskorištavanje djela koje se vrši: objavljivanjem, prerađivanjem, reproduciranjem, umnožavanjem, obrađivanjem, prikazivanjem, izvođenjem, prenošenjem i prevodenjem. U konkretnom slučaju tuženi je sanirao objekt koji je znatno uništen u ratu, pa prema osnovu člana 27. tog zakona, apelant ne može biti oštećen, niti mu pripada bilo kakva naknada. Prema odredbi člana 28. istog zakona, autorska moralna prava čine: pravo autora da bude priznat i označen kao tvorac djela, da se usprotivi svakom deformiranju, "sakaćenju" ili drugom mijenjanju djela i da se usprotivi svakoj upotrebi djela koja bi vrijedala njegovu čast ili ugled. U konkretnom slučaju predmetni objekti su gotovo uništeni ne radnjama tuženog, već ratnim dejstvima, što je općepoznata činjenica. Tuženi nije činio nikakvu prepravku objekta, već je uništenu fasadu obložio istom vrstom materijala – staklom, a ne nekom drugom masom kojom bi izmijenio izgled fasade.

24. Kao neosnovani su ocijenjeni i apelantovi navodi da je prvostepeni sud zasnovao svoju odluku na osnovu nalaza i

mišljenja više vještaka koji su se izjašnjavali o činjenicama od kojih zavisi postojanje povrede autorskih moralnih prava i da, prema odredbama člana 149. stav 1. ZPP, u parničnom postupku vještačenje obavlja jedan vještak a, prema stavu 2. istog člana, sud može odrediti više vještaka za različite vrste vještačenja, jer to ne proizlazi iz stanja spisa i provedenih dokaza. Naime, na pripremnom ročištu održanom 20. aprila 2005. godine apelantov opunomoćenik je izjavio da je saglasan sa prijedlogom tuženog da se za vještaka arhitektonske struke odredi vještak Nikola Bašić iz Zadra a u slučaju da taj vještak ne prihvati vještačenje, da se odredi Vinko Penezić, arhitekt iz Zagreba. S obzirom na to da vještak Nikola Bašić nije prihvatio da vještači zbog zdravstvenih razloga, prvostepeni sud je odredio vještaka Vinka Penezića iz Zagreba po prijedlogu parničnih stranaka. Također, iz stanja spisa proizlazi da je prvostepeni sud odredio vještačenje vještaka Hamdije Mujkića i Rajka Mandića na okolnost da se staklo koje je bilo ranije instalirano na objektu više ne proizvodi, pa su s obzirom na to da je ta činjenica bila nesporna, stranke odustale da se ti vještaci saslušaju na ročištu. Dalje, Kantonalni sud je istakao da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je odbio apelantov tužbeni zahtjev i u odnosu na naknadu štete u cijelosti, pa je, stoga, imajući u vidu sve provedene dokaze, apelantovu žalbu odbio i potvrdio prvostepenu presudu u odnosu na postavljene tužbeni zahtjev o naknadi štete imajući u vidu odredbe člana 226. ZPP. Međutim, apelant u žalbi osnovano navodi da je prvostepeni sud pogrešno obračunao troškove postupka tuženom, pa je u tom dijelu odluka prvostepenog suda preinačena.

25. Kantonalni sud je vratio predmetni spis Općinskom sudu 13. jula 2011. godine. Nakon toga Općinski sud je 5. decembra 2011. godine taj spis prosljedio Vrhovnom sudu na odlučivanje o apelantovoj reviziji.

26. Odlučujući o apelantovoj reviziji izjavljenoj protiv Presude broj 65 0 Ps 020828 10 Pz od 23. maja 2011. godine, Vrhovni sud je Presudom broj 65 0 Ps 020828 11 od 5. februara 2013. godine reviziju odbio. U obrazloženju presude Vrhovni sud je ponovio činjenično utvrđenje pred Općinskim sudom, te je istakao da su na temelju tog činjeničnog utvrđenja nižestepeni sudovi donijeli pravilne odluke zbog razloga koje su naveli, a koje kao pravilne prihvata i Vrhovni sud.

27. Kao neosnovani ocijenjeni su apelantovi prigovori da Kantonalni sud nije odgovorio na sve žalbene navode, odnosno da nije, pored ostalog, odgovorio i da li je tuženi bitno izmijenio autorsko djelo, da li je apelant onemogućen da ostvari prava na preuređivanje djela, da li je apelant učestvovao i vršio izmjenu autorskog djela, da li su izmjene vršene bez saglasnosti ili uz apelantovo protivljenje, te kakav je bio efekt tih izmjena na autorsko djelo. S tim u vezi, Vrhovni sud je istakao da je utvrdio da je Kantonalni sud pravilno ocijenio odlučne žalbene navode, pa i one na koje apelant ukazuje u reviziji, i za svoju odluku dao vrlo detaljne i obrazložene razloge (strana 2. pasus 8. pa dalje drugostepene presude) koji nisu suprotni stanju spisa i činjeničnom utvrđenju koje Vrhovni sud prihvata, pa se na njih apelant upućuje, jer ih je, kako je navedeno, nepotrebno ponavljati.

28. Dalje, ocijenjen je kao neosnovan i apelantov prigovor pogrešne primjene materijalnog prava. Ukazano je na to da je na odredbe člana 95. Zakona o autorskom pravu (koji se kao preuzeti propis primjenjivao u vrijeme nastanka spornog odnosa) kojim je propisano da lice čije je autorsko imovinsko pravo ili autorsko moralno pravo povrijeđeno može zahtijevati zaštitu tog prava i naknadu štete koja mu je nanesena. Pravo na naknadu štete ostvaruje se prema općim principima obligacionog prava o naknadi štete. Odredbom člana 154. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), kao općom odredbom za ostvarivanje prava na naknadu štete, propisano je da ko drugome prouzrokuje štetu, dužan ju je naknaditi ukoliko ne dokaže da je

šteta nastala bez njegove krivice. Iz relevantnog činjeničnog utvrđenja nižestepenih sudova, kojim je Vrhovni sud vezan, u smislu člana 240. stav 2. ZPP, proizlazi da su predmetni neboderi (apelantovo autorsko djelo) uništeni ratnim djelstvima, a ne radnjama tuženog kao vlasnika objekta, da se staklo kojim su neboderi bili obloženi više ne proizvodi (nesporno), te se, stoga, ne može vratiti prvobitni izgled nebodera, uspostaviti autorsko djelo kakvo je bilo prije ratnih razaranja, da je apelant upoznat da će se vršiti obnova i rekonstrukcija nebodera i da je učestvovao u rekonstrukciji i sanaciji objekata i izboru stakala, da je bio angažiran kao konsultant i da je izradio idejni projekt rekonstrukcije i sanacije, da je tuženi izabrao stakla, da su ta stakla bila znatno jeftinija od stakala koje je predložio apelant, da obje vrste stakala (koja su predložili i apelant i tuženi) imaju istu refleksionu osnovu, odnosno srebreni oksid u kojem se reflektira prostor.

29. Polazeći od navedenog činjeničnog utvrđenja, konkretne činjenične i pravne situacije, citiranih zakonskih odredaba, te stava pravne teorije da u situaciji kada se iz objektivnih razloga prerada autorskog djela ne može izvesti, da se djelo dovede u prvobitno stanje, tada se daje prednost ekonomskim razlozima vlasnika autorskog djela, kakva je upravo situacija u ovom slučaju. Vrhovni sud je naveo da on, kao i nižestepeni sudovi, zaključuje da tuženi nije povrijedio apelantova prava iz čl. 27. i 28. Zakona o autorskim pravima, da apelant nije pretrpio niti jedan od vidova štete krivicom tuženog. Naime, u navedenoj činjeničnoj situaciji, kada tuženi nije uništio, niti oštetio apelantovo autorsko djelo, kada prerada i obnova tog djela na način i u smislu kakvo je bilo prije oštećenja nisu moguće, ne krivicom tuženog, te kada se pri tome ima u vidu da je apelant tokom cijelog postupka prerade, rekonstrukcije i sanacije bio uključen, jasno je, a što pravilno zaključuju i nižestepeni sudovi, da nema odgovornosti tuženog u smislu općih pravila o odgovornosti za bilo koju vrstu štete.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

30. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Opisuje historijat predmetnog postupka, te ponavlja razloge koje su naveli redovni sudovi u svojim odlukama za odbijanje njegovog tužbenog zahtjeva. Smatra da redovni sudovi nisu pravilno ocijenili provedene dokaze slijedom čega je pogrešno utvrđeno činjenično stanje, te da su, zbog neutvrđivanja određenih činjenica, to stanje nepotpuno utvrdili. Ukazuje i na arbitrarnu primjenu materijalnog prava. U tom kontekstu citira odredbe čl. 27, 28, 31. i 38. Zakona o autorskom pravu, te navodi da je pravilna primjena tih odredaba uvjet da se zakonito i pravilno odluči o tužbenom zahtjevu. Navodi da u toku prvostepenog postupka nisu izvedeni ni ocijenjeni dokazi na osnovu kojih bi se moglo sa sigurnošću utvrditi za koliko je viša cijena stakla koje je predlagao apelant. Dalje, navodi da niti su izvedeni, niti ocijenjeni dokazi na osnovu kojih bi se moglo zaključiti u kojoj mjeri bi bio povrijeđen ukupni poslovni interes tuženog da je prilikom sanacije i rekonstrukcije nebodera "Unisa" uvažavao rješenja koja je predlagao apelant. Apelant smatra da je u toku prvostepenog sudske postupka nesumnjivo utvrđeno da je tuženi fasadu nebodera "Unisa" obložio staklom koje se razlikuje od stakla koje je prije oštećenja činilo fasadu tog objekta, kao i da tuženi pri odabiru stakla nije prihvatio apelantova rješenja, nego je, suprotno apelantovim prijedlozima i njegovom izričitom protivljenju, izabrao i na fasadu postavio

staklo "super silver green", koje činjenice tuženi nije ni sporio, te da je, radi zakonitog i pravilnog rješenja spora, bilo neophodno odgovoriti na pitanje da li je postavljanjem različitog stakla izmijenjeno autorsko djelo. Ističe da je pozitivan odgovor na to pitanje nesumnjivo proizlazio iz nalaza i mišljenja vještaka arhitektonske struke Vinka Penezića. Smatra da u ovom konkretnom slučaju nije dokazano nikakvo postojanje interesa tuženog zbog koga bi se moglo tolerirati njegovo nezakonito ponašanje. U tom kontekstu prigovara odluci redovnih sudova da su odluke zasnovali na nalazima i mišljenjima više vještaka. Smatra da okolnost što je autorsko djelo oštećeno uslijed ratnih djestava ne opravdava postupanje tuženog, te da je "zakonodavac smatrao da na zaštitu autorskih prava ima utjecaja okolnost da je neko autorsko djelo oštećeno uslijed ratnih razaranja, ta okolnost bi bila posebno regulirana zakonom". Prigovara da su redovni sudovi neosnovano ocijenili suprotstavljene pravne interese apelanta i vlasnika objekta. Ističe da je predmetni spor trebalo razriješiti i uz primjenu odredaba ZOO, posebno odredaba čl. 154, 155, 189. i 200. toga zakona. Smatra da tuženi nije prekinuo saradnju sa njim i zabranio konsultantu da dalje angažira apelanta, da bi nastavio rad na poslovima projektiranja, a naročito na poslovima u vezi sa izradom idejnog i glavnog projekta, te slijedom toga ima pravo na naknadu materijalne štete u smislu odredaba člana 189. ZOO, i to iz osnova izmakle dobiti. Navodi da je u konkretnom sporu trebalo primijeniti i odredbe člana 200. ZOO, jer je tuženi povrijedio apelantova autorska moralna prava, što je apelantu prouzrokovalo duševne bolove, kao i zbog povrede profesionalnog i općeg ugleda, te zbog povrede njegove časti, što proizlazi i iz nalaza vještaka neuropsihijatra. Dalje, apelant navodi da Kantonalni sud nije dao odgovarajuću ocjenu apelantovih žalbenih navoda. Ističe da osporene presude Općinskog suda, Kantonalnog suda i Vrhovnog suda predstavljaju "miješanje" u njegovu imovinu i lišavanje prava na mirno uživanje imovine, te da su redovni sudovi odlučivali o apelantovim zahtjevima za zaštitu moralnih i imovinskih autorskih prava i zahtjevima za naknadu štete uz zanemarivanje odredaba čl. 27, 28, 31. i 38. Zakona o autorskom pravu, kao i odredaba čl. 154, 155, 189. i 200. ZOO. U okviru prava na pravično suđenje, apelant je, također, naveo da je predmetni postupak, iako nije ni činjenično ni pravno kompleksan, neopravdano trajao duže od 12 godina i osam mjeseci, a da tome on nije doprinio svojim postupcima, te je stoga tražio pravičnu satisfakciju u iznosu od 10.000,00 KM.

b) Odgovor na apelaciju

31. Vrhovni sud, Kantonalni sud i Općinski sud su u kratkim odgovorima istakli da ostaju u cijelosti pri svojim odlukama i da smatraju da nije došlo do povrede prava na koja je apelant ukazao.

32. Tuženi je istakao da su redovni sudovi dovoljno jasno obrazložili svoje odluke čija obrazloženja nisu proizvoljna, te da je pravilan zaključak redovnih sudova da rekonstrukcija oštećenog objekta uslijed ratnih razaranja ne predstavlja kršenje čl. 27. ili 28. Zakona o autorskim pravima. Na osnovu dokaza izvedenih u prvostepenom postupku, nesporno je da je tuženi omogućio apelantu da učestvuje u preradi djela arhitekture, odnosno u rekonstrukciji staklene fasade i da je apelant bio konsultant u konsultantskom timu koji je radio na sanaciji i obnovi staklene opne (fasade) objekta. Dalje, istakao je da stakla koja je izabrao vlasnik djela arhitekture ni u kom slučaju nisu predstavljala povredu apelantovih autorskih prava, te da su neosnovani apelantovi navodi da su izbor i postavljanje stakala "super silver green" narušavanje originalnog likovnog izraza i prepoznatljivosti arhitekture nebodera "Unisa". Naime, tokom prvostepenog postupka iz izvedenih dokaza, tačnije pisama i

protokola, utvrđeno je da je apelant, također, predlagao četiri komplementarne boje iz čega, dalje, proizlazi da apelant nije insistirao na samo jednom tipu stakla ili na samo jednom tipu boje. Iz navedenog, dalje, proizlazi da je apelant u cijelosti bio uključen u proces sanacije i rekonstrukcije, te da apelant *de facto* insistira na tome da postoji povreda njegovog autorskog prava tek u situaciji kada je vlasnik djela arhitekture, vodeći se objektivnim okolnostima, ekonomskim interesima i izvodljivosti ponuđenih rješenja, od ponuđenih rješenja izabrao boju koju nije preferirao apelant. Dalje, dodatni apelantov prijedlog je bio da se postave stakla "suzi dark blue", dok se vlasnik djela odlučio za staklo "super silver green". Iz nalaza i mišljenja vještaka Vinka Penezića nesporno je utvrđeno da obje ove vrste stakala dolaze iz produkcijske linije reflektirajućeg stakla čiji je proizvođač "Glaverbel", te da obje vrste stakala vjerno odražavaju sliku zrcalnog predmeta ili okolice iz čega jasno proizlazi da je likovni izraz obje vrste stakala isti jer obje vrste stakala imaju istu refleksionu osnovu, pa likovni izraz objekta nije ni mogao biti povrijeđen upotrebom i postavljanjem stakla "super silver green". Dalje, ukazano je da u konkretnom slučaju eventualno ograničenje apelantovog prava u vidu postavljanja drugačije boje stakala na njegovo arhitektonsko djelo nesporno predstavlja materijalizaciju pravila da je miješanje u pravo opravdano, jer je imalo legitiman cilj od javnog interesa koji se ogleda u neophodnosti da se rekonstruira objekt razoren u ratu. Apelantov navod da su redovni sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo u odnosu na pretrpljenu štetu u cijelosti je neosnovan s obzirom na to da je prvostepeni sud pravilno ocijenio, a drugostepeni i revizijski sud pravilno potvrdili, da apelant nije dokazao da je za njega nastala šteta koju je prouzrokovao tužen. Dalje, ukazano je da su i apelantovi navodi u odnosu na nematerijalnu štetu neosnovani, jer apelant nije dokazao da je njegov eventualni duševni bol uzrokovan radnjama tuženog, jer se ne može staviti na teret tuženom činjenica da je objekt u velikoj mjeri oštećen zbog ratnih razaranja. Ukazano je da su i apelantovi navodi u odnosu na trajanje postupka neosnovani, jer je u konkretnom slučaju nesporno da je trajanje postupka primarno uvjetovano činjeničnom i pravnom složenosti, a potom i objektivnim okolnostima koje se ogledaju u stupanju na snagu novog ZPP, promjeni uređujućeg sudije, kao i parničnim radnjama koje je preduzeo sam apelant.

V. Relevantni propisi

33. **Zakon o parničnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" br. 42/98 i 3/99) u relevantnom dijelu glasi:

Član 10.

Sud je dužan nastojati da se postupak provede bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku

34. **Zakon o parničnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo cijeliti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Član 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 123.

(1) Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev.

(2) Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na osnovu kojih će donijeti odluku.

Član 126.

Ako sud na osnovu ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću utvrditi neku činjenicu, o postojanju te činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja.

35. **Zakon o autorskim pravima** ("Službeni list SFRJ" br. 19/98, 24/86, 21/90, preuzet Uredbom RBiH, "Službeni list RBiH" br. 2/93, 3/93, 13/94) u relevantnom dijelu glasi:

Član 27.

Autorska imovinska prava sačinjavaju prava autora na iskorišćavanje dela.

Iskorišćavanje autorskog dela vrši se naročito objavljivanjem, prerađivanjem, reprodukovanjem, umnožavanjem, obrađivanjem, prikazivanjem, izvođenjem, prenošenjem i prevođenjem dela.

Autorsko delo može drugo lice iskorišćavati samo po dozvoli autora, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Za svako iskorišćavanje autorskog dela od strane drugog lica autoru pripada naknada, ako ovim zakonom ili ugovorom nije drukčije određeno.

Član 28.

Autorska moralna prava sačinjavaju: pravo autora da bude priznat i označen kao tvorac dela, pravo autora da se usprotivi svakom deformisanju, sakaćenju ili drugom menjađu dela i pravo autora da se usprotivi svakoj upotrebi dela koja bi vredala njegovu čast ili ugled.

Član 31.

Autor ima isključivo pravo da svoje delo objavi, reprodukuje, umnoži, preradi, obradi, prikazuje i da ga u ma kom drugom vidu iskorišćava.

Član 38.

Autor ima isključivo pravo da daje dozvolu za prilagođavanje, obrađivanje ili druga preinačavanja svog dela.

36. **Zakon o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službene novine RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94, te "Službene novine FBiH" br. 29/03 i 42/11) u relevantnom dijelu glasi:

Osnovi odgovornosti

Član 154. stav 1.

(1) Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Šteta

Član 155.

Šteta je umanjeње nečije imovine (obična šteta) i sprečavanje njezina povećanja (izmakla korist), a i nanošenje drugom fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta).

Obična šteta i izmakla korist

Član 189. st. 1, 2. i 3.

(1) Oštećenik ima pravo kako na naknadu obične štete, tako i na naknadu izmakle koristi.

(2) Visina naknade štete određuje se prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, izuzev slučaja kad zakon naređuje što drugo.

(3) Pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikom radnjom ili propuštanjem.

Novčana naknada

Član 200. stav 1.

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjeња životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu

novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

VI. Dopustivost

37. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

38. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

39. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 65 0 Ps 020828 11 od 5. februara 2013. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, apelant je osporenu presudu primio 4. marta 2013. godine, a apelacija je podnesena 29. aprila 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

40. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

41. Apelant smatra da su mu osporenim odlukama povrijeđena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, uključujući i pravo na suđenje u "razumnom roku", kao segmentu navedenog prava, te člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

42. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

43. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.

U odnosu na osporene presude

44. Ustavni sud primjećuje da se apelantovi navodi o kršenju prava na pravično suđenje svode na to da su redovni sudovi pogrešno i nepotpuno utvrdili činjenično stanje, da nisu adekvatno ocijenili provedene dokaze usljed čega su arbitrarno primijenili pravo.

45. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj

19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

46. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje, i, *mutatis mutandis*, *Evropski sud, Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant postavlja, ispitati da li su osporene odluke zasnovane na proizvoljno utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljnoj primjeni prava.

47. Ustavni sud, prije svega, primjećuje da su navodi apelacije, faktički, ponovljeni navodi iz žalbe i revizije, te da su na sve te navode Općinski sud, Kantonalni sud i Vrhovni sud odgovorili u svojim odlukama. Dalje, imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zapaža da su sudovi na tri instance vrlo detaljno razmotrili sva pitanja koja apelant ponavlja u apelaciji, te da su dali veoma jasna i razložna obrazloženja zbog čega se ne mogu prihvatiti apelantovi navodi o tome da se u konkretnom slučaju radilo o povredi njegovih autorskih prava. U konkretnom slučaju Ustavni sud primjećuje da iz dostavljene dokumentacije proizlazi da je predmetni spor nastao zbog toga što je tuženi, kao vlasnik nebodera "Unisa", prilikom rekonstrukcije i sanacije tog objekta i izbora stakala za staklenu opnu nebodera, bez apelantove saglasnosti, izabrao i postavio staklo "super silver green". Naime, Ustavni sud zapaža da iz osporenih odluka proizlazi da je u konkretnom slučaju bilo bitno utvrditi da li je "Unitic", kao vlasnik djela arhitekture, mijenjao djelo bez apelantove saglasnosti, tj. bez saglasnosti autora djela. Redovni sudovi su, u vezi s tim, utvrdili da iz provedenih dokaza proizlazi da je apelant bio konsultant u konsultantskom timu koji je radio na sanaciji i obnovi staklene opne objekta (fasade), pa je i učestvovao u izboru stakala iako je u ovom slučaju konačnu odluku o izboru stakala donio tuženi kao vlasnik objekta. Dalje, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi utvrdili da sadašnja nijansa stakla ne odgovara nijansi stakla kojim je bila obložena fasada objekta prije njegovog oštećenja. Međutim, u postupku je bilo nesporno da se ta vrsta stakala više ne proizvodi, pa tuženi kao vlasnik objekta nije prihvatio ugradnju stakala po apelantovom izboru, jer taj izbor stakala nije ni razmatrao konsultantski tim, a radilo se o vrsti stakala koja su znatno skuplja od stakala koja su ušla u užel izbor, a posebno od vrste stakala koje je izabrao tuženi. Ukazano je da su apelant i "Unis inženjering" predložili četiri boje za fasadu, te pošto nije postignuta saglasnost o izboru stakala, tuženi je donio odluku o izboru stakala, i to stakala "super silver green". Redovni sudovi su zaključili da, uzimajući u obzir okolnost da je predmetni objekt znatno oštećen u ratu, a posebno da je stakleni dio fasade uništen i da je tuženi morao uložiti znatna materijalna sredstva za sanaciju i rekonstrukciju građevine, te da je nakon sanacije objekt počeo da funkcioniše i da je omogućeno obavljanje djelatnosti i zapošljavanje većeg broja radnika, kao i obavljanje drugih privrednih aktivnosti, što je i općepoznato, da apelant nije dokazao da mu je tuženi svojim radnjama prouzrokovao štetu.

48. Polazeći od navedenih činjenica i apelantovog tužbenog zahtjeva, Ustavni sud primjećuje da su Općinski sud, Kantonalni sud i Vrhovni sud donijeli identične odluke kojim su apelantov zahtjev odbili, jer su utvrdili da nije osnovan. Pri tome Ustavni sud zapaža da su ti sudovi, odbijajući apelantov tužbeni zahtjev, dali razloge zašto apelacioni prigovori ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari. Također, Ustavni sud zapaža da apelant i u apelacijskim navodima ponavlja svoje tvrdnje koje je već isticao u parničnom postupku i o kojima su redovni sudovi dali svoj zaključak u kojem Ustavni sud ne nalazi elemente proizvoljnosti. Naime, imajući u vidu sve okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud u razlozima osporenih presuda ne može naći elemente koji bi ukazivali na nepravilnost ili arbitarnost u donošenju osporenih odluka i primjeni relevantnih zakonskih propisa. Prema mišljenju Ustavnog suda, redovni sudovi su dali jasno i precizno obrazloženje svojih zaključaka zbog čega je trebalo odbiti apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da je postupanjem tuženog došlo do povrede njegovih autorskih prava. Također, Ustavni sud smatra da su sudovi u osporenim odlukama detaljno obrazložili na kojim su sve relevantnim propisima utemeljili osporene odluke, te da su o tome dali detaljna i jasna obrazloženja koja se ne mogu smatrati proizvoljnim ili suprotnim pravu na obrazloženu odluku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

49. Osim toga, redovni sudovi su, također, u sve tri osporene odluke dali iscrpna obrazloženja o tome zašto su zaključili da je neosnovan apelantov zahtjev za naknadu štete. Naime, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi, ocjenjujući nalaze vještaka, utvrdili da sadašnja nijansa stakala ne odgovara nijansi stakala kojim je bila obložena fasada objekta prije njegovog oštećenja. Međutim, redovni sudovi su istakli da je nesporno da se staklo koje je izvorno bilo postavljeno na predmetni objekt više ne proizvodi. Dovodenjem u vezu iskaze svjedoka sa drugim izvedenim materijalnim dokazima, te sa nalazima vještaka, sud je zaključio da je apelant aktivno učestvovao u izboru stakala, odnosno da mu je, kao autoru, tuženi ponudio da se preradi arhitektonsko djelo koje je oštećeno u ratu. Prema ocjeni suda, autor koji koristi svoje preče pravo na preradu djela mora prilikom rada na preradi poći od zahtjeva vlasnika tog djela, tj. uvažavati praktične razloge zbog kojih vlasnik namjerava da mijenja izgled djela. Ovo zbog toga što je u toku postupka nesumnjivo utvrđeno da se staklo kojim je bila obložena fasada predmetnih objekata više ne proizvodi i što je predmetni objekt oštećen u ratu za čiju obnovu tuženi, kao vlasnik, ima opravdani interes. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud naglašava da je izvan njegove nadležnosti da procjenjuje kvalitet zaključaka redovnih sudova u pogledu ocjene dokaza, ukoliko ova ocjena ne ostavlja utisak očigledne proizvoljnosti (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 661/04* od 22. aprila 2005. godine, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 44/05).

50. Ustavni sud zapaža da je Općinski sud primjenom pravila o teretu dokazivanja iz člana 126. ZPP ocijenio da apelant izvođenjem svojih dokaza nije dokazao osnovanost tužbenog zahtjeva, te u vezi sa tim dokazima dao detaljno i jasno obrazloženje, tako da Ustavni sud ne nalazi bilo kakvu proizvoljnost u tom pogledu. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je odredbama člana 123. ZPP propisano da je svaka stranka dužna da dokaže činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev, a da će sud slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na osnovu kojih će donijeti odluku. Također, Ustavni sud ukazuje da je odredbama člana 126. ZPP propisano da, ako sud na osnovu ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću da utvrdi neku činjenicu, o postojanju ove činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja. U kontekstu navedenog, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi, primjenom pravila o teretu dokazivanja, zaključili da apelant (kao tužitelj) u toku postupka

nije dokazao svoje činjenične tvrdnje na kojima je zasnivao svoj tužbeni zahtjev, te je stoga i odlučio kao u izreci svoje presude. Dovodeći u vezu relevantne odredbe ZPP sa odlučanjem redovnih sudova, te obrazloženjem koje su dali u vezi s tim, Ustavni sud ne nalazi bilo kakvu proizvoljnost u postupanju tih sudova.

51. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su sudovi o svojim zaključcima dali dovoljna, jasna i precizna obrazloženja, koja Ustavni sud ne smatra proizvoljnim, već dovoljnim i prihvatljivim u smislu prava na obrazloženu odluku kao elementa prava na pravično suđenje. Osim toga, svojim navodima apelant nije ni na koji način doveo u pitanje poštovanje prava na pravično suđenje, niti je ponudio bilo kakve druge argumente koji bi opravdali njegovu tvrdnju da je u konkretnom slučaju na bilo koji način to pravo prekršeno, već je nezadovoljan rezultatom konkretnog postupka. Uzimajući u obzir sve navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na suđenje u "razumnom roku"

52. Ustavni sud zapaža da apelant predmetni postupak osporava i sa aspekta njegove dužine trajanja, pa će Ustavni sud navedeni postupak razmotriti i sa tog aspekta.

Relevantna načela

53. Ustavni sud, prije svega, ističe da se, prema konzistentnoj praksi Evropskog i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora ocjenjivati u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38).

54. Osim toga, prema praksi Evropskog i Ustavnog suda, veliki broj predmeta uzetih u rad nije valjano opravdanje za prekomjerno odugovlačenje postupka, a stalno vraćanje odluke na ponovno suđenje može pokazati da postoje ozbiljni nedostaci u organizaciji sudskog sistema (vidi, Evropski sud, *Probmeier protiv Njemačke*, presuda od 1. jula 1997. godine, stav 64, Izvještaji 1997-IV).

55. Konačno, Ustavni sud, podržavajući praksu Evropskog suda, podsjeća na to da član 6. stav 1. Evropske konvencije nameće državama ugovornicama dužnost da organiziraju svoje pravosudne sisteme na način da sudovi mogu zadovoljiti uvjete ovog člana, uključujući i obavezu da postupaju u predmetima u razumnom roku (vidi, Evropski sud, *Marinović protiv Hrvatske*, presuda od 6. oktobra 2005. godine, stav 23).

Period koji se uzima u obzir

56. Ustavni sud zapaža da je apelant predmetni parnični postupak pokrenuo 16. maja 2000. godine, koji je pravomoćno okončan presudom Vrhovnog suda od 5. februara 2013. godine. Dakle, relevantni period koji Ustavni sud treba uzeti u obzir prilikom ocjene dužine predmetnog postupka jeste 12 godina i više od osam mjeseci.

Analiza dužine trajanja postupka

57. U konkretnom slučaju radi se o parničnom postupku radi utvrđenja povrede autorskih prava i naknade štete, pa s obzirom na činjenična i pravna pitanja koja je u konkretnom slučaju trebalo riješiti, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju radilo o složenom predmetu.

58. Potom, Ustavni sud zapaža da je predmetni parnični postupak ukupno trajao duže od 12 godina, što je neprihvatljivo dug period. Pri tome Ustavni sud primjećuje da je prvostepeni

postupak trajao oko devet i po godina (od 16. maja 2000. do 19. novembra 2009. godina), te da je potom drugostepenom i trećestepenom sudu bilo potrebno relativno kratko vrijeme da odluče o apelantovoj žalbi i reviziji. Pri tome Ustavni sud ima u vidu da je kao prvostepeni sud u predmetnom slučaju prvobitno postupao Kantonalni sud, ali, također, primjećuje da promjena stvarne nadležnosti nije u velikoj mjeri utjecala na ukupnu dužinu postupka, jer je prilikom održavanja glavne rasprave Općinski sud, uz saglasnost stranaka, prihvatio sve ranije provedene dokaze. Dalje, Ustavni sud zapaža da Kantonalni sud, kada je postupao kao prvostepeni sud, za vrijeme ZPP koji je ranije važio ("Službene novine Federacije BiH" br. 42/98 i 3/99) nije donio prvostepenu odluku, te da je, nakon stupanja na snagu novog ZPP ("Službene novine Federacije BiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06), Općinski sud preduzimao radnje kako bi donio odluku, te da je konačno prvostepeni postupak, što pred Kantonalnim, što pred Općinskim sudom, trajao duže od devet godina. Za Ustavni sud je posebno neprihvatljivo da se u predmetnom postupku odlučuje o tužbenom zahtjevu toliko dugo, mada je predmetni spis samo u jednom navratu bio prosljeđen Vrhovnom sudu na odlučivanje o apelantovoj žalbi na rješenje o odbijanju prijedloga za donošenje privremene mjere. Pored toga, Ustavni sud zapaža da nijedan od redovnih sudova u odgovoru na apelaciju nije ponudio bilo kakvo obrazloženje za toliko trajanje postupka. U vezi sa navedenim, Ustavni sud se poziva na praksu Evropskog suda (vidi, Evropski sud, *Uljar i ostali protiv Hrvatske*, presuda od 8. marta 2007. godine, stav 37), gdje je zaključio da redovni sudovi moraju djelotvorno kontrolirati postupak, jer odlučuju kako voditi postupak, kako izvesti dokaze i kako ocijeniti djelovanje i propuste stranaka, pri čemu moraju voditi računa o svim zahtjevima zajamčenim članom 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud smatra da je period od 12 godina i osam mjeseci u kojem je okončan predmetni postupak *a priori* izvan razumnog roka. Njegova dužina bi se mogla opravdati samo pod izuzetnim okolnostima. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o kršenju prava na pravično suđenje u razumnom roku opravdani.

59. Stoga, Ustavni sud zaključuje da dužina predmetnog postupka ne zadovoljava zahtjev "razumnog roka" iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te da postoji kršenje apelantovog prava na suđenje u "razumnom roku" kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pitanje naknade na ime nematerijalne štete

60. U skladu sa članom 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu. Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i osnovnih sloboda. Ustavni sud smatra da, zbog utvrđene povrede prava na donošenje odluke u razumnom roku, apelantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete koju je pretrpio zbog dužine trajanja predmetnog postupka.

61. Prilikom odlučivanja o naknadi nematerijalne štete Ustavni sud upućuje na ranije utvrđeno načelo određivanja visine naknade štete u ovakvim slučajevima (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 938/04*, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 20/06, st. 48-51). Prema utvrđenom načelu, apelantu bi za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM, odnosno dvostruki iznos u predmetima koji zahtijevaju posebnu hitnost.

62. U konkretnom slučaju, s obzirom na to da se radi o predmetu koji ne zahtijeva posebnu hitnost, Ustavni sud smatra da bi apelantu za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo da se isplati iznos od približno 150,00 KM. Dakle,

ukupan iznos koji apelantu treba da se isplati je 2.450,00 KM, imajući u vidu da je navedeni postupak trajao 16 godina. Navedeni iznos apelantu je dužna isplatiti Vlada Kantona Sarajevo, s obzirom na sjedište Općinskog suda i Kantonalnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke.

63. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Pravo na imovinu

64. U pogledu navoda o povredi prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, Ustavni sud zapaža da se navodi o kršenju ovog prava zasnivaju na istim navodima kao i u pogledu prava na pravično suđenje, a što je Ustavni sud već obrazložio u prethodnim tačkama ove odluke. S obzirom na to, Ustavni sud smatra da su i navodi o kršenju prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, također, neosnovani.

VIII. Zaključak

65. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na "suđenje u razumnom roku" kao jednom od aspekata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u situaciji kada je postupak trajao 12 godina i osam mjeseci za šta snose odgovornost redovni sudovi, jer nisu iskazali primjerenu ažurnost u vođenju i okončanju tog postupka.

66. Suprotno tome, Ustavni sud zaključuje da nije prekršeno apelantovo pravo u odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, budući da u obrazloženjima osporenih odluka Ustavni sud ne nalazi proizvoljnost u ocjeni dokaza i u primjeni prava.

67. Također, Ustavni sud zaključuje da nema ni kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada apelant navode o kršenju ovog prava svodi na navode o pogrešnoj primjeni materijalnog prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

68. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i (3) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

69. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik

Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Mirsad Čeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj AP 1838/13, rješavajući apelaciju **Ivana Štrausa**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1), (2) i (3) i članka 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 10. studenog 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija **Ivana Štrausa**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1.

Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u predmetu koji je okončan Presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Ps 020828 11 od 5. veljače 2013. godine.

Nalaže se Vladi Kantona Sarajevo da, sukladno članku 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelantu **Ivanu Štrausu** u roku od tri mjeseca od dana primitka ove odluke isplati iznos od 1.800,00 KM na ime nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku uz obvezu da, nakon isteka tog roka, plati **Ivanu Štrausu** zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Ivana Štrausa** podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Ps 020828 11 od 5. veljače 2013. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Ps 020828 10 Pz od 23. svibnja 2011. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj 09 65 Ps 020828 00 Ps od 19. studenog 2009. godine u odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Ivan Štraus (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Džemil Sabrihafić, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 29. travnja 2013. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 65 0 Ps 020828 11 od 5. veljače 2013. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 Ps 020828 10 Pz od 23. svibnja 2011. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 09 65 Ps 020828 00 Ps od 19. studenog 2009. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda, kao i od tuženog "Unitica" d.o.o Sarajevo (u daljnjem tekstu: tuženi ili "Unitic") zatraženo je 28. travnja 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud, Kantonalni sud, Općinski sud i tuženi su dostavili odgovore na apelaciju u razdoblju od 6. do 30. svibnja 2016. godine. Također, od Općinskog suda je zatražen na uvid spis broj 09 65 Ps 020828 00 Ps, koji je taj sud dostavio 30. svibnja 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

5. Apelant je, kao uposlenik RO "Arhitekt" Sarajevo, 1976. godine izgradio idejni, a potom izvedbeni projekt Poslovno-tehničkog kompleksa "Unis" Sarajevo (u daljnjem tekstu: neboderi "Unisa" ili predmetni objekt) koji je izgrađen i "predan u upotrebu" 1986. godine.

6. Tijekom rata u Bosni i Hercegovini predmetni objekt je devastiran, a posebice je oštećen fasadni dio koji je bio obložen staklom. Pravo raspolaganja na objektu u vrijeme nastanka

oštećenja i nakon prestanka rata imalo je "Holding preduzeće Unis" d.d. Sarajevo. Rješenjem broj 07/A-ED-NM-364-1701/98 od 12. siječnja 1999. godine nadležna služba Općine Centar Sarajevo odobrila je sanaciju oštećenog objekta - nebodera "Unisa". "Holding Unis" je sa Kuwait Consulting & Investment Co.K.S.C. Kuwait, KCSI osnovao zajedničku tvrtku (tuženog) a kao svoj ulog od 50% osnovnog kapitala u tu tvrtku unio je nebodere "Unisa". Tuženi je preuzeo izvedbu sanacije predmetnog objekta, te je u tu svrhu, između ostalog, sa tvrtkom "Unis inženjering" d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: konzultant ili "Unis inženjering"), nakon obavljenih pregovora i dobivanja suglasnosti vlasnika udjela, 20. ožujka 1999. godine potpisao Ugovor o konzultantskim uslugama za sanaciju i rekonstrukciju poslovnog centra "Unis" u Sarajevu. Tim ugovorom konzultant se obvezao da će, između ostalog, investitoru naknaditi štetu i štiti investitora od svih priziva, akcija, rasprava, zahtjeva i troškova, uključujući i [...] one nastale "svakim prekršajem zakona od konzultanta za vrijeme izvođenja usluga bilo kakvih autorskih prava [...]" (točka 8. ugovora).

7. U međuvremenu, 11. siječnja 1999. godine, konzultant je sa apelantom zaključio Ugovor broj 2/99 o autorskom djelu. Tim ugovorom apelant se obvezao da će uraditi "autorsko-projektantske radove na sanaciji i rekonstrukciji predmetnog objekta" i dati neophodna idejna rješenja vanjske i unutarnje arhitekture radi očuvanja autorskog projekta prema kojem je izveden objekt (članak 1).

8. Upravni odbor tuženog je 24. rujna 1999. godine imenovao tim koji je imao ovlasti izvršiti izbor stakla za staklenu opnu nebodera "Unisa", te je na sjednici od 31. ožujka 2000. godine prihvatio prijedloge svog tima o izboru stakla kako u pogledu boje, tako i kvalitete. Odlučeno je, bez apelantove suglasnosti, da se na predmetni objekt postavi staklo "super silver green". Nakon donošenja te odluke, 29. ožujka 2000. godine, apelant je Upravnom odboru tuženog podnio zahtjev za zaštitu autorskih prava, te pozvao tuženog da poštuje njegovo autorsko pravo, a u protivnom to će postati "predmetom sudskih, društvenih, strukovnih, administrativnih i medijskih osuda i sporova, a na štetu tuženog". Nakon toga tuženi je za projektantske radove angažirao tvrtku "Puls".

Parnični postupak zbog "povrede autorskog prava i naknade štete"

9. Apelant je 16. svibnja 2000. godine Kantonalnom sudu podnio tužbu protiv tuženog zbog "povrede autorskog prava i naknade štete" u kojoj je bio i prijedlog za izdavanje privremene mjere - zabrane tuženom da nastavi poslove nabavke i ugradnje stakala na neboderima "Unisa" bez apelantove suglasnosti. Odlučujući u predmetnom postupku, Kantonalni sud je tijekom 2000. godine održao devet ročišta (25. i 29. svibnja, 3. 17. 25. i 29. kolovoza, 22. rujna i 15. prosinca, te 18. prosinca 2000. godine izašao na lice mjesta) a tijekom 2001. godine dva ročišta (3. i 31. siječnja).

10. Također, Kantonalni sud je u međuvremenu Rješenjem broj P-10/2000 od 16. lipnja 2000. godine odredio vještačenje vještaka Snježane Mutapčić, koja je trebala uraditi nalaz i mišljenje, između ostalog, "utvrditi narušava li izabrano staklo 'super silver green' 'originalni likovni izraz apelanta', koji su sačinjeni 11. srpnja 2000. godine. Osim toga, Kantonalni sud je na ročištu održanom 29. kolovoza 2000. godine odredio da će se provesti timsko vještačenje radi sačinjavanja nalaza i mišljenja na okolnosti komparacije između apelantovog prijedloga i prijedloga tuženog za ugradnju stakala na neboderima "Unisa". U međuvremenu Kantonalni sud je donio Rješenje broj P:10/00 od 28. prosinca 2000. godine kojim je odbio apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere, te je 14. veljače 2001. godine cjelokupan spis prosljedio Vrhovnom sudu na odlučivanje o

apelantovom prizivu. Vrhovni sud je Rješenjem broj Gž-7/01 od 27. veljače 2002. godine priziv odbio i prvostupanjsko rješenje potvrdio, te 5. ožujka 2002. godine vratio spis Kantonalnom sudu.

11. Nakon primitka spisa Kantonalni sud je u tijeku 2002. godine održao četiri ročišta (22. svibnja, 6. kolovoza, 8. listopada i 4. prosinca), te u tijeku 2003. godine tri ročišta (12. veljače, 19. ožujka i 30. svibnja 2003. godine). Ročište zakazano za 12. rujan je odgođeno zbog spriječenosti opunomoćenika tuženog, a od 21. studenog 2003. godine zbog stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima kojim je izmijenjena dotadašnja stvarna nadležnost Kantonalnog suda za postupanje u predmetima koji pokreću pitanje autorskih prava. Slijedeći to, Kantonalni sud je 15. prosinca 2003. godine predmetni spis dostavio Općinskom sudu na daljnje postupanje.

12. Općinski sud je, nakon primitka spisa, održao ročište 10. prosinca 2004. godine, potom, tijekom 2005. godine pet ročišta (9. veljače, 5. i 20. travnja, 11. i 12. listopada), tijekom 2006. godine dva ročišta (28. veljače i 8. lipnja), 24. svibnja 2007. godine, 22. rujna 2008. godine, te 15. siječnja, 10. lipnja i 19. listopada 2009. godine na kojem je zaključio glavnu raspravu.

13. Presudom broj 09 65 Ps 020828 00 PS od 19. studenog 2009. godine Općinski sud je odbio apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da je tuženi povrijedio njegova moralna autorska prava tako što je samovoljno, i pored izričitog apelantovog protivljenja, donio odluku da nebudere "Unisa" obloži staklom "super silver green", a potom je to staklo počeo ugrađivati i ugradio na navedene objekte, čime je izmijenio bitne arhitektonske i likovne karakteristike arhitektonskog djela nebudera "Unisa", čiji je autor apelant (točka 1. izreke presude), da se tuženom zabranjuje dalja povreda apelantovog autorskog prava koja bi se sastojala od samovoljnog i bez apelantove suglasnosti mijenjanja arhitektonsko-likovnih karakteristika nebudera "Unisa", te svako drugo postupanje kojim se krše apelantova autorska prava na tom arhitektonskom djelu (točka 2. izreke presude), da je tuženi dužan apelantu na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od 24.000,00 KM od čega 12.000,00 KM zbog duševnih bolova, zbog povrede moralnih prava, i 12.000,00 KM zbog duševnih bolova, zbog povrede časti i ugleda sa zateznom kamatom počevši od podnošenja tužbe do isplate (točka 3. izreke presude), da je tuženi dužan apelantu na ime naknade materijalne štete isplatiti iznos od 44.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od dana podnošenja tužbe do isplate (točka 4. izreke presude) i da se tuženom naloži da o svom trošku objavi donesenu presudu u dnevnom listu "Oslobodenje", te da apelantu naknadi troškove parničnog postupka, sve u roku od 30 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja (točka 5. izreke presude). Istom presudom apelant je obavezan tuženom naknaditi troškove postupka u iznosu od 52.469,00 KM.

14. U obrazloženju presude Općinski sud je naveo činjenice opisane u uvodnom dijelu ove odluke, te da je, nakon provedenih mnogobrojnih dokaza, utvrdio da u postupku nije bilo sporno da je apelant autor nebudera "Unisa", da je tuženi njihov vlasnik i da je općepoznato da su ti objekti ratnim djelstvima oštećeni a posebice fasadni dio koji je bio obložen staklom. Nije bilo sporno ni to da se staklo kojim je ranije bila obložena fasada predmetnog objekta više ne proizvodi. Dalje, Općinski sud je naveo da iz provedenih dokaza proizlazi da su, prema njegovoj ocjeni, neutemeljeni apelantovi navodi da je tuženi svojim odlukama, čije su posljedice deformacija projekta i druge promjene djela, onemogućio apelanta da vrši svoja autorska prava iz članka 27. Zakona o autorskim pravima, kao i da daje suglasnost na projekte rekonstrukcije, što je sve dovelo do toga da je tuženi svojim protupravnim ponašanjem povrijedio kako imovinska, tako i moralna autorska prava. Naime, Općinski sud je istaknuo da je u

predmetnom sporu bitno utvrditi je li "Unitic", kao vlasnik djela arhitekture, mijenjao djelo bez apelantove suglasnosti, odnosno autora djela. Ukazano je da je člankom 48. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima ("Službeni glasnik BiH" broj 7/02) kojim je propisano da je vlasnik građevine dužan ponuditi autoru prerađu djela. Iz izvedenih dokaza proizlazi da je apelant, kao autor predmetnog arhitektonskog djela, zaključenjem ugovora o autorskom djelu sa "Unis inženjeringom", kao konzultantom, prihvatio da za potrebe tuženog uradi autorsko-projektantske radove na sanaciji i rekonstrukciji nebudera "Unisa", kao i da pruži idejna rješenja vanjske i unutarnje arhitekture. Prema tome, kako je zaključio Općinski sud, tuženi je postupio sukladno citiranoj zakonskoj odredbi, te apelantu, kao autoru, ponudio prerađu djela arhitekture.

15. Dalje, Općinski sud je naveo da iz izvedenih dokaza, odnosno iskaza saslušanih svjedoka i vještaka, proizlazi da je apelant bio konzultant u konzultantskom timu koji je radio na sanaciji i obnovi staklene opne objekta u kojem svojstvo je izvršio apelant u izboru stakla. Čitanjem pisama i protokola, odnosno zapisnika sa održanih sastanaka konzultantskog tima, utvrđeno je da su "Unis inženjering" i apelant predložili četiri komplementarne boje za fasadu sa jednakom nijansom boje prozora i stakala, te karakteristika i kvalitete stakla prema tenderskoj dokumentaciji. Konačan izbor nijanse stakla trebao je izvršiti apelant i vodeći projektant Saračević. Međutim, kako je dalje navedeno, ni nakon višemjesečne aktivnosti oko izbora nijanse stakla nije se postigla suglasnost konzultantskog tima i tuženog. Navedeno je da je na sastanku održanom 10. ožujka 2000. godine "Unis inženjering" predložio dvije nove opcije izbora nijanse stakla, i to "suzi dark blue" parapetno i prozorsko i "suzi ice blue" za prozorska okna koja se otvaraju, kao opcija jedan, i PB140 parapetno i prozorsko i KS 156 za prozorska okna koja se otvaraju, kao opcija dva, koje prijedloge nije prihvatio tuženi, te je tuženi, nakon toga, sam donio odluku o izboru stakla, i to "super silver green".

16. Općinski sud je naveo da je vještak Vinko Penezić u svom nalazu utvrdio da stakla "suzi dark blue", koje je predložio apelant, i "super silver green", koje je predložio tuženi, dolaze iz produkcijske linije reflektirajućeg stakla proizvođača "Glaverbel" komercijalnog naziva "stopso super silver". Usporedbu stakala vještak je izveo paralelnim promatranjem i usporedbom uzoraka postavljenih jedan pored drugoga na dnevnom svjetlu u eksterijeru, te je utvrdio da oba uzorka vjerno odražavaju sliku zrcalnog predmeta ili okolice s tim da, u smislu kolorita, odraz u staklu "super silver green", ovisno o intenzitetu svjetla i kuta gledanja, poprima nijanse zelene boje, a pod istim kondicijama odraz u staklu "suzi dark blue" poprima tonove plave boje. Dalje, vještak je uviđajem na licu mjesta i promatranjem današnjeg stanja utvrdio da sadašnji izgled fasade, izvedene u reflektirajućem staklu zelene nijanse "super silver green", ne odgovara izvornoj autorskoj zamisli prema kojoj je fasada bila plave boje, te su time narušeni izvorni likovni izraz i prepoznatljivost arhitekture predmetnog objekta. Dalje, Općinski sud je naveo da iz nalaza vještaka Snježane Mutapčić, također, proizlazi da boja predstavlja najznačajniju karakteristiku autorovog umjetničkog oblikovanja, te da termoreflektirajuće staklo, koje je odabrao apelant, odlikuju nijanse srebrnastoplave boje, a boja "super silver green", koju je izabrao tuženi, nije sukladna apelantovom izvornom likovnom izrazu. Dalje, iz nalaza vještaka Hamdije Mujkića proizlazi da je uvidom u raspoloživu dokumentaciju, između ostalog, utvrdio da su "Unis inženjering", kao konzultant, i apelant predložili sasvim novi likovni izgled fasade u četiri boje, a koje rješenje za investitora nije bilo prihvatljivo sa stajališta ekonomičnosti izgradnje. Usporedbom fotometrijskih i tehničkih osobina predloženih stakala, te vizualnim osmatranjem uzoraka stakla montiranih na

fasadi u razdobljima intenzivne i smanjene prirodne svjetlosti vještak je utvrdio da stakla "stopsol super silver ice blue", koja je predložio apelant, i stakla "stopsol super silver green", koja je predložio investitor, jednakopravno mogu konkurirati u odabiru s tim da se daje prednost prvom staklu zbog toga što ono ima intenzivniju plavu boju, a prednost drugog stakla je potpuna ujednačenost fasade (parapeti i otvori). Obje boje stakla imaju istu refleksionu osnovu, odnosno srebrni oksid, u kojoj se reflektira prostor.

17. Dovodenjem u svezu iskaza svjedoka sa drugim izvedenim materijalnim dokazima, te sa nalazima vještaka Općinski sud je zaključio da je apelant aktivno sudjelovao u izboru stakla, te da mu je, kao autoru, tuženi ponudio da preradi arhitektonsko djelo koje je oštećeno u ratu. Prema ocjeni suda, autor koji koristi svoje preče pravo na preradu djela mora prilikom rada na preradi poći od zahtjeva vlasnika tog djela, tj. mora uvažavati praktične razloge zbog kojih vlasnik namjerava mijenjati izgled djela. Ovo zbog toga što je u tijeku postupka nedvojbeno utvrđeno da se staklo kojim je bila obložena fasada predmetnih objekata više ne proizvodi i što je predmetni objekt oštećen u ratu za čiju obnovu tuženi kao vlasnik ima opravdani interes.

18. U konkretnom slučaju, kako je naveo Općinski sud, prilikom utvrđivanja utemeljenosti tužbenog zahtjeva pošao je od općih principa odmjeraivanja opravdanosti interesa kako apelanta (da zaštiti autorsko pravo), tako i tuženog (pravo vlasništva i ekonomski interes), te davanje prednosti onoj strani čiji opravdani interes preteže. Navedeno je da se u pravnoj literaturi zastupa stajalište da vlasnik može popraviti zgradu ili novu sagraditi ne držeći se prvobitnog plana i bez autorove suglasnosti pogotovo ako je to posljedica ratnih razaranja. Prema tome, vlasnik može vršiti popravke i izmjene na zgradama a da se pri tome ne pridržava prvobitnog plana ako bi mu to zadavalo velike teškoće. U konkretnoj situaciji, prema ocjeni Općinskog suda, tuženi svojim radnjama, odnosno izborom stakla, nije doprinio narušavanju integriteta djela. Autor ima međunarodno priznatu ovlast da se suprotstavi narušavanju integriteta djela samo pod uvjetom da se tim narušavanjem šteti njegovoj časti i ugledu.

19. Općinski sud je zaključio da tuženi svojim radnjama nije deformirao, "osakatio" ili na drugi način mijenjao autorsko djelo, što bi kao posljedicu imalo povredu časti i ugleda autora djela. Prema mišljenju Općinskog suda, autor se ne može protiviti izmjenama njegovog arhitektonskog djela proizišlim iz ozbiljnih razloga kao što su ratna razaranja. Naime, autor djela koje je bilo potrebno obnoviti ne može se protiviti upotrebi materijala ako je onaj od kojeg je djelo napravljeno pokazalo nedostatke, ili ako taj materijal nije moguće nabaviti, ili ako ga je moguće nabaviti ali uz nerazmjerne troškove. U tijeku postupka je utvrđeno da je tuženi nabavio staklo po povoljnijoj cijeni, a što je i apelant potvrdio u svom iskazu danom na zapisnik na ročištu održanom 18. prosinca 2000. godine, kada je izjavio da je izbor stakla "super silver green" najjeftinija varijanta i da se to staklo ubraja u kategoriju najjeftinijih stakala. Imajući u vidu navedeno, Općinski sud je ocijenio da je interes prerade djela izraženiji, odnosno pretežno na strani tuženog pogotovo kada se ima u vidu činjenica da je tuženi, kao vlasnik građevine, uložio značajna novčana sredstva za sanaciju i rekonstrukciju građevine. Slijedeći to, prema ocjeni Općinskog suda, neutemeljen je i dio tužbenog zahtjeva koji se odnosi na naknadu materijalne štete, budući da apelant nije dokazao da je tuženi svojim radnjama štetu prouzročio. Dalje, navedeno je da je sud imao u vidu i Odluku Vrhovnog suda broj Gž-7/01 od 27. veljače 2002. godine kojom je odbijen apelantov priziv izjavljen protiv rješenja o odbijanju privremene mjere u kojoj je Vrhovni sud konstatirao da se svako autorsko pravo mora ograničiti zabranom od bilo kakve eventualne zloupotrebe i ugrožavanja prava vlasništva.

20. Pošto apelant nije sa sigurnošću dokazao da je tuženi povrijedio imovinska prava autora, Općinski sud je nalaz vještaka financijske struke Ibrahima Zečića ocijenio irelevantnim za odlučivanje u ovoj pravnoj stvari. Sud je naveo da je imao u vidu i nalaz stalnog sudskog vještaka medicinske struke neuropsihijatra, ali i da iz tog nalaza nije sa sigurnošću mogao izvesti zaključak da je ovaj spor isključivo doprinio poremećaju apelantovog zdravstvenog stanja. Osim toga, u pravnoj teoriji se zastupa stajalište da autorsko pravo ne štiti autorovu preosjetljivost, već polazi od realnosti života i onog stupnja tolerancije koji je neophodan da bi se uvažila tehnička i običajna ograničenja koja se nameću autoru u vršenju njegovih osobno-pravnih ovlasti. Imajući u vidu navedeno, sud je ocijenio da je neutemeljen tužbeni zahtjev koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete. Zbog navedenih razloga, sud je primijenio pravilo o teretu dokazivanja iz članka 126. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) i ocijenio da tužitelj izvođenjem svojih dokaza nije dokazao utemeljenost tužbenog zahtjeva.

21. Općinski sud je, radi odlučivanja o apelantovom prizivu, 15. travnja 2010. godine prosljedio predmetni spis Kantonalnom sudu.

22. Presudom Kantonalnog suda broj 65 0 Ps 020828 10 Pz od 23. svibnja 2011. godine prvostupajnska presuda je potvrđena izuzev u dijelu koji se odnosio na troškove postupka u kojem dijelu je prvostupajnska presuda preinačena tako što je apelant obavezan tuženom naknaditi troškove postupka u iznosu od 47.471,60 KM. U obrazloženju svoje presude Kantonalni sud je istaknuo da je Općinski sud pravilno postupio kada je donio odluku i dao razloge koje kao valjane prihvata i taj sud.

23. U pogledu apelantovog pozivanja na odredbe čl. 27. i 28. Zakona o autorskom pravu, Kantonalni sud je istaknuo da je člankom 27. tog zakona propisano da autorska imovinska prava čine pravo na iskorištavanje djela koje se vrši: objavom, prerađivanjem, reproduciranjem, umnožavanjem, obradom, prikazivanjem, izvedbom, prenošenjem i prevođenjem. U konkretnom slučaju tuženi je sanirao objekt koji je znatno uništen u ratu, pa prema osnovi članka 27. tog zakona, apelant ne može biti oštećen, niti mu pripada bilo kakva naknada. Prema odredbi članka 28. istog zakona, autorska moralna prava čine: pravo autora da bude priznat i označen kao tvorac djela, da se usprotivi svakom deformiranju, "sakaćenju" ili drugom mijenjanju djela i da se usprotivi svakoj upotrebi djela koja bi vrijeđala njegovu čast ili ugled. U konkretnom slučaju predmetni objekti su gotovo uništeni ne radnjama tuženog, već ratnim djelstvima, što je općepoznata činjenica. Tuženi nije činio nikakvu prepravku objekta, već je uništenu fasadu obložio istom vrstom materijala – staklom, a ne nekom drugom masom kojom bi izmijenio izgled fasade.

24. Neutemeljenim su ocijenjeni i apelantovi navodi da je prvostupajnski sud utemeljio svoju odluku na osnovi nalaza i mišljenja više vještaka koji su se izjašnjavali o činjenicama od kojih ovisi postojanje povrede autorskih moralnih prava i da, prema odredbama članka 149. stavak 1. ZPP, u parničnom postupku vještačenje obavlja jedan vještak a, prema stavku 2. istog članka, sud može odrediti više vještaka za različite vrste vještačenja, jer to ne proizlazi iz stanja spisa i provedenih dokaza. Naime, na pripremnom ročištu održanom 20. travnja 2005. godine apelantov opunomoćenik je izjavio da je suglasan sa prijedlogom tuženog da se za vještaka arhitektonske struke odredi vještak Nikola Bašić iz Zadra a u slučaju da taj vještak ne prihvati vještačenje, da se odredi Vinko Penezić, arhitekt iz Zagreba. Obzirom na to da vještak Nikola Bašić nije prihvatio da vještači zbog zdravstvenih razloga, prvostupajnski sud je odredio vještaka Vinka Penezića iz Zagreba po prijedlogu parničnih stranaka. Također, iz stanja spisa proizlazi da je prvostupajnski

sud odredio vještačenje vještaka Hamdije Mujkića i Rajka Mandića na okolnost da se staklo koje je bilo ranije instalirano na objektu više ne proizvodi, pa su obzirom na to da je ta činjenica bila nesporna, stranke odustale da se ti vještaci saslušaju na ročištu. Dalje, Kantonalni sud je istaknuo da je prvostupanjski sud pravilno postupio kada je odbio apelantov tužbeni zahtjev i u odnosu na naknadu štete u cijelosti, pa je, stoga, imajući u vidu sve provedene dokaze, apelantov priziv odbio i potvrdio prvostupanjsku presudu u odnosu na postavljeni tužbeni zahtjev o naknadi štete imajući u vidu odredbe članka 226. ZPP. Međutim, apelant u prizivu utemeljeno navodi da je prvostupanjski sud pogrešno obračunao troškove postupka tuženom, pa je u tom dijelu odluka prvostupanjskog suda preinačena.

25. Kantonalni sud je vratio predmetni spis Općinskom sudu 13. srpnja 2011. godine. Nakon toga Općinski sud je 5. prosinca 2011. godine taj spis proslijedio Vrhovnom sudu na odlučivanje o apelantovoj reviziji.

26. Odlučujući o apelantovoj reviziji izjavljenoj protiv Presude broj 65 0 Ps 020828 10 Pz od 23. svibnja 2011. godine, Vrhovni sud je Presudom broj 65 0 Ps 020828 11 od 5. veljače 2013. godine reviziju odbio. U obrazloženju presude Vrhovni sud je ponovio činjenično utvrđenje pred Općinskim sudom, te je istaknuo da su na temelju tog činjeničnog utvrđenja nižestupanjski sudovi donijeli pravilne odluke zbog razloga koje su naveli, a koje kao pravilne prihvaća i Vrhovni sud.

27. Neutemeljenim su ocijenjeni apelantovi prigovori da Kantonalni sud nije odgovorio na sve prizivne navode, odnosno da nije, pored ostalog, odgovorio i je li tuženi bitno izmijenio autorsko djelo, je li apelant onemogućen ostvariti prava na preuređivanje djela, je li apelant sudjelovao i vršio izmjenu autorskog djela, jesu li izmjene vršene bez suglasnosti ili uz apelantovo protivljenje, te kakav je bio efekt tih izmjena na autorsko djelo. S tim u svezi, Vrhovni sud je istaknuo da je utvrdio da je Kantonalni sud pravilno ocijenio odlučne prizivne navode, pa i one na koje apelant ukazuje u reviziji, i za svoju odluku dao vrlo detaljne i obrazložene razloge (strana 2. pasus 8. pa dalje drugostupanjske presude) koji nisu suprotni stanju spisa i činjeničnom utvrđenju koje Vrhovni sud prihvaća, pa se na njih apelant upućuje, jer ih je, kako je navedeno, nepotrebno ponavljati.

28. Dalje, ocijenjen je neutemeljenim i apelantov prigovor pogrešne primjene materijalnog prava. Ukazano je na to da je na odredbe članka 95. Zakona o autorskom pravu (koji se kao preuzeti propis primjenjivao u vrijeme nastanka spornog odnosa) kojim je propisano da osoba čije je autorsko imovinsko pravo ili autorsko moralno pravo povrijeđeno može zahtijevati zaštitu tog prava i naknadu štete koja joj je nanesena. Pravo na naknadu štete ostvaruje se prema općim principima obligacijskog prava o naknadi štete. Odredbom članka 154. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), kao općom odredbom za ostvarivanje prava na naknadu štete, propisano je da tko drugome prouzroči štetu, dužan ju je naknaditi ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivnje. Iz relevantnog činjeničnog utvrđenja nižestupanjskih sudova, kojim je Vrhovni sud vezan, u smislu članka 240. stavak 2. ZPP, proizlazi da su predmetni neboderi (apelantovo autorsko djelo) uništeni ratnim djelima, a ne radnjama tuženog kao vlasnika objekta, da se staklo kojim su neboderi bili obloženi više ne proizvodi (nepobitno), te se, stoga, ne može vratiti prvobitni izgled nebodera, uspostaviti autorsko djelo kakvo je bilo prije ratnih razaranja, da je apelant upoznat da će se vršiti obnova i rekonstrukcija nebodera i da je sudjelovao u rekonstrukciji i sanaciji objekata i izboru stakala, da je bio angažiran kao konzultant i da je izradio idejni projekt rekonstrukcije i sanacije, da je tuženi izabrao stakla, da su ta stakla bila znatno jeftinija od stakala koje je predložio apelant, da obje vrste stakala (koja su predložili i apelant i tuženi) imaju istu

refleksionu osnovu, odnosno srebrni oksid u kojem se reflektira prostor.

29. Polazeći od navedenog činjeničnog utvrđenja, konkretne činjenične i pravne situacije, citiranih zakonskih odredaba, te stajališta pravne teorije da u situaciji kada se iz objektivnih razloga prerada autorskog djela ne može izvesti, da se djelo dovede u prvobitno stanje, tada se daje prednost ekonomskim razlozima vlasnika autorskog djela, kakva je upravo situacija u ovom slučaju. Vrhovni sud je naveo da on, kao i nižestupanjski sudovi, zaključuje da tuženi nije povrijedio apelantova prava iz čl. 27. i 28. Zakona o autorskim pravima, da apelant nije pretrpio niti jedan od vidova štete krivnjom tuženog. Naime, u navedenoj činjeničnoj situaciji, kada tuženi nije uništio, niti oštetio apelantovo autorsko djelo, kada prerada i obnova tog djela na način i u smislu kakvo je bilo prije oštećenja nisu moguće, ne krivnjom tuženog, te kada se pri tome ima u vidu da je apelant tijekom cijelog postupka prerade, rekonstrukcije i sanacije bio uključen, jasno je, a što pravilno zaključuju i nižestupanjski sudovi, da nema odgovornosti tuženog u smislu općih pravila o odgovornosti za bilo koju vrstu štete.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

30. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Opisuje povijest predmetnog postupka, te ponavlja razloge koje su naveli redoviti sudovi u svojim odlukama za odbijanje njegovog tužbenog zahtjeva. Smatra da redoviti sudovi nisu pravilno ocijenili provedene dokaze slijedom čega je pogrešno utvrđeno činjenično stanje, te da su, zbog neutvrđivanja određenih činjenica, to stanje nepotpuno utvrdili. Ukazuje i na arbitrarnu primjenu materijalnog prava. U tom kontekstu citira odredbe čl. 27, 28, 31. i 38. Zakona o autorskom pravu, te navodi da je pravilna primjena tih odredaba uvjet da se zakonito i pravilno odluči o tužbenom zahtjevu. Navodi da u tijeku prvostupanjskog postupka nisu izvedeni ni ocijenjeni dokazi na temelju kojih bi se moglo sa sigurnošću utvrditi za koliko je viša cijena stakla koje je predlagao apelant. Dalje, navodi da niti su izvođeni, niti ocijenjeni dokazi na temelju kojih bi se moglo zaključiti u kojoj mjeri bi bio povrijeđen ukupni poslovni interes tuženog da je prilikom sanacije i rekonstrukcije nebodera "Unisa" uvažavao rješenja koja je predlagao apelant. Apelant smatra da je u tijeku prvostupanjskog sudskog postupka nedvojbeno utvrđeno da je tuženi fasadu nebodera "Unisa" obložio staklom koje se razlikuje od stakla koje je prije oštećenja činilo fasadu tog objekta, kao i da tuženi pri odabiru stakla nije prihvatio apelantova rješenja, nego je, suprotno apelantovim prijedlozima i njegovom izričitom protivljenju, izabrao i na fasadu postavio staklo "super silver green", koje činjenice tuženi nije ni sporio, te da je, radi zakonitog i pravilnog rješenja spora, bilo neophodno odgovoriti na pitanje je li postavljanjem različitog stakla izmijenjeno autorsko djelo. Ističe da je pozitivan odgovor na to pitanje nedvojbeno proizlazio iz nalaza i mišljenja vještaka arhitektonske struke Vinka Penezića. Smatra da u ovom konkretnom slučaju nije dokazano nikakvo postojanje interesa tuženog zbog kojega bi se moglo tolerirati njegovo nezakonito ponašanje. U tom kontekstu prigovara odluci redovitih sudova da su odluke temeljili na nalazima i mišljenjima više vještaka. Smatra da okolnost što je autorsko djelo oštećeno uslijed ratnih djestava ne opravdava postupanje tuženog, te da je "zakonodavac smatrao da na zaštitu autorskih prava ima utjecaja okolnost da je neko autorsko djelo oštećeno uslijed ratnih

razaranja, ta okolnost bi bila posebice regulirana zakonom". Prigovara da su redoviti sudovi neutemeljeno ocijenili suprotstavljene pravne interese apelanta i vlasnika objekta. Ističe da je predmetni spor trebalo razriješiti i uz primjenu odredaba ZOO, posebice odredaba čl. 154, 155, 189. i 200. toga zakona. Smatra da tuženi nije prekinuo suradnju sa njim i zabranio konzultantu da dalje angažira apelanta, da bi nastavio rad na poslovima projektiranja, a naročito na poslovima u svezi sa izradom idejnog i glavnog projekta, te slijedom toga ima pravo na naknadu materijalne štete u smislu odredaba članka 189. ZOO, i to iz osnove izmakle dobiti. Navodi da je u konkretnom sporu trebalo primijeniti i odredbe članka 200. ZOO, jer je tuženi povrijedio apelantova autorska moralna prava, što je apelantu prouzročilo duševne bolove, kao i zbog povrede profesionalnog i općeg ugleda, te zbog povrede njegove časti, što proizlazi i iz nalaza vještaka neuropsihijatra. Dalje, apelant navodi da Kantonalni sud nije dao odgovarajuću ocjenu apelantovih prizivnih navoda. Ističe da osporene presude Općinskog suda, Kantonalnog suda i Vrhovnog suda predstavljaju "miješanje" u njegovu imovinu i lišavanje prava na mirno uživanje imovine, te da su redoviti sudovi odlučivali o apelantovim zahtjevima za zaštitu moralnih i imovinskih autorskih prava i zahtjevima za naknadu štete uz zanemarivanje odredaba čl. 27, 28, 31. i 38. Zakona o autorskom pravu, kao i odredaba čl. 154, 155, 189. i 200. ZOO. U okviru prava na pravično suđenje, apelant je, također, naveo da je predmetni postupak, iako nije ni činjenično ni pravno kompleksan, neopravdano trajao dulje od 12 godina i osam mjeseci, a da tome on nije doprinio svojim postupcima, te je stoga tražio pravičnu satisfakciju u iznosu od 10.000,00 KM.

b) Odgovor na apelaciju

31. Vrhovni sud, Kantonalni sud i Općinski sud su u kratkim odgovorima istaknuli da ostaju u cijelosti pri svojim odlukama i da smatraju da nije došlo do povrede prava na koja je apelant ukazao.

32. Tuženi je istaknuo da su redoviti sudovi dovoljno jasno obrazložili svoje odluke čija obrazloženja nisu proizvoljna, te da je pravilan zaključak redovitih sudova da rekonstrukcija oštećenog objekta uslijed ratnih razaranja ne predstavlja kršenje čl. 27. ili 28. Zakona o autorskim pravima. Na temelju dokaza izvedenih u prvostupanjskom postupku, nesporno je da je tuženi omogućio apelantu da sudjeluje u preradi djela arhitekture, odnosno u rekonstrukciji staklene fasade i da je apelant bio konzultant u konzultantskom timu koji je radio na sanaciji i obnovi staklene opne (fasade) objekta. Dalje, istaknuo je da stakla koja je izabrao vlasnik djela arhitekture ni u kojem slučaju nisu predstavljala povredu apelantovih autorskih prava, te da su neutemeljeni apelantovi navodi da su izbor i postavljanje stakala "super silver green" narušavanje izvornog likovnog izraza i prepoznatljivosti arhitekture nebodera "Unisa". Naime, tijekom prvostupanjskog postupka iz izvedenih dokaza, točnije pisama i protokola, utvrđeno je da je apelant, također, predlagao četiri komplementarne boje iz čega, dalje, proizlazi da apelant nije inzistirao na samo jednom tipu stakla ili na samo jednom tipu boje. Iz navedenog, dalje, proizlazi da je apelant u cijelosti bio uključen u proces sanacije i rekonstrukcije, te da apelant *de facto* inzistira na tome da postoji povreda njegovog autorskog prava tek u situaciji kada je vlasnik djela arhitekture, vodeći se objektivnim okolnostima, ekonomskim interesima i izvodljivosti ponuđenih rješenja, od ponuđenih rješenja izabrao boju koju nije preferirao apelant. Dalje, dodatni apelantov prijedlog je bio da se postave stakla "suzy dark blue", dok se vlasnik djela odlučio za staklo "super silver green". Iz nalaza i mišljenja vještaka Vinka Penezića nepobitno je utvrđeno da obje ove vrste stakala dolaze iz produkcijske linije reflektirajućeg stakla čiji je proizvođač "Glaverbel", te da obje vrste stakala vjerno odražavaju sliku

zrcalnog predmeta ili okolice iz čega jasno proizlazi da je likovni izraz obje vrste stakala isti jer obje vrste stakala imaju istu refleksionu osnovu, pa likovni izraz objekta nije ni mogao biti povrijeđen upotrebom i postavljanjem stakla "super silver green". Dalje, ukazano je da u konkretnom slučaju eventualno ograničenje apelantovog prava u vidu postavljanja drugačije boje stakala na njegovo arhitektonsko djelo nepobitno predstavlja materijalizaciju pravila da je miješanje u pravo opravdano, jer je imalo legitiman cilj od javnog interesa koji se ogleda u neophodnosti da se rekonstruira objekt razoren u ratu. Apelantov navod da su redoviti sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo u odnosu na pretrpljenu štetu u cijelosti je neutemeljen obzirom na to da je prvostupanjski sud pravilno ocijenio, a drugostupanjski i revizijski sud pravilno potvrdili, da apelant nije dokazao da je za njega nastala šteta koju je prouzročio tuženi. Dalje, ukazano je da su i apelantovi navodi u odnosu na nematerijalnu štetu neutemeljeni, jer apelant nije dokazao da je njegov eventualni duševni bol uzrokovan radnjama tuženog, jer se ne može staviti na teret tuženom činjenica da je objekt u velikoj mjeri oštećen zbog ratnih razaranja. Ukazano je da su i apelantovi navodi u odnosu na trajanje postupka neutemeljeni, jer je u konkretnom slučaju nepobitno da je trajanje postupka primarno uvjetovano činjeničnom i pravnom složenosti, a potom i objektivnim okolnostima koje se ogledaju u stupanju na snagu novog ZPP, promjeni uređujućeg suca, kao i parničnim radnjama koje je poduzeo sam apelant.

V. Relevantni propisi

33. **Zakon o parničnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" br. 42/98 i 3/99) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 10.

Sud je dužan nastojati da se postupak provede bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku

34. **Zakon o parničnom postupku** ("Službene novine Federacije BiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na temelju slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i pozorno ocijeniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Članak 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Članak 123.

(1) Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima temelji svoj zahtjev.

(2) Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na temelju kojih će donijeti odluku.

Članak 126.

Ako sud na temelju ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću utvrditi neku činjenicu, o postojanju te činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja.

35. **Zakon o autorskim pravima** ("Službeni list SFRJ" br. 19/98, 24/86, 21/90, preuzet Uredbom RBiH, "Službeni list RBiH" br. 2/93, 3/93, 13/94) u relevantnom dijelu glasi:

Član 27.

Autorska imovinska prava sačinjavaju prava autora na iskorišćavanje dela.

Iskorišćavanje autorskog dela vrši se naročito objavljivanjem, prerađivanjem, reprodukovanjem, umnožavanjem, obrađivanjem, prikazivanjem, izvođenjem, prenošenjem i prevođenjem dela.

Autorsko delo može drugo lice iskorišćavati samo po dozvoli autora, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Za svako iskorišćavanje autorskog dela od strane drugog lica autoru pripada naknada, ako ovim zakonom ili ugovorom nije drukčije određeno.

Član 28.

Autorska moralna prava sačinjavaju: pravo autora da bude priznat i označen kao tvorac dela, pravo autora da se usprotivi svakom deformisanju, sakaćenju ili drugom menjađu dela i pravo autora da se usprotivi svakoj upotrebi dela koja bi vredala njegovu čast ili ugled.

Član 31.

Autor ima isključivo pravo da svoje delo objavi, reprodukuje, umnoži, preradi, obradi, prikazuje i da ga u ma kom drugom vidu iskorišćava.

Član 38.

Autor ima isključivo pravo da daje dozvolu za prilagođavanje, obrađivanje ili druga preinačavanja svog dela.

36. **Zakon o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službene novine RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94, te "Službene novine FBiH" br. 29/03 i 42/11) u relevantnom dijelu glasi:

Osnovi odgovornosti

Član 154. stav 1.

(1) Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Šteta

Član 155.

Šteta je umanjeње nečije imovine (obična šteta) i sprečavanje njezina povećanja (izmakla korist), a i nanošenje drugom fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta).

Obična šteta i izmakla korist

Član 189. st. 1, 2. i 3.

(1) Oštećenik ima pravo kako na naknadu obične štete, tako i na naknadu izmakle koristi.

(2) Visina naknade štete određuje se prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, izuzev slučaja kad zakon naređuje što drugo.

(3) Pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.

Novčana naknada

Član 200. stav 1.

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

VI. Dopustivost

37. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

38. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio

odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

39. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 65 0 Ps 020828 11 od 5. veljače 2013. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, apelant je osporenu presudu primio 4. ožujka 2013. godine, a apelacija je podnesena 29. travnja 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

40. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

41. Apelant smatra da su mu osporenim odlukama povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, uključujući i pravo na suđenje u "razumnom roku", kao segmentu navedenog prava, te članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

42. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

43. Članak 6. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

U odnosu na osporene presude

44. Ustavni sud primjećuje da se apelantovi navodi o kršenju prava na pravično suđenje svode na to da su redoviti sudovi pogrešno i nepotpuno utvrdili činjenično stanje, da nisu adekvatno ocijenili provedene dokaze usljed čega su arbitrarno primijenili pravo.

45. S tim u svezi, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

46. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovitog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi,

Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje, i, *mutatis mutandis*, *Europski sud, Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, obzirom na pitanja koja apelant postavlja, ispitati jesu li osporene odluke utemeljene na proizvoljnom utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljnoj primjeni prava.

47. Ustavni sud, prije svega, primjećuje da su navodi apelacije, faktički, ponovljeni navodi iz priziva i revizije, te da su na sve te navode Općinski sud, Kantonalni sud i Vrhovni sud odgovorili u svojim odlukama. Dalje, imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zapaža da su sudovi na tri instance vrlo detaljno razmotrili sva pitanja koja apelant ponavlja u apelaciji, te da su dali veoma jasna i razložna obrazloženja zbog čega se ne mogu prihvatiti apelantovi navodi o tome da se u konkretnom slučaju radilo o povredi njegovih autorskih prava. U konkretnom slučaju Ustavni sud primjećuje da iz dostavljene dokumentacije proizlazi da je predmetni spor nastao zbog toga što je tuženi, kao vlasnik nebodera "Unisa", prilikom rekonstrukcije i sanacije tog objekta i izbora stakala za staklenu opnu nebodera, bez apelantove suglasnosti, izabrao i postavio staklo "super silver green". Naime, Ustavni sud zapaža da iz osporenih odluka proizlazi da je u konkretnom slučaju bilo bitno utvrditi je li "Unitic", kao vlasnik djela arhitekture, mijenjao djelo bez apelantove suglasnosti, tj. bez suglasnosti autora djela. Redoviti sudovi su, u svezi s tim, utvrdili da iz provedenih dokaza proizlazi da je apelant bio konzultant u konzultantskom timu koji je radio na sanaciji i obnovi staklene opne objekta (fasade), pa je i sudjelovao u izboru stakala iako je u ovom slučaju konačnu odluku o izboru stakala donio tuženi kao vlasnik objekta. Dalje, Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi utvrdili da sadašnja nijansa stakla ne odgovara nijansi stakla kojim je bila obložena fasada objekta prije njegovog oštećenja. Međutim, u postupku je bilo nepobitno da se ta vrsta stakala više ne proizvodi, pa tuženi kao vlasnik objekta nije prihvatio ugradnju stakala po apelantovom izboru, jer taj izbor stakala nije ni razmatrao konzultantski tim, a radilo se o vrsti stakala koja su znatno skuplja od stakala koja su ušla u uži izbor, a posebice od vrste stakala koje je izabrao tuženi. Ukazano je da su apelant i "Unis inženjering" predložili četiri boje za fasadu, te pošto nije postignuta suglasnost o izboru stakala, tuženi je donio odluku o izboru stakala, i to stakala "super silver green". Redoviti sudovi su zaključili da, uzimajući u obzir okolnost da je predmetni objekt znatno oštećen u ratu, a posebice da je stakleni dio fasade uništen i da je tuženi morao uložiti znatna materijalna sredstva za sanaciju i rekonstrukciju građevine, te da je nakon sanacije objekt počeo funkcionirati i da je omogućeno obavljanje djelatnosti i upošljavanje većeg broja radnika, kao i obavljanje drugih gospodarskih aktivnosti, što je i općepoznato, da apelant nije dokazao da mu je tuženi svojim radnjama prouzročio štetu.

48. Polazeći od navedenih činjenica i apelantovog tužbenog zahtjeva, Ustavni sud primjećuje da su Općinski sud, Kantonalni sud i Vrhovni sud donijeli identične odluke kojim su apelantov zahtjev odbili, jer su utvrdili da nije utemeljen. Pri tome Ustavni sud zapaža da su ti sudovi, odbijajući apelantov tužbeni zahtjev, dali razloge zašto apelacijski prigovori ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari. Također, Ustavni sud zapaža da apelant i u apelacijskim navodima ponavlja svoje tvrdnje koje je već isticao u parničnom postupku i o kojima su redoviti sudovi dali svoj zaključak u kojem Ustavni sud ne nalazi elemente proizvoljnosti. Naime, imajući u vidu sve okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud u razlozima osporenih presuda ne može naći elemente koji bi ukazivali na nepravilnost ili

arbitrarnost u donošenju osporenih odluka i primjeni relevantnih zakonskih propisa. Prema mišljenju Ustavnog suda, redoviti sudovi su dali jasno i precizno obrazloženje svojih zaključaka zbog čega je trebalo odbiti apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da je postupanjem tuženog došlo do povrede njegovih autorskih prava. Također, Ustavni sud smatra da su sudovi u osporenim odlukama detaljno obrazložili na kojim su sve relevantnim propisima utemeljili osporene odluke, te da su o tome dali detaljna i jasna obrazloženja koja se ne mogu smatrati proizvoljnim ili suprotnim pravu na obrazloženu odluku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

49. Osim toga, redoviti sudovi su, također, u sve tri osporene odluke dali iscrpna obrazloženja o tome zašto su zaključili da je neutemeljen apelantov zahtjev za naknadu štete. Naime, Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi, ocjenjujući nalaze vještaka, utvrdili da sadašnja nijansa stakala ne odgovara nijansi stakala kojim je bila obložena fasada objekta prije njegovog oštećenja. Međutim, redoviti sudovi su istaknuli da je nepobitno da se staklo koje je izvorno bilo postavljeno na predmetni objekt više ne proizvodi. Dovođenjem u svezu iskaze svjedoka sa drugim izvedenim materijalnim dokazima, te sa nalazima vještaka, sud je zaključio da je apelant aktivno sudjelovao u izboru stakala, odnosno da mu je, kao autoru, tuženi ponudio da se preradi arhitektonsko djelo koje je oštećeno u ratu. Prema ocjeni suda, autor koji koristi svoje preče pravo na preradu djela mora prilikom rada na preradi početi od zahtjeva vlasnika tog djela, tj. uzimajući praktične razloge zbog kojih vlasnik namjerava mijenjati izgled djela. Ovo zbog toga što je u tijeku postupka nedvojbeno utvrđeno da se staklo kojim je bila obložena fasada predmetnih objekata više ne proizvodi i što je predmetni objekt oštećen u ratu za čiju obnovu tuženi, kao vlasnik, ima opravdani interes. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud naglašava da je izvan njegove nadležnosti da procjenjuje kvalitetu zaključaka redovitih sudova u pogledu ocjene dokaza, ukoliko ova ocjena ne ostavlja dojam očigledne proizvoljnosti (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 661/04* od 22. travnja 2005. godine, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 44/05).

50. Ustavni sud zapaža da je Općinski sud primjenom pravila o teretu dokazivanja iz članka 126. ZPP ocijenio da apelant izvođenjem svojih dokaza nije dokazao utemeljenost tužbenog zahtjeva, te u svezi sa tim dokazima dao detaljno i jasno obrazloženje, tako da Ustavni sud ne nalazi bilo kakvu proizvoljnost u tom pogledu. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je odredbama članka 123. ZPP propisano da je svaka stranka dužna dokazati činjenice na kojima temelji svoj zahtjev, a da će sud slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na temelju kojih će donijeti odluku. Također, Ustavni sud ukazuje da je odredbama članka 126. ZPP propisano da, ako sud na temelju ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću utvrditi neku činjenicu, o postojanju ove činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja. U kontekstu navedenog, Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi, primjenom pravila o teretu dokazivanja, zaključili da apelant (kao tužitelj) u tijeku postupka nije dokazao svoje činjenične tvrdnje na kojima je temeljio svoj tužbeni zahtjev, te je stoga i odlučio kao u izreci svoje presude. Dovodeći u svezu relevantne odredbe ZPP sa odlučnjem redovitih sudova, te obrazloženjem koje su dali u svezi s tim, Ustavni sud ne nalazi bilo kakvu proizvoljnost u postupanju tih sudova.

51. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su sudovi u svojim zaključcima dali dovoljna, jasna i precizna obrazloženja, koja Ustavni sud ne smatra proizvoljnim, već dovoljnim i prihvatljivim u smislu prava na obrazloženu odluku kao elementa prava na pravično suđenje. Osim toga, svojim navodima apelant nije ni na koji način doveo u pitanje poštovanje prava na pravično suđenje, niti je ponudio bilo kakve druge

argumente koji bi opravdali njegovu tvrdnju da je u konkretnom slučaju na bilo koji način to pravo prekršeno, već je nezadovoljan rezultatom konkretnog postupka. Uzimajući u obzir sve navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na suđenje u "razumnom roku"

52. Ustavni sud zapaža da apelant predmetni postupak osporava i sa aspekta njegove duljine trajanja, pa će Ustavni sud navedeni postupak razmotriti i sa tog aspekta.

Relevantna načela

53. Ustavni sud, prije svega, ističe da se, prema konzistentnoj praksi Europskog i Ustavnog suda, razumnost duljine trajanja postupka mora ocjenjivati u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Europskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38).

54. Osim toga, prema praksi Europskog i Ustavnog suda, veliki broj predmeta uzetih u rad nije valjano opravdanje za prekomjerno odugovlačenje postupka, a stalno vraćanje odluke na ponovno suđenje može pokazati da postoje ozbiljni nedostaci u organizaciji sudskog sustava (vidi, Europski sud, *Probenier protiv Njemačke*, presuda od 1. srpnja 1997. godine, stavak 64, Izvješća 1997-IV).

55. Konačno, Ustavni sud, podržavajući praksu Europskog suda, podsjeća na to da članak 6. stavak 1. Europske konvencije nameće državama ugovornicama dužnost da organiziraju svoje pravosudne sustave na način da sudovi mogu zadovoljiti uvjete ovog članka, uključujući i obvezu da postupaju u predmetima u razumnom roku (vidi, Europski sud, *Marinović protiv Hrvatske*, presuda od 6. listopada 2005. godine, stavak 23).

Razdoblje koje se uzima u obzir

56. Ustavni sud zapaža da je apelant predmetni parnični postupak pokrenuo 16. svibnja 2000. godine, koji je pravosnažno okončan presudom Vrhovnog suda od 5. veljače 2013. godine. Dakle, relevantno razdoblje koje Ustavni sud treba uzeti u obzir prilikom ocjene duljine predmetnog postupka jeste 12 godina i više od osam mjeseci.

Analiza duljine trajanja postupka

57. U konkretnom slučaju radi se o parničnom postupku radi utvrđenja povrede autorskih prava i naknade štete, pa obzirom na činjenična i pravna pitanja koja je u konkretnom slučaju trebalo riješiti, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju radilo o složenom predmetu.

58. Potom, Ustavni sud zapaža da je predmetni parnični postupak ukupno trajao dulje od 12 godina, što je neprihvatljivo dugo razdoblje. Pri tome Ustavni sud primjećuje da je prvostupanjski postupak trajao oko devet i pol godina (od 16. svibnja 2000. do 19. studenog 2009. godina), te da je potom drugostupanjskom i trećestupanjskom sudu bilo potrebno relativno kratko vrijeme da odluči o apelantovom prizivu i reviziji. Pri tome Ustavni sud ima u vidu da je kao prvostupanjski sud u predmetnom slučaju prvobitno postupao Kantonalni sud, ali, također, primjećuje da promjena stvarne nadležnosti nije u velikoj mjeri utjecala na ukupnu duljinu postupka, jer je prilikom održavanja glavne rasprave Općinski sud, uz suglasnost stranaka, prihvatio sve ranije provedene dokaze. Dalje, Ustavni sud zapaža da Kantonalni sud, kada je postupao kao prvostupanjski sud, za vrijeme ZPP koji je ranije važio ("Službene novine Federacije BiH" br. 42/98 i 3/99) nije donio prvostupanjsku odluku, te da je,

nakon stupanja na snagu novog ZPP ("Službene novine Federacije BiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06), Općinski sud poduzimao radnje kako bi donio odluku, te da je konačno prvostupanjski postupak, što pred Kantonalnim, što pred Općinskim sudom, trajao dulje od devet godina. Za Ustavni sud je posebice neprihvatljivo da se u predmetnom postupku odlučuje o tužbenom zahtjevu toliko dugo, mada je predmetni spis samo u jednom navratu bio prosljeđen Vrhovnom sudu na odlučivanje o apelantovom prizivu na rješenje o odbijanju prijedloga za donošenje privremene mjere. Pored toga, Ustavni sud zapaža da nijedan od redovitih sudova u odgovoru na apelaciju nije ponudio bilo kakvo obrazloženje za toliko trajanje postupka. U svezi sa navedenim, Ustavni sud se poziva na praksu Europskog suda (vidi, Europski sud, *Uljar i ostali protiv Hrvatske*, presuda od 8. ožujka 2007. godine, stavak 37), gdje je zaključio da redoviti sudovi moraju učinkovito kontrolirati postupak, jer odlučuju kako voditi postupak, kako izvesti dokaze i kako ocijeniti djelovanje i propuste stranaka, pri čemu moraju voditi računa o svim zahtjevima zajamčenim člankom 6. stavak 1. Europske konvencije. Ustavni sud smatra da je razdoblje od 12 godina i osam mjeseci u kojem je okončan predmetni postupak *a priori* izvan razumnog roka. Njegova duljina bi se mogla opravdati samo pod iznimnim okolnostima. Obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o kršenju prava na pravično suđenje u razumnom roku opravdani.

59. Stoga, Ustavni sud zaključuje da duljina predmetnog postupka ne zadovoljava zahtjev "razumnog roka" iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te da postoji kršenje apelantovog prava na suđenje u "razumnom roku" kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje naknade na ime nematerijalne štete

60. Sukladno članku 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu. Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovitim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ustavni sud smatra da, zbog utvrđene povrede prava na donošenje odluke u razumnom roku, apelantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete koju je pretrpio zbog duljine trajanja predmetnog postupka.

61. Prilikom odlučivanja o naknadi nematerijalne štete Ustavni sud upućuje na ranije utvrđeno načelo određivanja visine naknade štete u ovakvim slučajevima (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 938/04*, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 20/06, st. 48-51). Prema utvrđenom načelu, apelantu bi za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM, odnosno dvostruki iznos u predmetima koji zahtijevaju posebnu žurnost.

62. U konkretnom slučaju, obzirom na to da se radi o predmetu koji ne zahtijeva posebnu žurnost, Ustavni sud smatra da bi apelantu za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM. Dakle, ukupan iznos koji se apelantu treba isplatiti je 2.450,00 KM, imajući u vidu da je navedeni postupak trajao 16 godina. Navedeni iznos apelantu je dužna isplatiti Vlada Kantona Sarajevo, obzirom na sjedište Općinskog suda i Kantonalnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke.

63. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Pravo na imovinu

64. U pogledu navoda o povredi prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud zapaža da se navodi o kršenju ovog prava temelje na istim navodima kao i u pogledu

права на правично суђење, а што је Уставни суд већ образложио у претходним точкама ове одлуке. Обзиром на то, Уставни суд сматра да су и наводи о кршењу права на имовину из чланка II/3.(k) Устава Босне и Херцеговине и чланка 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију, такође, неутемљени.

VIII. Закључак

65. Уставни суд закључује да постоји кршење права на "суђење у разумном року" као једном од аспеката права на правично суђење из чланка II/3.(e) Устава Босне и Херцеговине и чланка 6. ставак 1. Европске конвенције у ситуацији када је поступак трајао 12 година и осам мјесeci за што сносе одговорност редовити судови, јер нису исказали примјерену ажураност у вођењу и окончању тог поступка.

66. Противно томе, Уставни суд закључује да није прекршено апелантово право у односу на остале аспекте права на правично суђење из чланка II/3.(e) Устава Босне и Херцеговине и чланка 6. ставак 1. Европске конвенције, будући да у образложењима оспорених одлука Уставни суд не налази произвољност у оцјени доказа и у примјени права.

67. Такође, Уставни суд закључује да нема ни кршења права на имовину из чланка II/3.(k) Устава Босне и Херцеговине и чланка 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију када апелант наводи о кршењу овог права своди на наводе о погрешној примјени материјалног права, а Уставни суд је закључио да није било произвољности у том погледу.

68. На основу чланка 59. ст. (1) и (2) и (3) и чланка 74. Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

69. Према чланку VI/5. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обвезујуће.

Предсједник

Уставног суда Босне и Херцеговине

Mirsad Ćeman, v. r.

1342

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 2507/13**, рјешавајући апелацију **Хајрудина Дурмишевића**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1), (2) и (3) и члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Златко М. Кнежевић, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 10. новембра 2016. године донио

је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација **Хајрудина Дурмишевића**.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на дужину трајања поступка који је правоснажно прекинут Рјешењем Кантоналног суда у Сарајеву број 09-0-П-008744 08 Гж од 26. августа 2013. године.

Налаже се Влади Кантона Сарајево, у складу са чланом 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, да апеланту **Хајрудину Дурмишевићу** у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке исплати износ од 750,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због кршења права на

доношење одлуке у разумном року, уз обавезу да након истека овог рока плати **Хајрудину Дурмишевићу** законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Налаже се Влади Кантона Сарајево, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, да у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одбија се као неоснована апелација **Хајрудина Дурмишевића** поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број 09-0-П-008744 08 Гж од 26. августа 2013. године и Рјешења Општинског суда у Сарајеву број 065-0-П-07-005242 од 26. маја 2008. године у односу на остале аспекте права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Хајрудин Дурмишевић (у даљњем тексту: апелант) из Теслића, којег заступа Адис Мехиновић, адвокат из Тешња, поднио је 7. јуна 2013. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због повреде права на приступ суду и суђење у разумном року у предмету вођеном пред Општинским судом у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) који се у вријеме подношења апелације налазио пред Кантоналним судом у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) ради рјешавања по апелантовој жалби изјављеној против Рјешења Општинског суда број 065-0-П-07-005242 од 26. маја 2008. године. Апелација је регистрована под бројем 2507/13.

2. Апелант је 13. новембра 2013. године поднио Уставном суду нову апелацију, која је регистрована под бројем АП 4641/13, којом је оспорио у међувремену донесено Рјешење Кантоналног суда број 09-0-П-008744 08 Гж од 26. августа 2013. године и Рјешење Општинског суда број 065-0-П-07-005242 од 26. маја 2008. године о прекиду поступка.

II. Поступак пред Уставним судом

3. На основу члана 23 Правила Уставног суда од Општинског и Кантоналног суда затражено је 15. маја, 29. децембра 2014. године и 11. маја 2016. године да доставе одговор на апелацију. Од Федерације Босне и Херцеговине, заступане по Федералном правобранилаштву (у даљњем тексту: тужена) затражено је 20. октобра 2016. године да достави одговор на апелацију.

4. Општински суд је доставио одговор на апелацију 27. маја 2014. године, 21. јануара 2015. године, 25. маја 2016. године, а Кантонални суд 11. јуна 2014. године, 7. јануара 2015. године и 26. маја 2016. године. Тужена није у остављеном року доставила одговор на апелацију.

5. С обзиром на то да је Уставном суду достављено више апелација из његове надлежности које се односе на исти чињенични и правни основ, Уставни суд је у складу са чланом 32 став (1) Правила Уставног суда донио одлуку о спајању предмета бр. АП 2507/13 и АП 4641/13 у којима ће се водити један поступак и донијети једна одлука под бројем АП 2507/13.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

7. Апелант је 13. августа 2007. године Општинском суду поднио тужбу против Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: тужена) ради накнаде нематеријалне штете наводећи да је у логорима јединица ХВО-а у Жепчу, Љубушком и Мостару био од 28. јуна 1993. године до 21. децембра 1993. године, а да није остварио било какво право на репарацију по међународним и националним стандардима.

8. Рјешењем Општинског суда број 065-0-П-07-005242 од 26. маја 2008. године поступак у предметној правној ствари је прекинут и стављено је ван снаге рјешење о закљученој главној расправи од 14. маја 2008. године.

9. Општински суд је у образложењу рјешења навео да је чланом 379 став 2 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП) прописано да суд може прекинути парнични поступак ако се одлука о тужбеном захтјеву не може донијети прије него што буде донесена одлука у поступку по привредном преступу или у кривичном поступку у којем ће се утврдити да ли је учињено кривично дјело које се гони по службеној дужности, ко је починилац и да ли је он одговоран за почињено дјело. Даље је наведено да је у смислу члана 12 став 3 ЗПП-а, парнични суд везан правоснажном кривичном пресудом у погледу утврђења да је окривљени починио кривично дјело и да је за ту радњу одговоран. С обзиром да је у конкретном случају квалификовано кривично дјело обухваћено елементима грађанско-правне последице која је предмет апелантовог захтјева, те да се води кривични поступак - истрага у Тужилаштву Босне и Херцеговине под бројем КТ-РЗ 38/05 против више лица због постојања сумње да су као припадници Хрватског вијећа одбране током 1993. и 1994. године на подручју општине Жепче, а над лицима бошњачке националности починили кривична дјела ратни злочин против цивилног становништва из члана 173 став 1 тач. а), б), ц) и д), ратни злочин против рањеника и болесника из члана 174 став 1 тач. а), б) и ц) и ратни злочин против ратних заробљеника из члана 175 став 1 тач. а) и б) Кривичног закона Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗБиХ), а у вези са чланом 18 ст. 1 и 2 КЗБиХ (допис Тужилаштва Босне и Херцеговине од 7. априла 2008. године), Општински суд је прекинуо поступак у овој правној ствари до правоснажног окончања кривичног поступка.

10. Овакво становиште Општински суд је заснивао и на чињеници да је тужена у наводима одговора на тужбу истакла приговор застареле потраживања. С обзиром да апелант основ захтјева за накнаду штете заснива на кривичном дјелу ратног злочина за које, према члану 19 КЗБиХ, кривично гоњење и извршење казне не застаријева, Општински суд је сматрао да одлука о апелантовом тужбеном захтјеву зависи од претходног рјешења питања да ли је у конкретном случају почињено кривично дјело ратног злочина, ко је починилац и да ли је одговоран за почињено кривично дјело ратног злочина, а што је питање које чини самосталну правну целину и представља претходно правно питање од чије одлуке зависи рјешавање о апелантовом тужбеном захтјеву, па је одлучио да прекине поступак.

11. Рјешењем Кантоналног суда број 09-0-П-008744 08 Гж од 26. августа 2013. године апелантова жалба је одбијена и Рјешење Општинског суда број 065-0-П-07-005242 од 26. маја 2008. године је потврђено.

12. Кантонални суд је сматрао да је Општински суд правилно одлучио да сам не рјешава претходно питање у вези с кривичним дјелом ратног злочина јер за рјешавање тог

кривичног дјела не постоје процесне сметње, покренут је и води се поступак и цијелисходно је да започети поступак доврши кривични суд који ће расправити о конкретној радњи и кривичној одговорности учиниоца, па ће се, по исходу тог поступка, у складу с правилима о грађанској одговорности разријешити и питање истакнутог приговора застарјелости потраживања накнаде штете, односно примјене дужег рока застарјелости из члана 377 став 1 ЗОО-а.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апелант сматра да су му оспореним одлукама повријеђени право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Апелант сматра да му је оспореним одлукама о прекиду парничног поступка који је покренуо ради накнаде нематеријалне штете због затварања у логор за вријеме рата повријеђено право на приступ суду, као и право на правично суђење у разумном року. Истиче да Општински и Кантонални суд својим рјешењима занемарују правно становиште Уставног суда заузето у Одлуци број АП 289/03 од 19. новембра 2004. године према којем непостојање правоснажне осуђујуће пресуде у кривичном поступку не значи да штета није настала извршењем кривичног дјела, те да се о апелантовом тужбеном захтјеву за накнаду штете требало одлучити примјеном члана 377 ЗОО-а без прекидања парничног поступка до доношења одлуке у кривичном поступку.

б) Одговор на апелацију

14. Кантонални и Општински суд су у одговору на апелацију навели да остају при разлозима датим у образложењима својих одлука, те су предложили да се апелација одбије као неоснована.

15. У односу на наводе о дужини трајања поступка, Кантонални суд је истакао да је дужина трајања поступања по жалби узрокована оправданим чињеницама (суд је претрпан предметима из ранијег периода, бројност редовног прилива предмета на рјешавање...). Такође је истакнуто да природа и сложеност предмета захтијевају да се одлука у овом предмету не може донијети прије него што се донесе одлука у кривичном поступку, па из тог разлога и евидентно кашњење жалбене одлуке у крајњем нема за последицу повреду апелантовог права на доношење одлуке у разумном року.

V. Релевантни прописи

16. У **Закону о облигационим односима** ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, "Службени лист РБиХ" бр. 2/92, 13/93, 13/94 и "Службене новине ФБиХ" бр. 29/03 и 42/11) релевантне одредбе гласе:

Основи одговорности *Члан 154.*

Ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.

За штету од ствари или дјелатности, од којих потиче повећана опасност штете за околину, одговара се без обзира на кривицу.

За штету без обзира на кривицу одговара се и у другим случајевима предвиђеним законом.

Члан 172. став 1.

Правно лице одговора за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција.

Члан 180.

За штету насталу смрћу, тјелесном повредом или оштећењем, односно уништењем имовине физичког лица услед акта насиља или терора, као и приликом јавних демонстрација и манифестација, одговара друштвено-политичка заједница чији су органи по важећим прописима били дужни да спријече такву штету.

Организатори, учесници, подстрекачи и помагачи у актима насиља или терора, јавним демонстрацијама и манифестацијама које су усмјерене на подривање уставом утврђеног друштвеног уређења немају право на накнаду штете по овом основу.

Друштвено-политичка заједница има право и обавезу да захтјева накнаду исплаћеног износа од лица које је штету проузроковало.

То право застаријева у роковима прописаним за застарјелост потраживања накнаде штете.

Потраживање накнаде штете

Члан 376.

(1) Потраживање накнаде проузроковане штете застаријева за три године од кад је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило.

(2) У сваком случају ово потраживање застаријева за пет година од кад је штета настала.

Потраживање накнаде штете узроковане кривичним дјелом

Члан 377.

(1) Кад је штета проузрокована кривичним дјелом, а за кривично гоњење је предвиђен дужи рок застарјелости, захтјев за накнаду штете према одговорном лицу застаријева кад истекне вријеме одређено за застарјелост кривичног гоњења.

(2) Прекид застаријевања кривичног гоњења повлачи за собом и прекид застаријевања захтјева за накнаду штете.

(3) Исто важи и за застој застаријевања.

17. У **Закону о парничном поступку** ("Службени гласник ФБиХ" бр. 53/03, 73/05 и 19/06) релевантне одредбе гласе:

Члан 12. став 3.

(3) У парничном поступку суд је у погледу постојања кривичног дјела и кривичне одговорности учиниоца везан за правоснажну пресуду кривичног суда којом се оптужени оглашава кривим.

Члан 379. став 2.

(2) Суд може одредити прекид поступка ако се одлука о тужбеном захтјеву не може донијети прије него што буде донијета одлука у поступку поводом привредног преступа или у кривичном поступку.

VI. Допустивост

18. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

19. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

20. Даље, према члану 18 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд може изузетно разматрати апелацију и када нема одлуке надлежног суда уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити

Устав Босне и Херцеговине или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини. С обзиром на ову одредбу, Уставни суд сматра да је првобитно поднесена апелација број АП 2507/13 допуштена у односу на апелантове наводе о повреди права на доношење одлуке у разумном року.

21. С друге стране апелант је апелацијом регистрованом као АП 4641/13 оспорио у међувремену донесено Рјешење Кантоналног суда број 09-0-П-008744 08 Гж од 26. августа 2013. године. Против тог рјешења нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено Рјешење Кантоналног суда број 09-0-П-008744 08 Гж од 26. августа 2013. године апелант је примио 23. септембра 2013. године, а апелација је поднесена 13. новембра 2013. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, обе апелације испуњавају и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

22. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

23. Апелант сматра да је оспореним рјешењима о прекиду парничног поступка повријеђено његово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

24. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

25. Члан 6 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

Право на правично суђење – "право на приступ суду"

26. Уставни суд, прије свега, запажа да апелант оспорава Рјешење Кантоналног суда број 09-0-П-008744 08 Гж од 26. августа 2013. године и Рјешење Општинског суда број 065-0-П-07-005242 од 26. маја 2008. године (о прекиду парничног поступка). У вези с тим, Уставни суд указује на то да је у својој досадашњој пракси прихватио да су у таквим предметима члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције примјењиви (види Уставни суд, Одлука о допуштивости и меритуму број АП 70/05 од 22. априла 2005. године, ст. 20 и 21, доступна на интернет-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

27. Апелант сматра да му је оспореним одлукама о прекиду поступка повријеђено право на приступ суду. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да члан 6 став 1 Европске конвенције обезбјеђује свакоме право да било који правни захтјев у вези са својим грађанским правима и обавезама изнесе пред суд. Право на покретање судског поступка у грађанским питањима представља један од аспеката права на суд зајамченог чланом 6 став 1 Европске конвенције. Европски суд за људска права је (у даљњем тексту: Европски суд) у предмету *Golder против Уједињеног Краљевства*

(види Европски суд, *Golder против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1975. године, Серија А, број 18, став 35) усвојио становиште да би било "несхватљиво да члан 6. став 1. детаљно описује процедуралне гаранције осигуране странкама у текућој парници, а да право не заштити оно што само по себи омогућава корист од таквих гаранција, тј. приступ суду. Правичан, јавни и брз судски поступак немају никакву вриједност ако нема судског поступка". Становиште Европског суда је да је право на приступ суду елемент садржан у члану 6 став 1 Европске конвенције, које је засновано на самој формулацији прве реченице првог става овог члана, кад се читају у свом контексту и у свјетлу сљедећа два правна принципа: (1) принцип по којем се грађанска тужба обавезно може поднијети суду као једно од универзално признатих трајних принципа права и (2) принцип међународног права које забрањује одрицање правде. Такође, Уставни суд подсјећа на праксу Европског суда и сопствену јуриспруденцију према којима је дужност државе да организује свој правни систем тако да омогући судовима и јавним властима да се повинују захтјевима и условима из Европске конвенције (види Европски суд, *Zanghi против Италије*, пресуда од 19. фебруара 1991. године, Серија А, број 194, став 21 и Уставни суд, Одлука број АП 1070/05 од 9. фебруара 2006. године, став 34).

28. Такође, Европски суд је указао на то да право на приступ суду није апсолутно, већ може подлијегати ограничењима. Подразумијева се како су она допуштена јер право на приступ суду, по самој својој природи, захтијева да га уреди држава. У том погледу државе уговорнице уживају одређену слободу процене иако коначну одлуку о поштовању захтјева из Европске конвенције доноси суд. Суд се мора увјерити да примijeњена ограничења не ограничавају нити смањују приступ који је појединцу остављен на такав начин или у толикој мјери да би била нарушена сама бит права. Даље, ограничење неће бити у складу са чланом 6 став 1 ако не тежи легитимном циљу и ако не постоји разуман однос пропорционалности између употребљених средстава и циља који се настоји остварити (види Европски суд, *Stubbings и други против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 22. октобра 1996. године, Извјештај о пресудама и одлукама 1996-IV, став 50 и, *mutatis mutandis*, *Лончар против Босне и Херцеговине*, представка број 15835/08, пресуда од 25. фебруара 2014. године, став 37).

29. Уставни суд запажа да је апелант 13. августа 2007. године поднио тужбу Општинском суду против тужене ради накнаде штете. Уставни суд запажа да је Рјешењем Општинског суда број 065-0-П-07-005242 од 26. маја 2008. године које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда број 09-0-П-008744 08 Гж од 26. августа 2013. године прекинут поступак у предметној правној ствари до окончања кривичног поступка у коме се одлучује о претходном питању да ли је у конкретном случају почињено кривично дјело ратног злочина, ко је учинилац и да ли је одговоран за почињено кривично дјело. Наиме, Општински суд је оцијенио да одлука кривичног суда представља претходно питање у конкретној правној ствари којом апелант тражи накнаду штете која му је настала због затварања у логору за вријеме рата. Општински суд је сматрао да се са истицањем приговора застарјелости поставља питање благовремености подношења тужбе, а тиме и нужним утврђивање да ли је или није почињено кривично дјело јер, поред субјективног рока од три године и објективног од пет година из члана 376 ЗОО-а, намеће се примјењивост члана 377 ЗОО-а (потраживање накнаде штете узроковане кривичним дјелом). Упориште за ту своју одлуку Општински суд је нашао у чл. 12 став 3 и 379 став 2 ЗПП-а.

30. Уставни суд даље запажа да апелант оспорава рјешења Општинског и Кантоналног суда о прекиду поступка позивајући на становиште Уставног суда изражено у Одлуци број АП 289/03 од 19. новембра 2004. године (види Уставни суд, одлука о допустивости и меритуму, тач. 37 и 38) према којем непостојање правоснажне осуђујуће пресуде у кривичном поступку не значи да штета није настала извршењем кривичног дјела па да, стога, предметни парнични поступак није требало прекидати, већ одлучити примјеном члана 377 ЗОО-а. Уставни суд такође подсјећа да у предмету број АП 4128/10 (види Уставни суд, Одлука број АП 4128/10 од 28. марта 2014. године, доступна на интернет-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba) Уставни суд није установио произвољност Врховног суда у становишту да се одредба члана 377 ЗОО-а може примijenити само према учиниоцу кривичног дјела, а не и према оном трећем лицу које иначе одговара за штету умјесто фактичког учиниоца кривичног дјела, те да се, стога, на то треће лице могу примijenити само одредбе члана 376 ЗОО-а. У наведеној одлуци, Уставни суд је такође истакао да приликом разматрања апелације одлучује искључиво у околностима сваког појединачног предмета (*op. cit.* АП 4128/10, тачка 45), те да у сваком предмету сагледава специфичне околности конкретног предмета са аспекта питања која се апелацијом покрећу. Дакле, Уставни суд је приликом разматрања апелације и одлучења везан за своју праксу, али да се усвојено становиште у неком предмету може примijenити у цијелости или дјелимично и на други предмет тек након што упоредном анализом предмета дође до неспорног закључка да се ради о истим, односно готово истим чињеничним и правним околностима, што оправдава аналогну примјену усвојеног становишта и на други предмет. Такође, Уставни суд је у предмету број АП 1926/13 (види Уставни суд, Одлука број АП 1926/13 од 17. фебруара 2016. године, доступна на интернет-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba, тачка 30), између осталог, указао да се управо због примјене наведене новије праксе Уставног суда, усвојене у предметима који су се тицали накнаде нематеријалне штете настале у току рата, не може примijenити ранија пракса Уставног суда на коју се апелант позвао у својој апелацији, а која је била усвојена у предмету број АП 289/03 у којој се Уставни суд првенствено бавио процесним питањима, односно разматрањима да ли жалбени суд, у смислу релевантних одредби ЗПП-а, може расправљати о приговору застарјелости уколико га странка није изнјела у жалби (па другостепени суд у одлуци број АП 289/03 "није смио дирати у застару, него је морао питање приговора застаре истакнуто у првостепеном поступку сматрати ријешеним у првостепеном поступку са прихватањем разлога које је дала првостепена пресуда, јер је те разлоге прихватила и тужена страна чим у жалби није истицала тај приговор" - тачка 28).

31. У конкретном случају Уставни суд запажа да је апелант поднио тужбу против тужене Федерације Босне и Херцеговине за накнаду штете због противправног лишења слободе током рата. Општински суд, а што је потврдио и Кантонални суд, анализирајући чињенице конкретног предмета је закључио да одлука о апелантовом тужбеном захтјеву зависи од претходног рјешења питања да ли је у конкретном случају почињено кривично дјело ратног злочина, ко је учинилац и да ли је одговоран за почињено кривично дјело ратног злочина, а имајући у виду да је у конкретном случају квалификовано кривично дјело обухваћено елементима грађанско-правне посљедице која је предмет апелантовог захтјева, те да се води кривични поступак - истрага у Тужилаштву Босне и Херцеговине

против више лица због постојања сумње да су као припадници Хрватског вијећа одбране током 1993. и 1994. године на подручју општине Жепче, а над лицима бошњачке националности починили кривична дјела ратног злочина. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да су Општински и Кантонални суд дали јасна и логична образложења за своју одлуку да прекину парнични поступак, те да оваква одлука у околностима конкретног случаја, сама по себи, не може водити закључку да је дошло до кршења апелантових уставних права.

32. Стога, Уставни суд сматра да су неосновани апелантови наводи о повреди права на приступ суду као сегмента права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на правично суђење у разумном року

33. Апелант такође сматра да му је због дужине трајања предметног поступка повријеђено право на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

34. У вези с тим, Уставни суд, прије свега, истиче да се, према конзистентној пракси Европског суда и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора оцијенити у свјетлу околности појединог предмета, водећи рачуна о критеријумима успостављеним судском праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (види Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38).

35. У вези са овим апелантовим наводима, Уставни суд запажа да је апелант поднио тужбу Општинском суду 13. августа 2007. године, те да је Општински суд 26. маја 2008. године одлучио да стави ван снаге рјешење о закључењу главне расправе од 14. маја 2008. године и да прекине поступак. Одлучујући о апелантовој жалби против рјешења Општинског суда од 26. маја 2008. године Кантонални суд је донио рјешење 26. августа 2013. године. Дакле, релевантан период који Уставни суд треба да узме при оцјени дужине поступка је период од пет година и девет мјесеци.

36. У конкретном случају, Уставни суд истиче, како то произлази из чињеничног стања предмета, да је првостепени суд у току цијелог поступка пред тим судом активно поступао, те у континуитету предузимао процесне радње, све у циљу вођења и окончања поступка. Међутим, Уставни суд примјећује да је Кантонални суд тек након пет година одлучио о апелантовој жалби против рјешења Општинског суда од 26. маја 2008. године. У свом одговору на апелацију Кантонални суд је истакао да је дужина трајања поступања по жалби узрокована оправданим чињеницама (претрпаност предметима из ранијег периода, бројност редовног прилива предмета на рјешавање...), те да, с обзиром да се одлука у овом предмету не може донијети прије него што се донесе одлука у кривичном поступку, евидентно кашњење жалбене одлуке у крајњем нема за посљедицу повреду апелантовог права на доношење одлуке у разумном року. С друге стране, Уставни суд сматра да апелант није допринио дужини поступка у конкретном случају. Стога, оцјењујући понашање Кантоналног суда, те имајући у виду да апелант својим понашањем није допринио дужини поступка, Уставни суд сматра да се дужина поступка одлучивања о изјављеној жалби који је трајао пет година у цијелости може приписати Кантоналном суду. Имајући у виду наведено и узевши у обзир све наведене факторе, Уставни суд закључује да је у овом случају због дужине трајања поступка повријеђено

апелантово право на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

37. На основу изложеног, Уставни суд закључује да дужина предметног парничног поступка не задовољава захтјев "разумног рока" из члана 6 став 1 Европске конвенције, те да постоји повреда апелантовог права на суђење у "разумном року" као једног од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Питање накнаде нематеријалне штете и накнаде трошкова за састављање апелације

38. Уставни суд подсјећа да је чланом 74 став (1) Правила Уставног суда одређено да у одлуци којом усваја апелацију Уставни суд може одредити накнаду за нематеријалну штету која се према ставу (2) истог члана одређује на основу праведности, узимајући у обзир стандарде који произлазе из праксе Уставног суда.

39. Надаље, Уставни суд подсјећа да је у досадашњој пракси утврђен принцип одређивања висине накнаде штете у оваквим случајевима (види Уставни суд, Одлука број *АП 938/04*, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 20/06, ст. 48-51). Према утврђеном принципу, апелантима би за сваку годину одгађања доношења одлуке требало исплатити износ од приближно 150,00 КМ, односно двоструки износ у предметима који захтијевају посебну хитност.

40. С обзиром на то да је поступак до доношења правоснажног рјешења о прекиду предметног парничног поступка трајао пет година и девет мјесеци, Уставни суд налази да апеланту треба на име нематеријалне штете због недоношења одлуке у разумном року исплатити износ од 750,00 КМ. Наведени износ апеланту је дужна исплатити Влада Кантона Сарајево, с обзиром на сједиште Општинског и Кантоналног суда, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

41. У погледу апелантовог захтјева за накнаду трошкова за састављање апелације, Уставни суд подсјећа да Правилима Уставног суда није прописано да апеланти имају право на трошкове за састављање апелације из чега произлази да трошкови у вези са састављањем апелације падају искључиво на терет апеланта.

VIII. Закључак

42. Уставни суд закључује да не постоји кршење права на приступ суду као једног од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције јер су Општински и Кантонални суд оправдано одлучили да прекину парнични поступак, све у смислу важеће законске регулативе, односно како би се створили услови за рјешавање претходног питања.

43. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на право на доношење одлуке у разумном року када је надлежни суд о благовремено изјављеној жалби донио одлуку тек након пет година, а да при томе није понудио разумно образложење за овако дуго трајање поступка.

44. На основу члана 59 ст. (1), (2) и (3) и члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

45. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вјећу, у предмету број **AP 2507/13**, рјешавајући апелацију **Хајрудина Дурмишевића**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 57. став (2) таčka б) и члана 59. ст. (1), (2) и (3) и члана 74. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - преčiшчени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тодић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судкиња
Мiodrag Simović, судија
Сеада Palavrić, судкиња
на сједници одржаној 10. новембра 2016. године донио је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Дјелимично се усваја апелација **Хајрудина Дурмишевића**.

Утврђује се повреда права на прaviчно суђење из члана II/3.e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на дужину трајања поступка који је правомоћно прекинут Рјешењем Кантоналног суда у Сарајеву број 09-0-P-008744 08 Гж од 26. августа 2013. године.

Налаже се Влади Кантона Сарајево, у складу са чланом 74. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, да апеланту **Хајрудину Дурмишевићу** у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке исплати износ од 750,00 KM на име накнаде нематеријалне штете због кршења права на доношење одлуке у разумном року, уз обавезу да након истека овог рока плати **Хајрудину Дурмишевићу** законску затежну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Налаже се Влади Кантона Сарајево, у складу са чланом 72. став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, да у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одбија се као неоснована апелација **Хајрудина Дурмишевића** поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број 09-0-P-008744 08 Гж од 26. августа 2013. године и Рјешења Опćинског суда у Сарајеву број 065-0-P-07-005242 од 26. маја 2008. године у односу на остале аспекте права на прaviчно суђење из члана II/3.e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко дистрикта Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Хајрудин Дурмишевић (у даљњем тексту: апелант) из Теслића, којег заступа Адис Мехиновић, адвокат из Тешња, поднио је 7. јуна 2013. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због повреде права на приступ суду и суђење у разумном року у предмету вођеном пред Опćинским судом у Сарајеву (у даљњем тексту: Опćински суд) који се у vrijeme подношења апелације налазио пред Кантоналним судом у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални

суд) ради рјешавања по апелантовој жалби изјављеној против Рјешења Опćинског суда број 065-0-P-07-005242 од 26. маја 2008. године. Апелација је регистрована под бројем 2507/13.

2. Апелант је 13. новембра 2013. године поднио Уставном суду нову апелацију, која је регистрована под бројем AP 4641/13, којом је оспорио у међувремену донесено Рјешење Кантоналног суда број 09-0-P-008744 08 Гж од 26. августа 2013. године и Рјешење Опćинског суда број 065-0-P-07-005242 од 26. маја 2008. године о прекиду поступка.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. На основу члана 23. Правила Уставног суда од Опćинског и Кантоналног суда затражено је 15. маја, 29. децембра 2014. године и 11. маја 2016. године да доставе одговор на апелацију. Од Федерације Босне и Херцеговине, заступане по Федералном правобранилаштву (у даљњем тексту: тужена) затражено је 20. октобра 2016. године да достави одговор на апелацију.

4. Опćински суд је доставио одговор на апелацију 27. маја 2014. године, 21. јануара 2015. године и 25. маја 2016. године, а Кантонални суд 11. јуна 2014. године, 7. јануара 2015. године и 26. маја 2016. године. Тужена није у остављеном року доставила одговор на апелацију.

5. С обзиром на то да је Уставном суду достављено више апелација из njegove надлежности које се односе на исти чињенични и правни основ, Уставни суд је у складу са чланом 32. став (1) Правила Уставног суда донио одлуку о спајању предмета бр. AP 2507/13 и AP 4641/13 у којима ће се водити један поступак и донјети једна одлука под бројем AP 2507/13.

III. Чињенично stanje

6. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу се сумирати на слjedeћи начин.

7. Апелант је 13. августа 2007. године Опćинском суду поднио тужбу против Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: тужена) ради накнаде нематеријалне штете наводећи да је у логорима јединица HVO-а у Жепчу, Лjubушком и Mostaru био од 28. јуна 1993. године до 21. децембра 1993. године, а да није остварио било какво право на репарацију по међународним и националним standardима.

8. Рјешењем Опćинског суда број 065-0-P-07-005242 од 26. маја 2008. године поступак у предметној правној ствари је прекинут и стављено је ван снаге рјешење о закљученој главној расправи од 14. маја 2008. године.

9. Опćински суд је у образложењу рјешења навео да је чланом 379. став 2. Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ZPP) propisano да суд може прекинути парнични поступак ако се одлука о тужбеном захтјеvu не може донјети prije него што буде донесена одлука у поступку по привредном преступу или у кривичном поступку у којем ће се утврдити да ли је учињено кривично djelo које се гони по службеној дужности, ко је починилац и да ли је он одговоран за почињено djelo. Далje је наведено да је у смислу члана 12. став 3. ZPP-а, парнични суд везан правомоћном кривичном presудом у погледу утврђења да је окривљени почињо кривично djelo и да је за то радњу одговоран. С обзиром да је у конкретном случају квалификовано кривично djelo обухваћено elementима грађанско-правне последице која је предмет апелантовог захтјева, те да се води кривични поступак - истрага у Тужилаштву Босне и Херцеговине под бројем KT-RZ 38/05 против више особа због постојања сумње да су као припадници Хрватског вјећа одбране током 1993. и 1994. године на подручју опćине Жепче, а над особама бошњачке националности почињили кривична djela ратни злочин против цивилног становништва из члана 173. став 1. таč. а), б), c) и d), ратни злочин против ранjenика и bolesника из члана 174. став 1. таč. а), б) и c) и ратни злочин против ратних заробљеника из члана 175. став 1. таč. а) и

b) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH), a u vezi sa članom 180. st. 1. i 2. KZBiH (dopis Tužilaštva Bosne i Hercegovine od 7. aprila 2008. godine), Općinski sud je prekinuo postupak u ovoj pravnoj stvari do pravomoćnog okončanja krivičnog postupka.

10. Ovakav stav Općinski sud je zasnivao i na činjenici da je tužena u navodima odgovora na tužbu istakla prigovor zastare potraživanja. S obzirom da apelant osnov zahtjeva za naknadu štete zasniva na krivičnom djelu ratnog zločina za koje, prema članu 19. KZBiH, krivično gonjenje i izvršenje kazne ne zastarijeva, Općinski sud je smatrao da odluka o apelantovom tužbenom zahtjevu zavisi od prethodnog rješenja pitanja da li je u konkretnom slučaju počinjeno krivično djelo ratnog zločina, ko je počinilac i da li je odgovoran za počinjeno krivično djelo ratnog zločina, a što je pitanje koje čini samostalnu pravnu cjelinu i predstavlja prethodno pravno pitanje od čije odluke zavisi rješavanje o apelantovom tužbenom zahtjevu, pa je odlučio da prekine postupak.

11. Rješenjem Kantonalnog suda broj 09-0-P-008744 08 Gž od 26. augusta 2013. godine apelantova žalba je odbijena i Rješenje Općinskog suda broj 065-0-P-07-005242 od 26. maja 2008. godine je potvrđeno.

12. Kantonalni sud je smatrao da je Općinski sud pravilno odlučio da sam ne rješava prethodno pitanje u vezi s krivičnim djelom ratnog zločina jer za rješavanje tog krivičnog djela ne postoje procesne smetnje, pokrenut je i vodi se postupak i cjelishodno je da započeti postupak dovrši krivični sud koji će raspraviti o konkretnoj radnji i krivičnoj odgovornosti učinioca, pa će se, po ishodu tog postupka, u skladu s pravilima o građanskoj odgovornosti razriješiti i pitanje istaknutog prigovora zastarjelosti potraživanja naknade štete, odnosno primjene dužeg roka zastarjelosti iz člana 377. stav 1. ZOO-a.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra da su mu osporenim odlukama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Apelant smatra da mu je osporenim odlukama o prekidu parničnog postupka koji je pokrenuo radi naknade nematerijalne štete zbog zatvaranja u logor za vrijeme rata povrijeđeno pravo na pristup sudu, kao i pravo na pravično suđenje u razumnom roku. Ističe da Općinski i Kantonalni sud svojim rješenjima zanemaruju pravni stav Ustavnog suda zauzet u Odluci broj AP 289/03 od 19. novembra 2004. godine prema kojem nepostojanje pravomoćne osuđujuće presude u krivičnom postupku ne znači da šteta nije nastala izvršenjem krivičnog djela, te da se o apelantovom tužbenom zahtjevu za naknadu štete trebalo odlučiti primjenom člana 377. ZOO-a bez prekidanja parničnog postupka do donošenja odluke u krivičnom postupku.

b) Odgovor na apelaciju

14. Kantonalni i Općinski sud su u odgovoru na apelaciju naveli da ostaju pri razlozima datim u obrazloženjima svojih odluka, te su predložili da se apelacija odbije kao neosnovana.

15. U odnosu na navode o dužini trajanja postupka, Kantonalni sud je istakao da je dužina trajanja postupanja po žalbi uzrokovana opravdanim činjenicama (sud je pretrpan predmetima iz ranijeg perioda, brojnost redovnog priliva predmeta na rješavanje...). Također je istaknuto da priroda i složenost predmeta zahtijevaju da se odluka u ovom predmetu ne može donijeti prije nego što se donese odluka u krivičnom postupku, pa iz tog razloga i evidentno kašnjenje žalbene odluke u krajnjem nema za posljedicu povredu apelantovog prava na donošenje odluke u razumnom roku.

V. Relevantni propisi

16. U **Zakonu o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93, 13/94 i "Službene novine FBiH" br. 29/03 i 42/11) relevantne odredbe glase:

Osnovi odgovornosti

Član 154.

Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Za štetu od stvari ili djelatnosti, od kojih potiče povećana opasnost štete za okolinu, odgovara se bez obzira na krivicu.

Za štetu bez obzira na krivicu odgovara se i u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

Član 172. stav 1.

Pravno lice odgovora za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija.

Član 180.

Za štetu nastalu smrću, tjelesnom povredom ili oštećenjem, odnosno uništenjem imovine fizičkog lica usljed akta nasilja ili terora, kao i prilikom javnih demonstracija i manifestacija, odgovara društveno-politička zajednica čiji su organi po važećim propisima bili dužni da spriječe takvu štetu.

Organizatori, učesnici, podstrekači i pomagači u aktima nasilja ili terora, javnim demonstracijama i manifestacijama koje su usmjerene na podrivanje ustavom utvrđenog društvenog uređenja nemaju pravo na naknadu štete po ovom osnovu.

Društveno-politička zajednica ima pravo i obavezu da zahtijeva naknadu isplaćenog iznosa od lica koje je štetu prouzrokovalo.

To pravo zastarijeva u rokovima propisanim za zastarjelost potraživanja naknade štete.

Potraživanje naknade štete

Član 376.

(1) Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kad je oštećenik doznao za štetu i za lica koje je štetu učinilo.

(2) U svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kad je šteta nastala.

Potraživanje naknade štete uzrokovane krivičnim djelom

Član 377.

(1) Kad je šteta prouzrokovana krivičnim djelom, a za krivično gonjenje je predviđen duži rok zastarjelosti, zahtjev za naknadu štete prema odgovornom licu zastarijeva kad istekne vrijeme određeno za zastarjelost krivičnog gonjenja.

(2) Prekid zastarijevanja krivičnog gonjenja povlači za sobom i prekid zastarijevanja zahtjeva za naknadu štete.

(3) Isto važi i za zastoj zastarijevanja.

17. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik FBiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) relevantne odredbe glase:

Član 12. stav 3.

(3) U parničnom postupku sud je u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti učinitelja vezan za pravomoćnu presudu krivičnog suda kojom se optuženi oglašava krivim.

Član 379. stav 2.

(2) Sud može odrediti prekid postupka ako se odluka o tužbenom zahtjevu ne može donijeti prije nego što bude donesena odluka u postupku povodom privrednog prestupa ili u krivičnom postupku.

VI. Dopustivost

18. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u

pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

20. Dalje, prema članu 18. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. S obzirom na ovu odredbu, Ustavni sud smatra da je prvobitno podnesena apelacija broj AP 2507/13 dopustiva u odnosu na apelantove navode o povredi prava na donošenje odluke u razumnom roku.

21. S druge strane apelant je apelacijom registriranom kao AP 4641/13 osporio u međuvremenu doneseno Rješenje Kantonalnog suda broj 09-0-P-008744 08 Gž od 26. augusta 2013. godine. Protiv tog rješenja nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno Rješenje Kantonalnog suda broj 09-0-P-008744 08 Gž od 26. augusta 2013. godine apelant je primio 23. septembra 2013. godine, a apelacija je podnesena 13. novembra 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, obje apelacije ispunjavaju i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

22. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelant smatra da je osporenim rješenjima o prekidu parničnog postupka povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

24. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

25. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

Pravo na pravično suđenje – "pravo na pristup sudu"

26. Ustavni sud, prije svega, zapaža da apelant osporava Rješenje Kantonalnog suda broj 09-0-P-008744 08 Gž od 26. augusta 2013. godine i Rješenje Općinskog suda broj 065-0-P-07-005242 od 26. maja 2008. godine (o prekidu parničnog postupka). U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da je u svojoj dosadašnjoj praksi prihvatio da su u takvim predmetima član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjivi (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 70/05 od 22. aprila 2005. godine, st. 20. i 21, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

27. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama o prekidu postupka povrijeđeno pravo na pristup sudu. U vezi s tim,

Ustavni sud podsjeća da član 6. stav 1. Evropske konvencije osigurava svakome pravo da bilo koji pravni zahtjev u vezi sa svojim građanskim pravima i obavezama iznese pred sud. Pravo na pokretanje sudskog postupka u građanskim pitanjima predstavlja jedan od aspekata prava na sud zajamčenog članom 6. stav 1. Evropske konvencije. Evropski sud za ljudska prava je (u daljnjem tekstu: Evropski sud) u predmetu *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (vidi Evropski sud, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. februara 1975. godine, Serija A, broj 18, stav 35) usvojio stav da bi bilo "neshvatljivo da član 6. stav 1. detaljno opisuje proceduralne garancije osigurane strankama u tekućoj parnici, a da pravo ne zaštiti ono što samo po sebi omogućava korist od takvih garancija, tj. pristup sudu. Pravičan, javni i brz sudski postupak nemaju nikakvu vrijednost ako nema sudskog postupka". Stav Evropskog suda je da je pravo na pristup sudu element sadržan u članu 6. stav 1. Evropske konvencije, koje je zasnovano na samoj formulaciji prve rečenice prvog stava ovog člana, kad se čitaju u svom kontekstu i u svjetlu sljedeća dva pravna načela: (1) načelo po kojem se građanska tužba obavezno može podnijeti sudu kao jedno od univerzalno priznatih trajnih načela prava i (2) načelo međunarodnog prava koje zabranjuje odricanje pravde. Također, Ustavni sud podsjeća na praksu Evropskog suda i vlastitu jurisprudenciju prema kojima je dužnost države da organizira svoj pravni sistem tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima iz Evropske konvencije (vidi Evropski sud, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. februara 1991. godine, Serija A, broj 194, stav 21. i Ustavni sud, Odluka broj AP 1070/05 od 9. februara 2006. godine, stav 34).

28. Također, Evropski sud je ukazao na to da pravo na pristup sudu nije apsolutno, već može podlijegati ograničenjima. Podrazumijeva se kako su ona dopuštena jer pravo na pristup sudu, po samoj svojoj prirodi, zahtijeva da ga uredi država. U tom pogledu države ugovornice uživaju određenu slobodu procjene iako konačnu odluku o poštovanju zahtjeva iz Evropske konvencije donosi sud. Sud se mora uvjeriti da primijenjena ograničenja ne ograničavaju niti smanjuju pristup koji je pojedincu ostavljen na takav način ili u tolikoj mjeri da bi bila narušena sama bit prava. Dalje, ograničenje neće biti u skladu sa članom 6. stav 1. ako ne teži legitimnom cilju i ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se nastoji ostvariti (vidi Evropski sud, *Stubbings i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 22. oktobra 1996. godine, Izvještaj o presudama i odlukama 1996-IV, stav 50. i, *mutatis mutandis*, *Lončar protiv Bosne i Hercegovine*, predstavka broj 15835/08, presuda od 25. februara 2014. godine, stav 37).

29. Ustavni sud zapaža da je apelant 13. augusta 2007. godine podnio tužbu Općinskom sudu protiv tužene radi naknade štete. Ustavni sud zapaža da je Rješenjem Općinskog suda broj 065-0-P-07-005242 od 26. maja 2008. godine koje je potvrđeno Rješenjem Kantonalnog suda broj 09-0-P-008744 08 Gž od 26. augusta 2013. godine prekinut postupak u predmetnoj pravnoj stvari do okončanja krivičnog postupka u kome se odlučuje o prethodnom pitanju da li je u konkretnom slučaju počinjeno krivično djelo ratnog zločina, ko je učinilac i da li je odgovoran za počinjeno krivično djelo. Naime, Općinski sud je ocijenio da odluka krivičnog suda predstavlja prethodno pitanje u konkretnoj pravnoj stvari kojom apelant traži naknadu štete koja mu je nastala zbog zatvaranja u logoru za vrijeme rata. Općinski sud je smatrao da se sa isticanjem prigovora zastarjelosti postavlja pitanje blagovremenosti podnošenja tužbe, a time i nužnim utvrđivanjem da li je ili nije počinjeno krivično djelo jer, pored subjektivnog roka od tri godine i objektivnog od pet godina iz člana 376. ZOO-a, nameće se primjenjivost člana 377. ZOO-a (potraživanje naknade štete uzrokovane krivičnim djelom).

Uporište za tu svoju odluku Općinski sud je našao u čl. 12. stav 3. i 379. stav 2. ZPP-a.

30. Ustavni sud dalje zapaža da apelant osporava rješenja Općinskog i Kantonalnog suda o prekidu postupka pozivajući na stav Ustavnog suda izražen u Odluci broj AP 289/03 od 19. novembra 2004. godine (vidi Ustavni sud, odluka o dopustivosti i meritumu, tač. 37. i 38) prema kojem nepostojanje pravomoćne osuđujuće presude u krivičnom postupku ne znači da šteta nije nastala izvršenjem krivičnog djela pa da, stoga, predmetni parnični postupak nije trebalo prekidati, već odlučiti primjenom člana 377. ZOO-a. Ustavni sud također podsjeća da u predmetu broj AP 4128/10 (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 4128/10 od 28. marta 2014. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) Ustavni sud nije ustanovio proizvoljnost Vrhovnog suda u stavu da se odredba člana 377. ZOO-a može primijeniti samo prema učiniocu krivičnog djela, a ne i prema onoj trećoj osobi koja inače odgovara za štetu umjesto faktičkog učinioca krivičnog djela, te da se, stoga, na tu treću osobu mogu primijeniti samo odredbe člana 376. ZOO-a. U navedenoj odluci, Ustavni sud je također istakao da prilikom razmatranja apelacije odlučuje isključivo u okolnostima svakog pojedinačnog predmeta (*op. cit.* AP 4128/10, tačka 45), te da u svakom predmetu sagledava specifične okolnosti konkretnog predmeta sa aspekta pitanja koja se apelacijom pokreću. Dakle, Ustavni sud je prilikom razmatranja apelacije i odlučivanja vezan za svoju praksu, ali da se usvojeni stav u nekom predmetu može primijeniti u cijelosti ili djelimično i na drugi predmet tek nakon što uporednom analizom predmeta dođe do nespornog zaključka da se radi o istim, odnosno gotovo istim činjeničnim i pravnim okolnostima, što opravdava analognu primjenu usvojenog stava i na drugi predmet. Također, Ustavni sud je u predmetu broj AP 1926/13 (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 1926/13 od 17. februara 2016. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba, tačka 30), između ostalog, ukazao da se upravo zbog primjene navedene novije prakse Ustavnog suda, usvojene u predmetima koji su se ticali naknade nematerijalne štete nastale u toku rata, ne može primijeniti ranija praksa Ustavnog suda na koju se apelant pozvao u svojoj apelaciji, a koja je bila usvojena u predmetu broj AP 289/03 u kojoj se Ustavni sud prvenstveno bavio procesnim pitanjima, odnosno razmatranjima da li žalbeni sud, u smislu relevantnih odredbi ZPP-a, može raspravljati o prigovoru zastarjelosti ukoliko ga stranka nije iznijela u žalbi (pa drugostepeni sud u odluci broj AP 289/03 "nije smio dirati u zastaru, nego je morao pitanje prigovora zastare istaknuto u prvostepenom postupku smatrati riješenim u prvostepenom postupku sa prihvatanjem razloga koje je dala prvostepena presuda, jer je te razloge prihvatila i tužena strana čim u žalbi nije isticala taj prigovor" - tačka 28).

31. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je apelant podnio tužbu protiv tužene Federacije Bosne i Hercegovine za naknadu štete zbog protivpravnog lišenja slobode tokom rata. Općinski sud, a što je potvrdio i Kantonalni sud, analizirajući činjenice konkretnog predmeta je zaključio da odluka o apelantovom tužbenom zahtjevu zavisi od prethodnog rješenja pitanja da li je u konkretnom slučaju počinjeno krivično djelo ratnog zločina, ko je počinilac i da li je odgovoran za počinjeno krivično djelo ratnog zločina, a imajući u vidu da je u konkretnom slučaju kvalificirano krivično djelo obuhvaćeno elementima građansko-pravne posljedice koja je predmet apelantovog zahtjeva, te da se vodi krivični postupak - istraga u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine protiv više osoba zbog postojanja sumnje da su kao pripadnici Hrvatskog vijeća odbrane tokom 1993. i 1994. godine na području općine Žepče, a nad osobama bošnjačke nacionalnosti počinili krivična djela ratnog zločina. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su Općinski i Kantonalni sud dali jasna i logična obrazloženja za

svoju odluku da prekinu parnični postupak, te da ovakva odluka u okolnostima konkretnog slučaja, sama po sebi, ne može voditi zaključku da je došlo do kršenja apelantovih ustavnih prava.

32. Stoga, Ustavni sud smatra da su neosnovani apelantovi navodi o povredi prava na pristup sudu kao segmenta prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje u razumnom roku

33. Apelant također smatra da mu je zbog dužine trajanja predmetnog postupka povrijeđeno pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

34. U vezi s tim, Ustavni sud, prije svega, ističe da se, prema konzistentnoj praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38).

35. U vezi sa ovim apelantovim navodima, Ustavni sud zapaža da je apelant podnio tužbu Općinskom sudu 13. augusta 2007. godine, te da je Općinski sud 26. maja 2008. godine odlučio da stavi van snage rješenje o zaključenju glavne rasprave od 14. maja 2008. godine i da prekine postupak. Odlučujući o apelantovoj žalbi protiv rješenja Općinskog suda od 26. maja 2008. godine Kantonalni sud je donio rješenje 26. augusta 2013. godine. Dakle, relevantan period koji Ustavni sud treba uzeti pri ocjeni dužine postupka je period od pet godina i devet mjeseci.

36. U konkretnom slučaju, Ustavni sud ističe, kako to proizlazi iz činjeničnog stanja predmeta, da je prvostepeni sud u toku cijelog postupka pred tim sudom aktivno postupao, te u kontinuitetu preduzimao procesne radnje, sve u cilju vođenja i okončanja postupka. Međutim, Ustavni sud primjećuje da je Kantonalni sud tek nakon pet godina odlučio o apelantovoj žalbi protiv rješenja Općinskog suda od 26. maja 2008. godine. U svom odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je istakao da je dužina trajanja postupanja po žalbi uzrokovana opravdanim činjenicama (pretrpanost predmetima iz ranijeg perioda, brojnost redovnog priliva predmeta na rješavanje...), te da, s obzirom da se odluka u ovom predmetu ne može donijeti prije nego što se donese odluka u krivičnom postupku, evidentno kašnjenje žalbene odluke u krajnjem nema za posljedicu povredu apelantovog prava na donošenje odluke u razumnom roku. S druge strane, Ustavni sud smatra da apelant nije doprinio dužini postupka u konkretnom slučaju. Stoga, ocjenjujući ponašanje Kantonalnog suda, te imajući u vidu da apelant svojim ponašanjem nije doprinio dužini postupka, Ustavni sud smatra da se dužina postupka odlučivanja o izjavljenoj žalbi koji je trajao pet godina u cijelosti može pripisati Kantonalnom sudu. Imajući u vidu navedeno i uzevši u obzir sve navedene faktore, Ustavni sud zaključuje da je u ovom slučaju zbog dužine trajanja postupka povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

37. Na osnovu izloženog, Ustavni sud zaključuje da dužina predmetnog parničnog postupka ne zadovoljava zahtjev "razumnog roka" iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te da postoji povreda apelantovog prava na suđenje u "razumnom roku" kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete i naknade troškova za sastavljanje apelacije

38. Ustavni sud podsjeća da je članom 74. stav (1) Pravila Ustavnog suda određeno da u odluci kojom usvaja apelaciju Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu koja se prema stavu (2) istog člana određuje na osnovu pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda.

39. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je u dosadašnjoj praksi utvrđeno načelo određivanja visine naknade štete u ovakvim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 938/04, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 20/06, st. 48-51). Prema utvrđenom načelu, apelantima bi za svaku godinu odgađanja donošenja odluke trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM, odnosno dvostruki iznos u predmetima koji zahtijevaju posebnu hitnost.

40. S obzirom na to da je postupak do donošenja pravomoćnog rješenja o prekidu predmetnog parničnog postupka trajao pet godina i devet mjeseci, Ustavni sud nalazi da apelantu treba na ime nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku isplatiti iznos od 750,00 KM. Navedeni iznos apelantu je dužna isplatiti Vlada Kantona Sarajevo, s obzirom na sjedište Općinskog i Kantonalnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

41. U pogledu apelantovog zahtjeva za naknadu troškova za sastavljanje apelacije, Ustavni sud podsjeća da Pravilima Ustavnog suda nije propisano da apelanti imaju pravo na troškove za sastavljanje apelacije iz čega proizlazi da troškovi u vezi sa sastavljanjem apelacije padaju isključivo na teret apelanta.

VIII. Zaključak

42. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje prava na pristup sudu kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije jer su Općinski i Kantonalni sud opravdano odlučili da prekinu parnični postupak, sve u smislu važeće zakonske regulative, odnosno kako bi se stvorili uvjeti za rješavanje prethodnog pitanja.

43. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku kada je nadležni sud o blagovremeno izjavljenoj žalbi donio odluku tek nakon pet godina, a da pri tome nije ponudio razumno obrazloženje za ovako dugo trajanje postupka.

44. Na osnovu člana 59. st. (1), (2) i (3) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj AP 2507/13, rješavajući apelaciju **Hajrudina Durmiševića**, na temelju članka VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1), (2) i (3) i članka 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 10. studenog 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija **Hajrudina Durmiševića**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na duljinu trajanja postupka koji je pravomoćno prekinut Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09-0-P-008744 08 Gž od 26. kolovoza 2013. godine.

Nalaze se Vladi Kantona Sarajevo, u skladu sa člankom 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da apelantu **Hajrudinu Durmiševiću** u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke isplati iznos od 750,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku, uz obvezu da nakon isteka ovog roka plati **Hajrudinu Durmiševiću** zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaze se Vladi Kantona Sarajevo, u skladu sa člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Hajrudina Durmiševića** podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09-0-P-008744 08 Gž od 26. kolovoza 2013. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 065-0-P-07-005242 od 26. svibnja 2008. godine u odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje iz članka II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Hajrudin Durmišević (u daljnjem tekstu: apelant) iz Teslića, kojeg zastupa Adis Mehinović, odvjetnik iz Tešnja, podnio je 7. lipnja 2013. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog povrede prava na pristup sudu i suđenje u razumnom roku u predmetu vođenom pred Općinskim sudom u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) koji se u vrijeme podnošenja apelacije nalazio pred Kantonalnim sudom u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) radi rješavanja po apelantovom prizivu izjavljenom protiv Rješenja Općinskog suda broj 065-0-P-07-005242 od 26. svibnja 2008. godine. Apelacija je registrirana pod brojem 2507/13.

2. Apelant je 13. studenog 2013. godine podnio Ustavnom sudu novu apelaciju, koja je registrirana pod brojem AP 4641/13, kojom je osporio u međuvremenu doneseno Rješenje Kantonalnog suda broj 09-0-P-008744 08 Gž od 26. kolovoza 2013. godine i Rješenje Općinskog suda broj 065-0-P-07-005242 od 26. svibnja 2008. godine o prekidu postupka.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda od Općinskog i Kantonalnog suda zatraženo je 15. svibnja, 29. prosinca 2014. godine i 11. svibnja 2016. godine da dostave odgovor na apelaciju. Od Federacije Bosne i Hercegovine, zastupane po Federalnom pravobraniteljstvu (u daljnjem tekstu:

tužena) zatraženo je 20. listopada 2016. godine da dostavi odgovor na apelaciju.

4. Općinski sud je dostavio odgovor na apelaciju 27. svibnja 2014. godine, 21. siječnja 2015. godine i 25. svibnja 2016. godine, a Kantonalni sud 11. lipnja 2014. godine, 7. siječnja 2015. godine i 26. svibnja 2016. godine. Tužena nije u ostavljenom roku dostavila odgovor na apelaciju.

5. S obzirom na to da je Ustavnom sudu dostavljeno više apelacija iz njegove nadležnosti koje se odnose na istu činjeničnu i pravnu osnovu, Ustavni sud je u skladu sa člankom 32. stavak (1) Pravila Ustavnog suda donio odluku o spajanju predmeta br. AP 2507/13 i AP 4641/13 u kojima će se voditi jedan postupak i donijeti jedna odluka pod brojem AP 2507/13.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Apelant je 13. kolovoza 2007. godine Općinskom sudu podnio tužbu protiv Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: tužena) radi naknade nematerijalne štete navodeći da je u logorima postrojbi HVO-a u Žepču, Ljubuškom i Mostaru bio od 28. lipnja 1993. godine do 21. prosinca 1993. godine, a da nije ostvario bilo kakvo pravo na reparaciju po međunarodnim i nacionalnim standardima.

8. Rješenjem Općinskog suda broj 065-0-P-07-005242 od 26. svibnja 2008. godine postupak u predmetnoj pravnoj stvari je prekinut i stavljeno je van snage rješenje o zaključenoj glavnoj raspravi od 14. svibnja 2008. godine.

9. Općinski sud je u obrazloženju rješenja naveo da je člankom 379. stavak 2. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) propisano da sud može prekinuti parnični postupak ako se odluka o tužbenom zahtjevu ne može donijeti prije nego što bude donesena odluka u postupku po privrednom prijestupu ili u kaznenom postupku u kojem će se utvrditi da li je učinjeno kazneno djelo koje se goni po službenoj dužnosti, tko je počinitelj i je li on odgovoran za počinjeno djelo. Dalje je navedeno da je u smislu članka 12. stavak 3. ZPP-a, parnični sud vezan pravomoćnom kaznenom presudom glede utvrđenja da je okrivljeni počinio kazneno djelo i da je za tu radnju odgovoran. S obzirom da je u konkretnom slučaju kvalificirano kazneno djelo obuhvaćeno elementima građansko-pravne posljedice koja je predmet apelantova zahtjeva, te da se vodi kazneni postupak - istraga u Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine pod brojem KT-RZ 38/05 protiv više osoba zbog postojanja sumnje da su kao pripadnici Hrvatskog vijeća obrane tijekom 1993. i 1994. godine na području općine Žepče, a nad osobama bošnjačke nacionalnosti počinili kaznena djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 173. stavak 1. toč. a), b), c) i d), ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika iz članka 174. stavak 1. toč. a), b) i c) i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz članka 175. stavak 1. toč. a) i b) Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH), a u svezi sa člankom 180. st. 1. i 2. KZBiH (dopis Tužiteljstva Bosne i Hercegovine od 7. travnja 2008. godine), Općinski sud je prekinuo postupak u ovoj pravnoj stvari do pravomoćnog okončanja kaznenog postupka.

10. Ovakvo stajalište Općinski sud je temeljio i na činjenici da je tužena u navodima odgovora na tužbu istaknula prigovor zastare potraživanja. S obzirom da apelant osnovu zahtjeva za naknadu štete temelji na kaznenom djelu ratnog zločina za koje, prema članku 19. KZBiH, kazneno gonjenje i izvršenje kazne ne zastarijeva, Općinski sud je smatrao da odluka o apelantovom tužbenom zahtjevu ovisi o prethodnom rješenju pitanja je li u konkretnom slučaju počinjeno kazneno djelo ratnog zločina, tko je počinitelj i je li odgovoran za počinjeno kazneno djelo ratnog zločina, a što je pitanje koje čini samostalnu pravnu cjelinu i

predstavlja prethodno pravno pitanje o čijoj odluci ovisi rješavanje o apelantovom tužbenom zahtjevu, pa je odlučio da prekine postupak.

11. Rješenjem Kantonalnog suda broj 09-0-P-008744 08 Gž od 26. kolovoza 2013. godine apelantov priziv je odbijen i Rješenje Općinskog suda broj 065-0-P-07-005242 od 26. svibnja 2008. godine je potvrđeno.

12. Kantonalni sud je smatrao da je Općinski sud pravilno odlučio da sam ne rješava prethodno pitanje u svezi s kaznenim djelom ratnog zločina jer za rješavanje tog kaznenog djela ne postoje procesne smetnje, pokrenut je i vodi se postupak i cjelishodno je da započeti postupak dovrši kazneni sud koji će raspraviti o konkretnoj radnji i kaznenoj odgovornosti učinitelja, pa će se, po ishodu tog postupka, u skladu s pravilima o građanskoj odgovornosti razriješiti i pitanje istaknutog prigovora zastarjelosti potraživanja naknade štete, odnosno primjene duljeg roka zastarjelosti iz članka 377. stavak 1. ZOO-a.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra da su mu osporenim odlukama povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Apelant smatra da mu je osporenim odlukama o prekidu parničnog postupka koji je pokrenuo radi naknade nematerijalne štete zbog zatvaranja u logor za vrijeme rata povrijeđeno pravo na pristup sudu, kao i pravo na pravično suđenje u razumnom roku. Ističe da Općinski i Kantonalni sud svojim rješenjima zanemaruju pravno stajalište Ustavnog suda zauzeto u Odluci broj AP 289/03 od 19. studenog 2004. godine prema kojem nepostojanje pravomoćne osuđujuće presude u kaznenom postupku ne znači da šteta nije nastala izvršenjem kaznenog djela, te da se o apelantovom tužbenom zahtjevu za naknadu štete trebalo odlučiti primjenom članka 377. ZOO-a bez prekidanja parničnog postupka do donošenja odluke u kaznenom postupku.

b) Odgovor na apelaciju

14. Kantonalni i Općinski sud su u odgovoru na apelaciju naveli da ostaju pri razlozima danim u obrazloženjima svojih odluka, te su predložili da se apelacija odbije kao neutemeljena.

15. U odnosu na navode o duljini trajanja postupka, Kantonalni sud je istaknuo da je duljina trajanja postupanja po prizivu uzrokovana opravdanim činjenicama (sud je pretrpan predmetima iz ranijeg razdoblja, brojnost redovitog priliva predmeta na rješavanje...). Također je istaknuto da priroda i složenost predmeta zahtijevaju da se odluka u ovom predmetu ne može donijeti prije nego što se donese odluka u kaznenom postupku, pa iz tog razloga i evidentno kašnjenje prizivne odluke u krajnjem nema za posljedicu povredu apelantova prava na donošenje odluke u razumnom roku.

V. Relevantni propisi

16. U **Zakonu o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93, 13/94 i "Službene novine FBiH" br. 29/03 i 42/11) relevantne odredbe glase:

Osnovi odgovornosti

Član 154.

Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Za štetu od stvari ili djelatnosti, od kojih potiče povećana opasnost štete za okolinu, odgovara se bez obzira na krivicu.

Za štetu bez obzira na krivicu odgovara se i u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

Član 172. stav 1.

Pravno lice odgovora za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija.

Član 180.

Za štetu nastalu smrću, tjelesnom povredom ili oštećenjem, odnosno uništenjem imovine fizičkog lica usljed akta nasilja ili terora, kao i prilikom javnih demonstracija i manifestacija, odgovara društveno-politička zajednica čiji su organi po važećim propisima bili dužni da spriječe takvu štetu.

Organizatori, učesnici, podstrekači i pomagači u aktima nasilja ili terora, javnim demonstracijama i manifestacijama koje su usmjerene na podrivanje ustavom utvrđenog društvenog uređenja nemaju pravo na naknadu štete po ovom osnovu.

Društveno-politička zajednica ima pravo i obavezu da zahtijeva naknadu isplaćenog iznosa od lica koje je štetu prouzrokovalo.

To pravo zastarijeva u rokovima propisanim za zastarjelost potraživanja naknade štete.

*Potraživanje naknade štete**Član 376.*

(1) Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kad je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.

(2) U svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kad je šteta nastala.

*Potraživanje naknade štete uzrokovane krivičnim djelom**Član 377.*

(1) Kad je šteta prouzrokovana krivičnim djelom, a za krivično gonjenje je predviđen duži rok zastarjelosti, zahtjev za naknadu štete prema odgovornom licu zastarijeva kad istekne vrijeme određeno za zastarjelost krivičnog gonjenja.

(2) Prekid zastarijevanja krivičnog gonjenja povlači za sobom i prekid zastarijevanja zahtjeva za naknadu štete.

(3) Isto važi i za zastoj zastarijevanja.

17. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik FBiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) relevantne odredbe glase:

Članak 12. stavak 3.

(3) U parničnom postupku sud je glede postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti učinitelja vezan za pravomoćnu presudu kaznenog suda kojom se optuženik oglašava krivim.

Članak 379. stavak 2.

(2) Sud može odrediti prekid postupka ako se odluka o tužbenom zahtjevu ne može donijeti prije nego što bude donesena odluka u postupku u povodu privrednog prijestupa ili u kaznenom postupku.

VI. Dopustivost

18. U skladu sa člankom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

20. Dalje, prema članku 18. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ako apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili

međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. S obzirom na ovu odredbu, Ustavni sud smatra da je prvobitno podnesena apelacija broj AP 2507/13 dopustiva u odnosu na apelantove navode o povredi prava na donošenje odluke u razumnom roku.

21. S druge strane apelant je apelacijom registriranom kao AP 4641/13 osporio u međuvremenu doneseno Rješenje Kantonalnog suda broj 09-0-P-008744 08 Gž od 26. kolovoza 2013. godine. Protiv tog rješenja nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporeno Rješenje Kantonalnog suda broj 09-0-P-008744 08 Gž od 26. kolovoza 2013. godine apelant je primio 23. rujna 2013. godine, a apelacija je podnesena 13. studenog 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, obje apelacije ispunjavaju i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

22. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelant smatra da je osporenim rješenjima o prekidu parničnog postupka povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

24. Članak II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

25. Članak 6. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

Pravo na pravično suđenje – "pravo na pristup sudu"

26. Ustavni sud, prije svega, zapaža da apelant osporava Rješenje Kantonalnog suda broj 09-0-P-008744 08 Gž od 26. kolovoza 2013. godine i Rješenje Općinskog suda broj 065-0-P-07-005242 od 26. svibnja 2008. godine (o prekidu parničnog postupka). U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da je u svojoj dosadašnjoj praksi prihvatio da su u takvim predmetima članak II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjivi (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 70/05 od 22. travnja 2005. godine, st. 20. i 21., dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

27. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama o prekidu postupka povrijeđeno pravo na pristup sudu. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća da članak 6. stavak 1. Europske konvencije osigurava svakome pravo da bilo koji pravni zahtjev u svezi sa svojim građanskim pravima i obvezama iznese pred sud. Pravo na pokretanje sudskog postupka u građanskim pitanjima predstavlja jedan od aspekata prava na sud zajamčenog člankom 6. stavak 1. Europske konvencije. Europski sud za ljudska prava je (u daljnjem tekstu: Europski sud) u predmetu *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (vidi Europski sud, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. veljače 1975. godine, Serija A, broj 18, stavak 35.) usvojio stajalište da bi bilo "neshvatljivo da član 6. stav 1. detaljno opisuje proceduralne garancije osigurane strankama u tekućoj parnici, a da pravo ne zaštiti ono što samo po sebi omogućava korist od takvih

garancija, tj. pristup sudu. Pravičan, javni i brz sudski postupak nemaju nikakvu vrijednost ako nema sudskog postupka". Stajalište Europskog suda je da je pravo na pristup sudu element sadržan u članku 6. stavak 1. Europske konvencije, koje je utemeljeno na samoj formulaciji prve rečenice prvog stavka ovog članka, kad se čitaju u svom kontekstu i u svjetlu sljedeća dva pravna načela: (1) načelo po kojem se građanska tužba obvezno može podnijeti sudu kao jedno od univerzalno priznatih trajnih načela prava i (2) načelo međunarodnog prava koje zabranjuje odricanje pravde. Također, Ustavni sud podsjeća na praksu Europskog suda i vlastitu jurisprudenciju prema kojima je dužnost države organizirati svoj pravni sustav tako da omogućiti sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima iz Europske konvencije (vidi Europski sud, *Zanghi protiv Italije*, presuda od 19. veljače 1991. godine, Serija A, broj 194, stavak 21. i Ustavni sud, Odluka broj AP 1070/05 od 9. veljače 2006. godine, stavak 34.).

28. Također, Europski sud je ukazao na to da pravo na pristup sudu nije apsolutno, već može podlijegati ograničenjima. Podrazumijeva se kako su ona dopuštena jer pravo na pristup sudu, po samoj svojoj prirodi, zahtijeva da ga uredi država. Glede toga države ugovornice uživaju određenu slobodu procjene iako konačnu odluku o poštovanju zahtjeva iz Europske konvencije donosi sud. Sud se mora uvjeriti da primijenjena ograničenja ne ograničavaju niti smanjuju pristup koji je pojedincu ostavljen na takav način ili u tolikoj mjeri da bi bila narušena sama bit prava. Dalje, ograničenje neće biti u skladu sa člankom 6. stavak 1. ako ne teži legitimnom cilju i ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se nastoji ostvariti (vidi Europski sud, *Stubbings i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 22. listopada 1996. godine, Izvješće o presudama i odlukama 1996-IV, stavak 50. i, *mutatis mutandis*, *Lončar protiv Bosne i Hercegovine*, predstavka broj 15835/08, presuda od 25. veljače 2014. godine, stavak 37.).

29. Ustavni sud zapaža da je apelant 13. kolovoza 2007. godine podnio tužbu Općinskom sudu protiv tužene radi naknade štete. Ustavni sud zapaža da je Rješenjem Općinskog suda broj 065-0-P-07-005242 od 26. svibnja 2008. godine koje je potvrđeno Rješenjem Kantonalnog suda broj 09-0-P-008744 08 Gž od 26. kolovoza 2013. godine prekinut postupak u predmetnoj pravnoj stvari do okončanja kaznenog postupka u kome se odlučuje o prethodnom pitanju je li u konkretnom slučaju počinjeno kazneno djelo ratnog zločina, tko je učinitelj i je li odgovoran za počinjeno kazneno djelo. Naime, Općinski sud je ocijenio da odluka kaznenog suda predstavlja prethodno pitanje u konkretnoj pravnoj stvari kojom apelant traži naknadu štete koja mu je nastala zbog zatvaranja u logoru za vrijeme rata. Općinski sud je smatrao da se sa isticanjem prigovora zastarjelosti postavlja pitanje pravodobnosti podnošenja tužbe, a time i nužnim utvrđivanje je li ili nije počinjeno kazneno djelo jer, pored subjektivnog roka od tri godine i objektivnog od pet godina iz članka 376. ZOO-a, nameće se primjenjivost članka 377. ZOO-a (potraživanje naknade štete uzrokovane kaznenim djelom). Uporište za tu svoju odluku Općinski sud je našao u čl. 12. stavak 3. i 379. stavak 2. ZPP-a.

30. Ustavni sud dalje zapaža da apelant osporava rješenja Općinskog i Kantonalnog suda o prekidu postupka pozivajući na stajalište Ustavnog suda izraženo u Odluci broj AP 289/03 od 19. studenog 2004. godine (vidi Ustavni sud, odluka o dopustivosti i meritumu, toč. 37. i 38.) prema kojem nepostojanje pravomoćne osuđujuće presude u kaznenom postupku ne znači da šteta nije nastala izvršenjem kaznenog djela pa da, stoga, predmetni parnični postupak nije trebalo prekidati, već odlučiti primjenom članka 377. ZOO-a. Ustavni sud također podsjeća da u predmetu broj AP 4128/10 (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 4128/10 od 28. ožujka 2014. godine, dostupna na internetskoj stranici

Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) Ustavni sud nije ustanovio proizvoljnost Vrhovnog suda u stajalištu da se odredba članka 377. ZOO-a može primijeniti samo prema učinitelju kaznenog djela, a ne i prema onoj trećoj osobi koja inače odgovara za štetu umjesto faktičkog učinitelja kaznenog djela, te da se, stoga, na tu treću osobu mogu primijeniti samo odredbe članka 376. ZOO-a. U navedenoj odluci, Ustavni sud je također istaknuo da prilikom razmatranja apelacije odlučuje isključivo u okolnostima svakog pojedinačnog predmeta (*op. cit.* AP 4128/10, točka 45.), te da u svakom predmetu sagledava specifične okolnosti konkretnog predmeta sa aspekta pitanja koja se apelacijom pokreću. Dakle, Ustavni sud je prilikom razmatranja apelacije i odlučivanja vezan za svoju praksu, ali da se usvojeno stajalište u nekom predmetu može primijeniti u cijelosti ili djelomično i na drugi predmet tek nakon što usporednom analizom predmeta dođe do nespornog zaključka da se radi o istim, odnosno gotovo istim činjeničnim i pravnim okolnostima, što opravdava analognu primjenu usvojenog stajališta i na drugi predmet. Također, Ustavni sud je u predmetu broj AP 1926/13 (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 1926/13 od 17. veljače 2016. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba, točka 30.), između ostalog, ukazao da se upravo zbog primjene navedene novije prakse Ustavnog suda, usvojene u predmetima koji su se ticali naknade nematerijalne štete nastale tijekom rata, ne može primijeniti ranija praksa Ustavnog suda na koju se apelant pozvao u svojoj apelaciji, a koja je bila usvojena u predmetu broj AP 289/03 u kojoj se Ustavni sud prvenstveno bavio procesnim pitanjima, odnosno razmatranjima može li prizivni sud, u smislu relevantnih odredbi ZPP-a, raspravljati o prigovoru zastarjelosti ukoliko ga stranka nije iznijela u prizivu (pa drugostupanjski sud u odluci broj AP 289/03 "nije smio dirati u zastaru, nego je morao pitanje prigovora zastare istaknuto u prvostepenom postupku smatrati riješenim u prvostepenom postupku sa prihvatanjem razloga koje je dala prvostepena presuda, jer je te razloge prihvatila i tužena strana čim u žalbi nije isticala taj prigovor" - točka 28.).

31. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je apelant podnio tužbu protiv tužene Federacije Bosne i Hercegovine za naknadu štete zbog protupravnog lišenja slobode tijekom rata. Općinski sud, a što je potvrdio i Kantonalni sud, analizirajući činjenice konkretnog predmeta je zaključio da odluka o apelantovom tužbenom zahtjevu ovisi o prethodnom rješenju pitanja je li u konkretnom slučaju počinjeno kazneno djelo ratnog zločina, tko je počinitelj i je li odgovoran za počinjeno kazneno djelo ratnog zločina, a imajući u vidu da je u konkretnom slučaju kvalificirano kazneno djelo obuhvaćeno elementima građansko-pravne posljedice koja je predmet apelantova zahtjeva, te da se vodi kazneni postupak - istraga u Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine protiv više osoba zbog postojanja sumnje da su kao pripadnici Hrvatskog vijeća obrane tijekom 1993. i 1994. godine na području općine Žepče, a nad osobama bošnjačke nacionalnosti počinili kaznena djela ratnog zločina. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su Općinski i Kantonalni sud dali jasna i logična obrazloženja za svoju odluku da prekinu parnični postupak, te da ovakva odluka u okolnostima konkretnog slučaja, sama po sebi, ne može voditi zaključku da je došlo do kršenja apelantovih ustavnih prava.

32. Stoga, Ustavni sud smatra da su neutemeljeni apelantovi navodi o povredi prava na pristup sudu kao segmenta prava na pravično suđenje iz članka II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje u razumnom roku

33. Apelant također smatra da mu je zbog duljine trajanja predmetnog postupka povrijeđeno pravo na donošenje odluke u

razumnom roku iz članka II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

34. U svezi s tim, Ustavni sud, prije svega, ističe da se, prema konzistentnoj praksi Europskog suda i Ustavnog suda, razumnost duljine trajanja postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Europskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38.).

35. U svezi sa ovim apelantovim navodima, Ustavni sud zapaža da je apelant podnio tužbu Općinskom sudu 13. kolovoza 2007. godine, te da je Općinski sud 26. svibnja 2008. godine odlučio da stavi van snage rješenje o zaključenju glavne rasprave od 14. svibnja 2008. godine i da prekine postupak. Odlučujući o apelantovu prizivu protiv rješenja Općinskog suda od 26. svibnja 2008. godine Kantonalni sud je donio rješenje 26. kolovoza 2013. godine. Dakle, relevantno razdoblje koje Ustavni sud treba uzeti pri ocjeni duljine postupka je razdoblje od pet godina i devet mjeseci.

36. U konkretnom slučaju, Ustavni sud ističe, kako to proizlazi iz činjeničnog stanja predmeta, da je prvostupanjski sud tijekom cijelog postupka pred tim sudom aktivno postupao, te u kontinuitetu poduzimao procesne radnje, sve u cilju vođenja i okončanja postupka. Međutim, Ustavni sud primjećuje da je Kantonalni sud tek nakon pet godina odlučio o apelantovu prizivu protiv rješenja Općinskog suda od 26. svibnja 2008. godine. U svom odgovoru na apelaciju Kantonalni sud je istaknuo da je duljina trajanja postupanja po prizivu uzrokovana opravdanim činjenicama (pretpostavka predmetima iz ranijeg razdoblja, brojnost redovitog priliva predmeta na rješavanje...), te da, s obzirom da se odluka u ovom predmetu ne može donijeti prije nego što se donese odluka u kaznenom postupku, evidentno kašnjenje prizivne odluke u krajnjem nema za posljedicu povredu apelantova prava na donošenje odluke u razumnom roku. S druge strane, Ustavni sud smatra da apelant nije doprinio duljini postupka u konkretnom slučaju. Stoga, ocjenjujući ponašanje Kantonalnog suda, te imajući u vidu da apelant svojim ponašanjem nije doprinio duljini postupka, Ustavni sud smatra da se duljina postupka odlučivanja o izjavljenom prizivu koji je trajao pet godina u cijelosti može pripisati Kantonalnom sudu. Imajući u vidu navedeno i uzevši u obzir sve navedene čimbenike, Ustavni sud zaključuje da je u ovom slučaju zbog duljine trajanja postupka povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

37. Na temelju izloženog, Ustavni sud zaključuje da duljina predmetnog parničnog postupka ne zadovoljava zahtjev "razumnog roka" iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te da postoji povreda apelantova prava na suđenje u "razumnom roku" kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz članka II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete i naknade troškova za sastavljanje apelacije

38. Ustavni sud podsjeća da je člankom 74. stavak (1) Pravila Ustavnog suda određeno da u odluci kojom usvaja apelaciju Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu koja se prema stavku (2) istog članka određuje na temelju pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda.

39. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je u dosadašnjoj praksi utvrđeno načelo određivanja visine naknade štete u

ovakvim slučajevima (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 938/04*, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 20/06, st. 48.-51.). Prema utvrđenom načelu, apelantima bi za svaku godinu odgađanja donošenja odluke trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM, odnosno dvostruki iznos u predmetima koji zahtijevaju posebnu žurnost.

40. S obzirom na to da je postupak do donošenja pravomoćnog rješenja o prekidu predmetnog parničnog postupka trajao pet godina i devet mjeseci, Ustavni sud nalazi da apelantu treba na ime nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku isplatiti iznos od 750,00 KM. Navedeni iznos apelantu je dužna isplatiti Vlada Kantona Sarajevo, s obzirom na sjedište Općinskog i Kantonalnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

41. Glede apelantova zahtjeva za naknadu troškova za sastavljanje apelacije, Ustavni sud podsjeća da Pravilima Ustavnog suda nije propisano da apelanti imaju pravo na troškove za sastavljanje apelacije iz čega proizlazi da troškovi u svezi sa sastavljanjem apelacije padaju isključivo na teret apelanta.

VIII. Zaključak

42. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje prava na pristup sudu kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz članka II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije jer su Općinski i Kantonalni sud opravdano odlučili da prekinu parnični postupak, sve u smislu važeće zakonske regulative, odnosno kako bi se stvorili uvjeti za rješavanje prethodnog pitanja.

43. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku kada je nadležni sud o pravodobno izjavljenom prizivu donio odluku tek nakon pet godina, a da pri tome nije ponudio razumno obrazloženje za ovako dugo trajanje postupka.

44. Na temelju članka 59. st. (1), (2) i (3) i članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

1343

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 4393/13**, рјешавајући апелацију **Жељка Стојнића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 став (3) тачка х), члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Златко М. Кнежевић, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

na sjednici održanoj 10. novembra 2016. godine donio

je

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација **Жељка Стојнића**.

Утврђује се повреда члана II/3(к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Суда Босне и Херцеговине број С1 3 П 000148 13 Рев од 26. августа 2013. године.

Предмет се враћа Суду Босне и Херцеговине који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3.к) Устава Босне и Херцеговине.

Налаже се Суду Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одбацује се као недопуштена апелација **Жељка Стојнића** поднесена против Пресуда Суда Босне и Херцеговине бр. С1 3 П 000148 13 Рев од 26. августа 2013. године, С1 3 П 000148 13 Гж од 10. априла 2013. године и С1 3П 000148 12 П 2 од 18. јануара 2013. године у односу на члан II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члан 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због тога што је *ratione materiae* инкомпатибилна са Уставом Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Жељко Стојнић (у даљњем тексту: апелант) из Приједора, којег заступа Зоран Бубић, адвокат из Бање Луке, поднио је 28. октобра 2013. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуда Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) бр. С1 3 П 000148 13 Рев од 26. августа 2013. године, С1 3 П 000148 13 Гж од 10. априла 2013. године и С1 3П 000148 12 П 2 од 18. јануара 2013. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Суда БиХ затражено је 21. априла 2016. године да достави одговор на апелацију, а 12. октобра 2016. године од Босне и Херцеговине - Министарства правде БиХ (у даљњем тексту: тужена).

3. Суд БиХ је доставио одговор на апелацију 27. априла 2016. године, а тужена 17. октобра 2016. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

5. Првостепеном пресудом Суда БиХ број С1 3 П 000148 12 П 2 од 18. јануара 2013. године која је потврђена Пресудом истог суда број С1 3 П 000148 13 Гж од 10. априла 2013. године одбијен је апелантов тужбени захтјев којим је тражио да се обавезе тужена да му надокнади нематеријалну штету која је посљедица неоснованог лишења слобода, а које је проузроковало душевне болове због повреде угледа и части у износу од 20.000,00 КМ са законском затезном каматом и трошковима поступка.

6. У образложењу пресуде је наведено да је у току поступка неспорно утврђено да је апелант 27. маја 2008. године у 8 часова и 20 минута због постојања сумње да је учинио кривично дјело из члана 172 Кривичног закона Босне

и Херцеговине лишен слобода, те да је у временском периоду од 20 часова и 40 минута до 21 час и 20 минута саслушаван у Тужилаштву БиХ, након чега је пуштен на слободу с обзиром да је приликом давања исказа утврђено да је дошло до заблуде о идентитету особе - *error in persona*. Такође је неспорно утврђено да је на основу наредбе Суда БиХ од 23. маја 2008. године извршен претрес породичне куће, стана и других објеката који су у апелантовом власништву. Најзад, утврђено је да су о хапшењу апеланта, који је био осумњичен за ратни злочин на Корићанским стијенама, писале дневне новине "Новости" и "Независне новине", а да је пуштен на слободу објавио је лист "Фокус". Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗКПБиХ), како даље појашњава првостепени суд, уређује, између осталог, и поступак за накнаду штете, рехабилитацију и остваривање других права лица неоправдано осуђених и неосновано лишених слобода. Тако је одредбом члана 433 став 2 ЗКПБиХ прописано да је прије подношења Суду БиХ тужбе за накнаду штете, оштећени дужан да се са својим захтјевом обрати надлежном министарству БиХ ради постизања споразума о постојању штете и врсти и висини накнаде. У конкретном случају, како даље наводи првостепени суд, утврђено је да се апелант није обраћао надлежном министарству ради постизања споразума за накнаду штете, те у том смислу није ни испунио услов за подношење тужбе. Првостепени суд је даље истакао да је одредбом члана 436 став 1 тачка ц) ЗКПБиХ прописано да право на накнаду штете припада лицу које је услед погрешке или незаконитог рада органа неосновано лишено слобода или је задржано дуже у притвору или установи за издржавање казне или мјере, док је ставом 2 тог члана прописано да лицу које је лишено слобода без законског основа, припада право на накнаду штете ако му није одређен притвор, нити му је вријеме за које је лишено слобода урачунато у изречену казну за кривично дјело или за прекршај. У вези с тим, утврђено је да је у конкретном случају апелант био лишен слобода 27. маја 2008. године у 8 часова и 20 минута, те пуштен истог дана у 21 час и 20 минута зато што се радило о заблуди о идентитету особе. У наведеном периоду, и то од 20 часова и 40 минута до 21 час и 20 минута, односно 40 минута, апелант је саслушаван у Тужилаштву БиХ. Првостепени суд је утврдио да је апелант био лишен слобода укупно 12 часова и 50 минута, односно мање од 24 часа, који рок даје члан 139 ЗКПБиХ како за спровођење лица тужиоцу тако и рок од наредних 24 часа у којем је тужилац дужан лице лишено слобода да испита и одлучи да ли ће то лице пустити на слободу. Осим тога, првостепени суд подсјећа на одредбе Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО) према којима се под нематеријалном штетом подразумева физички бол, психички бол и страх, те истиче да се оштећеном због повреде нематеријалних права личности новчана накнада може досудити само када су се те посљедице манифестовале у једном од видова нематеријалне штете. Ако је један од видова нематеријалне штете настао, оштећеном се може досудити новчана накнада само када јачина и трајање болова и страха или друге околности то оправдавају да би се код оштећеног успоставила нарушена психичка равнотежа.

7. Првостепени суд је цијенио налаз и мишљење вјештака медицинске струке који је у свом налазу истакао да је апелант трпио душевни бол јаког интензитета један дан, средњег интензитета пет дана и благог интензитета наредних 20 дана, те да је успио ријешити кризу и "очувати радну функционалност те комплетно редуцирати наведене психичке тегобе". Такође, првостепени суд истиче да је апелант по занимању полицајац са дугогодишњим радним

искуством у коме се сусретао с привођењем погрешног лица, да је поступак давања исказа у Тужилаштву БиХ трајао кратко, након чега је пуштен, као и да сам догађај на апеланта није оставио здравствене посљедице, што је потврдио вјештак у свом налазу.

8. У образложењу другостепене пресуде Суд БиХ истиче да апелантово право на накнаду штете произлази из одредбе члана 436 став 1 тачка ц) ЗКПБиХ и да је првостепени суд правилно закључио да у конкретном случају тужбени захтјев није основан. Наиме, како је даље наведено, цијењене су све штетне посљедице у вези са апелантовом личношћу које су проистекле из лишења слободе, нарочито налаз и мишљење вјештака неуропсихијатра који је појаснио интензитет апелантовог душевног бола. Међутим, апелант је користећи своје интелектуалне и когнитивне способности, животно искуство, те здраве механизме адаптације успио ријешити кризу, очувати радну функционалност, те комплетно редуковати наведене психичке тегобе.

9. Даље је у образложењу пресуде истакнуто да апелант није доказао да је претрпио душевне болове таквог интензитета и трајања који би оправдали досуђење и најминималније новчане накнаде, посебно напомињући да је вјештак на главној расправи појаснио да је приликом процјене колико су код апеланта трајали душевни болови узео у обзир врсту, интензитет и трајање стреса, затим интелектуалне и когнитивне способности, механизме адаптације, комплетно физичко и психичко стање и на основу добијених параметара утврдио да су код апеланта душевни болови трајали укупно 24 дана различитог интензитета. Такође, другостепено вијеће Суда БиХ је утврдило да апелант није доказао постојање губитка угледа који је уживао у својој радној и животној средини, а нарочито ако се има у виду да је апелант, који је, иако по сопственом захтјеву, премјештен из Приједора у Бању Луку, ипак унапријеђен на вишу функцију гдје обавља послове командира ПС Бања Лука. На крају је другостепено вијеће Суда БиХ истакло да жалбене наводе који се односе на апелантово обраћање Министарству правде БиХ прије утужења, те приложени допис Министарству правде БиХ од 23. децембра 2008. године, то вијеће није ни разматрало јер тај доказ није проведен у току првостепеног поступка, а и да јесте не би имао утицаја на законитост првостепене одлуке.

10. Пресудом ревизионог вијећа Суда БиХ одбијена је апелантова ревизија изјављена против другостепене пресуде. У образложењу пресуде истакнуто је да је другостепени суд правилно утврдио како душевни болови нису били таквог интензитета и трајања да би се оправдало досуђење новчане накнаде, те да су правилно цијењене све штетне посљедице у вези с личношћу апеланта као оштећеног, а које су проистекле из неоснованог лишења слободе, нарочито цијенећи налаз и мишљење вјештака неуропсихијатра. Осим наведеног, ревизионо вијеће Суда БиХ сматра да је правилно утврђено да апелант није доказао постојање губитка угледа који ужива у својој радној и животној средини, односно средине према њему послје лишења слободе, тежину и природу кривичног дјела које му се стављало на терет, вријеме трајања лишења слободе и све друге околности које су утицале на природу, тежину и трајање психичких болова, те да је правилно утврђено да душевни болови које је апелант трпио нису таквог интензитета и трајања да би оправдали досуђивање новчане накнаде нематеријалне штете.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апелант сматра му је оспореним пресудама прекршено право на имовину из члана II(3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), те право на личну слободу и безбједност из члана II(3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције. У образложењу наводи да је редовни суд произвољно оцијенио доказе, нарочито налаз и мишљење вјештака медицинске струке и његов исказ дат приликом саслушања на главној расправи, те погрешно утврдио чињенично стање и погрешно примјенио материјално право. Истиче да је вјештак медицинске струке у свом налазу "утврдио да је лишење слободе довело до нарушавања психичке равнотеже и појаве психичких тегоба у склопу реакције прилагођавања на нагло настале животне промјене у виду нелагоде, забринутости, страха, сниженог расположења, субјективно доживљеном емоционалном поремећају". Даље наводи да је у свом исказу на главној расправи истакао да психички није могао поднијети рад у полицијској станици у којој је лишен слободе, па је премјештен у Бању Луку. Сматра да код чињенице да се обратио Министарству правде с приједлогом за закључење вансудског поравнања, а који је одбијен, те чињенице да је вјештак неуропсихијатар недвосмислено потврдио да је дошло до нарушавања психичке равнотеже и појаве психичких тегоба, редовни суд није могао утврдити да интензитет и трајање душевних болова не оправдава досуђивање накнаде штете. Суд БиХ је, како сматра апелант, могао тужбеном захтјеву дјелимично удовољити с обзиром да му није важна висина накнаде, већ "да истраје у принципу да је дошло до повреде његове части и угледа и да је због тога трпио знатне душевне болове". Такође наводи да је премјештај у Бању Луку тражио искључиво због психичких тегоба јер је осјећао напор и нелагоду да ради с радним колегама који су били свједоци његовог хапшења.

б) Одговор на апелацију

12. Суд БиХ у одговору на апелацију истиче да су апелантови наводи о повредама наведених права из Европске конвенције произвољни и неаргументовани јер не кореспондирају са стварним стањем у спису предмета. Даље је истакнуто да је у оспореним пресудама правилно примјењено материјално право с обзиром да је правилно утврђено да апелантови душевни болови нису били таквог интензитета и трајања да би се оправдало досуђење новчане накнаде, те је предложено да се апелација одбије као неоснована.

13. Тужена је у одговору на апелацију навела да је редовни суд чињенично стање тачно, потпуно и правилно утврдио, те да је правилно примјенио материјално право, што је довело до правилне и законите одлуке. Из неспорног чињеничног стања, како даље истиче тужена, јасно се може закључити да је апеланта 27. маја 2008. године привела полиција на саслушање, али да је такво поступање било у складу са чланом 139 ЗКП-а, да је у законском року од 24 часа спроведен тужиоцу на саслушање, након чега је пуштен. Апеланту није одређен притвор, него је потпуно основано и законито у складу са чланом 139 ЗКП-а задржан на испитивању неколико сати, након чега је пуштен. Чланом 436 ЗКП-а таксативно је одређено којим лицима припада право на накнаду штете, те како апеланту никада није одређен притвор, нити постоји било који други основ за накнаду штете, то је апелантова тужба за накнаду штете због неоснованог лишења слободе одбијена.

V. Релевантни прописи

14. У Закону о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службене новине БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 139.

Лишење слободе и задржавање

(1) Полицијски орган може лице лишиће слободе ако постоје основи сумње да је то лице починило кривично дјело и ако постоји ма који разлог предвиђен у члану 132. овог закона, али је полицијски орган дужан да такво лице без одлагања, а најкасније у року од 24 часа спроведе Тужжоцу. Приликом довођења, полицијски орган ће обавијестити Тужжоцу о разлозима и о времену лишења слободе. Употреба силе приликом довођења допуштена је у складу са законом.

(...)

(4) Тужилац је дужан лице лишено слободе испитати без одлагања, а најкасније у року од 24 часа и у том року одлучити да ли ће лице лишено слободе пустити на слободу или ће судији за претходни поступак поставити захтјев за одређивање притвора. Судија за претходни поступак ће одмах, а најкасније у року од 24 часа донијети одлуку о одређивању притвора или о пуштању на слободу.

(...)

Члан 433. став 2.

Застарјелост потраживања за накнаду штете

(2) Прије подношења Суду тужбе за накнаду штете, оштећени је дужан да се својим захтјевом обрати надлежном министарству Босне и Херцеговине, ради постизања споразума о постојању штете и врсти и висини накнаде.

Члан 436. став 1. тачка ц) и став 2.

Остала лица којима припада право на накнаду штете

(1) Право на накнаду штете припада:

ц) лицу које је услед погрешке или незаконитог рада органа неосновано лишено слободе или је задржано дуже у притвору или установи за издржавање казне или мјере.

(2) Лицу које је лишено слободе без законског основа, припада право на накнаду штете ако му није одређен притвор, нити му је вријеме за које је лишено слободе урачунато у изречену казну за кривично дјело или за прекршај.

Члан 437.

Накнада штете проузроковане средствима јавног информисања

Ако је случај на који се односи неоправдана осуда или неосновано лишење слободе неког лица приказан у средствима јавног информисања и тиме био повријеђен углед тог лица, Суд ће, на њен захтјев, објавити у новинама или другом средству јавног информисања саопштење о одлуци из које произилази неоправданост раније осуде, односно неоснованост лишења слободе. Ако случај није приказан у средству јавног информисања, овакво саопштење ће се, на захтјев тог лица, доставити органу или правном лицу у којем је то лице запослено, а ако је то за његову рехабилитацију потребно - политичкој странци или удружењу грађана.

15. У Закону о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Службени лист РБиХ" бр. 2/92, 13/93, 13/94 и "Службене новине ФБиХ" бр. 29/03 и 42/11) релевантне одредбе гласе:

Члан 200.

1. За претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица као и за страх суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству.

2. Приликом одлучивања о захтјеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд ће водити рачуна о значају повријеђеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

16. У Закону о парничном поступку пред Судом Босне и Херцеговине ("Службене новине БиХ" бр. 36/04, 84/07, 58/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 12.

(1) Странке су дужне изнијети све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и изводе доказе којима се утврђују те чињенице.

Члан 13.

Које ће чињенице узети као доказане одлучује Суд на основу слободне оцјене доказа. Суд ће савјесно и брижљиво цијенити сваки доказ посебно и све доказе заједно.

Члан 90.

(1) Свака странка дужна је доказати чињенице на којима заснива свој захтјев.

(2) Суд ће слободном оцјеном доказа утврдити чињенице на основу којих ће донијети одлуку.

VI. Допустивост

а) У односу на наводе о повреди права на слободу и безбједност

17. Приликом испитивања допустивости дијела апелације који се односи на наводе о повреди права на слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције, Уставни суд је пошао од одредаба члана 18 став (3) тачка х) Правила Уставног суда.

18. Члан 18 став (3) тачка х) Правила Уставног суда гласи:

Апелација није допуштена ако постоји неки од следећих случајева:

х) апелација је *ratione materiae* инкомпатибилна са Уставом;

19. Апелант је навео да је оспореним одлукама дошло до повреде права на слободу и безбједност из члана 5 Европске конвенције. Наводно кршење права из члана 5 Европске конвенције апелант није на било који начин образложио. Међутим, из навода апелације се може закључити да се апелант жали да му је повријеђено право на слободу и безбједност из члана 5 став 5 Европске конвенције.

20. Члан 5 став 5 Европске конвенције гласи:

5. Свако ко је био жртва хапшења или притварања у супротности с одредбама овог члана има извршно право на одштету.

21. У погледу повреде права из члана 5 став 5 Европске конвенције, Уставни суд напомиње да је за испуњење формалних услова за уставну заштиту овог права неопходно, прије свега, да се утврди кршење једног или више права заштићених претходним ставовима члана 5 Европске конвенције. Уставни суд се позива на судску праксу

Европског суда за људска права из случаја *Murray против Уједињеног Краљевства* (одлука од 28. септембра 1994. године, Серија А, број 300, став 81) према којој је очигледно да апликант мора исцрпити све домаће ефективне правне лијекове у погледу навода у вези са чланом 5 ст. од 1 до 4, а да би реализовао одштетни захтјев из става 5 члана 5 Европске конвенције обавезан је да дође до коначне одлуке о повреди једног од наведених ставова овог члана, те да на основу такве одлуке као "жртва хапшења или лишавања слободе противно одредбама" члана 5 тражи обештећење у оквиру домаћег правног система. У конкретном случају право на одштету због лишења слободе произлази и може се остварити према релевантним одредбама Закона о кривичном поступку БиХ јер није утврђено кршење било којег права из члана 5 ст. од 1 до 4 Европске конвенције не могу се примјенити гаранције из члана 5 Европске конвенције, слиједом чега Уставни суд закључује да је предметна апелација у односу на члан II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члан 5 Европске конвенције *ratione materiae* инкомпатибилна са Уставом Босне и Херцеговине.

б) У односу на наводе о повреди права на имовину

22. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

23. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Суда БиХ број С1 3 П 000148 13 Рев од 26. августа 2013. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону, а апелација је поднесена 24. октобра 2013. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

24. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација у погледу навода о повреди права на имовину испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

25. Апелант оспорава наведене пресуде тврдећи да му је тим пресудама повријеђено право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на имовину

26. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

к) Право на имовину.

27. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на мирно уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје

имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не умањују право државе да примјењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересом, или да би обезбиједила плаћање пореза или других доприноса или казни.

28. Апелант сматра да је Суд БиХ, при доношењу својих одлука, погрешно утврдио чињенично стање и произвољно примјенио релевантне одредбе ЗОО-а, што је за посљедицу имало кршење његовог права на имовину.

29. Приликом разматрања да ли је дошло до повреде члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију Уставни суд, прије свега, мора утврдити да ли апелант има "имовину" у смислу члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

30. У вези с тим, Уставни суд указује на конзистентну праксу Европског суда и сопствену јуриспруденцију према којој "имовина" у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију може бити или "постојећа имовина" или "добра", укључујући и потраживања у односу на која лице има бар "легитимно очекивање" да ће их реализовати (види Европски суд, *Jantner против Словачке*, пресуда од 4. марта 2003. године, апликација број 39050/97, став 27). Уставни суд, такође, подсјећа да право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију не гарантује право на стицање имовине (види Европски суд, *Van der Mussele против Белгије*, пресуда од 23. новембра 1983. године, Серија А, број 70, став 48), нити се може тумачити као ограничење држави да законима уреди питање услова под којима одређена лица могу да остварују одређена имовинска права.

31. У конкретном случају, Уставни суд указује да су позитивним прописима регулисани услови који морају да буду испуњени да би одређено лице остварило право на накнаду нематеријалне штете као посљедице неоснованог лишења слободе. Ово значи да је апелант, као лице које је било лишено слободе од 27. маја 2008. године у 8,20 часова те пуштен истог дана у 21,20 час зато што се радило о заблуди о идентитету, имао "остварив захтјев" за признавање права на накнаду штете, али је морао доказати да су душевни болови били таквог интензитета и трајања да би се оправдало досуђење новчане накнаде. Дакле, конкретни парнични поступак се није тицао апелантове постојеће имовине, већ се апелант само појављује као подносилац захтјева у односу на ту имовину (види Европски суд, *Peter Gratzinger и Eva Gratzingerova против Чешке Републике*, Одлука о допуштивости од 10. јула 2002. године, апликација број 39794/98, став 69 и, *mutatis mutandis*, Одлука Уставног суда број АП 2349/06 од 27. фебруара 2008. године). Уставни суд закључује да ово апелантово легитимно очекивање, које је утемељено у важећим законима, представља "имовину" у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

32. Сљедеће питање на које Уставни суд треба да одговори јесте да ли је мијешање у апелантово право на имовину било у складу са законом.

33. Европски суд за људска права сматра да право на имовину "у бити, гарантира право на имовину" и "садржи три различита правила". Прво, које је изражено у првој реченици првог става и које је опште нарави, изражава принцип мирног уживања у имовини. Друго правило, у другој реченици истог става, обухвата лишавање имовине и ограничава га извјесним условима. Треће, садржано у другом ставу, допушта да државе потписнице имају право, између

осталог, контролисати коришћење имовине у складу са општим интересом, спровођењем оних закона које сматрају потребним за ту сврху (види Уставни суд Босне и Херцеговине, Одлука број У 3/99 од 17. марта 2000. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 21/00). Друго и треће правило се тичу посебних инстанци уплитања у права на мирно уживање имовине (види Европски суд за људска права, *Scollo против Италије*, пресуда из 1995, Серија А, број 315, став 26). Ако мјера, односно пропуст да се предузму адекватне мјере негативно утичу на власништво, а предметно чињење или нечињење није у обиму ни другог ни трећег правила, неопходно је размотрити да ли је повријеђено прво правило и због тога се мора одредити "је ли успостављен праведан однос између захтјева опћег интереса заједнице и потреба да се заштите основна права појединца" (види Европски суд за људска права, *Sporrong и Lönroth против Шведске*, пресуда од 23. септембра 1982. године, Серија А, број 52, став 69).

34. Уставни суд подсјећа да свако мијешање у право према другом или трећем правилу мора да буде предвиђено законом, мора да служи легитимном циљу, мора да успоставља правичну равнотежу између права носиоца права и јавног и општег интереса (принцип пропорционалности). Другим ријечима, оправдано мијешање се не може наметнути само законском одредбом која испуњава услове владавине права и служи легитимном циљу у јавном интересу, него мора, такође, одржати разуман однос пропорционалности између употребљених средстава и циља који се жели остварити. Мијешање у право на имовину не смије ићи даље од потребног да би се постигао легитиман циљ, а носиоци права се не смију подвргавати произвољном третману и од њих се не смије тражити да носе превелики терет у остваривању легитимног циља (види пресуде Европског суда за људска права, *Sunday Times* од 26. априла 1979, Серија А, број 30, став 49 и *Malone* од 2. августа 1984. године, Серија А, број 82, ст. 67 и 68).

35. Уставни суд сматра да се, у конкретном случају, с обзиром на то да је правоснажном пресудом одбијен апелантов тужбени захтјев за накнаду нематеријалне штете, ради о лишавању имовине апеланта у смислу друге реченице става 1 члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

36. Уставном суду остаје да утврди: а) да ли је лишавање имовине предвиђено законом, б) да ли лишавање служи законитом циљу у јавном интересу и ц) да ли је лишавање пропорционално циљу, тј. да ли успоставља правичну равнотежу између права апеланта и општег јавног интереса?

37. У вези с питањем да ли је лишавање имовине апеланта било предвиђено законом, Уставни суд, прије свега, наглашава да се Суд БиХ у оспореним одлукама, приликом утврђивања основности апелантовог тужбеног захтјева, бавио питањем основа штете и њене висине искључиво, у смислу релевантних одредби ЗОО-а и Закона о парничном поступку пред Судом БиХ (у даљњем тексту: ЗПП), те у коначници одбио апеланта с тужбеним захтјевом јер апелант није доказао да је претрпио душевне болове таквог интензитета и трајања који би оправдали досуђење и најминималније новчане накнаде. Редовни суд није апеланта одбио с тужбеним захтјевом зато што се прије подношења тужбе није обратио надлежном Министарству правде БиХ, а што му је у смислу одредбе члана 433 став 2 ЗКПБиХ била законска обавеза. У вези с наведеним, другостепено вијеће Суда БиХ је у образложењу одлуке навело да "жалбене наводе који се односе на обраћање апеланта Министарству правде БиХ прије утужења, те приложен допис Министарству правде од 23. децембра 2008. године то вијеће

није ни разматрало, јер тај доказ није проведен у току првостепеног поступка, а и да јесте не би имало утицаја на законитост првостепене одлуке".

38. Даље Уставни суд напомиње да је чланом 436 став 1 тачка ц) ЗКПБиХ прописано да право на накнаду штете припада "лицу које је услед погрешке или незаконитог рада органа неосновано лишено слободе [...]". У конкретном случају у току поступка пред редовним судом је као неспорно утврђено да је апелант био лишен слободе 27. маја 2008. године у 8 часова и 20 минута због постојања сумње да је учинио кривично дјело из члана 172 КЗБиХ, те да је у временском периоду од 20 часова и 40 минута до 21 час и 20 минута саслушаван у Тужилаштву БиХ, након чега је пуштен на слободу с обзиром да је приликом давања исказа утврђено да је дошло до заблуде о идентитету особе - *error in persona*.

39. Уставни суд запажа да су одредбом члана 200 став 1 ЗОО-а прописане врсте нематеријалне штете чије се поправљање врши у виду новчане или материјалне сатисфакције па је, између осталог, наведено да се материјална новчана сатисфакција може захтијевати и досуђивати "за претрпљене душевне болове...те за страх...". Даље је истим чланом наведено да ће за набројане врсте нематеријалне штете суд моћи досудити њихово поправљање у виду правичне новчане сатисфакције само онда "ако нађе да околности случаја, а особито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдавају". Дакле, да би се оштећенику могло признати право на новчану сатисфакцију због наведених нематеријалних штета које су му узроковане претрпљеним физичким боловима, претрпљеним душевним боловима или претрпљеним страхом, потребно је не само фактичко постојање штете већ и увјерење суда да је у конкретном случају правично досудити оштећенику новчану сатисфакцију јер овакву одлуку оправдавају постојеће околности дотичног случаја, а посебно утврђена јачина, интензитет физичких и душевних болова, односно страха, као и њихово временско трајање. Утврђивање и досуђење накнаде за повреде оштећеникових права личности, законодавац није могао безусловно прописати и одредити детаљне и присилне норме о томе како суд треба поступати у сваком конкретном случају поправљања нематеријалне штете, већ је поставио "законски оквир" унутар кога ће се ово поправљање утврђивати и досуђивати по слободном судијском увјерењу и савјести, имајући у виду специфичност сваког случаја, посебно интензитет оштећеникове психичке поремећености и циљ којем служи предметна накнада (види коментар члана 200 ЗОО-а, др Иван Буклаш и др Борис Визнер).

40. У конкретном случају у смислу одредбе члана 13 ЗПП-а, на основу оцјене проведених доказа (увид у материјалне доказе који су се налазили у спису, вјештачење по вјештаку неуропсихијатру, саслушање апеланта као парничне странке), првостепени суд је, а што је потврђено на сљедеће двије инстанце, закључио да апелантов тужбени захтјев није основан, цијенећи при томе све штетне последице у вези са апелантовом личношћу проистекле из лишења слободе (вријеме трајања лишења слободе, углед који је уживао, као и тежину и трајање психичких болова). Суд БиХ је у образложењу одлука навео да апелант није, у смислу одредбе члана 90 ЗПП-а, доказао да су душевни болови били таквог интензитета и трајања да би се оправдало досуђење новчане накнаде, нити је доказао постојање губитка угледа који је уживао у својој радној и животној средини.

41. Из наведеног произлази правни основ за доношење оспорених одлука прописан у наведеним прописима који

испуњавају услове у погледу доступности, тј. приступачности (објављени су у службеном гласнику који је јавно гласило) и јасноће (с обзиром на то да су цитиране одредбе довољно јасно формулисане у смислу да свако може да оцијени какве ће бити последице његовог понашања). Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да је "мијешање" у апелантово право на имовину извршено у складу са законом.

42. Међутим, поставља се питање да ли у околностима конкретнoг случаја мијешање задовољава и разуман однос пропорционалности између општег интереса и интереса појединаца. У вези с тим, Уставни суд, слиједећи сопствену праксу и праксу Европског суда, указује на то да у сваком поједином случају мора постојати "правичан однос" између захтјева јавног интереса који се жели постићи и заштите основних права појединаца, што није могуће постићи ако апелант мора сносити "посебан и претјеран терет" (види Европски суд за људска права, *James и други против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1986. године, Серија А, број 98, ст. 46 и 50).

43. У одговору на питање да ли је у конкретном случају постигнут правичан однос између заштите апелантовог интереса и легитимног циља у јавном интересу којем се тежи, Уставни суд истиче да је као неспорно утврђено да је апелант лишен слободе, те да је у временском периоду од 20 часова и 40 минута до 21 час и 20 минута саслушаван у Тужилаштву БиХ, након чега је пуштен на слободу с обзиром да је приликом давања исказа утврђено да је дошло до заблуде о идентитету особе - *error in persona*. Такође је неспорно утврђено да је на основу наредбе Суда БиХ од 23. маја 2008. године извршен претрес породичне куће, стана и других објеката који су у апелантовом власништву, те да су о хапшењу апеланта, који је био осумњичен за ратни злочин на Корићанским стијенама, писале дневне новине "Новости" и "Независне новине", а да је пуштен на слободу објавио је лист "Фокус". На основу спроведеног доказног поступка редовни суд је закључио да апелант није доказао да је претрпио душевне болове таквог интензитета и трајања који би оправдали досуђење и најминималније новчане накнаде, нити је доказао постојање губитка угледа који је уживао у својој радној и животној средини, посебно напомињући да је вјештак на главној расправи појаснио да је приликом процјене колико су код апеланта трајали душевни болови узео у обзир врсту, интензитет и трајање стреса, затим интелектуалне и когнитивне способности, механизме адаптације, комплетно физичко и психичко стање и на основу добијених параметара утврдио да су код апеланта душевни болови трајали укупно 24 дана различитог интензитета.

44. Уставни суд указује на потребу вођења рачуна о циљу коме служи конкретна новчана сатисфакција, при чему је потребно имати у виду да је основни и једини циљ сваког поправљања нематеријалне штете сатисфакција, пружање задовољштинe оштећениковој личности ради омогућења да тако добијеним новцем оствари неко своје жељено лично задовољство како би се њиме компензирала, пребила она нематеријална штета због претрпљених физичких или душевних болова, односно због претрпљеног страха и на тај начин како-тако успоставило оно његово психичко стање које је постојало прије настале штете.

45. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да у околностима конкретнoг случаја, у којима је лишавање апеланта имовине извршено ради спровођења закона којим је редовни суд овлашћен да процјењује утврђене чињенице ради додјеле новчане накнаде због лишавања слободе и, с друге стране, чињенице да апеланту оспореним одлукама

није досуђена новчана накнада за душевне болове због лишавања слободе иако су ти болови, према налазу вјештака, трајали укупно 24 дана и били различитог интензитета, није постигнут правичан однос пропорционалности између заштите легитимног циља у јавном интересу којем се тежи и интереса апеланта којем предметна новчана накнада представља одређену сатисфакцију у конкретним животним околностима. Тиме је, према мишљењу Уставног суда, на апеланта стављен претјеран терет у односу на потребу заштите јавног интереса.

46. Уставни суд закључује да је повријеђено апелантово право на имовину из члана II/3(к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

47. Уставни суд закључује да постоји повреда права на имовину из члана II/3(к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када је мијешање у право на имовину засновано на закону и ради остваривања легитимног циља, али је у специфичним околностима конкретнoг случаја нарушен разуман однос пропорционалности између потребе заштите легитимног циља у јавном интересу којем се тежи и апелантовог интереса да не буде лишен новчане сатисфакције у конкретним животним околностима, односно своје имовине.

48. На основу члана 18 став (3) тачка х) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

49. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ђеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4393/13**, rješavajući apelaciju **Željka Stojnića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. stav (3) tačka h), člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 10. novembra 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija **Željka Stojnića**.

Utvrđuje se povreda člana II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 P 000148 13 Rev od 26. augusta 2013. godine.

Predmet se vraća Sudu Bosne i Hercegovine koji je dužan po hitnom postupku donijeti novu odluku u skladu sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Sudu Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija **Željka Stojnića** podnesena protiv Presuda Suda Bosne i Hercegovine br. S1 3 P 000148 13 Rev od 26. augusta 2013. godine, S1 3 P 000148 13 Gž od 10. aprila 2013. godine i S1 3P 000148 12 P 2 od 18. januara 2013. godine u odnosu na član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i član 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Željko Stojnić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Prijedora, kojeg zastupa Zoran Bubić, advokat iz Banje Luke, podnio je 28. oktobra 2013. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presuda Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 3 P 000148 13 Rev od 26. augusta 2013. godine, S1 3 P 000148 13 Gž od 10. aprila 2013. godine i S1 3P 000148 12 P 2 od 18. januara 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH zatraženo je 21. aprila 2016. godine da dostavi odgovor na apelaciju, a 12. oktobra 2016. godine od Bosne i Hercegovine - Ministarstva pravde BiH (u daljnjem tekstu: tužena).

3. Sud BiH je dostavio odgovor na apelaciju 27. aprila 2016. godine, a tužena 17. oktobra 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Prvostepenom presudom Suda BiH broj S1 3 P 000148 12 P 2 od 18. januara 2013. godine koja je potvrđena Presudom istog suda broj S1 3 P 000148 13 Gž od 10. aprila 2013. godine odbijen je apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se obaveže tužena da mu nadoknadi nematerijalnu štetu koja je posljedica neosnovanog lišenja slobode, a koje je prouzrokovalo duševne boli zbog povrede ugleda i časti u iznosu od 20.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka.

6. U obrazloženju presude je navedeno da je u toku postupka nesporno utvrđeno da je apelant 27. maja 2008. godine u 8 sati i 20 minuta zbog postojanja sumnje da je učinio krivično djelo iz člana 172. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine lišen slobode, te da je u vremenskom periodu od 20 sati i 40 minuta do 21 sat i 20 minuta saslušan u Tužilaštvu BiH, nakon čega je pušten na slobodu s obzirom da je prilikom davanja iskaza utvrđeno da je došlo do zablude o identitetu osobe - *error in persona*. Također je nesporno utvrđeno da je na osnovu naredbe Suda BiH od 23. maja 2008. godine izvršen pretres porodične kuće, stana i drugih objekata koji su u apelantovom vlasništvu. Najzad, utvrđeno je da su o hapšenju apelanta, koji je bio osumnjičen za ratni zločin na Koričanskim stijenama, pisale dnevne novine "Novosti" i "Nezavisne novine", a da je pušten na slobodu objavio je list "Fokus". Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPBiH), kako dalje pojašnjava prvostepeni sud, uređuje, između ostalog, i postupak za naknadu štete, rehabilitaciju i ostvarivanje drugih prava osoba neopravdano osuđenih i neosnovano lišenih slobode. Tako je odredbom člana 433. stav 2. ZKPBiH propisano da je prije podnošenja Sudu BiH tužbe za naknadu štete, oštećeni dužan da se sa svojim zahtjevom obrati nadležnom ministarstvu BiH radi postizanja sporazuma o postojanju štete i vrsti i visini naknade. U

konkretnom slučaju, kako dalje navodi prvostepeni sud, utvrđeno je da se apelant nije obraćao nadležnom ministarstvu radi postizanja sporazuma za naknadu štete, te u tom smislu nije ni ispunio uvjet za podnošenje tužbe. Prvostepeni sud je dalje istakao da je odredbom člana 436. stav 1. tačka c) ZKPBiH propisano da pravo na naknadu štete pripada osobi koja je usljed pogreške ili nezakonitog rada organa neosnovano lišena slobode ili je zadržana duže u pritvoru ili ustanovi za izdržavanje kazne ili mjere, dok je stavom 2. tog člana propisano da osobi koja je lišena slobode bez zakonskog osnova, pripada pravo na naknadu štete ako joj nije određen pritvor, niti joj je vrijeme za koje je lišena slobode uračunato u izrečenu kaznu za krivično djelo ili za prekršaj. U vezi s tim, utvrđeno je da je u konkretnom slučaju apelant bio lišen slobode 27. maja 2008. godine u 8 sati i 20 minuta, te pušten istog dana u 21 sat i 20 minuta zato što se radilo o zabludi o identitetu osobe. U navedenom periodu, i to od 20 sati i 40 minuta do 21 sat i 20 minuta, odnosno 40 minuta, apelant je saslušan u Tužilaštvu BiH. Prvostepeni sud je utvrdio da je apelant bio lišen slobode ukupno 12 sati i 50 minuta, odnosno manje od 24 sata, koji rok daje član 139. ZKPBiH kako za sprovođenje osobe tužiocu tako i rok od narednih 24 sata u kojem je tužilac dužan osobu lišenu slobode ispitati i odlučiti da li će tu osobu pustiti na slobodu. Osim toga, prvostepeni sud podsjeća na odredbe Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO) prema kojima se pod nematerijalnom štetom podrazumijeva fizička bol, psihička bol i strah, te ističe da se oštećenom zbog povrede nematerijalnih prava ličnosti novčana naknada može dosuditi samo kada su se te posljedice manifestirale u jednom od vidova nematerijalne štete. Ako je jedan od vidova nematerijalne štete nastao, oštećenom se može dosuditi novčana naknada samo kada jačina i trajanje bolova i straha ili druge okolnosti to opravdavaju da bi se kod oštećenog uspostavila narušena psihička ravnoteža.

7. Prvostepeni sud je cijenio nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke koji je u svom nalazu istakao da je apelant trpio duševnu bol jakog intenziteta jedan dan, srednjeg intenziteta pet dana i blagog intenziteta narednih 20 dana, te da je uspio riješiti krizu i "očuvati radnu funkcionalnost te kompletno reducirati navedene psihičke tegobe". Također, prvostepeni sud ističe da je apelant po zanimanju policajac sa dugogodišnjim radnim iskustvom u kome se susretao s privođenjem pogrešne osobe, da je postupak davanja iskaza u Tužilaštvu BiH trajao kratko, nakon čega je pušten, kao i da sam događaj na apelanta nije ostavio zdravstvene posljedice, što je potvrdio vještak u svom nalazu.

8. U obrazloženju drugostepene presude Sud BiH ističe da apelantovo pravo na naknadu štete proizlazi iz odredbe člana 436. stav 1. tačka c) ZKPBiH i da je prvostepeni sud pravilno zaključio da u konkretnom slučaju tužbeni zahtjev nije osnovan. Naime, kako je dalje navedeno, cijanjene su sve štetne posljedice u vezi sa apelantovom ličnošću koje su proistekle iz lišenja slobode, naročito nalaz i mišljenje vještaka neuropsihijatra koji je pojasnio intenzitet apelantove duševne boli. Međutim, apelant je koristeći svoje intelektualne i kognitivne sposobnosti, životno iskustvo, te zdrave mehanizme adaptacije uspio riješiti krizu, očuvati radnu funkcionalnost, te kompletno reducirati navedene psihičke tegobe.

9. Dalje je u obrazloženju presude istaknuto da apelant nije dokazao da je pretrpio duševne boli takvog intenziteta i trajanja koje bi opravdale dosuđenje i najminimalnije novčane naknade, posebno napominjući da je vještak na glavnoj raspravi pojasnio da je prilikom procjene koliko su kod apelanta trajale duševne boli uzeo u obzir vrstu, intenzitet i trajanje stresa, zatim intelektualne i kognitivne sposobnosti, mehanizme adaptacije, kompletno fizičko i psihičko stanje i na osnovu dobivenih parametara utvrdio da su kod apelanta duševne boli trajale

ukupno 24 dana različitog intenziteta. Također, drugostepeno vijeće Suda BiH je utvrdilo da apelant nije dokazao postojanje gubitka ugleda koji je uživao u svojoj radnoj i životnoj sredini, a naročito ako se ima u vidu da je apelant, koji je, iako po vlastitom zahtjevu, premješten iz Prijedora u Banju Luku, ipak unaprijeđen na višu funkciju gdje obavlja poslove komandira PS Banja Luka. Na kraju je drugostepeno vijeće Suda BiH istaklo da žalbene navode koji se odnose na apelantovo obraćanje Ministarstvu pravde BiH prije utuženja, te priloženi dopis Ministarstvu pravde BiH od 23. decembra 2008. godine, to vijeće nije ni razmatralo jer taj dokaz nije proveden u toku prvostepenog postupka, a i da jeste ne bi imao utjecaja na zakonitost prvostepene odluke.

10. Presudom revizionog vijeća Suda BiH odbijena je apelantova revizija izjavljena protiv drugostepene presude. U obrazloženju presude istaknuto je da je drugostepeni sud pravilno utvrdio kako duševne boli nisu bile takvog intenziteta i trajanja da bi se opravdalo dosuđenje novčane naknade, te da su pravilno cijenjene sve štetne posljedice u vezi s ličnošću apelanta kao oštećenog, a koje su proistekle iz neosnovanog lišenja slobode, naročito cijeneći nalaz i mišljenje vještaka neuropsihijatra. Osim navedenog, reviziono vijeće Suda BiH smatra da je pravilno utvrđeno da apelant nije dokazao postojanje gubitka ugleda koji uživa u svojoj radnoj i životnoj sredini, odnosno sredine prema njemu poslije lišenja slobode, težinu i prirodu krivičnog djela koje mu se stavljalo na teret, vrijeme trajanja lišenja slobode i sve druge okolnosti koje su utjecale na prirodu, težinu i trajanje psihičkih boli, te da je pravilno utvrđeno da duševne boli koje je apelant trpio nisu takvog intenziteta i trajanja da bi opravdale dosuđivanje novčane naknade nematerijalne štete.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant smatra mu je osporenim presudama prekršeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te pravo na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije. U obrazloženju navodi da je redovni sud proizvoljno ocijenio dokaze, naročito nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke i njegov iskaz dat prilikom saslušanja na glavnoj raspravi, te pogrešno utvrdio činjenično stanje i pogrešno primijenio materijalno pravo. Ističe da je vještak medicinske struke u svom nalazu "utvrdio da je lišenje slobode dovelo do narušavanja psihičke ravnoteže i pojave psihičkih tegoba u sklopu reakcije prilagođavanja na naglo nastale životne promjene u vidu nelagode, zabrinutosti, straha, sniženog raspoloženja, subjektivno doživljenom emocionalnom poremećaju". Dalje navodi da je u svom iskazu na glavnoj raspravi istakao da psihički nije mogao podnijeti rad u policijskoj stanici u kojoj je lišen slobode, pa je premješten u Banju Luku. Smatra da kod činjenice da se obratio Ministarstvu pravde s prijedlogom za zaključenje vansudskog poravnanja, a koji je odbijen, te činjenice da je vještak neuropsihijatar nedvosmisleno potvrdio da je došlo do narušavanja psihičke ravnoteže i pojave psihičkih tegoba, redovni sud nije mogao utvrditi da intenzitet i trajanje duševnih boli ne opravdavaju dosuđivanje naknade štete. Sud BiH je, kako smatra apelant, mogao tužbenom zahtjevu djelimično udovoljiti s obzirom da mu nije važna visina naknade, već "da istraje u principu da je došlo do povrede njegove časti i ugleda i da je zbog toga trpio znatne duševne bolove". Također navodi da je premještaj u Banju Luku tražio isključivo zbog psihičkih tegoba jer je osjećao napor i nelagodu da radi s radnim kolegama koji su bili svjedoci njegovog hapšenja.

b) Odgovor na apelaciju

12. Sud BiH u odgovoru na apelaciju ističe da su apelantovi navodi o povredama navedenih prava iz Evropske konvencije proizvoljni i neargumentirani jer ne korespondiraju sa stvarnim stanjem u spisu predmeta. Dalje je istaknuto da je u osporenim presudama pravilno primijenjeno materijalno pravo s obzirom da je pravilno utvrđeno da apelantove duševne boli nisu bile takvog intenziteta i trajanja da bi se opravdalo dosuđenje novčane naknade, te je predloženo da se apelacija odbije kao neosnovana.

13. Tužena je u odgovoru na apelaciju navela da je redovni sud činjenično stanje tačno, potpuno i pravilno utvrdio, te da je pravilno primijenio materijalno pravo, što je dovelo do pravilne i zakonite odluke. Iz nespornog činjeničnog stanja, kako dalje ističe tužena, jasno se može zaključiti da je apelanta 27. maja 2008. godine privela policija na saslušanje, ali da je takvo postupanje bilo u skladu sa članom 139. ZKP-a, da je u zakonskom roku od 24 sata sproveden tužiocu na saslušanje, nakon čega je pušten. Apelantu nije određen pritvor, nego je potpuno osnovano i zakonito u skladu sa članom 139. ZKP-a zadržan na ispitivanju nekoliko sati, nakon čega je pušten. Članom 436. ZKP-a taksativno je određeno kojim osobama pripada pravo na naknadu štete, te kako apelantu nikada nije određen pritvor, niti postoji bilo koji drugi osnov za naknadu štete, to je apelantova tužba za naknadu štete zbog neosnovanog lišenja slobode odbijena.

V. Relevantni propisi

14. U **Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine** ("Službene novine BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13) relevantne odredbe glase:

Član 139.

Lišenje slobode i zadržavanje

(1) *Policijski organ može osobu lišiti slobode ako postoje osnovi sumnje da je ta osoba počinila krivično djelo i ako postoji ma koji razlog predviđen u članu 132. ovog zakona, ali je policijski organ dužan da takvu osobu bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata sprovede Tužitelju. Prilikom dovođenja, policijski organ će obavijestiti Tužitelja o razlozima i o vremenu lišenja slobode. Upotreba sile prilikom dovođenja dopuštena je u skladu sa zakonom.*

(..)

(4) *Tužitelj je dužan osobu lišenu slobode ispitati bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata i u tom roku odlučiti da li će osobu lišenu slobode pustiti na slobodu ili će sudiji za prethodni postupak postaviti zahtjev za određivanje pritvora. Sudija za prethodni postupak će odmah, a najkasnije u roku od 24 sata donijeti odluku o određivanju pritvora ili o puštanju na slobodu.*

(..)

Član 433. stav 2.

Zastarjelost potraživanja za naknadu štete

(2) *Prije podnošenja Sudu tužbe za naknadu štete, oštećeni je dužan da se svojim zahtjevom obrati nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine, radi postizanja sporazuma o postojanju štete i vrsti i visini naknade.*

Član 436. stav 1. tačka c) i stav 2.

Ostale osobe kojima pripada pravo na naknadu štete

(1) *Pravo na naknadu štete pripada:*

c) *osobi koja je usljed pogreške ili nezakonitog rada organa neosnovano lišena slobode ili je zadržana duže u pritvoru ili ustanovi za izdržavanje kazne ili mjere.*

(2) *Osobi koja je lišena slobode bez zakonskog osnova, pripada pravo na naknadu štete ako joj nije određen pritvor, niti*

joj je vrijeme za koje je lišena slobode uračunato u izrečenu kaznu za krivično djelo ili za prekršaj.

Član 437.

Naknada štete prouzrokovane sredstvima javnog informiranja

Ako je slučaj na koji se odnosi neopravdana osuda ili neosnovano lišenje slobode neke osobe prikazan u sredstvima javnog informiranja i time bio povrijeđen ugled te osobe, Sud će, na njen zahtjev, objaviti u novinama ili drugom sredstvu javnog informiranja saopćenje o odluci iz koje proizilazi neopravdanost ranije osude, odnosno neosnovanost lišenja slobode. Ako slučaj nije prikazan u sredstvu javnog informiranja, ovakvo saopćenje će se, na zahtjev te osobe, dostaviti organu ili pravnoj osobi u kojoj je ta osoba zaposlena, a ako je to za njenu rehabilitaciju potrebno - političkoj stranci ili udruženju građana.

15. U **Zakonu o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93, 13/94 i "Službene novine FBiH" br. 29/03 i 42/11) relevantne odredbe glase:

Član 200.

1. *Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjivanja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.*

2. *Prilikom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.*

16. U **Zakonu o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine** ("Službene novine BiH" br. 36/04, 84/07, 58/13) relevantne odredbe glase:

Član 12.

(1) *Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.*

Član 13.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje Sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo cijeniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Član 90.

(1) *Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev.*

(2) *Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na osnovu kojih će donijeti odluku.*

VI. Dopustivost

a) U odnosu na navode o povredi prava na slobodu i sigurnost

17. Prilikom ispitivanja dopustivosti dijela apelacije koji se odnosi na navode o povredi prava na slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije, Ustavni sud je pošao od odredaba člana 18. stav (3) tačka h) Pravila Ustavnog suda.

18. Član 18. stav (3) tačka h) Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

h) apelacija je ratione materiae inkompatibilna sa Ustavom;

19. Apelant je naveo da je osporenim odlukama došlo do povrede prava na slobodu i sigurnost iz člana 5. Evropske konvencije. Navodno kršenje prava iz člana 5. Evropske konvencije apelant nije na bilo koji način obrazložio. Međutim, iz

navoda apelacije se može zaključiti da se apelant žali da mu je povrijeđeno pravo na slobodu i sigurnost iz člana 5. stav 5. Evropske konvencije.

20. Član 5. stav 5. Evropske konvencije glasi:

5. Svako ko je bio žrtva hapšenja ili pritvaranja u suprotnosti s odredbama ovog člana ima izvršno pravo na odštetu.

21. U pogledu povrede prava iz člana 5. stav 5. Evropske konvencije, Ustavni sud napominje da je za ispunjenje formalnih uvjeta za ustavnu zaštitu ovog prava neophodno, prije svega, da se utvrdi kršenje jednog ili više prava zaštićenih prethodnim stavovima člana 5. Evropske konvencije. Ustavni sud se poziva na sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava iz slučaja *Murray protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odluka od 28. septembra 1994. godine, Serija A, broj 300, stav 81) prema kojoj je očigledno da aplikant mora iscrpiti sve domaće efektivne pravne lijekove u pogledu navoda u vezi sa članom 5. st. od 1. do 4, a da bi realizirao odštetni zahtjev iz stava 5. člana 5. Evropske konvencije obavezan je da dođe do konačne odluke o povredi jednog od navedenih stavova ovog člana, te da na osnovu takve odluke kao "žrtva hapšenja ili lišavanja slobode protivno odredbama" člana 5. traži obeštećenje u okviru domaćeg pravnog sistema. U konkretnom slučaju pravo na odštetu zbog lišenja slobode proizilazi i može se ostvariti prema relevantnim odredbama Zakona o krivičnom postupku BiH. Tako je članom 436. stav 1.c) ZKPBiH propisano da: "Pravo na naknadu štete pripada osobi koja je usljed pogreške ili nezakonitog rada organa neosnovano lišena slobode [...]." Kako u predmetnom slučaju pravo na naknadu štete proizilazi samo iz Zakona o krivičnom postupku BiH jer nije utvrđeno kršenje bilo kojeg prava iz člana 5. st. od 1. do 4. Evropske konvencije ne mogu se primijeniti garancije iz člana 5. Evropske konvencije, slijedom čega Ustavni sud zaključuje da je predmetna apelacija u odnosu na član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i član 5. Evropske konvencije *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

b) U odnosu na navode o povredi prava na imovinu

22. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

23. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj S1 3 P 000148 13 Rev od 26. augusta 2013. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, a apelacija je podnesena 24. oktobra 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

24. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija u pogledu navoda o povredi prava na imovinu ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

25. Apelant osporava navedene presude tvrdeći da mu je tim presudama povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na imovinu

26. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) Pravo na imovinu.

27. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulirala korištenje imovine u skladu s općim interesom, ili da bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

28. Apelant smatra da je Sud BiH, pri donošenju svojih odluka, pogrešno utvrdio činjenično stanje i proizvoljno primijenio relevantne odredbe ZOO-a, što je za posljedicu imalo kršenje njegovog prava na imovinu.

29. Prilikom razmatranja da li je došlo do povrede člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju Ustavni sud, prije svega, mora utvrditi ima li apelant "imovinu" u smislu člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

30. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje na konzistentnu praksu Evropskog suda i vlastitu jurisprudenciju prema kojoj "imovina" u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju može biti ili "postojeća imovina" ili "dobra", uključujući i potraživanja u odnosu na koja osoba ima bar "legitimno očekivanje" da će ih realizirati (vidi Evropski sud, *Jantner protiv Slovačke*, presuda od 4. marta 2003. godine, aplikacija broj 39050/97, stav 27). Ustavni sud, također, podsjeća da pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju ne garantira pravo na stjecanje imovine (vidi Evropski sud, *Van der Mussele protiv Belgije*, presuda od 23. novembra 1983. godine, Serija A, broj 70, stav 48), niti se može tumačiti kao ograničenje državi da zakonima uredi pitanje uvjeta pod kojima određene osobe mogu ostvarivati određena imovinska prava.

31. U konkretnom slučaju, Ustavni sud ukazuje da su pozitivnim propisima regulirani uvjeti koji moraju biti ispunjeni da bi određena osoba ostvarila pravo na naknadu nematerijalne štete kao posljedice neosnovanog lišenja slobode. Ovo znači da je apelant, kao osoba koja je bila lišena slobode od 27. maja 2008. godine u 8,20 sati te pušten istog dana u 21,20 sati zato što se radilo o zabludi o identitetu, imao "ostvariv zahtjev" za priznavanje prava na naknadu štete, ali je morao dokazati da su duševne boli bile takvog intenziteta i trajanja da bi se opravdalo dosuđenje novčane naknade. Dakle, konkretni parnični postupak se nije ticao apelantove postojeće imovine, već se apelant samo pojavljuje kao podnosilac zahtjeva u odnosu na tu imovinu (vidi Evropski sud, *Peter Gratzinger i Eva Gratzingerova protiv Češke Republike*, Odluka o dopustivosti od 10. jula 2002. godine, aplikacija broj 39794/98, stav 69 i, *mutatis mutandis*, Odluka Ustavnog suda broj AP 2349/06 od 27. februara 2008. godine). Ustavni sud zaključuje da ovo apelantovo legitimno očekivanje, koje je utemeljeno u važećim zakonima, predstavlja "imovinu" u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

32. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud treba da odgovori jeste da li je miješanje u apelantovo pravo na imovinu bilo u skladu sa zakonom.

33. Evropski sud za ljudska prava smatra da pravo na imovinu "u biti, garantira pravo na imovinu" i "sadrži tri različita pravila". Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opće naravi, izražava načelo mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, obuhvaća lišavanje imovine

i ograničava ga izvjesnim uvjetima. Treće, sadržano u drugom stavu, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine u skladu sa općim interesom, provođenjem onih zakona koje smatraju potrebnim za tu svrhu (vidi Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Odluka broj U 3/99 od 17. marta 2000. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 21/00). Drugo i treće pravilo se tiču posebnih instanci uplitanja u prava na mirno uživanje imovine (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Scollo protiv Italije*, presuda iz 1995, Serija A, broj 315, stav 26). Ako mjera, odnosno propust da se preduzmu adekvatne mjere negativno utječu na vlasništvo, a predmetno činjenje ili nečinjenje nije u obimu ni drugog ni trećeg pravila, neophodno je razmotriti je li povrijeđeno prvo pravilo i zbog toga se mora odrediti "je li uspostavljen pravedan odnos između zahtjeva općeg interesa zajednice i potreba da se zaštite osnovna prava pojedinca" (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lönroth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, Serija A, broj 52, stav 69).

34. Ustavni sud podsjeća da svako miješanje u pravo prema drugom ili trećem pravilu mora biti predviđeno zakonom, mora služiti legitimnom cilju, mora uspostavljati pravičnu ravnotežu između prava nosioca prava i javnog i općeg interesa (načelo proporcionalnosti). Drugim riječima, opravdano miješanje se ne može nametnuti samo zakonskom odredbom koja ispunjava uvjete vladavine prava i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na imovinu ne smije ići dalje od potrebnog da bi se postigao legitiman cilj, a nosioci prava se ne smiju podvrgavati proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose preveliki teret u ostvarivanju legitimnog cilja (vidi presude Evropskog suda za ljudska prava, *Sunday Times* od 26. aprila 1979, Serija A, broj 30, stav 49, i *Malone* od 2. augusta 1984. godine, Serija A, broj 82, st. 67. i 68).

35. Ustavni sud smatra da se, u konkretnom slučaju, s obzirom na to da je pravomoćnom presudom odbijen apelantov tužbeni zahtjev za naknadu nematerijalne štete, radi o lišavanju imovine apelanta u smislu druge rečenice stava 1. člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

36. Ustavnom sudu ostaje da utvrdi: a) da li je lišavanje imovine predviđeno zakonom, b) služi li lišavanje zakonitom cilju u javnom interesu i c) je li lišavanje proporcionalno cilju, tj. uspostavlja li pravičnu ravnotežu između prava apelanta i općeg javnog interesa?

37. U vezi s pitanjem da li je lišavanje imovine apelanta bilo predviđeno zakonom, Ustavni sud, prije svega, naglašava da se Sud BiH u osporenim odlukama, prilikom utvrđivanja osnovanosti apelantovog tužbenog zahtjeva, bavio pitanjem osnova štete i njezine visine isključivo u smislu relevantnih odredbi ZOO-a i Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH (u daljnjem tekstu: ZPP), te u konačnici odbio apelanta s tužbenim zahtjevom jer apelant nije dokazao da je pretrpio duševne boli takvog intenziteta i trajanja koje bi opravdale dosuđenje i najminimalnije novčane naknade. Redovni sud nije apelanta odbio s tužbenim zahtjevom zato što se prije podnošenja tužbe nije obratio nadležnom Ministarstvu pravde BiH, a što mu je u smislu odredbe člana 433. stav 2. ZKPBiH bila zakonska obaveza. U vezi s navedenim, drugostepeno vijeće Suda BiH je u obrazloženju odluke navelo da "žalbene navode koji se odnose na obraćanje apelanta Ministarstvu pravde BiH prije utuženja, te priložen dopis Ministarstvu pravde od 23. decembra 2008. godine to vijeće nije ni razmatralo, jer taj dokaz nije proveden u toku prvostepenog postupka, a i da jeste ne bi imalo uticaja na zakonitost prvostepene odluke".

38. Dalje Ustavni sud napominje da je članom 436. stav 1. tačka c) ZKPBiH propisano da pravo na naknadu štete pripada

"osobi koja je usljed pogreške ili nezakonitog rada organa neosnovano lišena slobode [...]". U konkretnom slučaju u toku postupka pred redovnim sudom je kao nesporno utvrđeno da je apelant bio lišen slobode 27. maja 2008. godine u 8 sati i 20 minuta zbog postojanja sumnje da je učinio krivično djelo iz člana 172. KZBiH, te da je u vremenskom periodu od 20 sati i 40 minuta do 21 sat i 20 minuta saslušan u Tužilaštvu BiH, nakon čega je pušten na slobodu s obzirom da je prilikom davanja iskaza utvrđeno da je došlo do zablude o identitetu osobe - *error in persona*.

39. Ustavni sud zapaža da su odredbom člana 200. stav 1. ZOO-a propisane vrste nematerijalne štete čije se popravljnje vrši u vidu novčane ili materijalne satisfakcije pa je, između ostalog, navedeno da se materijalna novčana satisfakcija može zahtijevati i dosuđivati "za pretrpljene duševne bolove...te za strah...". Dalje je istim članom navedeno da će za nabrojane vrste nematerijalne štete sud moći dosuditi njihovo popravljnje u vidu pravične novčane satisfakcije samo onda "ako nađe da okolnosti slučaja, a osobito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdavaju". Dakle, da bi se oštećeniku moglo priznati pravo na novčanu satisfakciju zbog navedenih nematerijalnih šteta koje su mu uzrokovane pretrpljenim fizičkim bolovima, pretrpljenim duševnim bolima ili pretrpljenim strahom, potrebno je ne samo faktičko postojanje štete već i uvjerenje suda da je u konkretnom slučaju pravično dosuditi oštećeniku novčanu satisfakciju jer ovakvu odluku opravdavaju postojeće okolnosti dotičnog slučaja, a posebno utvrđena jačina, intenzitet fizičkih i duševnih bolova, odnosno straha, kao i njihovo vremensko trajanje. Utvrđivanje i dosuđivanje naknade za povrede oštećenikovih prava ličnosti, zakonodavac nije mogao bezuvjetno propisati i odrediti detaljne i prisilne norme o tome kako sud treba postupati u svakom konkretnom slučaju popravljnja nematerijalne štete, već je postavio "zakonski okvir" unutar koga će se ovo popravljnje utvrđivati i dosuđivati po slobodnom sudijskom uvjerenju i savjesti, imajući u vidu specifičnost svakog slučaja, posebno intenzitet oštećenikove psihičke poremećenosti i cilj kojem služi predmetna naknada (vidi komentar člana 200. ZOO-a, dr. Ivan Bukljaš i dr. Boris Vizner).

40. U konkretnom slučaju u smislu odredbe člana 13. ZPP-a, na osnovu ocjene provedenih dokaza (uvid u materijalne dokaze koji su se nalazili u spisu, vještačenje po vještaku neuropsihijatra, saslušanje apelanta kao parnične stranke), prvostepeni sud je, a što je potvrđeno na sljedeće dvije instance, zaključio da apelantov tužbeni zahtjev nije osnovan, cijeneći pri tome sve štetne posljedice u vezi sa apelantovom ličnošću proistekle iz lišenja slobode (vrijeme trajanja lišenja slobode, ugled koji je uživao, kao i težinu i trajanje psihičkih boli). Sud BiH je u obrazloženju odluka naveo da apelant nije, u smislu odredbe člana 90. ZPP-a, dokazao da su duševne boli bile takvog intenziteta i trajanja da bi se opravdalo dosuđivanje novčane naknade, niti je dokazao postojanje gubitka ugleda koji je uživao u svojoj radnoj i životnoj sredini.

41. Iz navedenog proizlazi pravni osnov za donošenje osporenih odluka propisan u navedenim propisima koji ispunjavaju uvjete u pogledu dostupnosti, tj. pristupačnosti (objavljeni su u službenom glasniku koji je javno glasilo) i jasnoće (s obzirom na to da su citirane odredbe dovoljno jasno formulisane u smislu da svako može ocijeniti kakve će biti posljedice njegovog ponašanja). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je "miješanje" u apelantovo pravo na imovinu izvršeno u skladu sa zakonom.

42. Međutim, postavlja se pitanje da li u okolnostima konkretnog slučaja miješanje zadovoljava i razuman odnos proporcionalnosti između općeg interesa i interesa pojedinaca. U vezi s tim, Ustavni sud, slijedeći vlastitu praksu i praksu Evropskog suda, ukazuje na to da u svakom pojedinom slučaju

mora postojati "pravičan odnos" između zahtjeva javnog interesa koji se želi postići i zaštite osnovnih prava pojedinaca, što nije moguće postići ako apelant mora snositi "poseban i pretjeran teret" (vidi Evropski sud za ljudska prava, *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. februara 1986. godine, Serija A, broj 98, st. 46. i 50).

43. U odgovoru na pitanje je li u konkretnom slučaju postignut pravičan odnos između zaštite apelantovog interesa i legitimnog cilja u javnom interesu kojem se teži, Ustavni sud ističe da je kao nesporno utvrđeno da je apelant lišen slobode, te da je u vremenskom periodu od 20 sati i 40 minuta do 21 sat i 20 minuta saslušan u Tužilaštvu BiH, nakon čega je pušten na slobodu s obzirom da je prilikom davanja iskaza utvrđeno da je došlo do zablude o identitetu osobe - *error in persona*. Također je nesporno utvrđeno da je na osnovu naredbe Suda BiH od 23. maja 2008. godine izvršen pretres porodične kuće, stana i drugih objekata koji su u apelantovom vlasništvu, te da su o hapšenju apelanta, koji je bio osumnjičen za ratni zločin na Korićanskim stijenama, pisale dnevne novine "Novosti" i "Nezavisne novine", a da je pušten na slobodu objavio je list "Fokus". Na osnovu provedenog dokaznog postupka redovni sud je zaključio da apelant nije dokazao da je pretrpio duševne boli takvog intenziteta i trajanja koje bi opravdale dosuđivanje i najminimalnije novčane naknade, niti je dokazao postojanje gubitka ugleda koji je uživao u svojoj radnoj i životnoj sredini, posebno napominjući da je vještak na glavnoj raspravi pojasnio da je prilikom procjene koliko su kod apelanta trajale duševne boli uzeo u obzir vrstu, intenzitet i trajanje stresa, zatim intelektualne i kognitivne sposobnosti, mehanizme adaptacije, kompletno fizičko i psihičko stanje i na osnovu dobivenih parametara utvrdio da su kod apelanta duševne boli trajale ukupno 24 dana različitog intenziteta.

44. Ustavni sud ukazuje na potrebu vođenja računa o cilju kome služi konkretna novčana satisfakcija, pri čemu je potrebno imati u vidu da je osnovni i jedini cilj svakog popravljnja nematerijalne štete satisfakcija, pružanje zadovoljštine oštećenikovoj ličnosti radi omogućenja da tako dobivenim novcem ostvari neko svoje željeno lično zadovoljstvo kako bi se njime kompenzirala, prebila ona nematerijalna šteta zbog pretrpljenih fizičkih ili duševnih bolova, odnosno zbog pretrpljenog straha i na taj način kako-tako uspostavilo ono njegovo psihičko stanje koje je postojalo prije nastale štete.

45. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja, u kojima je lišavanje apelanta imovine izvršeno radi provođenja zakona kojim je redovni sud ovlašten da procjenjuje utvrđene činjenice radi dodjele novčane naknade zbog lišavanja slobode i, s druge strane, činjenice da apelantu osporenim odlukama nije dosuđena novčana naknada za duševne boli zbog lišavanja slobode iako su te boli, prema nalazu vještaka, trajale ukupno 24 dana i bile različitog intenziteta, nije postignut pravičan odnos proporcionalnosti između zaštite legitimnog cilja u javnom interesu kojem se teži i interesa apelanta kojem predmetna novčana naknada predstavlja određenu satisfakciju u konkretnim životnim okolnostima. Time je, prema mišljenju Ustavnog suda, na apelanta stavljen pretjeran teret u odnosu na potrebu zaštite javnog interesa.

46. Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na imovinu iz člana II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

47. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na imovinu iz člana II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada je miješanje u pravo na imovinu zasnovano na zakonu i radi ostvarivanja legitimnog cilja, ali je u specifičnim okolnostima konkretnog

slučaja narušen razuman odnos proporcionalnosti između potrebe zaštite legitimnog cilja u javnom interesu kojem se teži i apelantovog interesa da ne bude lišen novčane satisfakcije u konkretnim životnim okolnostima, odnosno svoje imovine.

48. Na osnovu člana 18. stav (3) tačka h) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

49. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4393/13**, rješavajući apelaciju **Željka Stojnića**, na temelju članka VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. stavak (3) tačka h), članka 57. stavak (2) tačka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 10. studenog 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija **Željka Stojnića**.

Utvrđuje se povreda članka II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 P 000148 13 Rev od 26. kolovoza 2013. godine.

Predmet se vraća Sudu Bosne i Hercegovine koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku u skladu sa člankom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Sudu Bosne i Hercegovine da, u skladu sa člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija **Željka Stojnića** podnesena protiv Presuda Suda Bosne i Hercegovine br. S1 3 P 000148 13 Rev od 26. kolovoza 2013. godine, S1 3 P 000148 13 Gž od 10. travnja 2013. godine i S1 3P 000148 12 P 2 od 18. siječnja 2013. godine u odnosu na članak II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. **Željko Stojnić** (u daljnjem tekstu: apelant) iz Prijedora, kojeg zastupa **Zoran Bubić**, odvjetnik iz Banje Luke, podnio je 28. listopada 2013. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presuda Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 3 P 000148 13 Rev od 26. kolovoza 2013. godine, S1 3 P 000148 13 Gž od 10. travnja 2013. godine i S1 3P 000148 12 P 2 od 18. siječnja 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH zatraženo je 21. travnja 2016. godine da dostavi odgovor na apelaciju, a 12. listopada 2016. godine od Bosne i Hercegovine - Ministarstva pravde BiH (u daljnjem tekstu: tužena).

3. Sud BiH je dostavio odgovor na apelaciju 27. travnja 2016. godine, a tužena 17. listopada 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Prvostupanjskom presudom Suda BiH broj S1 3 P 000148 12 P 2 od 18. siječnja 2013. godine koja je potvrđena Presudom istog suda broj S1 3 P 000148 13 Gž od 10. travnja 2013. godine odbijen je apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se obveže tužena da mu nadoknadi nematerijalnu štetu koja je posljedica neutemeljenog lišenja slobode, a koje je prouzročilo duševne boli zbog povrede ugleda i časti u iznosu od 20.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka.

6. U obrazloženju presude je navedeno da je tijekom postupka nesporno utvrđeno da je apelant 27. svibnja 2008. godine u 8 sati i 20 minuta zbog postojanja sumnje da je učinio kazneno djelo iz članka 172. Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine lišen slobode, te da je u vremenskom razdoblju od 20 sati i 40 minuta do 21 sat i 20 minuta saslušan u Tužiteljstvu BiH, nakon čega je pušten na slobodu s obzirom da je prilikom davanja iskaza utvrđeno da je došlo do zablude o identitetu osobe - *error in persona*. Također je nesporno utvrđeno da je na temelju naredbe Suda BiH od 23. svibnja 2008. godine izvršen pretraz obiteljske kuće, stana i drugih objekata koji su u apelantovom vlasništvu. Najzad, utvrđeno je da su o uhićenju apelanta, koji je bio osumnjičen za ratni zločin na Korićanskim stijenama, pisale dnevne novine "Novosti" i "Nezavisne novine", a da je pušten na slobodu objavio je list "Fokus". Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPBiH), kako dalje pojašnjava prvostupanjski sud, uređuje, između ostalog, i postupak za naknadu štete, rehabilitaciju i ostvarivanje drugih prava osoba neopravdano osuđenih i neutemeljeno lišenih slobode. Tako je odredbom članka 433. stavak 2. ZKPBiH propisano da prije podnošenja Sudu BiH tužbe za naknadu štete, oštećeni je dužan svojim se zahtjevom obratiti nadležnom ministarstvu BiH radi postizanja sporazuma o postojanju štete i vrsti i visini naknade. U konkretnom slučaju, kako dalje navodi prvostupanjski sud, utvrđeno je da se apelant nije obraćao nadležnom ministarstvu radi postizanja sporazuma za naknadu štete, te u tom smislu nije ni ispunio uvjet za podnošenje tužbe. Prvostupanjski sud je dalje istaknuo da je odredbom članka 436. stavak 1. tačka c) ZKPBiH propisano da pravo na naknadu štete pripada osobi kojoj je zbog pogreške ili nezakonitog rada tijela sloboda neutemeljeno oduzeta ili je u pritvoru ili ustanovi za izdržavanje kazne ili mjere dulje zadržana, dok je stavkom 2. tog članka propisano da osobi kojoj je sloboda oduzeta bez zakonskog temelja, pripada pravo na naknadu štete ako joj nije određen pritvor, niti joj je vrijeme oduzimanja slobode uračunato u kaznu izrečenu za kazneno djelo ili za prekršaj. U svezi s tim, utvrđeno je da je u konkretnom slučaju apelant bio lišen slobode 27. svibnja 2008. godine u 8 sati i 20 minuta, te pušten istog dana u 21 sat i 20 minuta zato što se radilo o zabludi o identitetu osobe. U navedenom razdoblju, i to od 20 sati i 40 minuta do 21 sat i 20 minuta, odnosno 40 minuta, apelant je saslušan u Tužiteljstvu BiH. Prvostupanjski sud je utvrdio da je apelant bio lišen slobode ukupno 12 sati i 50 minuta, odnosno manje od 24 sata, koji rok daje članak 139. ZKPBiH kako za sprovođenje osobe tužitelju tako i rok od narednih 24 sata u kojem je tužitelj dužan osobu lišenu slobode ispitati i odlučiti hoće li tu osobu

pustiti na slobodu. Osim toga, prvostupajski sud podsjeća na odredbe Zakona o obligacijskim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO) prema kojima se pod nematerijalnom štetom podrazumijeva fizička bol, psihička bol i strah, te ističe da se oštećenom zbog povrede nematerijalnih prava ličnosti novčana naknada može dosuditi samo kada su se te posljedice manifestirale u jednom od vidova nematerijalne štete. Ako je jedan od vidova nematerijalne štete nastao, oštećenom se može dosuditi novčana naknada samo kada jačina i trajanje bolova i straha ili druge okolnosti to opravdavaju da bi se kod oštećenog uspostavila narušena psihička ravnoteža.

7. Prvostupajski sud je cijenio nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke koji je u svom nalazu istaknuo da je apelant trpio duševnu bol jakog intenziteta jedan dan, srednjeg intenziteta pet dana i blagog intenziteta narednih 20 dana, te da je uspio riješiti krizu i "očuvati radnu funkcionalnost te kompletno reducirati navedene psihičke tegobe". Također, prvostupajski sud ističe da je apelant po zanimanju policajac s dugogodišnjim radnim iskustvom u kome se susretao s privođenjem pogrešne osobe, da je postupak davanja iskaza u Tužiteljstvu BiH trajao kratko, nakon čega je pušten, kao i da sam događaj na apelanta nije ostavio zdravstvene posljedice, što je potvrdio vještak u svom nalazu.

8. U obrazloženju drugostupajnske presude Sud BiH ističe da apelantovo pravo na naknadu štete proizlazi iz odredbe članka 436. stavak 1. točka c) ZKPBiH i da je prvostupajski sud pravilno zaključio da u konkretnom slučaju tužbeni zahtjev nije utemeljen. Naime, kako je dalje navedeno, cijanjene su sve štetne posljedice u svezi sa apelantovom ličnošću koje su proistekle iz lišenja slobode, naročito nalaz i mišljenje vještaka neuropsihijatra koji je pojasnio intenzitet apelantove duševne boli. Međutim, apelant je koristeći svoje intelektualne i kognitivne sposobnosti, životno iskustvo, te zdrave mehanizme adaptacije uspio riješiti krizu, očuvati radnu funkcionalnost, te kompletno reducirati navedene psihičke tegobe.

9. Dalje je u obrazloženju presude istaknuto da apelant nije dokazao da je pretrpio duševne boli takvog intenziteta i trajanja koje bi opravdale dosuđanje i najminimalnije novčane naknade, posebice napominjući da je vještak na glavnoj raspravi pojasnio da je prilikom procjene koliko su kod apelanta trajale duševne boli uzeo u obzir vrstu, intenzitet i trajanje stresa, zatim intelektualne i kognitivne sposobnosti, mehanizme adaptacije, kompletno fizičko i psihičko stanje i na temelju dobivenih parametara utvrdio da su kod apelanta duševne boli trajale ukupno 24 dana različitog intenziteta. Također, drugostupajnsko vijeće Suda BiH je utvrdilo da apelant nije dokazao postojanje gubitka ugleda koji je uživao u svojoj radnoj i životnoj sredini, a naročito ako se ima u vidu da je apelant, koji je, iako po vlastitom zahtjevu, premješten iz Prijedora u Banju Luku, ipak promaknut na višu funkciju gdje obnaša poslove komandira PS Banja Luka. Na kraju je drugostupajnsko vijeće Suda BiH istaknulo da prizivne navode koji se odnose na apelantovo obraćanje Ministarstvu pravde BiH prije utuženja, te priloženi dopis Ministarstvu pravde BiH od 23. prosinca 2008. godine, to vijeće nije ni razmatralo jer taj dokaz nije proveden tijekom prvostupajnskog postupka, a i da jeste ne bi imao utjecaja na zakonitost prvostupajnske odluke.

10. Presudom revizijskog vijeća Suda BiH odbijena je apelantova revizija izjavljena protiv drugostupajnske presude. U obrazloženju presude istaknuto je da je drugostupajnski sud pravilno utvrdio kako duševne boli nisu bile takvog intenziteta i trajanja da bi se opravdalo dosuđanje novčane naknade, te da su pravilno cijanjene sve štetne posljedice u svezi s ličnošću apelanta kao oštećenog, a koje su proistekle iz neutemeljenog lišenja slobode, naročito cijaneći nalaz i mišljenje vještaka neuropsihijatra. Osim navedenog, revizijsko vijeće Suda BiH

smatra da je pravilno utvrđeno da apelant nije dokazao postojanje gubitka ugleda koji uživa u svojoj radnoj i životnoj sredini, odnosno sredine prema njemu poslije lišenja slobode, težinu i prirodu kaznenog djela koje mu se stavljalo na teret, vrijeme trajanja lišenja slobode i sve druge okolnosti koje su utjecale na prirodu, težinu i trajanje psihičkih boli, te da je pravilno utvrđeno da duševne boli koje je apelant trpio nisu takvog intenziteta i trajanja da bi opravdale dosuđivanje novčane naknade nematerijalne štete.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant smatra mu je osporenim presudama prekršeno pravo na imovinu iz članka II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), te pravo na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije. U obrazloženju navodi da je redoviti sud proizvoljno ocijenio dokaze, naročito nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke i njegov iskaz dan prilikom saslušanja na glavnoj raspravi, te pogrešno utvrdio činjenično stanje i pogrešno primijenio materijalno pravo. Ističe da je vještak medicinske struke u svom nalazu "utvrdio da je lišenje slobode dovelo do narušavanja psihičke ravnoteže i pojave psihičkih tegoba u sklopu reakcije prilagođavanja na naglo nastale životne promjene u vidu nelagode, zabrinutosti, straha, sniženog raspoloženja, subjektivno doživljenom emocionalnom poremećaju". Dalje navodi da je u svom iskazu na glavnoj raspravi istaknuo da psihički nije mogao podnijeti rad u policijskoj postaji u kojoj je lišen slobode, pa je premješten u Banju Luku. Smatra da kod činjenice da se obratio Ministarstvu pravde s prijedlogom za zaključenje vansudskog poravnjanja, a koji je odbijen, te činjenice da je vještak neuropsihijatar nedvosmisleno potvrdio da je došlo do narušavanja psihičke ravnoteže i pojave psihičkih tegoba, redoviti sud nije mogao utvrditi da intenzitet i trajanje duševnih boli ne opravdavaju dosuđivanje naknade štete. Sud BiH je, kako smatra apelant, mogao tužbenom zahtjevu djelomično udovoljiti s obzirom da mu nije važna visina naknade, već "da istraje u principu da je došlo do povrede njegove časti i ugleda i da je zbog toga trpio znatne duševne bolove". Također navodi da je premještaj u Banju Luku tražio isključivo zbog psihičkih tegoba jer je osjećao napor i nelagodu da radi s radnim kolegama koji su bili svjedoci njegova uhićenja.

b) Odgovor na apelaciju

12. Sud BiH u odgovoru na apelaciju ističe da su apelantovi navodi o povredama navedenih prava iz Europske konvencije proizvoljni i neargumentirani jer ne korespondiraju sa stvarnim stanjem u spisu predmeta. Dalje je istaknuto da je u osporenim presudama pravilno primijenjeno materijalno pravo s obzirom da je pravilno utvrđeno da apelantove duševne boli nisu bile takvog intenziteta i trajanja da bi se opravdalo dosuđivanje novčane naknade, te je predloženo da se apelacija odbije kao neutemeljena.

13. Tužena je u odgovoru na apelaciju navela da je redoviti sud činjenično stanje točno, potpuno i pravilno utvrdio, te da je pravilno primijenio materijalno pravo, što je dovelo do pravilne i zakonite odluke. Iz nespornog činjeničnog stanja, kako dalje ističe tužena, jasno se može zaključiti da je apelanta 27. svibnja 2008. godine privela policija na saslušanje, ali da je takvo postupanje bilo u skladu sa člankom 139. ZKP-a, da je u zakonskom roku od 24 sata sproveden tužitelju na saslušanje, nakon čega je pušten. Apelantu nije određen pritvor, nego je potpuno utemeljeno i zakonito u skladu sa člankom 139. ZKP-a zadržan na ispitivanju nekoliko sati, nakon čega je pušten. Člankom 436. ZKP-a taksativno je određeno kojim osobama

pripada pravo na naknadu štete, te kako apelantu nikada nije određen pritvor, niti postoji bilo koja druga osnova za naknadu štete, to je apelantova tužba za naknadu štete zbog neutemeljenog lišenja slobode odbijena.

V. Relevantni propisi

14. U **Zakonu o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine** ("Službene novine BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13) relevantne odredbe glase:

Članak 139.

Oduzimanje slobode i zadržavanje

(1) Tijelo policije može osobi oduzeti slobodu ako postoje osnove sumnje da je ta osoba počinila kazneno djelo i ako postoji ma koji razlog iz članka 132. ovoga Zakona, ali je tijelo policije dužno tu osobu bez odgode, a najkasnije u roku od 24 sata dovesti Tužitelju. Prilikom dovođenja, tijelo policije će obavijestiti Tužitelja o razlozima i o vremenu oduzimanja slobode. Uporaba sile pri dovođenju je dozvoljena sukladno zakonu.

(...)

(4) Tužitelj je dužan osobu kojoj je oduzeta sloboda ispitati bez odgode, a najkasnije u roku od 24 sata, i u tome roku odlučiti hoće li osobu kojoj je oduzeta sloboda pustiti na slobodu ili će sucu za prethodni postupak postaviti zahtjev za određivanje pritvora. Sudac za prethodni postupak će odmah, a najkasnije u roku od 24 sata donijeti odluku o određivanju pritvora ili o puštanju na slobodu.

(...)

Članak 433. stavak 2.

Zastara potraživanja naknade štete

(2) Prije podnošenja Sudu tužbe za naknadu štete, oštećeni je dužan svojim se zahtjevom obratiti nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine, radi postizanja nagodbe o postojanju štete te vrsti i visini naknade.

Članak 436. stavak 1. točka c) i stavak 2.

Ostale osobe kojima pripada pravo na naknadu štete

(1) Pravo na naknadu štete pripada:

c) osobi kojoj je zbog pogreške ili nezakonitog rada tijela sloboda neutemeljeno oduzeta ili je u pritvoru ili ustanovi za izdržavanje kazne ili mjere dulje zadržana.

(2) Osobi kojoj je sloboda oduzeta bez zakonskog temelja, pripada pravo na naknadu štete ako joj nije određen pritvor, niti joj je vrijeme oduzimanja slobode uračunato u kaznu izrečenu za kazneno djelo ili za prekršaj.

Članak 437.

Naknada štete prouzročene sredstvima javnog priopćavanja

Ako je slučaj na koji se odnosi neopravdana osuda ili neutemeljeno oduzimanje slobode nekoj osobi prikazan u sredstvima javnog priopćavanja i time povrijeđen ugled te osobe, Sud će na njen zahtjev objaviti u novinama ili drugom sredstvu javnog priopćavanja priopćenje o odluci iz koje proizilazi neopravdanost ranije osude odnosno neutemeljenost oduzimanja slobode. Ako slučaj nije prikazan u sredstvu javnog priopćavanja, takvo će se priopćenje na zahtjev te osobe dostaviti tijelu ili pravnoj osobi u kojoj je ta osoba zaposlena, a ako je to za njenu rehabilitaciju potrebno i političkoj stranci ili udruženju građana.

15. U **Zakonu o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93, 13/94 i "Službene novine FBiH" br. 29/03 i 42/11) relevantne odredbe glase:

Član 200.

1. Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjavanja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

2. Prilikom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

16. U **Zakonu o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine** ("Službene novine BiH" br. 36/04, 84/07, 58/13) relevantne odredbe glase:

Članak 12.

(1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima utemeljuju svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Članak 13.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje Sud na temelju slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo cijeniti svaki dokaz posebice i sve dokaze zajedno.

Članak 90.

(1) Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima utemeljuje svoj zahtjev.

(2) Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na temelju kojih će donijeti odluku.

VI. Dopustivost

a) U odnosu na navode o povredi prava na slobodu i sigurnost

17. Prilikom ispitivanja dopustivosti dijela apelacije koji se odnosi na navode o povredi prava na slobodu i sigurnost iz članka II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije, Ustavni sud je pošao od odredaba članka 18. stavak (3) točka h) Pravila Ustavnog suda.

18. Članak 18. stavak (3) točka h) Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

h) apelacija je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom;

19. Apelant je naveo da je osporenim odlukama došlo do povrede prava na slobodu i sigurnost iz članka 5. Europske konvencije. Navodno kršenje prava iz članka 5. Europske konvencije apelant nije na bilo koji način obrazložio. Međutim, iz navoda apelacije se može zaključiti da se apelant žali da mu je povrijeđeno pravo na slobodu i sigurnost iz članka 5. stavak 5. Europske konvencije.

20. Članak 5. stavak 5. Europske konvencije glasi:

5. Svako tko je bio žrtva uhićenja ili pritvaranja protivno odredbama ovog članka ima izvršno pravo na odštetu.

21. Glede povrede prava iz članka 5. stavak 5. Europske konvencije, Ustavni sud napominje da je za ispunjenje formalnih uvjeta za ustavnu zaštitu ovog prava neophodno, prije svega, utvrditi kršenje jednog ili više prava zaštićenih prethodnim stavcima članka 5. Europske konvencije. Ustavni sud se poziva na sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava iz slučaja *Murray protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odluka od 28. rujna 1994. godine, Serija A, broj 300, stavak 81.) prema kojoj je očigledno da aplikant mora iscrpiti sve domaće efektivne pravne lijekove glede navoda u svezi sa člankom 5. st. od 1. do 4., a da bi realizirao odštetni zahtjev iz stavka 5. članka 5. Europske

konvencije obavezan je doći do konačne odluke o povredi jednog od navedenih stavaka ovog članka, te da na temelju takve odluke kao "žrtva hapšenja ili lišavanja slobode protivno odredbama" članka 5. traži obeštećenje u okviru domaćeg pravnog sustava. U konkretnom slučaju pravo na odštetu zbog lišenja slobode proizlazi i može se ostvariti prema relevantnim odredbama Zakona o kaznenom postupku BiH. Tako je člankom 436. stavak 1.c) ZKPBiH propisano da: "Pravo na naknadu štete pripada osobi kojoj je zbog pogreške ili nezakonitog rada tijela sloboda neutemeljeno oduzeta [...]" Kako u predmetnom slučaju pravo na naknadu štete proizlazi samo iz Zakona o kaznenom postupku BiH jer nije utvrđeno kršenje bilo kojeg prava iz članka 5. st. od 1. do 4. Europske konvencije ne mogu se primijeniti garancije iz članka 5. Europske konvencije, slijedom čega Ustavni sud zaključuje da je predmetna apelacija u odnosu na članak II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 5. Europske konvencije *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

b) U odnosu na navode o povredi prava na imovinu

22. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

23. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj SI 3 P 000148 13 Rev od 26. kolovoza 2013. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, a apelacija je podnesena 24. listopada 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

24. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija glede navoda o povredi prava na imovinu ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

25. Apelant osporava navedene presude tvrdeći da mu je tim presudama povrijeđeno pravo na imovinu iz članka II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na imovinu

26. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

k) Pravo na imovinu.

27. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulirala korištenje imovine sukladno općem interesu, ili da bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

28. Apelant smatra da je Sud BiH, pri donošenju svojih odluka, pogrešno utvrdio činjenično stanje i proizvoljno

primijenio relevantne odredbe ZOO-a, što je za posljedicu imalo kršenje njegova prava na imovinu.

29. Prilikom razmatranja je li došlo do povrede članka II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju Ustavni sud, prije svega, mora utvrditi ima li apelant "imovinu" u smislu članka II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

30. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje na konzistentnu praksu Europskog suda i vlastitu jurisprudenciju prema kojoj "imovina" u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju može biti ili "postojeća imovina" ili "dobra", uključujući i potraživanja u odnosu na koja osoba ima bar "legitimno očekivanje" da će ih realizirati (vidi Europski sud, *Jantner protiv Slovačke*, presuda od 4. ožujka 2003. godine, aplikacija broj 39050/97, stavak 27.). Ustavni sud, također, podsjeća da pravo na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju ne garantira pravo na stjecanje imovine (vidi Europski sud, *Van der Musselle protiv Belgije*, presuda od 23. studenog 1983. godine, Serija A, broj 70, stavak 48.), niti se može tumačiti kao ograničenje državi da zakonima uredi pitanje uvjeta pod kojima određene osobe mogu ostvarivati određena imovinska prava.

31. U konkretnom slučaju, Ustavni sud ukazuje da su pozitivnim propisima regulirani uvjeti koji moraju biti ispunjeni da bi određena osoba ostvarila pravo na naknadu nematerijalne štete kao posljedice neutemeljenog lišenja slobode. Ovo znači da je apelant, kao osoba koja je bila lišena slobode od 27. svibnja 2008. godine u 8,20 sati te pušten istog dana u 21,20 sati zato što se radilo o zabludi o identitetu, imao "ostvariv zahtjev" za priznavanje prava na naknadu štete, ali je morao dokazati da su duševne boli bile takvog intenziteta i trajanja da bi se opravdalo dosuđenje novčane naknade. Dakle, konkretni parnični postupak se nije ticao apelantove postojeće imovine, već se apelant samo pojavljuje kao podnositelj zahtjeva u odnosu na tu imovinu (vidi Europski sud, *Peter Gratzinger i Eva Gratzingerova protiv Češke Republike*, Odluka o dopustivosti od 10. srpnja 2002. godine, aplikacija broj 39794/98, stavak 69. i, *mutatis mutandis*, Odluka Ustavnog suda broj AP 2349/06 od 27. veljače 2008. godine). Ustavni sud zaključuje da ovo apelantovo legitimno očekivanje, koje je utemeljeno u važećim zakonima, predstavlja "imovinu" u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

32. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud treba odgovoriti jeste je li miješanje u apelantovo pravo na imovinu bilo u skladu sa zakonom.

33. Europski sud za ljudska prava smatra da pravo na imovinu "u biti, garantira pravo na imovinu" i "sadrži tri različita pravila". Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je opće naravi, izražava načelo mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, obuhvaća lišavanje imovine i ograničava ga izvjesnim uvjetima. Treće, sadržano u drugom stavku, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine u skladu sa općim interesom, provođenjem onih zakona koje smatraju potrebnim za tu svrhu (vidi Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Odluka broj U 3/99 od 17. ožujka 2000. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 21/00). Drugo i treće pravilo se tiču posebnih instanci uplitanja u prava na mirno uživanje imovine (vidi Europski sud za ljudska prava, *Scollo protiv Italije*, presuda iz 1995., Serija A, broj 315, stavak 26.). Ako mjera, odnosno propust da se poduzmu adekvatne mjere negativno utječu na vlasništvo, a predmetno činjenje ili nečinjenje nije u opsegu ni drugog ni trećeg pravila, neophodno je razmotriti je li povrijeđeno prvo pravilo i zbog toga se mora odrediti "je li uspostavljen pravedan odnos između zahtjeva općeg interesa zajednice i potreba da se zaštite osnovna prava pojedinca" (vidi

Europski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lonnroth protiv Švedske*, presuda od 23. rujna 1982. godine, Serija A, broj 52, stavak 69.).

34. Ustavni sud podsjeća da svako miješanje u pravo prema drugom ili trećem pravilu mora biti predviđeno zakonom, mora služiti legitimnom cilju, mora uspostavljati pravičnu ravnotežu između prava nositelja prava i javnog i općeg interesa (načelo proporcionalnosti). Drugim riječima, opravdano miješanje se ne može nametnuti samo zakonskom odredbom koja ispunjava uvjete vladavine prava i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na imovinu ne smije ići dalje od potrebnog da bi se postigao legitimni cilj, a nositelji prava se ne smiju podvrgavati proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose preveliki teret u ostvarivanju legitimnog cilja (vidi presude Europskog suda za ljudska prava, *Sunday Times* od 26. travnja 1979., Serija A, broj 30, stavak 49. i *Malone* od 2. kolovoza 1984. godine, Serija A, broj 82, st. 67. i 68.).

35. Ustavni sud smatra da se, u konkretnom slučaju, s obzirom na to da je pravomoćnom presudom odbijen apelantov tužbeni zahtjev za naknadu nematerijalne štete, radi o lišavanju imovine apelanta u smislu druge rečenice stavka 1. članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

36. Ustavnom sudu ostaje utvrditi: a) je li lišavanje imovine predviđeno zakonom, b) služi li lišavanje zakonitom cilju u javnom interesu i c) je li lišavanje proporcionalno cilju, tj. uspostavlja li pravičnu ravnotežu između prava apelanta i općeg javnog interesa?

37. U svezi s pitanjem je li lišavanje imovine apelanta bilo predviđeno zakonom, Ustavni sud, prije, svega naglašava da se Sud BiH u osporenim odlukama, prilikom utvrđivanja utemeljenosti apelantovog tužbenog zahtjeva, bavio pitanjem osnove štete i njezine visine isključivo u smislu relevantnih odredbi ZOO-a i Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH (u daljnjem tekstu: ZPP), te u konačnici odbio apelanta s tužbenim zahtjevom jer apelant nije dokazao da je pretrpio duševne boli takvog intenziteta i trajanja koje bi opravdale dosuđenje i najminimalnije novčane naknade. Redoviti sud nije apelanta odbio s tužbenim zahtjevom zato što se prije podnošenja tužbe nije obratio nadležnom Ministarstvu pravde BiH, a što mu je u smislu odredbe članka 433. stavak 2. ZKPBiH bila zakonska obveza. U svezi s navedenim, drugostupanjsko vijeće Suda BiH je u obrazloženju odluke navelo da "žalbene navode koji se odnose na obraćanje apelanta Ministarstvu pravde BiH prije utuženja, te priložen dopis Ministarstvu pravde od 23. prosinca 2008. godine to vijeće nije ni razmatralo, jer taj dokaz nije proveden u toku prvostepenog postupka, a i da jeste ne bi imalo uticaja na zakonitost prvostepene odluke".

38. Dalje Ustavni sud napominje da je člankom 436. stavak 1. točka c) ZKPBiH propisano da pravo na naknadu štete pripada "osobi kojoj je zbog pogreške ili nezakonitog rada tijela sloboda neutemeljeno oduzeta [...]". U konkretnom slučaju tijekom postupka pred redovitim sudom je kao nesporno utvrđeno da je apelant bio lišen slobode 27. svibnja 2008. godine u 8 sati i 20 minuta zbog postojanja sumnje da je učinio kazneno djelo iz članka 172. KZBiH, te da je u vremenskom razdoblju od 20 sati i 40 minuta do 21 sat i 20 minuta saslušan u Tužiteljstvu BiH, nakon čega je pušten na slobodu s obzirom da je prilikom davanja iskaza utvrđeno da je došlo do zablude o identitetu osobe - *error in persona*.

39. Ustavni sud zapaža da su odredbom članka 200. stavak 1. ZOO-a propisane vrste nematerijalne štete čije se popravljjanje vrši u vidu novčane ili materijalne satisfakcije pa je, između ostalog, navedeno da se materijalna novčana satisfakcija može zahtijevati i dosuđivati "za pretrpljene duševne bolove...te za

strah...". Dalje je istim člankom navedeno da će za nabrojane vrste nematerijalne štete sud moći dosuditi njihovo popravljjanje u vidu pravične novčane satisfakcije samo onda "ako nađe da okolnosti slučaja, a osobito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdavaju". Dakle, da bi se oštećeniku moglo priznati pravo na novčanu satisfakciju zbog navedenih nematerijalnih šteta koje su mu uzrokovane pretrpljenim fizičkim bolovima, pretrpljenim duševnim bolima ili pretrpljenim strahom, potrebno je ne samo faktičko postojanje štete već i uvjerenje suda da je u konkretnom slučaju pravično dosuditi oštećeniku novčanu satisfakciju jer ovakvu odluku opravdavaju postojeće okolnosti dotičnog slučaja, a posebno utvrđena jačina, intenzitet fizičkih i duševnih bolova, odnosno straha, kao i njihovo vremensko trajanje. Utvrđivanje i dosuđenje naknade za povrede oštećenikovih prava ličnosti, zakonodavac nije mogao bezuvjetno propisati i odrediti detaljne i prisilne norme o tome kako sud treba postupati u svakom konkretnom slučaju popravljjanja nematerijalne štete, već je postavio "zakonski okvir" unutar koga će se ovo popravljjanje utvrđivati i dosuđivati po slobodnom sudačkom uvjerenju i savjesti, imajući u vidu specifičnost svakog slučaja, posebno intenzitet oštećenikove psihičke poremećenosti i cilj kojem služi predmetna naknada (vidi komentar članka 200. ZOO-a, dr. Ivan Bukljaš i dr. Boris Vizner).

40. U konkretnom slučaju u smislu odredbe članka 13. ZPP-a, na temelju ocjene provedenih dokaza (uvid u materijalne dokaze koji su se nalazili u spisu, vještačenje po vještaku neuropsihijatra, saslušanje apelanta kao parnične stranke), prvostupanjski sud je, a što je potvrđeno na sljedeće dvije instance, zaključio da apelantov tužbeni zahtjev nije utemeljen, cijeneći pri tome sve štetne posljedice u svezi sa apelantovom ličnošću proistekle iz lišenja slobode (vrijeme trajanja lišenja slobode, ugled koji je uživao, kao i težinu i trajanje psihičkih boli). Sud BiH je u obrazloženju odluka naveo da apelant nije, u smislu odredbe članka 90. ZPP-a, dokazao da su duševne boli bile takvog intenziteta i trajanja da bi se opravdalo dosuđenje novčane naknade, niti je dokazao postojanje gubitka ugleda koji je uživao u svojoj radnoj i životnoj sredini.

41. Iz navedenog proizlazi pravna osnova za donošenje osporenih odluka propisana u navedenim propisima koji ispunjavaju uvjete glede dostupnosti, tj. pristupačnosti (objavljeni su u službenom glasniku koji je javno glasilo) i jasnoće (s obzirom na to da su citirane odredbe dovoljno jasno formulirane u smislu da svatko može ocijeniti kakve će biti posljedice njegova ponašanja). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je "miješanje" u apelantovo pravo na imovinu izvršeno u skladu sa zakonom.

42. Međutim, postavlja se pitanje zadovoljava li miješanje u okolnostima konkretnog slučaja i razuman odnos proporcionalnosti između općeg interesa i interesa pojedinaca. U svezi s tim, Ustavni sud, slijedeći vlastitu praksu i praksu Europskog suda, ukazuje na to da u svakom pojedinom slučaju mora postojati "pravičan odnos" između zahtjeva javnog interesa koji se želi postići i zaštite temeljnih prava pojedinaca, što nije moguće postići ako apelant mora snositi "poseban i pretjeran teret" (vidi Europski sud za ljudska prava, *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. veljače 1986. godine, Serija A, broj 98, st. 46. i 50.).

43. U odgovoru na pitanje je li u konkretnom slučaju postignut pravičan odnos između zaštite apelantova interesa i legitimnog cilja u javnom interesu kojem se teži, Ustavni sud ističe da je kao nesporno utvrđeno da je apelant lišen slobode, te da je u vremenskom razdoblju od 20 sati i 40 minuta do 21 sat i 20 minuta saslušan u Tužiteljstvu BiH, nakon čega je pušten na slobodu s obzirom da je prilikom davanja iskaza utvrđeno da je došlo do zablude o identitetu osobe - *error in persona*. Također je nesporno utvrđeno da je na temelju naredbe Suda BiH od 23.

svibnja 2008. godine izvršen pretres obiteljske kuće, stana i drugih objekata koji su u apelantovom vlasništvu, te da su o uhićenju apelanta, koji je bio osumnjičen za ratni zločin na Korićanskim stijenama, pisale дневне новине "Novosti" i "Nezavisne novine", a da je pušten na slobodu objavio je list "Fokus". Na temelju provedenog dokaznog postupka redoviti sud je zaključio da apelant nije dokazao da je pretrpio душевне боли takvog intenziteta i trajanja koje bi opravdale dosuđenje i najminimalnije новчане накнаде, нити је доказано постојање губитка угледа који је uživao у својој радној и животној средини, посебно напомињући да је вјештак на главној расправи појаснио да је приликом процјене колико су код апеланта трајале душевне боли узео у обзир врсту, интензитет и трајање стреса, затим интелектуалне и когнитивне способности, механизме адаптације, комплетно физичко и психичко стање и на основу добијених параметара utvrdio да су код апеланта душевне боли трајале укупно 24 дана различитог интензитета.

44. Уставни суд указује на потребу вођења рачуна о циљу коме служи конкретна новчана satisfакција, при чему је потребно имати у виду да је темељни и једини циљ svakог поправљања нематеријалне штете satisfакција, пружање задовољшћине оштећеној личности ради омогућења да тако добијеним новцем ostvari неко своје жељено особно задовољство како би се њиме компенzirала, пребила она нематеријална штета због претрпљених физичких или душевних болова, односно због претрпљеног страха и на тај начин како-тако успоставило оно његово психичко стање које је постојало прије настале штете.

45. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да у околностима конкретног случаја, у којима је лишавање апеланта имовине извршено ради спровођења закона којим је редовити суд овлашћен процјенјивати утврђене чињенице ради додјеле новчане накнаде због лишавања слободe и, с друге стране, чињенице да апеланту оспореним одлукaма није досуђена новчана накнада за душевне боли због лишавања слободe иако су те боли, према налазу вјештака, трајале укупно 24 дана и биле различитог интензитета, није постигнут праћан однос пропорционалности између заштите легитимног циља у јавном интересу којем се тежи и интереса апеланта којем предметна новчана накнада представља одређену satisfакцију у конкретним животним околностима. Time је, према мишљењу Уставног суда, на апеланта стављен претјеран терет у односу на потребу заштите јавног интереса.

46. Уставни суд закључује да је повријеђено апелантово право на имовину из чланка II/3.(k) Устава Bosne i Hercegovine и чланка 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

47. Уставни суд закључује да постоји повреда права на имовину из чланка II/3.(k) Устава Bosne i Hercegovine и чланка 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију када је мijeшање у право на имовину засновано на закону и ради ostvarivanja легитимног циља, али је у специфичним околностима конкретног случаја нарушен разуман однос пропорционалности између потребе заштите легитимног циља у јавном интересу којем се тежи и апелантова интереса да не буде лишен новчане satisfакције у конкретним животним околностима, односно своје имовине.

48. На основу чланка 18. ставак (3) тачка h) и чланка 62. ставак (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

49. Према чланку VI/5. Устава Bosne i Hercegovine, одлуке Уставног суда су коначне и обвезујуће.

Предсједник
Уставног суда Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

1344

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 4144/16**, рјешавајући апелацију **Ћамила Дураковића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћен текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 10. новембра 2016. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Ћамила Дураковића** поднесена против Рјешења Суда Босне и Херцеговине број C1 3 Иж 023330 16 Иж од 25. октобра 2016. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Ћамил Дураковић из Сребренице (у даљњем тексту: апелант), којег заступа Недим Адемовић, адвокат из Сарајева, поднио је 1. новембра 2016. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Рјешења Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) број C1 3 Иж 023330 16 Иж од 25. октобра 2016. године.

2. Апелант је затражио да се донесе привремена мјера којом би Централној изборној комисији (у даљњем тексту: ЦИК) било наложено да обустави све радње и активности на објављивању коначних резултата за начелника Општине Сребреница до коначне одлуке Уставног суда, или, уколико у међувремену дође до објављивања резултата, да обустави примјену одлуке о коначним резултатима за начелника Општине Сребреница и да скупштинску и начелничку позицију обавља јавна власт која је изабрана на изборима 2012. године до коначне одлуке Уставног суда.

II. Поступак пред Уставним судом

3. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Суда БиХ и ЦИК-а затражено је 2. новембра 2016. године да доставе одговоре на апелацију.

4. Суд БиХ је доставио одговор 7. новембра 2016. године, а ЦИК 9. новембра 2016. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

Уводне напомене

6. ЦИК је 25. августа 2016. године донио Одлуку о закључивању и потврђивању Централног бирачког списка за Локалне изборе 2016. године у Босни и Херцеговини и објављивању броја бирача за сваку основну изборну јединицу. У члану 1 став 2 тачка 79 за Основну изборну јединицу Сребреница регистрована су укупно 13.763 гласача од тога је регистровано 1.569 гласача путем поште, ван БиХ.

7. ЦИК је закључком број 05-1-07-5-1468-4/16 од 13. октобра 2016. године одбацио као недопуштен апелантов захтјев који је оцијењен као захтјев за поништење локалних избора у Сребреници.

8. У образложењу закључка је указано да је чланом 2.10 Изборног закона БиХ (у даљњем тексту: Изборни закон) прописано да ће ЦИК поништити изборе у изборној јединици или на неком бирачком мјесту ако установи да је за вријеме гласања или бројања гласачких листића дошло до неправилности које могу да утичу на резултате избора. Сходно наведеној одредби, ЦИК може да поништи изборе у изборној јединици или на неком бирачком мјесту само по службеној дужности, а не по захтјеву странке и под условима да је за вријеме гласања или бројања гласачких листића дошло до неправилности које могу да утичу на резултате избора, при чему захтјев политичког субјекта за поништење са приложеним аргументима ЦИК може да сматра као иницијативу за поступање ЦИК-а по службеној дужности.

9. Даље, ЦИК је закључио да наводе из апелантовог захтјева не може да оцијени ни као иницијативу за примјену члана 2.10 Изборног закона по службеној дужности, јер су наводи произвољни и паушални с обзиром на то да ЦИК није утврдио нити објавио изборне резултате у смислу члана 5.30 став 1 Изборног закона, јер је у току контрола достављених изборних резултата. С тим у вези је указано да ће ЦИК, након утврђених изборних резултата, наводе из предметног поднеска евентуално оцијенити по службеној дужности као иницијативу уколико утврди да ове неправилности утичу на додјелу мандата.

10. Најзад, у поуци о правном лијеку је указано на то да против овог закључка, у складу са чланом 6.9 ст. 1 и 2 Изборног закона, може да се поднесе жалба Апелационом одјељењу Суда БиХ у року од два дана од дана његовог пријема, да се жалба подноси путем ЦИК-а, факсом или непосредним достављањем.

Поступак окончан оспореном одлуком

11. ЦИК је 17. октобра 2016. године донио Одлуку о утврђивању и објављивању резултата Локалних избора у Босни и Херцеговини 2016. године (у даљњем тексту: оспорена одлука). У члану 4 оспорене одлуке је одређено да одлука ступа на снагу даном доношења и да ће се објавити 17. октобра 2016. године у 14 часова на веб-страници ЦИК-а, те да ће се сматрати да је даном објављивања достављена свим учесницима у изборном процесу.

12. У поуци о правном лијеку је указано на то да, након утврђивања и објављивања изборних резултата, ЦИК-у може да се поднесе захтјев за поновно бројање гласачких листића у року од три дана од дана утврђивања и објављивања изборних резултата на начин и у форми како је прописано чланом 5.30 Изборног закона, као и приговор на тачност објављених резултата, те да се приговори подносе искључиво непосредно у сједишту ЦИК-а или путем факса.

13. Апелант је 20. октобра 2016. године, у складу са чланом 5.30, ЦИК-у поднио захтјев за поновно бројање гласачких листића.

14. Апелант је 21. октобра 2016. године Суду БиХ поднио жалбу на оспорену одлуку.

15. Суд БиХ је Рјешењем број С1 3 Иж 023330 16 Иж од 25. октобра 2016. године апелантову жалбу одбио као неосновану.

16. Из образложења рјешења произилази да је апелант жалбу изјавио због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примјене материјалног права, износећи приједлог да се оспорена одлука поништи и ЦИК-у

наложи да понови изборе за начелника Општине Сребреница. Апелантови жалбени наводи сводили су се на тврдње да је великом броју бирача незаконито онемогућено бирачко право и да је њихов број толики да је могао да утиче на одлуку о избору начелника Општине Сребреница, да је доношењем незаконитог Правилника о начину спровођења избора у БиХ више од 2.000 бирача "елиминисано са избора", да гласачки листићи нису на вријеме упућени гласачима који гласају путем поште, те да су на дан избора посматрачи пријавили велики број неправилности.

17. У образложењу рјешења је указано да је неспорно да је ЦИК 4. маја 2016. године усвојио Упутство о роковима и редослиједу изборних активности за Локалне изборе 2016. године, који ће се одржати у недељу, 2. октобра 2016. године, број 06-1-02-501-1/16 од 4. маја 2016. године (објављено у "Службеном гласнику БиХ" број 32/16, те на веб-страници ЦИК-а). Чланом 2 став 4 наведеног упутства утврђени су рокови у вези са Централним бирачким списком, али овим подзаконским актом није утврђен, нити прописан рок за радњу упућивања гласачких листића у иностранство бирачима који гласају путем поште. Временски план, на који је апелант указао у жалби, јесте докуменат интерног карактера ради оперативне организације послова у ЦИК-у, који нема одређену законску снагу и који није објављен на веб-страници ЦИК-а.

18. Даље, апелантове тврдње да је великом броју бирача незаконито онемогућено активно бирачко право гласа, јер им је омогућено да гласају са невалидним документима, да је помагано лицима при гласању на непрописан начин, оцијењене су као паушалне и произвољне. С тим у вези је указано да су се све неправилности побројане у жалби десиле на дан избора, односно на дан гласања, тј. да се ради о повредама на бирачком мјесту за чије је отклањање и рјешавање надлежна Општинска изборна комисија Сребреница (у даљњем тексту: ОИК) у складу са чланом 6.4 став 1 Изборног закона, па су лица овлашћена у складу са чланом 6.2 став 1 Изборног закона могла да поднесу приговор у року од 24 часа од учињене повреде ОИК-а због чега они не могу бити предмет ове жалбе.

19. Суд БиХ је као неосноване оцијенио и апелантове тврдње да оспореном одлуком нису обухваћени сви гласови пристигли путем поште, па да је тако онемогућено да око 2.000 бирача гласа јер није прихваћено да се броје коверте са гласачким листићима пристиглим путем поште.

20. С тим у вези, Суд БиХ је указао да је чланом 5.28 став 1 Изборног закона прописано, да би била прихватљива, свака појединачна коверта са гласачким листићем мора да има поштански жиг државе из које се гласа са датумом не каснијим од датума одржавања избора, а ставом 2 истог члана да се гласачки листићи за гласање путем поште који нису достављени у складу са ставом 1 неће бројати. Даље, указано је да је чланом 33 Правилника о начину спровођења избора прописано да ће повратна коверта која је послана ЦИК-у најкасније на дан одржавања избора бити прихваћена и пребројана уколико стигне у ЦИК најкасније два дана од дана одржавања избора и ако је на повратној коверти жиг државе из које се гласа са датумом не каснијим од датума одржавања избора. Даље, указано је на то да је чланом 11 ст. 1 и 2 (Верификација гласачког материјала за гласање путем поште) Правилника о организацији рада и утврђивању резултата гласања у Главном центру за бројање за Локалне изборе 2016. године ("Службени гласник БиХ" број 32/16) одређено да се у Главном центру за бројање утврђује исправност бирачких комплета на начин да сваки комплет треба да буде пакован у коверту, у складу са Правилником о начину спровођења избора у БиХ, те да се бирачки комплет

који не садржи потребну документацију, или није пристигао у роковима прописаним наведеним правилником, не шаље у наредну фазу обраде.

21. На основу наведених одредаба Суд БиХ је закључио да је ЦИК примијенио прописе који су на снази и извршио бројање свих гласачких листића бирача који гласају путем поште који су стигли у ЦИК најкасније два дана од дана одржавања избора, тј. 4. октобра 2016. године, те на којим се налазио поштански жиг државе из које се гласа с датумима не каснијим од 2. октобра 2010. године. С тим у вези, указано је и да је у оспореној одлуци од укупног броја уписаних бирача за гласање у Сребреници путем поште, тј. 1.596 бирача, утврђено да је 929 важећих гласачких листића међу којим су и листићи гласача из Швајцарске, Норвешке и САД. Такође, указано је и на информацију ЈП БХ Пошта "Стандарди преноса и уручења пошљици у међународном поштанском промету", који се налази у спису предмета, према ком су рокови доставе пошљици: за САД четири до шест дана, Швајцарску три до пет дана, Норвешку три до пет дана и Шведску три до пет дана уз напомену да су све пошљике уредно отпремљене авионом и препорученом поштом.

22. Најзад, Суд БиХ је посебно истакао да је жалба у дијелу којим се захтијева да се наложи ЦИК-у да понови изборе за начелника Општине Сребреница недопуштена. С тим у вези је указано на то да је апелант поднеском од 10. октобра 2016. године већ тражио од ЦИК-а да поништи изборе у складу са чланом 2.10 Изборног закона, те у складу са чланом 14.1 истог закона, да се понове избори у изборној јединици Сребреница, да је закључком ЦИК-а од 13. октобра 2016. године, који је апеланту достављен 14. октобра 2016. године, овај захтјев одбачен, а апелант против њега није користио правна средства путем ЦИК-а у складу са чланом 6.9 Изборног закона, тако да је овај закључак коначан и правоснажан, односно према њему не може да се истиче жалба.

23. ЦИК је 1. новембра 2016. године донио Одлуку о потврђивању и објављивању резултата Локалних избора у Босни и Херцеговини 2016. године. Чланом 2 те одлуке одређено је да је саставни дио те одлуке Извјештај о резултатима гласања за сваки изборни ниво, поред осталих, и 130 начелника општина са расподјелом мандата и именима кандидата унутар политичких субјеката. Чланом 3 Одлуке одређено је да она ступа на снагу даном доношења и да ће се објавити у службеним гласилима, на веб-страници ЦИК-а и у средствима јавног информисања.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

24. Апелант тврди да му је оспореним рјешењем Суда БиХ повријеђено право из члана 25 тачка б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима (у даљњем тексту: Међународни пакт), право из члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију о људским правима и основним слободама у вези са пасивним правом гласа из члана 13.7 у вези са чланом 4.4 Изборног закона, те право из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са правом из члана 25 тачка б) Међународног пакта.

25. У прилог тврдњи о повреди права из члана 25 тачка б) Међународног пакта апелант је истакао да је, због, како је навео, незаконитог и нелегитимног упада Јединице за подршку ЦДБ Бијељина 4. октобра 2016. године око 15 часова у Општину Сребреница, изборни материјал био ван контроле ОИК-а пуних 20 часова, тј. до осам сати наредног дана, чиме је дошло до прекида изборног процеса. Апелант је истакао да је ЦИК једини надлежан за контролу изборног

материјала, да је, у случају да постоји безбједносна пријетња, једини надлежан Оперативни штаб који даје налоге тачно одређеним лицима која имају легитимитет за поступање, те да, на основу члана 5.5 Изборног закона, чланови ОИК-а морају да буду присутни за све вријеме изборног процеса. Према апелантовом мишљењу, ради се о недемократском чину којим је изборни материјал "контаминиран" без потребе давања одговора да ли је на њему нешто противзаконито рађено. Сходно наведеном, апелант сматра да је објављивањем, а не проглашавањем избора у Општини Сребреница ЦИК повриједио обавезу из члана 2.9 став 1 тач. 1 и 9 Изборног закона. Апелант сматра да је право сваког грађанина који се кандидује на изборима да тражи поништење избора ако нису били демократски, те да активности у вријеме изборног процеса, које су апсолутно неприхватљиве, нелегитимне и незаконите, представљају неприхватљиво ограничење пасивног права гласа.

26. Даље, апелант тврди да му је повријеђено право из члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију о људским правима и основним слободама у вези са пасивним правом гласа из члана 13.7 у вези са чланом 4.4 Изборног закона, те право из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са правом из члана 25 тачка б) Међународног пакта.

27. У овом дијелу апелант је, опширно елаборирајући одредбе Изборног закона, најприје истакао да је Изборним законом установљено право гласача да пошљиком са гласачким листићем пошаљу са датумом одржавања избора, а у конкретном случају то је био 2. октобар 2016. године. Према његовом мишљењу, ограничење које је установљено чланом 33 Правилника о спровођењу избора, према ком се повратна конверта послана ЦИК-у са жигом дана одржавања избора прихвата и пребројава уколико је стигла најкасније два дана од дана одржавања избора, представља ограничење наведеног права, које нема упориште у закону, те које угрожава саму суштину права гласача да гласају и да нема разумно оправдање. Слиједећи наведено, апелант сматра да му је повријеђено пасивно бирачко право, и то на *de facto* дискриминаторски начин. У вези с тим, апелант је навео да су се за вријеме рата, а посебно након геноцида у Сребреници Сребреничани бошњачког поријекла масовно раселили по САД (око 5.000), Аустралији (око 1.500), Шведској (1.000), Данској, Норвешкој, СР Њемачкој (око 1.000), Швајцарској (око 700), а да велики број избјеглих Срба из општине Сребреница живи у Републици Србији. Даље, апелант је указао да, према подацима ЈП БХ Пошта о томе колико пошта путује из наведених држава (од три до шест дана), произилази да било који бирач који живи ван регије а који је благовремено послао листић (жиг са датумом одржавања избора) није имао ни теоретску шансу да његов листић буде пребројан с обзиром на то да се, у складу са чланом 33 Правилника о спровођењу избора, броје само листићи који су приспјели два дана након одржавања избора. Сходно наведеном, апелант закључује да је свим гласачима из иностранства ван регије који су гласали за начелника Општине Сребреница неоправдано ограничено право гласања.

28. Осим тога, апелант сматра да је чланом 33 Правилника о спровођењу избора извршена и *de facto* дискриминација Бошњака који живе ван БиХ у односу на Србе, јер рок од 48 часова, установљен чланом 33 Правилника о спровођењу избора, може да испуни велики број Срба, али не и Бошњаци. Апелант се позвао на већ изнесене тврдње о томе гдје већином живи бошњачко бирачко тијело у иностранству због чега сматра да је чланом 33 Правилника повријеђено не само активно бирачко право "бх. грађана" који су гласали у иностранству из побројаних

удаљених држава већ и да су гласачи Срби стављени у повољнији положај, јер је поштански саобраћај из Републике Србије могуће остварити унутар 48 часова, што није могуће из удаљених држава. У прилог тврдњи да су елиминисане више од 2.000 гласачких листића пристиглих путем поште, што би могло да има утицај на избор начелника у Сребреници, апелант је указао на то да је велики број коверти стигао из САД, те да су гласови из иностранства ишли у корист апеланту, тј. да је, према утврђеним објављеним резултатима ЦИК-а, он добио 683 гласа, а кандидат М.Г. 246 гласова. Слиједећи наведено, апелант сматра да га је, због рјешења из члана 33 Правилника, ЦИК *de facto* довео у неповољан положај у односу на противкандидата М.Г., јер је на наведени начин ограничио његове фактичке могућности.

29. Даље, апелант је истакао да је према Бошњацима из Сребренице извршен геноцид који, свакако, укључује и страшну дискриминацију. Последице дискриминације јесу да су Бошњаци из Сребренице расељени по свијету, ван регије, у далеким крајевима. Због тога, према његовом мишљењу, ЦИК "неразумним" чланом 33 Правилника покушава да подржи и *de iure* дискриминацију, намећући стандарде који не могу бити испуњени.

30. Апелант тврди да је повреду права на активно право гласа, самостално и у вези са забрањеном дискриминацијом увећала чињеница да ЦИК није испоштовао ни временске рокове за слање поште у иностранство. У вези с тим је указао на то да је у Временском плану активности спровођења избора, у тачки 47, наведено да пошта са гласачким листићима треба да буде упућена на адресу бирача од 13. до 18. августа 2016. године, али да је слање гласачких листића завршено 6. септембра 2016. године. Због тога, како наводи, ЦИК није благовремено испунио своју обавезу да пошаље гласачке листиће, али је сматрао да наметање немогућих услова у смислу пристизања поште унутар 48 часова (на примјер из САД) је сасвим оправдано.

31. Даље, апелант је указао да уз све наведено, кад се има у виду и да су многи чланови бирачких одбора и независни акредитовани посматрачи признали страшну покушај злоупотребе гласања путем невалидних идентификационих докумената, јасно је да избори не могу да буду валидни.

32. Најзад, апелант сматра да је, због неразумног ограничења активног бирачког права бошњачког дијела становништва Сребренице које гласа путем поште из иностранства, дошло и до његове *de facto* дискриминације у вези са његовим пасивним бирачким правом, јер не постоји објективно и разумно оправдање за различит третман према њему.

33. У захтјеву за доношење привремене мјере апелант је затражио да се ЦИК-у наложи да обустави све радње и активности на објављивању коначних резултата за начелника Општине Сребреница до коначне одлуке Уставног суда. Такође, апелант је затражио да се, у случају да дође до објављивања резултата за начелника, ЦИК-у наложи да обустави примјену одлуке о коначним резултатима за начелника Општине Сребреница, те да до коначне одлуке Уставног суда скупштинску и начелничку позицију обавља јавна власт која је изабрана на изборима 2012. године.

б) Одговор на апелацију

34. Суд БиХ у одговору на апелацију истакао је да му је Законом о управним споровима повјерено рјешавање о изборним жалбама. Наведеним законом у чл. 81 и 82 је регулисано да, кад Апелационо одјељење нађе да је жалба утемељена, донијеће одлуку којом ће одредити да се уклоне

неправилности којима је повријеђено изборно право, у противном ће одбити жалбу, те да су одлуке одјељења коначне и обавезујуће. Слједом наведеног, Суд БиХ је закључио да је апелација недопуштена и да је треба одбацити.

35. Суд БиХ је, даље, истакао да је у оспореној одлуци потпуно и правилно утврђено чињенично стање и правилно примјењено материјално право, те дао исцрпне разлоге и образложења које није потребно посебно понављати и у одговору.

36. Даље, као неоснована је оцијењена апелантова тврдња да је ЦИК прекршио начело законитости у хијерархији правних прописа доношењем Правилника о начину спровођења избора у БиХ када је прописао да ће бити прихваћене само коверте за гласаче који гласају путем поште уколико стигну у ЦИКБиХ најкасније два дана након одржавања избора. С тим у вези је, најприје, указано да суд у поступку испитивања жалби због повреда изборног процеса није надлежан да преиспитује правилност појединих одредаба закона, као и усклађеност подзаконских аката у односу на закон. Даље су побројане релевантне одредбе Изборног закона на основу којих је ЦИК, у складу са овлашћењима која су му дата њима, донио Правилник о спровођењу избора. Такође, указано је и на то да је наведени правилник објављен у службеним гласилима, те на веб-страници ЦИК-а, па је његов садржај био доступан свима који се налазе у изборном процесу. Према оцјени Суда БиХ, Правилник је евентуално могао да буде предмет преиспитивања пред Уставним судом да су такву иницијативу од дана његовог ступања на снагу па до дана спровођења избора поднијела овлашћена лица. Даље, Суд БиХ је истакао да, у складу са чланом 5.21 став 1 Изборног закона, ЦИК има овлашћење да уређује начин и процедуру гласања држављана БиХ путем поште, те је указано на чл. 31 до 34 Правилника којим је прописан начин гласања бирача путем поште.

37. Према оцјени Суда БиХ, ЦИК је потпуно и правилно утврдио резултате избора, овај задатак је извршио *lege artis*, због чега се апелант и оријентисао на захтјев за поништавање избора с обзиром на то да би захтјев за поновно бројање гласачких листића за њега био узалудан. Најзад, закључено је да је апелант у потпуности искористио своје изборно право а незадовољство изборним резултатом не може да буде разлог за подношење апелације.

38. У одговору на наводе из апелације ЦИК је изнио исцрпне разлоге и образложења због којих сматра да су апелантови наводи неосновани.

39. У одговору ЦИК је, поред осталог, истакао да је одлуку о утврђивању и објављивању резултата избора која је била предмет оспоравања пред Судом БиХ донио у складу са законским надлежностима додијељеним Изборним законом и подзаконским актима из ове области и да је цјелокупан процес Локалних избора 2016. године спровео искључиво у складу са регулативом која се примјењује на све изборне јединице у БиХ.

40. Даље, указано је да је ЦИК безбједност повјерио Дирекцији за координацију полицијских тијела БиХ која праћењем свих активности и догађаја на територији БиХ није имала сазнања о догађајима у изборној јединици Сребреница који би утицали на изборни процес, или о било каквим ометањима овог процеса, а посебно од припадника полиције. С тим у вези је указано и да је Општинска изборна комисија Сребренице унијела изборне резултате са свих бирачких мјеста осим за пет бирачких мјеста за које је сама поднијела захтјев ЦИК-у за отварање врећа. Слједећи

наведено, апелантова тврдња да је изборни материјал "контаминан" је оцијењена као неоснована.

41. Даље, апелантова тврдња да је *de facto* дискриминисан због онемогућавања бошњачком народу у иностранству да гласа за Општину Сребреница оцијењена је као субјективна с обзиром на то да међу држављанима БиХ који гласају путем поште (укупан број уписаних бирача за гласање у Сребреници је 1.596) нису само бирачи из реда бошњачког народа него и из реда друга два конститутивна народа и из реда Осталих из чега произилази и чињеница да нема дискриминације како према апеланту, тако и према другим кандидатима. У вези са апелантовим указивањем на Временски план активности, истакнуто је да се ради о интерном документу који се односи на оперативну организацију, да није објављен на веб-страници ЦИК-а и да нема обавезујућу снагу. Такође, указано је да је ЦИК благовремено свим гласачима у иностранству доставио гласачке пакете, што потврђује и информација ЈП БХ Пошта о стандардима уручења поштом у међународном саобраћају, те да је то учињено авионом и препорученом поштом.

42. Најзад, у опширним наводима и уз цитирање релевантних одредаба Изборног закона, Правилника о спровођењу избора, те Правилника о организацији рада и утврђивању резултата гласања у Главном центру за бројање за Локалне изборе 2016. године, указано је на то да је ЦИК примијенио прописе који су на снази и пребројао све гласачке листиће гласача који гласају путем поште, те који су стигли у ЦИК најкасније два дана од дана одржавања избора, тј. до 4. октобра 2016. године, а на којим се налазило поштански жиг државе из које се гласа с датумом не каснијим од 2. октобра 2016. године. Такође, уз одговор је достављен и табеларни приказ о броју гласачких листића који су верификовани и пребројани, о оним који нису приспјели до одређеног рока и из којих држава су послани (не само држава на које је апелант указао), као и о разлозима због којих 87 гласачких пакета није могло да буде уручено и који су враћени ЦИК-у.

V. Релевантни прописи

43. **Изборни закон Босне и Херцеговине** ("Службени гласник БиХ" бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1.3

Избор чланова свих органа власти врши се на основу слободних избора, општег и једнаког бирачког права директно од бирача тајним гласањем, осим ако овим законом није другачије одређено.

Члан 1.4

(1) Сваки држављанин Босне и Херцеговине са навршених осамнаест (18) година живота има право да гласа и да буде "биран" (у даљњем тексту: бирачко право), у складу с одредбама овог закона.

(2) Да би остварио своје бирачко право, држављанин мора бити уписан у Централни бирачки списак, у складу с овим законом.

Члан 1.5

(1) Држављани Босне и Херцеговине који имају бирачко право у складу са овим законом имају право да гласају лично у општини у којој имају пребивалиште.

(2) Држављанин БиХ који привремено живи у иностранству и има бирачко право, има право да гласа лично (доласком на одговарајуће бирачко мјесто у БиХ или у дипломатско-конзуларном представништву БиХ у

иностранству) или поштом (слањем гласачког листића поштом) за општину у којој је имао пребивалиште прије одласка у иностранство, ако у тој општини има пријављено пребивалиште у тренутку подношења пријаве за гласање ван земље.

(...)

Члан 3.9

(...)

(2) Држављанин Босне и Херцеговине који има бирачко право у складу с овим законом и привремено живи у иностранству уписује се у Централни бирачки списак за основну изборну јединицу гдје је имао пријављено пребивалиште у Босни и Херцеговини прије одласка у иностранство.

(...)

Члан 3.15

(1) Држављанин Босне и Херцеговине који привремено живи у иностранству, а који има бирачко право у складу с овим законом и уписан је у Централни бирачки списак, да би се налазио у изводу из Централног бирачког списка за гласање ван Босне и Херцеговине, дужан је да за сваке изборе поднесе пријаву Централној изборној комисији БиХ. Пријава мора бити примљена прије рока који утврди Централна изборна комисија БиХ у периоду након расписивања избора. Уз испуњену пријаву, коју потписује, подносилац пријаве прилаже и доказ о идентитету подносиоца пријаве предвиђен овим законом и податке о тачној адреси у иностранству те изјашњење о опцији гласања: у ДКП-у или поштом.

(...)

Члан 5.21

(1) Држављанин Босне и Херцеговине који има бирачко право, а који је у иностранству, има право гласати поштом. Централна изборна комисија БиХ утврђује начин и процедуру гласања држављана Босне и Херцеговине поштом.

(2) Централна изборна комисија БиХ доноси прописе за гласање држављана Босне и Херцеговине који имају бирачко право, а који су везани за домове због старости, болести или инвалидитета, који су затвореници или су везани за установе.

Члан 5.22

(1) Централна изборна комисија БиХ доноси прописе за бројање гласачких листића и утврђивање резултата гласања бирача (...) као и бирача који су гласали поштом.

Члан 5.28

(1) Да би била прихватљива, свака појединачна коверта с гласачким листићем мора имати поштански жиг земље из које се гласа с датумом не каснијим од датума одржавања избора.

(2) Гласачки листићи за гласање поштом, који нису достављени у складу са претходним ставом, неће се бројати.

(3) Да би се бројао гласачки листић који је благовремено достављен поштом, бирач за ког је утврђено да је исправно регистрован за гласање поштом, мора га вратити у запечаћеној коверти како би се обезбиједила тајност гласања тог лица, и уз њега приложити копију једне од личних исправа према члану 5.12 овог закона.

Члан 5.29

(1) Централна изборна комисија БиХ утврђује резултате свих непосредних и посредних избора обухваћених овим законом истеком рока за подношење приговора, жалбе, односно након правоснажности одлука.

(...)

Члан 5.30

(1) Након што Централна изборна комисија БиХ утврди и објави изборне резултате, општинска изборна комисија, овјерена политичка странка, коалиција, листа независних кандидата или независни кандидат, могу захтијевати да Централна изборна комисија БиХ поново броји гласачке листиће у одређеним изборним јединицама у којима су се политичка странка, коалиција, листа независних кандидата или независни кандидат кандидовали за изборе. Акредитовани посматрач може захтијевати да Централна изборна комисија БиХ поновно броји гласачке листиће на бирачком мјесту на којем је био посматрач. Овјерена политичка странка, коалиција, листа независних кандидата, независни кандидат или акредитовани посматрач могу захтијевати од Централне изборне комисије Босне и Херцеговине да поновно броји гласачке листиће за гласање у одсуству, гласачке листиће којима се гласало ван Босне и Херцеговине или непотврђене - ковертиране гласачке листиће.

(...)

Члан 5.32

(1) Након завршетка поновљеног бројања гласачких листића и истеком рока за подношење жалбе, односно након правоснажности одлука, Централна изборна комисија БиХ потврђује изборне резултате за органе на сваком поједином нивоу власти, у року од 30 дана од дана одржавања избора.

(2) Централна изборна комисија БиХ доноси прописе о потврђивању изборних резултата.

Члан 6.1

Заштиту изборног права обезбјеђују изборне комисије и Апелационо одјељење Суда Босне и Херцеговине.

Члан 6.2

(1) Бирач и политички субјект чије је право установљено овим законом повријеђено може изборној комисији уложити приговор најкасније у року од 48 часова, односно у року од 24 часа у изборном периоду од учињене повреде, осим ако овим законом није другачије одређено.

(2) Изборне комисије могу, по сазнању за учињену повреду, из своје надлежности покренути поступак по службеној дужности против политичког субјекта и запосленог или на други начин ангажованог у изборној администрацији због кршења одредби овог закона.

(3) Иницијативу за покретање поступка у смислу става 2. овог члана може поднијети правно или физичко лице надлежној изборној комисији у писаној форми, у којој је обавезно навести мјесто, вријеме, садржај учињене повреде и учиниоца.

Члан 6.4

(1) Општинска изборна комисија у својој општини има првостепену надлежност за одлучивање по приговорима уложеним због повреда правила понашања из Главе 7, осим у случају повреде члана 7.3 став (1) тачка 3. и 7., члана 7.3 став (2) и члана 7.4 став 1. тачка 3. овог закона, о чему одлучује Централна изборна комисија БиХ.

(2) Општинска изборна комисија дужна је да размотри приговор и да донесе одлуку у року од 48 часова након истека рока утврђеног чланом 6.3 став (2) овог закона. Општинска изборна комисија дужна је да о својој одлуци одмах обавијести подносиоца приговора, као и друге стране. Приликом рјешавања приговора, општинска изборна комисија може поступати на основу утврђених чињеница или одржавати расправу.

(3) Приговор који је према члану 6.2 овог закона поднијело неовлашћено лице, или ако приговор није благовремено поднесен, одбацује се.

Члан 6.6

(1) Централна изборна комисија БиХ има првостепену надлежност за одлучивање по приговорима уложеним због повреда правила изборног процеса, изборних права, повреде Главе 16. учињене од политичког субјекта и повреде из члана 7.3 став (1) тачка 3. и 7., члана 7.3 став (2) и члана 7.4 став (1) тачка 3. овог Закона.

Члан 6.9

(1) Апелационо одјељење Суда Босне и Херцеговине надлежно је да рјешава по жалбама на одлуке Централне изборне комисије БиХ. Жалба се подноси Апелационом одјељењу Суда Босне и Херцеговине у року од два дана од дана пријема одлуке Централне изборне комисије БиХ, којом је одлучено о примјени овог Закона.

(2) Жалба се подноси путем Централне изборне комисије БиХ.

(3) Апелационо одјељење Суда Босне и Херцеговине, када одлучује о примјени овог Закона дужно је да донесе одлуку по жалби у року од три дана од дана пријема жалбе.

44. Правилник о начину спровођења избора у Босни и Херцеговини – пречишћени текст ("Службени гласник БиХ" број 32/16) у релевантном дијелу гласи:

Одјељак Ц. Начин гласања бирача који гласају путем поште – члан 5.21 став (1) Изборног закона БиХ

Члан 31.

(Бирачки пакет)

Централна изборна комисија БиХ свим бирачима који су уписани у извод из Централног бирачког списка за гласање путем поште доставља путем препоручене поштом са повратницом бирачки пакет који садржи:

а) Образац с личним подацима бирача: име и презиме, јединствени матични број, датум рођења, тренутну адресу ван БиХ (улица и број, град, поштански број, држава), комбинацијски број за гласачке листиће те упутства како треба гласати (одштампана на полеђини тог обрасца);

б) одговарајуће гласачке листиће са посебном заштитом који се издају за основну изборну јединицу за коју гласа бирач;

ц) повратну коверту с одштампаном (повратном) адресом Централне изборне комисије БиХ и

д) коверту за гласачке листиће, која обезбјеђује тајност гласања.

Члан 32.

(Повратна коверта)

Бирач који гласа путем поште шаље назад Централној изборној комисији БиХ повратну коверту, која садржи:

а) коверту за гласачке листиће, која обезбјеђује тајност гласа, с упакованим гласачким листићима и која је залијељена како би се обезбиједила тајност гласања

б) копију једног од важећих идентификационих докумената, у складу с чланом 5.12, односно чланом 3.15 став (4) Изборног закона БиХ;

ц) Образац с личним подацима бирача, који садржи податке наведене у члану 31. став (1) тачка а) овог правилника.

Члан 33.

(Рок за прихватање повратне коверте)

Повратна коверта која је послана Централној изборној комисији БиХ најкасније на дан одржавања избора биће прихваћена и пребројана уколико стигне у Централну изборну комисију БиХ најкасније два дана од дана

одржавања избора и ако је на повратној коверти отисак поштанског жига земље из које се гласа с датумом не каснијим од датума одржавања избора.

Члан 34.

(Водич за гласање путем поште)

Централна изборна комисија БиХ дистрибуираће Водич за гласање путем поште, чији садржај утврђује Централна изборна комисија БиХ, преко:

- а) ДКП БиХ;
- б) клубова и удружења грађана БиХ у иностранству;
- ц) веб странице Централне изборне комисије БиХ и осталих ауторизованих веб страница и
- д) канцеларија владиних и невладиних организација које се баве избјеглицама и питањима миграције.

VI. Допустивост

45. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

46. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

47. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Суда БиХ број С1 3 Иж 023330 16 Иж од 25. октобра 2016. године против ког нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење апелант је примио 26. октобра 2016. године, а апелација је поднесена 1. новембра 2016. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

48. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

49. Апелант тврди да су му оспореним рјешењем Суда БиХ повријеђена права из члана 25 тачка б) Међународног пакта, право из члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију у вези са пасивним правом гласа из члана 13.7 у вези са чланом 4.4 Изборног закона, те право из члана II/4 Устава Босне Херцеговине у вези са правом из члана 25 тачка б) Међународног пакта.

Општа забрана дискриминације

50. Члан 1 Протокола број 12 гласи:

1. Уживање свих права одређених законом обезбједиће се без дискриминације по било ком основу као што је пол, раса, боја коже, језик, вјера, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, припадност националној мањини, имовина, рођење или други статус.

2. Никога не смију да дискриминишу јавни органи на било ком основу, како је и наведено у ставу 1.

51. Изборни закон у релевантном дијелу гласи:

Члан 4.4

(1) Пријава за овјеру политичке странке или независног кандидата састоји се од списка који садржи име и презиме,

оригинални потпис, број важеће личне карте и јединствени матични број сваког бирача уписаног у Централни бирачки списак који подржава пријаву политичке странке или независног кандидата. (...)

(...)

(3) Политичке странке или независни кандидати дужни су потписе прикупљати само на обрасцима које им додијели Централна изборна комисија Босне и Херцеговине. Остали обрасци, које достави политичка странка или независни кандидат, не узимају се у обзир.

(...)

(5) Да би се овјерила за учешће на изборима, политичка странка или независни кандидат мора поднијети Изборној комисији Босне и Херцеговине пријаву за учествовање на изборима, која садржи најмање:

(...)

5. сто потписа бирача уписаних у Централни бирачки списак за изборе за општинско вијеће, односно скупштину општине и за начелника општине, у општини у којој број бирача уписаних у Централни бирачки списак на дан расписивања избора није био већи од 10.000 бирача, или 200 потписа за изборе у општини у којој је овај број био већи од 10.000 бирача уписаних у Централни бирачки списак.

(...)

Члан 13.7

(1) Општински начелник односно градоначелник бира се у складу с овим Законом, уставима, ентитетским законима и статутом општине односно града.

(2) Ако се општински начелник, односно градоначелник бира непосредно, општинског начелника, односно градоначелника бирају бирачи уписани у Централни бирачки списак у тој изборној јединици у складу с овим Законом, ентитетским законом, статутом општине, односно града.

(...)

52. Апелантови наводи у овом дијелу у суштини се свode на тврдњу да је дискриминисан у остваривању права да буде бирач. У прилог овој тврдњи апелант је истакао да је бирачима уписаним у Централни бирачки списак који су регистровани за гласање путем поште онемогућено право да гласају путем поште, гарантовано Изборним законом. С тим у вези, апелант указује да је чланом 33 Правилника о спровођењу избора одређено да се прихватају и броје поштанске пошиљке које носе жиг поште из државе из које су послане на дан одржавања избора и које су пристигле у ЦИК два дана након одржавања избора. Апелант сматра да ово ограничење нема утемељење у закону, да угрожава суштину права и да не постоји разуман однос пропорционалности између коришћених средстава и циља који жели да се постигне. У вези с тим, апелант истиче да је бошњачко гласачко тијело у току рата, а посебно након геноцида у Сребреници, расељено, углавном, у удаљене државе (САД, Аустралија, скандинавске државе), да према званичним подацима ЈП БХ Пошта, поштанске пошиљке из ових држава путују од три до шест дана, те да не постоји ни теоретска могућност да, иако су послане у прописаном року (на дан одржавања избора), стигну у ЦИК два дана након одржавања избора. На тај начин је, како наводи, лишен гласова ових гласача. Осим тога, апелант сматра и да је доведен у неповољнији положај у односу на свог противкандидата из реда српског народа с обзиром на то да су Срби из Сребренице расељени, углавном, у Републику Србију, па поштанске пошиљке могу да стигну у року од два дана.

53. Уставни суд подсјећа да је чланом 1.4 Изборног закона сваком држављанину БиХ који има навршених осамнаест година живота гарантовано право да гласа и да

буде биран (бирачко право) у складу са одредбама овог закона. Истим чланом је одређено да за остваривање бирачког права држављанин БиХ мора да буде уписан у Централни бирачки списак. Право да буде изабран држављанин БиХ остварује подношењем пријаве за учешће на изборима која, да би била овјерена, мора да садржи прописани број потписа бирача уписаних у Централни бирачки списак. Најзад, општинског начелника бирају бирачи уписани у Централни бирачки списак у тој изборној јединици у складу са овим законом, ентитетским законом, статутом општине, односно града. Слједићи наведено, произилази да се ради о праву гарантованом законом чије се уживање, у складу са чланом 1 Протокола број 12, има обезбиједити без дискриминације на било ком основу као што су пол, раса, боја коже, језик, вјера, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, припадност националној мањини, имовина, рођење или други статус.

54. Уставни суд подсјећа да дискриминација значи неједнако поступање према лицима у релевантно сличном положају без објективног и разумног оправдања (*Willis v. Уједињено Краљевство*, број 36042/97, став 48, ECHR 2002–IV, и *Okpiz v. Њемачка*, број 59140/00, став 33, 25. октобра 2005. године). Даље, државама није забрањено да поступају неједнако према одређеним групама како би исправили "фактичке неједнакости" међу њима. У одређеним околностима чак и пропуст да се покуша да исправи неравноправност неједнаким поступањем би могао да доведе до повреде члана ("Case relating to certain aspects of the laws on the use of languages in education in Belgium" v. *Belzija (Merits)*, пресуда од 23. јула 1968. године, Серија А број 6, став 10, *Thlimmenos v. Грчка* [GC], број 34369/97, став 44, ECHR 2000 - IV, и *Stec и остали v. Уједињено Краљевство* [GC], број 65731/01, став 51, ECHR 2001. -...). Суд је, такође, прихватио да се општа политика или мјера која несразмјерно штети одређеној групи може да сматра дискриминаторном без обзира на то што није посебно усмјерена ка тој групи (*Hugh Jordan v. Уједињено Краљевство*, број 24746/94, став 154, 4. маја 2001. године, и *Hoogendijk v. Холандија* (одл.), број 58461/00, 6. јануара 2005. године), те да дискриминација која је потенцијално противна Конвенцији може да извире из фактичке ситуације (*Zarb Adamji v. Малта*, број 17209/02, став 76, ECHR 2006. -...).

55. Уставни суд запажа да је чланом 1.4 Изборног закона одређено да држављани БиХ, да би остварили своје бирачко право (да гласају и да буду бирани), морају бити уписани у Централни бирачки списак. У складу са чланом 1.5 Изборног закона, држављани БиХ који имају бирачко право имају право да гласају лично у општини у којој имају пребивалиште. Од овог општег правила Изборни закон у истом члану прави и изузетак, одређујући да држављани БиХ који живе у иностранству имају право да гласају лично (доласком на одговарајуће бирачко мјесто у БиХ или у ДПКБиХ у иностранству) или путем поште (слањем гласачких листића). Овакво рјешење очигледно је у духу историјског контекста и ратних дешавања у БиХ, чији је резултат да је значајан број држављана БиХ напустио своја пријератна мјеста пребивалишта и да сада живи у иностранству, односно да је циљ предметног рјешења да исправи "фактичке неједнакости" између држављана БиХ који имају бирачко право и који живе у БиХ, те који на дан избора лично могу да гласају на бирачком мјесту у свом мјесту пребивалишта, с једне стране, и, с друге стране, држављана БиХ који имају бирачко право и који живе у иностранству, којим би остваривање овог права под условом

да дођу и да гласају на бирачком мјесту у мјесту свог пребивалишта било, у најмању руку, отежано.

56. Међутим, Уставни суд сматра да је неопходно нагласити, како теоретичари констатују, да је гласање путем поште у цијелом свијету један од најраширенијих облика којим се обезбјеђује право гласа гласачима који нису у могућности да се појаве на бирачком мјесту на дан избора. За овај процес је неопходно да се изврши регистрација бирача који ће гласати на овакав начин. Захтјев за регистрацију уобичајено може да се пошаље најраније 90 дана прије избора, а гласачки листићи се најчешће шаљу гласачима у периоду од 15 до 21 дан прије избора. Обично се захтијева да се гласач лично (може и путем поште или Интернета) пријави локалној или националној изборној комисији. Важан сегмент за остваривање овог права везан је за разлоге због којих се оно и користи. Пошто је гласање путем поште примјениво на све бираче који не могу да се појаве на бирачком мјесту, усвајање разлога зависи првенствено од регулативе којом се препознају легитимни разлози за одсуство. Ради повећања излазности, у последњих неколико година ова ограничења су либерализована. Тако се од 2006. године у 30 држава у САД не захтијева никакав разлог за гласање путем поште, што су усвојиле и друге државе. Треба нагласити да је у већини других држава гласање путем поште помоћни начин основном моделу гласања на бирачким мјестима и да он никако не значи укидање овог модела, већ само његову допуну. Валидност и тајност гласачких листића су једнако важне димензије овог процеса. Глас се признаје ако стигне у изборну комисију најкасније до затварања изборних мјеста, или у обзир се узима поштанска марка на писму која потврђује да је писмо послато најкасније на дан избора.

57. Када је ријеч о Босни и Херцеговини, односно конкретном случају, Уставни суд запажа да је чланом 5.21 Изборног закона изричито регулисано да држављанин БиХ који има бирачко право а који је у иностранству има право да гласа и путем поште, те да ЦИК утврђује начин и процедуру гласања држављана БиХ путем поште.

58. Даље, Уставни суд запажа да су држављани БиХ који живе у иностранству, у складу са чланом 3.15 Изборног закона, да би се нашли у изводу из Централног бирачког списка за гласање ван БиХ, дужни да за сваке изборе поднесу пријаву ЦИК-у. Уз испуњену пријаву, поред осталог, доставља се и изјашњење о опцији гласања: у ДКП или путем поште. У вези с тим, Уставни суд, даље, запажа да ни Изборни закон, нити било који пропис донесен на основу овог закона у погледу избора опције гласања не поставља било каква ограничења гласачима. Наиме, за Локалне изборе одржане 2. октобра 2016. године, према одлуци ЦИК-а о дипломатско-конзуларним представништвима БиХ у којим се планира организовање гласања за Локалне изборе 2016. године ("Службени гласник БиХ" број 32/16), планирано је да се организује гласање у 24 дипломатска представништва БиХ у свијету (међу којима су и САД, Аустралија, Норвешка, Њемачка, Швајцарска, Шведска и др.). Ово није била препрека за држављане БиХ који живе у тим државама да изаберу да ли ће гласати у ДПК или путем поште. Такође, према члану 3 наведене одлуке, у случају да се држављанин БиХ пријавио за гласање у ДПКБиХ у ком не буду испуњени услови за гласање, њему ће се омогућити да гласа путем поште. Најзад, опција гласања изабрана на претходним изборима ни у ком случају не обавезује гласаче у иностранству да и у новој пријави морају да изаберу исту опцију.

59. Даље, у члану 5.28 Изборни закон прописује, да би била прихватљива, свака појединачна коверта са гласачким листићем мора да има поштански жиг државе из које се гласа с датумом не каснијим од датума одржавања избора, те да се гласачки листић за гласање путем поште који није достављен на описани начин неће бројати. Наведена законска одредба не прописује ни рок у ком гласачки листић послан најкасније на дан избора треба да стигне у ЦИК. Међутим, Уставни суд запажа да је, у складу са овлашћењем из члана 2.9 (да доноси административне прописе), те чланом 5.21 Изборног закона (да уређује начин и процедуре гласања држављана БиХ путем поште), ЦИК донио Правилник о начину спровођења избора у БиХ-пречишћени текст ("Службени гласник БиХ" број 32/16).

60. Уставни суд запажа да је чл. 31 до 34 Правилника одређен начин гласања бирача путем поште. Чл. 31 и 32 Правилника одређено је да ЦИК свим бирачима који су уписани у Централни бирачки списак за гласање путем поште доставља путем препоручене поштом са повратницом бирачки пакет који, поред осталог, садржи упутства о томе како треба гласати, те повратну коверту са одштампаном (повратном) адресом ЦИК-а. Чланом 33 Правилника одређен је рок за прихватање повратне коверте према ком ће повратна коверта која је послана ЦИК-у најкасније на дан одржавања избора бити прихваћена и пребројана уколико стигне у ЦИК најкасније два дана од дана одржавања избора и ако је на повратној коверти поштански жиг државе из које се гласа с датумом не каснијим од датума одржавања избора. Најзад, чланом 34 је одређено да ЦИК прописује и Водич за гласање путем поште који дистрибуише путем ДПКБиХ, клубова и удружења грађана БиХ у иностранству, веб-странице ЦИК-а и осталих ауторизованих страница, те канцеларија владиних и невладиних организација које се баве избјеглицама и питањима миграције. Сходно наведеном, не може да се закључи да јавне власти нису предузеле мјере којим би држављанима БиХ који имају бирачко право и који живе у иностранству омогућиле да искористе бирачко право на начин, под условима и у роковима како им је то законом гарантовано.

61. Апелант тврди да је дискриминисан у вези са уживањем права утврђених Изборним законом, јер је, због рока установљеног чланом 33 Правилника о спровођењу избора, ускраћен за гласове бирача држављана БиХ који припадају бошњачком изборном тијелу и који живе у иностранству, јер њихови гласови, иако су послани на дан одржавања избора, нису прихваћени и бројани с обзиром на то да су у ЦИК приспјели два дана након одржавања избора.

62. Уставни суд подсјећа да право да се бира и да се буде изабрано нису апсолутна права и да се држави признаје широко поље процјене у погледу начина на који ће уредити ово питање, као и питање организовања и спровођења изборног процеса. Према ставу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), државе немају обавезу да омогуће својим грађанима који живе у иностранству право да гласају (види, Европски суд, *Sitaropoulos и Giakoumopoulos против Грчке*, пресуда Великог вијећа од 15. марта 2012. године, став 72). Такође, у државама које ово право признају својим држављанима у иностранству не постоји унифицирани систем (иако, као што је већ речено, има сличности високог степена): у неким државама дозвољено је гласање на гласачким мјестима у иностранству и/или гласање путем поште, ргох гласање, е-гласање (види, већ цитирану, *Sitaropoulos и Giakoumopoulos*, став 74).

63. Уставни суд запажа да су постојећа рјешења о праву гласања путем поште, те начин и процедуре гласања путем поште формулисани на неутралан начин који се примјењују према свим држављанима БиХ који имају бирачко право и који су у иностранству. Наведени прописи јавно су објављени и доступни тако да сваки држављанин БиХ у иностранству који има бирачко право може да усклади своје понашање и да предузме радње које се од њега траже да би ово право признато законом и остварио. У том смислу не може да се закључи да наведена правила успостављају разликовање или да, на било који начин, фаворизују било ког држављанина БиХ који има бирачко право и који се налази у иностранству по било ком од забрањених основа дискриминације.

64. Међутим, апелант тврди да ово опште правило, иако формулисано на неутралан начин, креира *de facto* дискриминацију у односу на остваривање његовог права да буде изабран. У вези с тим, апелант је истакао да су становници Сребренице бошњачке националности за вријеме рата, а нарочито након геноцида у Сребреници, расељени у иностранству (како наводи: САД, Аустралија, Шведска, Норвешка, Њемачка, Швајцарска). Препоручене поштанске поштом из ових држава, према званичном податку ЈП БХ Пошта, могу стићи у року од три до шест дана. Стога, гласачи из иностранства који, како наводи, у општини Сребреница највећим дијелом припадају бошњачком бирачком тијелу немају ни теоретску могућност да њихови гласачки листићи послани на дан одржавања избора, а што им дозвољава Изборни закон, буду прихваћени и пребројани, јер не могу да стигну у ЦИК у року од два дана од дана одржавања избора.

65. У вези са овим апелационим наводима, Уставни суд запажа да је ЦИК 28. августа 2016. године донио одлуку којом је потврдио и закључио Централни бирачки списак и објавио број бирача за сваку основну изборну јединицу. Према наведеној одлуци, за основну изборну јединицу Сребреница укупан број бирача је 13.763 од тога је регистровано за гласање путем поште 1.596 бирача. Уставни суд запажа да ни наведена одлука, као ни Централни бирачки списак не садрже податке о националној припадности гласача, односно не садрже ознаку припадности било ком бирачком корпусу по националном основу. Такође, нема података о распореду бирача пријављених да гласају путем поште по конкретним државама у иностранству.

66. Уставни суд, такође, запажа да члан 33 Правилника о спровођењу избора прописује да ће гласачки листић бити прихваћен ако садржи поштански жиг из државе из које се шаље најкасније са датумом одржавања избора, те ако гласачки листић стигне у ЦИК два дана након одржавања избора. Дакле, као услов, прописано је да пошлица мора да буде послана најкасније до датума одржавања избора, те да без обзира на то када је послана у ЦИК, треба да стигне у ЦИК најкасније два дана након одржавања избора.

67. Уставни суд, даље, запажа да је ЦИК установљен као независни и непристрасни орган ком је повјерен процес организације и спровођења избора у БиХ. При томе је евидентно да сâм изборни процес не подразумијева само дан одржавања избора него се тиче низа активности које морају да буду спроведене како прије дана одржавања избора, тако и након његовог одржавања. Као сложена операција, изборни процес се састоји од низа етапа у којим је за прелазак у сљедећу услов квалитетно и потпуно окончање претходне етапе. У сврху несметаног одвијања изборног процеса, Изборни закон прописује и рокове у којим одређене радње морају да буду предузете. Тако је чланом 5.29

Изборног закона изричито прописан распоред у ком ЦИК мора да објави прелиминарне, незваничне и некомплетне резултате. На овај начин јавности је, као и политичким субјектима који учествују на изборима омогућено да имају увид у прикупљање и бројање гласачких листића, те праћење евентуалних неправилности или одступања у изборним резултатима с обзиром на број пријављених бирача. Даље, упоредо са прикупљањем и објављивањем изборних резултата ЦИК одлучује о уложеним приговорима, жалбама и по протеклу ових рокова, односно након правоснажности одлука о њима, утврђује и објављује резултате избора. Тек када ЦИК утврди и објави резултате избора, овлашћени субјекти, у складу са чланом 5.30 Изборног закона, могу да захтијевају од ЦИК-а да поново броји гласачке листиће у одређеним изборним јединицама, односно гласачке листиће којим се гласало ван земље. Даље, у складу са чланом 5.32 Изборног закона, тек након завршетка поновљеног бројања гласачких листића и истеком рока за подношење жалбе, односно након правоснажности одлука, ЦИК потврђује изборне резултате, што мора бити учињено у року од 30 дана од дана одржавања избора.

68. Дакле, иако би се наводи апелације о томе да је велики број грађана БиХ, односно Сребренице, из реда српског народа избјегао у Републику Србију, а из реда бошњачког народа у САД, Аустралију и друге далеке државе, па да је лакше да пошиљка стигне из сусједне државе него са других континената могли да оцијене основаним, Уставни суд мора додатно да нагласи чињеницу да је и законском и одредбом Правилника о спровођењу избора прописано да повратна коверта са гласачким листићем мора да стигне у ЦИК најкасније два дана након затварања бирачких мјеста, те да на њој мора да постоји жиг поште државе из које је послана. При томе се у пракси приликом одржавања избора, чини се, занемарује чињеница да се избори, у правилу, одржавају недјељом, дакле, на дан када поште ни у једној држави уобичајено не раде. Због тога је врло тешко послати повратну коверту са гласачким листићем на сâм дан избора, што значи да би у пракси требало избјежавати слање гласачког листића на сâм дан избора, већ то треба учинити раније. Да је то могуће, па и пожељно, према мишљењу Уставног суда, потврђује одредба члана 5.28 Изборног закона према којој: "(1) Да би била прихватљива, свака појединачна коверта с гласачким листићем мора имати поштански жиг земље из које се гласа с датумом не каснијим од датума одржавања избора." Дакле, одредница "не каснијим од датума одржавања избора" подразумијева да се може, па да је и пожељно, коверта са гласачким листићем послати на прописани начин и прије дана избора. Исту одредбу садржи и члан 33 Правилника о спровођењу избора када прописује: "Повратна коверта која је послана Централној изборној комисији БиХ најкасније на дан одржавања избора биће прихваћена и пребројана уколико стигне у Централну изборну комисију БиХ најкасније два дана од дана одржавања избора и ако је на повратној коверти отисак поштанског жига земље из које се гласа с датумом не каснијим од датума одржавања избора."

69. Стога, произилази да прописивање рока од два дана у ком гласачки листић гласача који гласају из иностранства путем поште мора да стигне у ЦИК након одржавања избора служи легитимном циљу - потврђивању и објављивању коначних резултата избора и има објективно и разумно оправдање у чињеници да је, у сврху обезбјеђења овог циља, потребно обезбиједити и коришћење средстава којим ће се евентуалне неправилности и пропусти у бројању гласачких листића отклонити и тако у највећој могућој мјери остварити тачност изборних резултата. Осим тога, ефективност,

односно неефективност, и потешкоће у функционисању поштанског саобраћаја погодни су тло за изборне преваре и крађе у вези с гласачким листићима који се достављају путем поште, па је препорука да се гласање путем поште одржи неколико дана прије дана избора¹.

70. Даље, Уставни суд запажа да, у складу са чланом 32 Правилника о спровођењу избора, ЦИК свим бирачима који су уписани у извод из Централног бирачког списка за гласање путем поште доставља путем препоручене пошиљке са повратницом бирачки пакет који, поред осталог, садржи упутство како гласати, те повратну коверту са одштампаном (повратном) адресом ЦИК-а. Ни сâм Правилник, као ни Изборни закон не прописују рок, односно крајњи рок до ког ова обавеза (достављање препоручене пошиљке бирачима) треба да буде испуњена с обзиром на датум одржавања избора, те, с тим у вези, услов да гласачки листић мора да приспије у ЦИК (у року прописаном чланом 33). Апелант тврди да ЦИК није испоштовао рок за слање гласачких листића у иностранство који је установио у документу под називом Временски план активности и према ком је то требало да буде учињено од 13. до 18. августа 2016. године. Апелант тврди да је слање гласачких листића завршено тек 6. септембра 2016. године.

71. С тим у вези, Уставни суд примјећује да је у Упутству о роковима за спровођење изборних активности за Локалне изборе 2016. године који ће се одржати у недјељу, 2. октобра 2016. године ("Службени гласник БиХ" број 32/16), поред осталог, одређено да се ажурирање промјена у Централном бирачком списку и евиденција држављана БиХ који гласају ван БиХ има окончати до 19. јула 2016. године (достављање пријава за гласање путем поште из иностранства), закључивање Централног бирачког списка 18. августа 2016. године, те објављивање броја бирача за сваку изборну јединицу 25. августа 2016. године. Одлуку о закључивању и потврђивању Централног бирачког списка за Локалне изборе 2016. године у БиХ и објављивање броја бирача за сваку основну изборну јединицу донесена је и објављена 25. августа 2016. године. Стога, произилази да су се наведеног дана, тј. нешто више од једног мјесеца прије одржавања избора, стекли и формалноправни услови за предузимање активности у вези са достављањем гласачких пакета, у складу са чланом 32 Правилника, бирачима у иностранству. И поред недостатка доказа у овом дијелу, Уставни суд прихвата апелантову тврдњу да је слање гласачког материјала окончано 6. септембра 2016. године за изборе који су се одржавали 2. октобра. Из наведеног произилази да су сви држављани БиХ у иностранству са бирачким правом најмање 26 дана прије дана одржавања избора, тј. 2. октобра 2016. године, као посљедњег дана када је пошиљка могла да буде послана, примили гласачки материјал. (Уставни суд подсјећа да је у претходном дијелу ове одлуке већ речено да је уобичајена пракса у свијету да се ти материјали достављају, у правилу, 15 до 21 дан прије избора.) То, даље, у конкретном случају значи да су сви бирачи из иностранства имали на располагању исто толико времена (26 дана) да искористе своје право да гласају и да њихов глас буде прихваћен и бројан. Даље, Уставном суду није предочен нити један доказ да је у овом периоду постојао застој или потешкоће било које врсте у одвијању поштанског саобраћаја између БиХ и било које државе који би држављане БиХ гласаче из иностранства онемогућили или

¹ Венецијанска комисија, Code of good practice in electoral matters, 3.2.2.1. Postal voting or proxy voting in certain circumstances, dostupno na: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2002\)023rev-e.aspx#topOfPage](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2002)023rev-e.aspx#topOfPage)

спријечили да остваре право да гласају на начин да пошиљка упућена ЦИК-у приспије у року од два дана од дана одржавања избора, тј. затварања бирачких мјеста. С тим у вези, Уставни суд примјећује да је у образложењу оспореног рјешења Суда БиХ, што апелант и не оспорава, указано да је од укупно уписаних 1.596 гласача путем поште за Општину Сребреница приспјело 929 гласачких листића који су испуњавали услове из члана 33 Правилника о спровођењу избора у погледу прописаних рокова (повратна коверта послана ЦИК-у "најкасније на дан одржавања избора и стигла у ЦИК најкасније два дана од дана одржавања избора"), те да су међу овим листићима били и листићи гласача из САД, Шведске и Норвешке. Даље, имајући у виду да ЦИК има законску обавезу да све правилнике објављује како у службеним гласилима, тако и на својој веб-страници, да припрема и посебан Водич за гласање путем поште који на најшири начин дистрибуише и објављује, не може да се закључи да држављани БиХ у иностранству нису благовремено упознати и обавијештени о условима под којима ће њихов глас бити прихваћен и бројати се, односно да то не знају већ при пријављивању за изборе, када слободно израженом вољом и одлучују да ли ће гласати у ДКП или путем поште. При томе Уставни суд запажа и да је, према Одлуци ЦИК-а о дипломатско-конзуларним представништвима БиХ у којим се планира организовање гласања за Локалне изборе 2016. године, било планирано организовање гласања у 24 дипломатска представништва БиХ у свијету (међу којим управо у удаљеним државама на које апелант указује: САД, Аустралија, Норвешка, Њемачка, Швајцарска, Шведска и др.) па је држављанима БиХ са бирачким правом који бораве у овим државама била на располагању и ова опција. Најзад, није неразумно очекивати да су држављани БиХ који бораве у иностранству, посебно дужи временски период, као што је, према апелантовим тврдњама, случај са Бошњацима који су напустили Сребреницу за вријеме рата и након геноцида, стекли знање о томе колико времена путује поштанска пошиљка из државе у којој живе до БиХ, било да се она шаље као препоручена или редовна пошиљка, па да пошиљку са гласачким листићем пошаљу на начин који ће обезбиједити да она од 6. септембра 2016. године, када је, како апелант наводи, завршена достава гласачког материјала у иностранство, стигне у ЦИК 4. октобра 2016. године. Стога, произилази да рок од два дана након окончања избора у ком морају да приспију гласачки листићи из иностранства у ЦИК не успоставља претјеран терет на држављане БиХ са бирачким правом у иностранству без обзира у којој држави живе на начин који би довео у питање суштину њиховог права да гласају путем поште.

72. Слиједећи наведене разлоге, Уставни суд није могао да прихвати као основану ни апелантову тврдњу да је примјеном наведеног рока апелант *de facto* доведен у неравноправан положај у односу на противкандидата из реда српског народа с обзиром на то да су гласачи из реда српског народа који гласају путем поште настањени у Републици Србији из које пошта може стићи у року од 48 часова. Наиме, без обзира на период који је потребан за слање пошиљке зависно из које земље се шаље, свих 1.596 гласача пријављених да гласају путем поште у Сребреници, према апелантовим тврдњама, најкасније 6. септембра 2016. године посједовало је гласачки материјал, те имало на располагању 26 дана да искористе своје право да гласају тако да њихов глас буде прихваћен и да се броји, а које вријеме је, у недостатку доказа о обустављању или тешкоћама у поштанском саобраћају између БиХ и било које друге

државе, било довољно да пошиљка упућена из најудаљеније државе стигне у ЦИК најкасније 4. октобра 2016. године.

73. Најзад, Уставни суд није могао да прихвати као основану апелантову тврдњу да је наведени рок у служби *de iure* дискриминације због тога што је према Бошњацима из Сребренице извршен геноцид који, свакако, укључује и страшну дискриминацију, а чија је последица чињеница да су Бошњаци из Сребренице расељени по свијету. Наиме, због претходно наведених разлога, наведени рок, који се, дакле, односи на све бираче у иностранству независно од њихове националне припадности, треба да обезбиједи ефикасно спровођење избора, а не да подржава *de iure* дискриминацију, како апелант тврди.

74. У конкретном случају, дакле, апелант је био кандидат на локалним изборима за начелника Општине Сребреница. Апеланту је било омогућено да се, у складу са чланом 4.4 Изборног закона, пријави за учешће на изборима за начелника Општине на којим је, у складу са чланом 13.7 Изборног закона, свим бирачима уписаним у Централни бирачки списак за основну изборну јединицу Сребреница без дискриминације и под једнаким условима било омогућено да у складу са Изборним законом бирају начелника.

75. Уставни суд закључује да су неосноване апелантове тврдње да је у остваривању пасивног бирачког права из члана 13.7 у вези са чланом 4.4 Изборног закона повријеђено његово право из члана 1 Протокола број 12.

Право из члана 25 тачка б) Међународног пакта о грађанским и политичким правима појединачно и у вези са правом из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине

76. Апелант тврди да му је прекршено и право из члана 25 тачка б) Међународног пакта појединачно и у вези са правом из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине.

77. Члан 25 Међународног пакта у релевантном дијелу гласи:

Сваки грађанин треба да има право и могућност да без икаквих разлика наведених у члану 2 и без неразумних ограничења:

(...)

б) бира и буде биран праведно спроведеним, повременим изборима са општим и једнаким правом гласа и тајним гласањем, који обезбјеђују слободно изражавање воље бирача;

(...)

78. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уживање права и слобода предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјерисповијест, политичко и друго мишљење, национално или социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

79. Апелант је у прилог тврдњи о повреди права из члана 25 тачка б) Међународног пакта, у суштини, указао на то да је, због незаконитог и нелегитимног упада Јединице за подршку ЦДБ Бијељина 4. октобра 2016. године око 15 часова у Општину Сребреница, изборни материјал био ван контроле Општинске изборне комисије Сребреница пуних 20 часова, тј. до осам сати наредног дана, чиме је дошло до прекида изборног процеса. Због тога, сматра да је ЦИК Одлуком о утврђивању и објављивању резултата избора, коју је апелант оспоравао у поступку пред Судом БиХ, уместо да у Општини Сребреница поништи изборе, утврдио и објавио резултате избора, чиме је прекршио обавезе из члана 2.9 ст. 1 и 2 Изборног закона.

80. Уставни суд подсјећа да, према Општем коментару број 25¹, члан 25 тачка б) Међународног пакта се односи на право грађана да учествују у вођењу јавних послова као бирачи или кандидати за изборе. Даље, према Општем коментару, поред осталог, избори морају да буду поштени и слободни и лица која имају право гласа морају да имају слободу да гласају за било ког кандидата на изборима, бирачи би требало самостално да формирају своје мишљење, без насиља или пријетње насиљем, без присиле. Најзад, према Општем коментару, поред осталог, потребно је да се гарантује безбједност гласачких кутија, да постоји независан поступак надгледања гласања и бројања гласова, да постоји могућност судског преиспитивања или неког другог сличног процеса, како би бирачи имали повјерења у гласање и поступак бројања гласова.

81. Уставни суд запажа да апелант не тврди да је упад полицијских снага на који указује имао учинак на бираче да слободно и без присиле на изборима одржаним два дана прије упада полицијских снага гласају за било ког кандидата на изборима, укључујући и апеланта. Даље, апелант је истакао да само полицијске снаге могу да знају да ли су нешто "урадиле" са гласачким материјалом, као и да овај инцидент покреће питање принципа, а не доказивања да ли је полиција нешто незаконито урадила са материјалом. Даље, апелант не тврди, у смислу наведених ставова у вези са чланом 25 тачка б) Међународног пакта, да није био обезбијеђен независан поступак надгледања гласања и бројања гласова, те да му је била ускраћена могућност преиспитивања провјере гласања и поступка бројања пред ЦИК-ом и Судом БиХ. Најзад, у вези са апелантовом тврдњом да је, због овог инцидента, ЦИК требало да поништи изборе у општини Сребреница, Уставни суд запажа да је чланом 2.10 Изборног закона прописано да ће ЦИК поништити изборе у изборној јединици, или на неком бирачком мјесту, ако установи да је за вријеме гласања или бројања гласачких листића дошло до неправилности које могу да утичу на резултате избора, а неспорно је да у апелантовом случају, односно избору за начелника Општине Сребреница, ЦИК није утврдио неправилности које могу да утичу на резултате избора.

82. Слједиће наведено, Уставни суд закључује да су апелантове тврдње да му је повријеђено пасивно бирачко право из члана 25 тачка б) Међународног пакта неосноване.

83. Најзад, апелант тврди и да му је право из члана 25 тачка б) Међународног пакта повријеђено у вези са правом из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине. Апелантови наводи у овом дијелу односе се на идентичне разлоге који су већ испитани у овој одлуци у односу на право из члана 1 Протокола број 12 у вези са правом из члана 13.7 у вези са правом из члана 4.4 Изборног закона из које је закључено да су неосновани. Стога, имајући у виду да члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију проширује обим заштите на сва права предвиђена законом и на тај начин уводи генералну забрану дискриминације, те да појам "дискриминација" у члану 1 Протокола број 12 има исто значење као и појам "дискриминације" који се користи у члану II/4 Устава Босне и Херцеговине (види, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине*, пресуда од 22. децембра 2009. године, ст. 53 и 55), Уставни суд закључује да су апелантови наводи и у овом дијелу неосновани.

VIII. Закључак

84. Уставни суд закључује да није повријеђено право из члана 1 Протокола број 12 у вези са пасивним бирачким правом из члана 13.7 Изборног закона у вези са чланом 4.4 Изборног закона када је апеланту било омогућено да се, у складу са чланом 4.4 Изборног закона, пријави да учествује на изборима за начелника Општине на којим је, у складу са чланом 13.7 Изборног закона, свим бирачима уписаним у Централни бирачки списак за Основну изборну јединицу Сребреница, без дискриминације и под једнаким условима, било омогућено да у складу са Изборним законом бирају начелника.

85. Уставни суд закључује да није повријеђено ни апелантово право из члана 25 тачка б) Међународног пакта када у околностима конкретног случаја нема ништа што би упутило на закључак да избори нису били поштени и слободни, да је бирачима ускраћена могућност да слободно израженом вољом гласају за апеланта као кандидата за начелника, те када је био обезбијеђен независан поступак надгледања гласања и бројања гласова, а апеланту није била ускраћена ни могућност да преиспита гласање и поступак бројања гласова.

86. Уставни суд, такође, закључује да није повријеђено апелантово право из члана 25 тачка б) Међународног пакта у вези са правом из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине када апелант повреду права заснива на тврдњама да је дискриминисан у остваривању пасивног бирачког права, а Уставни суд је утврдио да апелант није дискриминисан у праву да се кандидије на изборима за начелника Општине, те да је свим бирачима уписаним у бирачки списак без дискриминације и под једнаким условима било омогућено да бирају начелника.

87. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно посебно разматрати апелантов приједлог за доношење привремене мјере.

88. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

89. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj AP 4144/16, rješavajući apelaciju **Čamila Durakovića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćen tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 10. novembra 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija **Čamila Durakovića** podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 Iž 023330 16 Iž od 25. oktobra 2016. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

¹ Усвојио Комитет за људска права на 51. засједању, додатак број 40 (A/51/40), Анекс V (12. јули 1996), доступно на http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2F2F21%2FRev.1%2FAdd.7&Lang=en

OBRAZLOŽENJE**I. Uvod**

1. Ćamil Duraković iz Srebrenice (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Nedim Ademović, advokat iz Sarajeva, podnio je 1. novembra 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj S1 3 IŽ 023330 16 IŽ od 25. oktobra 2016. godine.

2. Apelant je zatražio da se donese privremena mjera kojom bi Centralnoj izbornoj komisiji (u daljnjem tekstu: CIK) bilo naloženo da obustavi sve radnje i aktivnosti na objavi konačnih rezultata za načelnika Općine Srebrenica do konačne odluke Ustavnog suda, ili, ukoliko u međuvremenu dođe do objave rezultata, da obustavi primjenu odluke o konačnim rezultatima za načelnika Općine Srebrenica i da skupštinsku i načelničku poziciju obavlja javna vlast koja je izabrana na izborima 2012. godine do konačne odluke Ustavnog suda.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i CIK-a zatraženo je 2. novembra 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Sud BiH je dostavio odgovor 7. novembra 2016. godine, a CIK 9. novembra 2016. godine.

III. Ćinjenično stanje

5. Ćinjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

6. CIK je 25. augusta 2016. godine donio Odluku o zaključivanju i potvrđivanju Centralnog biračkog spiska za Lokalne izbore 2016. godine u Bosni i Hercegovini i objavljivanju broja birača za svaku osnovnu izbornu jedinicu. U članu 1. stav 2. tačka 79. za Osnovnu izbornu jedinicu Srebrenica registrirana su ukupno 13.763 glasača od toga je registrirano 1.569 glasača putem pošte, izvan BiH.

7. CIK je zaključkom broj 05-1-07-5-1468-4/16 od 13. oktobra 2016. godine odbacio kao nedopušten apelantov zahtjev koji je ocijenjen kao zahtjev za poništenje lokalnih izbora u Srebrenici.

8. U obrazloženju zaključka je ukazano da je članom 2.10. Izbornog zakona BiH (u daljnjem tekstu: Izborni zakon) propisano da će CIK poništiti izbore u izornoj jedinici ili na nekom biračkom mjestu ako ustanovi da je za vrijeme glasanja ili brojanja glasačkih listića došlo do nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora. Shodno navedenoj odredbi, CIK može poništiti izbore u izornoj jedinici ili na nekom biračkom mjestu samo po službenoj dužnosti, a ne po zahtjevu stranke i pod uvjetima da je za vrijeme glasanja ili brojanja glasačkih listića došlo do nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora, pri čemu zahtjev političkog subjekta za poništenje sa priloženim argumentima CIK može smatrati kao inicijativu za postupanje CIK-a po službenoj dužnosti.

9. Dalje, CIK je zaključio da navode iz apelantovog zahtjeva ne može ocijeniti ni kao inicijativu za primjenu člana 2.10. Izbornog zakona po službenoj dužnosti, jer su navodi proizvoljni i paušalni s obzirom na to da CIK nije utvrdio niti objavio izborne rezultate u smislu člana 5.30. stav 1. Izbornog zakona, jer je u toku kontrola dostavljenih izbornih rezultata. S tim u vezi je ukazano da će CIK, nakon utvrđenih izbornih rezultata, navode iz predmetnog podneska eventualno ocijeniti po službenoj dužnosti kao inicijativu ukoliko utvrdi da ove nepravilnosti utječu na dodjelu mandata.

10. Najzad, u pouci o pravnom lijeku je ukazano na to da se protiv ovog zaključka, u skladu sa članom 6.9. st. 1. i 2. Izbornog

zakona, može podnijeti žalba Apelacionom odjeljenju Suda BiH u roku od dva dana od dana njegovog prijema, da se žalba podnosi putem CIK-a, faksom ili neposrednim dostavljanjem.

Postupak okončan osporenom odlukom

11. CIK je 17. oktobra 2016. godine donio Odluku o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine (u daljnjem tekstu: osporena odluka). U članu 4. osporene odluke je određeno da odluka stupa na snagu danom donošenja i da će se objaviti 17. oktobra 2016. godine u 14 sati na web-stranici CIK-a, te da će se smatrati da je danom objavljivanja dostavljena svim učesnicima u izbornom procesu.

12. U pouci o pravnom lijeku je ukazano na to da se, nakon utvrđivanja i objavljivanja izbornih rezultata, CIK-u može podnijeti zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića u roku od tri dana od dana utvrđivanja i objavljivanja izbornih rezultata na način i u formi kako je propisano članom 5.30. Izbornog zakona, kao i prigovor na tačnost objavljenih rezultata, te da se prigovori podnose isključivo neposredno u sjedištu CIK-a ili putem faksa.

13. Apelant je 20. oktobra 2016. godine, u skladu sa članom 5.30. CIK-u podnio zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića.

14. Apelant je 21. oktobra 2016. godine Sudu BiH podnio žalbu na osporenu odluku.

15. Sud BiH je Rješenjem broj S1 3 IŽ 023330 16 IŽ od 25. oktobra 2016. godine apelantovu žalbu odbio kao neosnovanu.

16. Iz obrazloženja rješenja proizlazi da je apelant žalbu izjavio zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog Ćinjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, iznoseći prijedlog da se osporena odluka poništi i CIK-u naloži da ponovi izbore za načelnika Općine Srebrenica. Apelantovi žalbeni navodi svodili su se na tvrdnje da je velikom broju birača nezakonito onemogućeno biračko pravo i da je njihov broj toliki da je mogao utjecati na odluku o izboru načelnika Općine Srebrenica, da je donošenjem nezakonitog Pravilnika o načinu provođenja izbora u BiH više od 2.000 birača "eliminirano sa izbora", da glasački listići nisu na vrijeme upućeni glasačima koji glasaju putem pošte, te da su na dan izbora posmatrači prijavili veliki broj nepravilnosti.

17. U obrazloženju rješenja je ukazano da je nesporno da je CIK 4. maja 2016. godine usvojio Uputstvo o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti za Lokalne izbore 2016. godine, koji će se održati u nedjelju, 2. oktobra 2016. godine, broj 06-1-02-501-1/16 od 4. maja 2016. godine (objavljeno u "Službenom glasniku BiH" broj 32/16, te na web-stranici CIK-a). Članom 2. stav 4. navedenog uputstva utvrđeni su rokovi u vezi sa Centralnim biračkim spiskom, ali ovim podzakonskim aktom nije utvrđen, niti propisan rok za radnju upućivanja glasačkih listića u inozemstvo biračima koji glasaju putem pošte. Vremenski plan, na koji je apelant ukazao u žalbi, jeste dokument internog karaktera radi operativne organizacije poslova u CIK-u, koji nema određenu zakonsku snagu i koji nije objavljen na web-stranici CIK-a.

18. Dalje, apelantove tvrdnje da je velikom broju birača nezakonito omogućeno aktivno biračko pravo glasa, jer im je omogućeno da glasaju sa nevalidnim dokumentima, da je pomagano licima pri glasanju na nepropisan način, ocijenjene su kao paušalne i proizvoljne. S tim u vezi je ukazano da su se sve nepravilnosti pobrojane u žalbi desile na dan izbora, odnosno na dan glasanja, tj. da se radi o povredama na biračkom mjestu za čije je otklanjanje i rješavanje nadležna Općinska izborna komisija Srebrenica (u daljnjem tekstu: OIK) u skladu sa članom 6.4. stav 1. Izbornog zakona, pa su lica ovlaštena u skladu sa članom 6.2. stav 1. Izbornog zakona mogla podnijeti prigovor u roku od 24 sata od učinjene povrede OIK-a zbog čega oni ne mogu biti predmet ove žalbe.

19. Суд BiH je kao neosnovane ocijenio i apelantove tvrdnje da osporenim odlukom nisu obuhvaćeni svi glasovi pristigli putem pošte, pa da je tako onemogućeno da oko 2.000 birača glasa jer nije prihvaćeno da se broje koverta sa glasačkim listićima pristiglih putem pošte.

20. S tim u vezi, Суд BiH je ukazao da je članom 5.28. stav 1. Izbornog zakona propisano, da bi bila prihvatljiva, svaka pojedinačna koverta sa glasačkim listićem mora imati poštanski žig države iz koje se glasa sa datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora, a stavom 2. istog člana da se glasački listići za glasanje putem pošte koji nisu dostavljeni u skladu sa stavom 1. neće brojati. Dalje, ukazano je da je članom 33. Pravilnika o načinu provođenja izbora propisano da će povratna koverta koja je poslana CIK-u najkasnije na dan održavanja izbora biti prihvaćena i prebrojana ukoliko stigne u CIK najkasnije dva dana od dana održavanja izbora i ako je na povratnoj koverti žig države iz koje se glasa sa datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora. Dalje, ukazano je na to da je članom 11. st. 1. i 2. (Verifikacija glasačkog materijala za glasanje putem pošte) Pravilnika o organizaciji rada i utvrđivanju rezultata glasanja u Glavnom centru za brojanje za Lokalne izbore 2016. godine ("Službeni glasnik BiH" broj 32/16) određeno da se u Glavnom centru za brojanje utvrđuje ispravnost biračkih kompleta na način da svaki komplet treba biti pakiran u kovertu, u skladu sa Pravilnikom o načinu provođenja izbora u BiH, te da se birački komplet koji ne sadrži potrebnu dokumentaciju, ili nije pristigao u rokovima propisanim navedenim pravilnikom, ne šalje u narednu fazu obrade.

21. Na temelju navedenih odredaba Суд BiH je zaključio da je CIK primijenio propise koji su na snazi i izvršio brojanje svih glasačkih listića birača koji glasaju putem pošte koji su stigli u CIK najkasnije dva dana od dana održavanja izbora, tj. 4. oktobra 2016. godine, te na kojim se nalazio poštanski žig države iz koje se glasa s datumima ne kasnijim od 2. oktobra 2010. godine. S tim u vezi, ukazano je i da je u osporenoj odluci od ukupnog broja upisanih birača za glasanje u Srebrenici putem pošte, tj. 1.596 birača, utvrđeno da je 929 važećih glasačkih listića među kojim su i listići glasača iz Švajcarske, Norveške i SAD. Također, ukazano je i na informaciju JP BH Pošta "Standardi prenosa i uručjenja pošiljki u međunarodnom poštanskom prometu", koji se nalazi u spisu predmeta, prema kom su rokovi dostave pošiljki: za SAD četiri do šest dana, Švajcarsku tri do pet dana, Norvešku tri do pet dana i Švedsku tri do pet dana uz napomenu da su sve pošiljke uredno otpremljene avionom i preporučenom poštom.

22. Najzad, Суд BiH je posebno istakao da je žalba u dijelu kojim se zahtijeva da se naloži CIK-u da ponovi izbore za načelnika Općine Srebrenica nedopuštena. S tim u vezi je ukazano na to da je apelant podneskom od 10. oktobra 2016. godine već tražio od CIK-a da poništi izbore u skladu sa članom 2.10. Izbornog zakona, te u skladu sa članom 14.1. istog zakona, da se ponove izbori u izbornoj jedinici Srebrenica, da je zaključkom CIK-a od 13. oktobra 2016. godine, koji je apelantu dostavljen 14. oktobra 2016. godine, ovaj zahtjev odbačen, a apelant protiv njega nije koristio pravna sredstva putem CIK-a u skladu sa članom 6.9. Izbornog zakona, tako da je ovaj zaključak konačan i pravosnažan, odnosno prema njemu se ne može isticati žalba.

23. CIK je 1. novembra 2016. godine donio Odluku o potvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine. Članom 2. te odluke određeno je da je sastavni dio te odluke Izvještaj o rezultatima glasanja za svaki izborni nivo, pored ostalih, i 130 načelnika općina sa raspodjelom mandata i imenima kandidata unutar političkih subjekata. Članom 3. Odluke određeno je da ona stupa na snagu danom donošenja i da će se objaviti u službenim glasilima, na web-stranici CIK-a i u sredstvima javnog informiranja.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

24. Apelant tvrdi da mu je osporenim rješenjem Suda BiH povrijeđeno pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: Međunarodni pakt), pravo iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama u vezi sa pasivnim pravom glasa iz člana 13.7. u vezi sa članom 4.4. Izbornog zakona, te pravo iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa pravom iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta.

25. U prilog tvrdnji o povredi prava iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta apelant je istakao da je, zbog, kako je naveo, nezakonitog i nelegitimnog upada Jedinice za podršku CJB Bijeljina 4. oktobra 2016. godine oko 15 sati u Općinu Srebrenica, izborni materijal bio van kontrole OIK-a punih 20 sati, tj. do osam sati narednog dana, čime je došlo do prekida izbornog procesa. Apelant je istakao da je CIK jedini nadležan za kontrolu izbornog materijala, da je, u slučaju da postoji sigurnosna prijetnja, jedini nadležan Operativni štab koji daje naloge tačno određenim licima koja imaju legitimitet za postupanje, te da, na osnovu člana 5.5. Izbornog zakona, članovi OIK-a moraju biti prisutni za sve vrijeme izbornog procesa. Prema apelantovom mišljenju, radi se o nedemokratskom činu kojim je izborni materijal "kontaminiran" bez potrebe davanja odgovora da li je na njemu nešto protivzakonito rađeno. Shodno navedenom, apelant smatra da je objavljivanjem, a ne proglašavanjem izbora u Općini Srebrenica CIK povrijedio obavezu iz člana 2.9. stav 1. tač. 1. i 9. Izbornog zakona. Apelant smatra da je pravo svakog građanina koji se kandidira na izborima da traži poništenje izbora ako nisu bili demokratski, te da aktivnosti u vrijeme izbornog procesa, koje su apsolutno neprihvatljive, nelegitimne i nezakonite, predstavljaju neprihvatljivo ograničenje pasivnog prava glasa.

26. Dalje, apelant tvrdi da mu je povrijeđeno pravo iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama u vezi sa pasivnim pravom glasa iz člana 13.7. u vezi sa članom 4.4. Izbornog zakona, te pravo iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa pravom iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta.

27. U ovom dijelu apelant je, opširno elaborirajući odredbe Izbornog zakona, najprije istakao da je Izbornim zakonom ustanovljeno pravo glasača da pošiljku sa glasačkim listićem pošalju sa datumom održavanja izbora, a u konkretnom slučaju to je bio 2. oktobar 2016. godine. Prema njegovom mišljenju, ograničenje koje je ustanovljeno članom 33. Pravilnika o provođenju izbora, prema kom se povratna koverta poslana CIK-u sa žigom dana održavanja izbora prihvata i prebrojava ukoliko je stigla najkasnije dva dana od dana održavanja izbora, predstavlja ograničenje navedenog prava, koje nema uporište u zakonu, te koje ugrožava samu suštinu prava glasača da glasaju i da nema razumno opravdanje. Slijedeći navedeno, apelant smatra da mu je povrijeđeno pasivno biračko pravo, i to na *de facto* diskriminatorski način. U vezi s tim, apelant je naveo da su se za vrijeme rata, a posebno nakon genocida u Srebrenici Srebreničani bošnjačkog porijekla masovno raselili po SAD (oko 5.000), Australiji (oko 1.500), Švedskoj (1.000), Danskoj, Norveškoj, SR Njemačkoj (oko 1.000), Švajcarskoj (oko 700), a da veliki broj izbjeglih Srba iz općine Srebrenica živi u Republici Srbiji. Dalje, apelant je ukazao da, prema podacima JP BH Pošta o tome koliko pošta putuje iz navedenih država (od tri do šest dana), proizlazi da bilo koji birač koji živi van regije a koji je blagovremeno poslao listić (žig sa datumom održavanja izbora) nije imao ni teoretsku šansu da njegov listić bude prebrojan s obzirom na to da se, u skladu sa članom 33. Pravilnika o provođenju izbora, broje samo listići koji su prispjeli dva dana nakon održavanja izbora.

Shodno navedenom, apelant zaključuje da je svim glasačima iz inozemstva van regije koji su glasali za načelnika Općine Srebrenica neopravdano ograničeno pravo glasanja.

28. Osim toga, apelant smatra da je članom 33. Pravilnika o provođenju izbora izvršena i *de facto* diskriminacija Bošnjaka koji žive van BiH u odnosu na Srbe, jer rok od 48 sati, ustanovljen članom 33. Pravilnika o provođenju izbora, može da ispuni veliki broj Srba, ali ne i Bošnjaci. Apelant se pozvao na već iznesene tvrdnje o tome gdje većinom živi bošnjačko biračko tijelo u inozemstvu zbog čega smatra da je članom 33. Pravilnika povrijeđeno ne samo aktivno biračko pravo "bh. građana" koji su glasali u inozemstvu iz pobrojanih udaljenih država već i da su glasači Srbi stavljeni u povoljniji položaj, jer je poštanski saobraćaj iz Republike Srbije moguće ostvariti unutar 48 sati, što nije moguće iz udaljenih država. U prilog tvrdnji da su eliminirane više od 2.000 glasačkih listića pristiglih putem pošte, što bi moglo imati utjecaj na izbor načelnika u Srebrenici, apelant je ukazao na to da je veliki broj koverti stigao iz SAD, te da su glasovi iz inozemstva išli u korist apelantu, tj. da je, prema utvrđenim objavljenim rezultatima CIK-a, on dobio 683 glasa, a kandidat M.G. 246 glasova. Slijedeći navedeno, apelant smatra da ga je, zbog rješenja iz člana 33. Pravilnika, CIK *de facto* doveo u nepovoljan položaj u odnosu na protivkandidata M.G., jer je na navedeni način ograničio njegove faktičke mogućnosti.

29. Dalje, apelant je istakao da je prema Bošnjacima iz Srebrenice izvršen genocid koji, svakako, uključuje i strašnu diskriminaciju. Posljedice diskriminacije jesu da su Bošnjaci iz Srebrenice raseljeni po svijetu, van regije, u dalekim krajevima. Zbog toga, prema njegovom mišljenju, CIK "nerazumnim" članom 33. Pravilnika pokušava da podrži i *de iure* diskriminaciju, namećući standarde koji ne mogu biti ispunjeni.

30. Apelant tvrdi da je povredu prava na aktivno pravo glasa, samostalno i u vezi sa zabranjenom diskriminacijom uvećala činjenica da CIK nije ispoštovao ni vremenske rokove za slanje pošte u inozemstvo. U vezi s tim je ukazao na to da je u Vremenskom planu aktivnosti provođenja izbora, u tački 47, navedeno da pošta sa glasačkim listićima treba biti upućena na adresu birača od 13. do 18. augusta 2016. godine, ali da je slanje glasačkih listića završeno 6. septembra 2016. godine. Zbog toga, kako navodi, CIK nije blagovremeno ispunio svoju obavezu da pošalje glasačke listiće, ali je smatrao da nametanje nemogućih uvjeta u smislu pristizanja pošte unutar 48 sati (naprimjer iz SAD) je sasvim opravdano.

31. Dalje, apelant je ukazao da uz sve navedeno, kad se ima u vidu i da su mnogi članovi biračkih odbora i nezavisni akreditirani posmatrači priznali strašni pokušaj zloupotrebe glasanja putem nevalidnih identifikacionih dokumenata, jasno je da izbori ne mogu biti validni.

32. Najzad, apelant smatra da je, zbog nerazumnog ograničenja aktivnog biračkog prava bošnjačkog dijela stanovništva Srebrenice koje glasa putem pošte iz inozemstva, došlo i do njegove *de facto* diskriminacije u vezi sa njegovim pasivnim biračkim pravom, jer ne postoji objektivno i razumno opravdanje za različit tretman prema njemu.

33. U zahtjevu za donošenje privremene mjere apelant je zatražio da se CIK-u naloži da obustavi sve radnje i aktivnosti na objavi konačnih rezultata za načelnika Općine Srebrenica do konačne odluke Ustavnog suda. Također, apelant je zatražio da se, u slučaju da dođe do objave rezultata za načelnika, CIK-u naloži da obustavi primjenu odluke o konačnim rezultatima za načelnika Općine Srebrenica, te da do konačne odluke Ustavnog suda skupštinsku i načelničku poziciju obavlja javna vlast koja je izabrana na izborima 2012. godine.

b) Odgovor na apelaciju

34. Sud BiH u odgovoru na apelaciju istakao je da mu je Zakonom o upravnim sporovima povjereno rješavanje o izbornim žalbama. Navedenim zakonom u čl. 81. i 82. je regulirano da, kad Apelacijski odjel nađe da je žalba utemeljena, donijet će odluku kojom će odrediti da se uklone nepravilnosti kojima je povrijeđeno izbornopravo, u protivnom će odbiti žalbu, te da su odluke odjela konačne i obavezujuće. Slijedom navedenog, Sud BiH je zaključio da je apelacija nedopuštena i da je treba odbaciti.

35. Sud BiH je, dalje, istakao da je u osporenoj odluci potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje i pravilno primijenjeno materijalno pravo, te dao iscrpne razloge i obrazloženja koje nije potrebno posebno ponavljati i u odgovoru.

36. Dalje, kao neosnovana je ocijenjena apelantova tvrdnja da je CIK prekršio načelo zakonitosti u hijerarhiji pravnih propisa donošenjem Pravilnika o načinu provođenja izbora u BiH kada je propisao da će biti prihvaćene samo koverta za glasače koji glasaju putem pošte ukoliko stignu u CIK BiH najkasnije dva dana nakon održavanja izbora. S tim u vezi je, najprije, ukazano da sud u postupku ispitivanja žalbi zbog povreda izbornog procesa nije nadležan da preispituje pravilnost pojedinih odredaba zakona, kao i usklađenost podzakonskih akata u odnosu na zakon. Dalje su pobrojane relevantne odredbe Izbornog zakona na temelju kojih je CIK, u skladu sa ovlaštenjima koja su mu data njima, donio Pravilnik o provođenju izbora. Također, ukazano je i na to da je navedeni pravilnik objavljen u službenim glasilima, te na web-stranici CIK-a, pa je njegov sadržaj bio dostupan svima koji se nalaze u izbornom procesu. Prema ocjeni Suda BiH, Pravilnik je eventualno mogao biti predmet preispitivanja pred Ustavnim sudom da su takvu inicijativu od dana njegovog stupanja na snagu pa do dana provođenja izbora podnijela ovlaštena lica. Dalje, Sud BiH je istakao da, u skladu sa članom 5.21. stav 1. Izbornog zakona, CIK ima ovlaštenje da uređuje način i proceduru glasanja državljana BiH putem pošte, te je ukazano na čl. 31. do 34. Pravilnika kojim je propisan način glasanja birača putem pošte.

37. Prema ocjeni Suda BiH, CIK je potpuno i pravilno utvrdio rezultate izbora, ovaj zadatak je izvršio *lege artis*, zbog čega se apelant i orijentirao na zahtjev za poništavanje izbora s obzirom na to da bi zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića za njega bio uzaludan. Najzad, zaključeno je da je apelant u potpunosti iskoristio svoje izbornopravo a nezadovoljstvo izbornim rezultatom ne može biti razlog za podnošenje apelacije.

38. U odgovoru na navode iz apelacije CIK je iznio iscrpne razloge i obrazloženja zbog kojih smatra da su apelantovi navodi neosnovani.

39. U odgovoru CIK je, pored ostalog, istakao da je odluku o utvrđivanju i objavljivanju rezultata izbora koja je bila predmet osporavanja pred Sudom BiH donio u skladu sa zakonskim nadležnostima dodijeljenim Izbornim zakonom i podzakonskim aktima iz ove oblasti i da je cjelokupan proces Lokalnih izbora 2016. godine proveo isključivo u skladu sa regulativom koja se primjenjuje na sve izborne jedinice u BiH.

40. Dalje, ukazano je da je CIK sigurnost povjerio Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH koja praćenjem svih aktivnosti i događanja na teritoriji BiH nije imala saznanja o događajima u izbornoj jedinici Srebrenica koji bi utjecali na izborni proces, ili o bilo kakvim ometanjima ovog procesa, a posebno od pripadnika policije. S tim u vezi je ukazano i da je Općinska izborna komisija Srebrenice unijela izborne rezultate sa svih biračkih mjesta osim za pet biračkih mjesta za koje je sama podnijela zahtjev CIK-u za otvaranje vreća. Slijedeći navedeno, apelantova tvrdnja da je izborni materijal "kontaminiran" je ocijenjena kao neosnovana.

41. Dalje, apelantova tvrdnja da je *de facto* diskriminiran zbog onemogućavanja bošnjačkom narodu u inozemstvu da glasa za Opčinu Srebrenica ocijenjena je kao subjektivna s obzirom na to da među državljanima BiH koji glasaju putem pošte (ukupan broj upisanih birača za glasanje u Srebrenici je 1.596) nisu samo birači iz reda bošnjačkog naroda nego i iz reda druga dva konstitutivna naroda i iz reda Ostalih iz čega proizlazi i činjenica da nema diskriminacije kako prema apelantu, tako i prema drugim kandidatima. U vezi sa apelantovim ukazivanjem na Vremenski plan aktivnosti, istaknuto je da se radi o internom dokumentu koji se odnosi na operativnu organizaciju, da nije objavljen na web-stranici CIK-a i da nema obavezujuću snagu. Također, ukazano je da je CIK blagovremeno svim glasačima u inozemstvu dostavio glasačke pakete, što potvrđuje i informacija JP BH Pošta o standardima uručjenja pošiljki u međunarodnom saobraćaju, te da je to učinjeno avionom i preporučenom poštom.

42. Najzad, u opširnim navodima i uz citiranje relevantnih odredaba Izbornog zakona, Pravilnika o provođenju izbora, te Pravilnika o organizaciji rada i utvrđivanju rezultata glasanja u Glavnom centru za brojanje za Lokalne izbore 2016. godine, ukazano je na to da je CIK primijenio propise koji su na snazi i prebrojao sve glasačke listiće glasača koji glasaju putem pošte, te koji su stigli u CIK najkasnije dva dana od dana održavanja izbora, tj. do 4. oktobra 2016. godine, a na kojim se nalazio poštanski žig države iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od 2. oktobra 2016. godine. Također, uz odgovor je dostavljen i tabelarni prikaz o broju glasačkih listića koji su verifikirani i prebrojani, o onim koji nisu prispjeli do određenog roka i iz kojih država su poslani (ne samo država na koje je apelant ukazao), kao i o razlozima zbog kojih 87 glasačkih paketa nije moglo biti uručeno i koji su vraćeni CIK-u.

V. Relevantni propisi

43. **Izborni zakon Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.3

Izbor članova svih organa vlasti vrši se na osnovu slobodnih izbora, općeg i jednakog biračkog prava direktno od birača tajnim glasanjem, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 1.4

(1) Svaki državljani Bosne i Hercegovine sa navršenih osamnaest (18) godina života ima pravo da glasa i da bude "biran" (u daljnjem tekstu: biračko pravo), u skladu s odredbama ovog zakona.

(2) Da bi ostvario svoje biračko pravo, državljani mora biti upisan u Centralni birački spisak, u skladu s ovim zakonom.

Član 1.5

(1) Državljeni Bosne i Hercegovine koji imaju biračko pravo u skladu sa ovim zakonom imaju pravo da glasaju lično u općini u kojoj imaju prebivalište.

(2) Državljanin BiH koji privremeno živi u inozemstvu i ima biračko pravo, ima pravo da glasa lično (dolaskom na odgovarajuće biračko mjesto u BiH ili u diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH u inozemstvu) ili poštom (slanjem glasačkog listića poštom) za općinu u kojoj je imao prebivalište prije odlaska u inozemstvo, ako u toj općini ima prijavljeno prebivalište u trenutku podnošenja prijave za glasanje van zemlje.

(...)

Član 3.9

(...)

(2) Državljanin Bosne i Hercegovine koji ima biračko pravo u skladu s ovim zakonom i privremeno živi u inozemstvu upisuje se u Centralni birački spisak za osnovnu izbornu jedinicu gdje je imao prijavljeno prebivalište u Bosni i Hercegovini prije odlaska u inozemstvo.

(...)

Član 3.15

(1) Državljanin Bosne i Hercegovine koji privremeno živi u inozemstvu, a koji ima biračko pravo u skladu s ovim zakonom i upisan je u Centralni birački spisak, da bi se nalazio u izvodu iz Centralnog biračkog spiska za glasanje van Bosne i Hercegovine, dužan je da za svake izbore podnese prijavu Centralnoj izbornoj komisiji BiH. Prijava mora biti primljena prije roka koji utvrdi Centralna izborna komisija BiH u periodu nakon raspisivanja izbora. Uz ispunjenu prijavu, koju potpisuje, podnosilac prijave prilaže i dokaz o identitetu podnosioca prijave predviđen ovim zakonom i podatke o tačnoj adresi u inozemstvu te izjašnjenje o opciji glasanja: u DKP-u ili poštom.

(...)

Član 5.21

(1) Državljanin Bosne i Hercegovine koji ima biračko pravo, a koji je u inozemstvu, ima pravo glasati poštom. Centralna izborna komisija BiH utvrđuje način i proceduru glasanja državljana Bosne i Hercegovine poštom.

(2) Centralna izborna komisija BiH donosi propise za glasanje državljana Bosne i Hercegovine koji imaju biračko pravo, a koji su vezani za domove zbog starosti, bolesti ili invaliditeta, koji su zatvorenici ili su vezani za ustanove.

Član 5.22

(1) Centralna izborna komisija BiH donosi propise za brojanje glasačkih listića i utvrđivanje rezultata glasanja birača (...), kao i birača koji su glasali poštom.

Član 5.28

(1) Da bi bila prihvatljiva, svaka pojedinačna koverta s glasačkim listićem mora imati poštanski žig zemlje iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora.

(2) Glasački listići za glasanje poštom, koji nisu dostavljeni u skladu sa prethodnim stavom, neće se brojati.

(3) Da bi se brojao glasački listić koji je blagovremeno dostavljen poštom, birač za kog je utvrđeno da je ispravno registriran za glasanje poštom, mora ga vratiti u zapečaćenoj koverti kako bi se osigurala tajnost glasanja te osobe, i uz njega priložiti kopiju jedne od ličnih isprava prema članu 5.12 ovog zakona.

Član 5.29

(1) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje rezultate svih neposrednih i posrednih izbora obuhvaćenih ovim zakonom istekom roka za podnošenje prigovora, žalbe, odnosno nakon pravosnažnosti odluka.

(...)

Član 5.30

(1) Nakon što Centralna izborna komisija BiH utvrdi i objavi izborne rezultate, općinska izborna komisija, ovjerena politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat, mogu zahtijevati da Centralna izborna komisija BiH ponovno broji glasačke listiće u određenim izbornim jedinicama u kojima su se politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat kandidirali za izbore. Akreditirani posmatrač može zahtijevati da Centralna izborna komisija BiH ponovno broji glasačke listiće na biračkom mjestu na kojem je bio posmatrač. Ovjerena politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata, nezavisni kandidat ili

akreditirani posmatrač mogu zahtijevati od Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine da ponovno broji glasačke listiće za glasanje u odsutnosti, glasačke listiće kojima se glasalo van Bosne i Hercegovine ili nepotvrđene - kovertirane glasačke listiće.

(...)

Član 5.32

(1) Nakon završetka ponovljenog brojanja glasačkih listića i istekom roka za podnošenje žalbe, odnosno nakon pravosnažnosti odluka, Centralna izborna komisija BiH potvrđuje izborne rezultate za organe na svakom pojedinom nivou vlasti, u roku od 30 dana od dana održavanja izbora.

(2) Centralna izborna komisija BiH donosi propise o potvrđivanju izbornih rezultata.

Član 6.1

Zaštitu izbornog prava osiguravaju izborne komisije i Apelaciono odjeljenje Suda Bosne i Hercegovine.

Član 6.2

(1) Birač i politički subjekt čije je pravo ustanovljeno ovim zakonom povrijeđeno može izornoj komisiji uložiti prigovor najkasnije u roku od 48 sati, odnosno u roku od 24 sata u izbornom periodu od učinjene povrede, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Izborne komisije mogu, po saznanju za učinjenu povredu, iz svoje nadležnosti pokrenuti postupak po službenoj dužnosti protiv političkog subjekta i zaposlenog ili na drugi način angažiranog u izornoj administraciji zbog kršenja odredbi ovog zakona.

(3) Inicijativu za pokretanje postupka u smislu stava 2. ovog člana može podnijeti pravno ili fizičko lice nadležnoj izornoj komisiji u pisanoj formi, u kojoj je obavezno navesti mjesto, vrijeme, sadržaj učinjene povrede i učinioca.

Član 6.4

(1) Općinska izborna komisija u svojoj općini ima prvostepenu nadležnost za odlučivanje po prigovorima uložnim zbog povreda pravila ponašanja iz Glave 7, osim u slučaju povrede člana 7.3 stav (1) tačka 3. i 7., člana 7.3 stav (2) i člana 7.4 stav 1. tačka 3. ovog zakona, o čemu odlučuje Centralna izborna komisija BiH.

(2) Općinska izborna komisija dužna je da razmotri prigovor i da donese odluku u roku od 48 sati nakon isteka roka utvrđenog članom 6.3 stav (2) ovog zakona. Općinska izborna komisija dužna je da o svojoj odluci odmah obavijesti podnosioca prigovora, kao i druge strane. Prilikom rješavanja prigovora, općinska izborna komisija može postupati na osnovu utvrđenih činjenica ili održavati rasprave.

(3) Prigovor koji je prema članu 6.2 ovog zakona podnijelo neovlašćeno lice, ili ako prigovor nije blagovremeno podnesen, odbacuje se.

Član 6.6

(1) Centralna izborna komisija BiH ima prvostepenu nadležnost za odlučivanje po prigovorima uložnim zbog povreda pravila izbornog procesa, izbornih prava, povrede Poglavlja 16. učinjene od političkog subjekta i povrede iz člana 7.3 stav (1) tačka 3. i 7, člana 7.3 stav (2) i člana 7.4 stav (1) tačka 3. ovog Zakona.

Član 6.9

(1) Apelaciono odjeljenje Suda Bosne i Hercegovine nadležno je da rješava po žalbama na odluke Centralne izborne komisije BiH. Žalba se podnosi Apelacionom odjeljenju Suda Bosne i Hercegovine u roku od dva dana od dana prijema odluke Centralne izborne komisije BiH, kojom je odlučeno o primjeni ovog Zakona.

(2) Žalba se podnosi putem Centralne izborne komisije BiH.

(3) Apelaciono odjeljenje Suda Bosne i Hercegovine, kada odlučuje o primjeni ovog Zakona dužno je da donese odluku po žalbi u roku od tri dana od dana prijema žalbe.

44. **Pravilnik o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst** ("Službeni glasnik BiH" broj 32/16) u relevantnom dijelu glasi:

Odjeljak C. Način glasanja birača koji glasaju putem pošte – član 5.21 stav (1) Izbornog zakona BiH

Član 31.

(Birački paket)

Centralna izborna komisija BiH svim biračima koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje putem pošte dostavlja putem preporučene pošiljke sa povratnicom birački paket koji sadrži:

a) Obrazac s ličnim podacima birača: ime i prezime, jedinstveni matični broj, datum rođenja, trenutnu adresu izvan BiH (ulica i broj, grad, poštanski broj, država), kombinacijski broj za glasačke listiće te uputstva kako treba glasati (odštampana na poleđini tog obrasca);

b) odgovarajuće glasačke listiće sa posebnom zaštitom koji se izdaju za osnovnu izbornu jedinicu za koju glasa birač;

c) povratnu kovertu s odštampanom (povratnom) adresom Centralne izborne komisije BiH i

d) kovertu za glasačke listiće, koja osigurava tajnost glasanja.

Član 32.

(Povratna koverta)

Birač koji glasa putem pošte šalje nazad Centralnoj izornoj komisiji BiH povratnu kovertu, koja sadrži:

a) kovertu za glasačke listiće, koja osigurava tajnost glasa, s upakovanim glasačkim listićima i koja je zalijepljena kako bi se osigurala tajnost glasanja

b) kopiju jednog od važećih identifikacionih dokumenata, u skladu s članom 5.12, odnosno članom 3.15 stav (4) Izbornog zakona BiH;

c) Obrazac s ličnim podacima birača, koji sadrži podatke navedene u članu 31. stav (1) tačka a) ovog pravilnika.

Član 33.

(Rok za prihvatanje povratne koverta)

Povratna koverta koja je poslana Centralnoj izornoj komisiji BiH najkasnije na dan održavanja izbora bit će prihvaćena i prebrojana ukoliko stigne u Centralnu izbornu komisiju BiH najkasnije dva dana od dana održavanja izbora i ako je na povratnoj koverti otisak poštanskog žiga zemlje iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora.

Član 34.

(Vodič za glasanje putem pošte)

Centralna izborna komisija BiH distribuirat će Vodič za glasanje putem pošte, čiji sadržaj utvrđuje Centralna izborna komisija BiH, preko:

a) DKP BiH;

b) klubova i udruženja građana BiH u inostranstvu;

c) web stranice Centralne izborne komisije BiH i ostalih autoriziranih web stranica i

d) ureda vladinih i nevladinih organizacija koje se bave izbjeglicama i pitanjima migracije.

VI. Dopustivost

45. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

46. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

47. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Suda BiH broj S1 3 Iž 023330 16 Iž od 25. oktobra 2016. godine protiv kog nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelant je primio 26. oktobra 2016. godine, a apelacija je podnesena 1. novembra 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

48. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

49. Apelant tvrdi da su mu osporenim rješenjem Suda BiH povrijeđena prava iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta, pravo iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju u vezi sa pasivnim pravom glasa iz člana 13.7. u vezi sa članom 4.4. Izbornog zakona, te pravo iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa pravom iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta.

Opća zabrana diskriminacije

50. Član 1. Protokola broj 12 glasi:

1. *Uživanje svih prava određenih zakonom osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.*

2. *Nikoga ne smiju diskriminirati javna tijela na bilo kojoj osnovi, kako je i navedeno u stavu 1.*

51. Izborni zakon u relevantnom dijelu glasi:

Član 4.4

(1) *Prijava za ovjeru političke stranke ili nezavisnog kandidata sastoji se od spiska koji sadrži ime i prezime, originalni potpis, broj važeće lične karte i jedinstveni matični broj svakog birača upisanog u Centralni birački spisak koji podržava prijavu političke stranke ili nezavisnog kandidata. (...)*

(...)

(3) *Političke stranke ili nezavisni kandidati dužni su potpise prikupljati samo na obrascima koje im dodijeli Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine. Ostali obrasci, koje dostavi politička stranka ili nezavisni kandidat, ne uzimaju se u obzir.*

(...)

(5) *Da bi se ovjerila za učešće na izborima, politička stranka ili nezavisni kandidat mora podnijeti Izornoj komisiji Bosne i Hercegovine prijavu za učestvovanje na izborima, koja sadrži najmanje:*

(...)

5. *sto potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak za izbore za općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine i za načelnika općine, u općini u kojoj broj birača upisanih u Centralni birački spisak na dan raspisivanja izbora nije bio veći od 10.000 birača, ili 200 potpisa za izbore u općini u kojoj je ovaj broj bio veći od 10.000 birača upisanih u Centralni birački spisak.*

(...)

Član 13.7

(1) *Općinski načelnik odnosno gradonačelnik bira se u skladu s ovim Zakonom, ustavima, entitetskim zakonima i statutom općine odnosno grada.*

(2) *Ako se općinski načelnik, odnosno gradonačelnik bira neposredno, općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika biraju birači upisani u Centralni birački spisak u toj izbornoj jedinici u skladu s ovim Zakonom, entitetskim zakonom, statutom općine, odnosno grada.*

(...)

52. Apelantovi navodi u ovom dijelu u suštini se svode na tvrdnju da je diskriminiran u ostvarivanju prava da bude biran. U prilog ovoj tvrdnji apelant je istakao da je biračima upisanim u Centralni birački spisak koji su registrirani za glasanje putem pošte onemogućeno pravo da glasaju putem pošte, garantirano Izbornim zakonom. S tim u vezi, apelant ukazuje da je članom 33. Pravilnika o provođenju izbora određeno da se prihvataju i broje poštanske pošiljke koje nose žig pošte iz države iz koje su poslone na dan održavanja izbora i koje su pristigle u CIK dva dana nakon održavanja izbora. Apelant smatra da ovo ograničenje nema utemeljenje u zakonu, da ugrožava suštinu prava i da ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se želi postići. U vezi s tim, apelant ističe da je bošnjačko glasačko tijelo u toku rata, a posebno nakon genocida u Srebrenici, raseljeno, uglavnom, u udaljene države (SAD, Australija, skandinavske države), da prema zvaničnim podacima JP BH Pošta, poštanske pošiljke iz ovih država putuju od tri do šest dana, te da ne postoji ni teoretska mogućnost da, iako su poslone u propisanom roku (na dan održavanja izbora), stignu u CIK dva dana nakon održavanja izbora. Na taj način je, kako navodi, lišen glasova ovih glasača. Osim toga, apelant smatra i da je doveden u nepovoljniji položaj u odnosu na svog protivkandidata iz reda srpskog naroda s obzirom na to da su Srbi iz Srebrenice raseljeni, uglavnom, u Republiku Srbiju, pa poštanske pošiljke mogu stići u roku od dva dana.

53. Ustavni sud podsjeća da je članom 1.4. Izbornog zakona svakom državljaninu BiH koji ima navršanih osamnaest godina života garantirano pravo da glasa i da bude biran (biračko pravo) u skladu sa odredbama ovog zakona. Istim članom je određeno da za ostvarivanje biračkog prava državljanin BiH mora biti upisan u Centralni birački spisak. Pravo da bude izabran državljanin BiH ostvaruje podnošenjem prijave za učešće na izborima koja, da bi bila ovjerena, mora sadržavati propisani broj potpisa birača upisanih u Centralni birački spisak. Najzad, općinskog načelnika biraju birači upisani u Centralni birački spisak u toj izbornoj jedinici u skladu sa ovim zakonom, entitetskim zakonom, statutom općine, odnosno grada. Slijedeći navedeno, proizlazi da se radi o pravu garantiranom zakonom čije se uživanje, u skladu sa članom 1. Protokola broj 12, ima osigurati bez diskriminacije na bilo kom osnovu kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.

54. Ustavni sud podsjeća da diskriminacija znači nejednako postupanje prema licima u relevantno sličnom položaju bez objektivnog i razumnog opravdanja (*Willis v. Ujedinjeno Kraljevstvo*, broj 36042/97, stav 48, ECHR 2002–IV, i *Okpiz v. Njemačka*, broj 59140/00, stav 33, 25. oktobra 2005. godine). Dalje, državama nije zabranjeno da postupaju nejednako prema određenim grupama kako bi ispravile "faktičke nejednakosti" među njima. U određenim okolnostima čak i propust da se pokuša da ispravi neravnopravnost nejednakim postupanjem bi mogao da dovede do povrede člana ("Case relating to certain aspects of the laws on the use of languages in education in Belgium" v. Belgija (*Merits*), presuda od 23. jula 1968. godine, Serija A broj 6, stav 10, *Thlimmenos v. Grčka* [GC], broj

34369/97, stav 44, ECHR 2000 - IV, i *Stec i ostali v. Ujedinjeno Kraljevstvo* [GC], broj 65731/01, stav 51, ECHR 2001. -...). Sud je, također, prihvatio da se opća politika ili mjera koja nerazmjerno šteti određenoj grupi može smatrati diskriminatornom bez obzira na to što nije posebno usmjerena ka toj grupi (*Hugh Jordan v. Ujedinjeno Kraljevstvo*, broj 24746/94, stav 154, 4. maja 2001. godine, i *Hoogendijk v. Holandija* (odl.), broj 58461/00, 6. januara 2005. godine), te da diskriminacija koja je potencijalno protivna Konvenciji može da izvire iz faktičke situacije (*Zarb Adami v. Malta*, broj 17209/02, stav 76, ECHR 2006. -...).

55. Ustavni sud zapaža da je članom 1.4. Izbornog zakona određeno da državljani BiH, da bi ostvarili svoje biračko pravo (da glasaju i da budu birani), moraju biti upisani u Centralni birački spisak. U skladu sa članom 1.5. Izbornog zakona, državljani BiH koji imaju biračko pravo imaju pravo da glasaju lično u općini u kojoj imaju prebivalište. Od ovog općeg pravila Izborni zakon u istom članu pravi i izuzetak, određujući da državljani BiH koji žive u inozemstvu imaju pravo da glasaju lično (dolaskom na odgovarajuće biračko mjesto u BiH ili u DPKBiH u inozemstvu) ili putem pošte (slanjem glasačkih listića). Ovakvo rješenje očigledno je u duhu historijskog konteksta i ratnih dešavanja u BiH, čiji je rezultat da je značajan broj državljana BiH napustio svoja prijeratna mjesta prebivališta i da sada živi u inozemstvu, odnosno da je cilj predmetnog rješenja da ispravi "faktičke nejednakosti" između državljana BiH koji imaju biračko pravo i koji žive u BiH, te koji na dan izbora lično mogu glasati na biračkom mjestu u svom mjestu prebivališta, s jedne strane, i, s druge strane, državljana BiH koji imaju biračko pravo i koji žive u inozemstvu, kojim bi ostvarivanje ovog prava pod uvjetom da dođu i da glasaju na biračkom mjestu u mjestu svog prebivališta bilo, u najmanju ruku, otežano.

56. Međutim, Ustavni sud smatra da je neophodno naglasiti, kako teoretičari konstatiraju, da je glasanje putem pošte u cijelom svijetu jedan od najraširenijih oblika kojim se osigurava pravo glasa glasačima koji nisu u mogućnosti da se pojave na biračkom mjestu na dan izbora. Za ovaj proces je neophodno da se izvrši registracija birača koji će glasati na ovakav način. Zahtjev za registraciju se uobičajeno može poslati najranije 90 dana prije izbora, a glasački listići se najčešće šalju glasačima u periodu od 15 do 21 dan prije izbora. Obično se zahtijeva da se glasač lično (može i putem pošte ili Interneta) prijavi lokalnoj ili nacionalnoj izbornoj komisiji. Važan segment za ostvarivanje ovog prava vezan je za razloge zbog kojih se ono i koristi. Pošto je glasanje putem pošte primjenjivo na sve birače koji se ne mogu pojaviti na biračkom mjestu, usvajanje razloga zavisi prvenstveno od regulative kojom se prepoznaju legitimni razlozi za odsustvo. Radi povećanja izlaznosti, u posljednjih nekoliko godina ova ograničenja su liberalizirana. Tako se od 2006. godine u 30 država u SAD ne zahtijeva nikakav razlog za glasanje putem pošte, što su usvojile i druge države. Treba naglasiti da je u većini drugih država glasanje putem pošte pomoćni način osnovnom modelu glasanja na biračkim mjestima i da on nikako ne znači ukidanje ovog modela, već samo njegovu dopunu. Validnost i tajnost glasačkih listića su jednako važne dimenzije ovog procesa. Glas se priznaje ako stigne u izbornu komisiju najkasnije do zatvaranja izbornih mjesta, ili u obzir se uzima poštanska marka na pismu koja potvrđuje da je pismo poslato najkasnije na dan izbora.

57. Kada je riječ o Bosni i Hercegovini, odnosno konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je članom 5.21. Izbornog zakona izričito regulirano da državljanin BiH koji ima biračko pravo a koji je u inozemstvu ima pravo glasati i putem pošte, te da CIK utvrđuje način i proceduru glasanja državljana BiH putem pošte.

58. Dalje, Ustavni sud zapaža da su državljani BiH koji žive u inozemstvu, u skladu sa članom 3.15. Izbornog zakona, da bi se našli u izvodu iz Centralnog biračkog spiska za glasanje van BiH, dužni da za svake izbore podnesu prijavu CIK-u. Uz ispunjenu prijavu, pored ostalog, dostavlja se i izjašnjenje o opciji glasanja: u DKP ili putem pošte. U vezi s tim, Ustavni sud, dalje, zapaža da ni Izborni zakon, niti bilo koji propis donesen na osnovu ovog zakona u pogledu izbora opcije glasanja ne postavlja bilo kakva ograničenja glasačima. Naime, za Lokalne izbore održane 2. oktobra 2016. godine, prema odluci CIK-a o diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u kojim se planira organiziranje glasanja za Lokalne izbore 2016. godine ("Službeni glasnik BiH" broj 32/16), planirano je da se organizira glasanje u 24 diplomatska predstavništva BiH u svijetu (među kojima su i SAD, Australija, Norveška, Njemačka, Švajcarska, Švedska i dr.). Ovo nije bila prepreka za državljane BiH koji žive u tim državama da izaberu da li će glasati u DPK ili putem pošte. Također, prema članu 3. navedene odluke, u slučaju da se državljanin BiH prijavio za glasanje u DKPBiH u kom ne budu ispunjeni uvjeti za glasanje, njemu će se omogućiti da glasa putem pošte. Najzad, opcija glasanja izabrana na prethodnim izborima ni u kom slučaju ne obavezuje glasače u inozemstvu da i u novoj prijavi moraju izabrati istu opciju.

59. Dalje, u članu 5.28. Izborni zakon propisuje, da bi bila prihvatljiva, svaka pojedinačna koverta sa glasačkim listićem mora imati poštanski žig države iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora, te da se glasački listić za glasanje putem pošte koji nije dostavljen na opisani način neće brojati. Navedena zakonska odredba ne propisuje ni rok u kom glasački listić poslan najkasnije na dan izbora treba da stigne u CIK. Međutim, Ustavni sud zapaža da je, u skladu sa ovlaštenjem iz člana 2.9. (da donosi administrativne propise), te članom 5.21. Izbornog zakona (da uređuje način i procedure glasanja državljana BiH putem pošte), CIK donio Pravilnik o načinu provođenja izbora u BiH-prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH" broj 32/16).

60. Ustavni sud zapaža da je čl. 31. do 34. Pravilnika određen način glasanja birača putem pošte. Čl. 31. i 32. Pravilnika određeno je da CIK svim biračima koji su upisani u Centralni birački spisak za glasanje putem pošte dostavlja putem preporučene pošiljke sa povratnicom birački paket koji, pored ostalog, sadrži uputstva o tome kako treba glasati, te povratnu kovertu sa odštampanom (povratnom) adresom CIK-a. Članom 33. Pravilnika određen je rok za prihvatanje povratne koverta prema kom će povratna koverta koja je poslana CIK-u najkasnije na dan održavanja izbora biti prihvaćena i prebrojana ukoliko stigne u CIK najkasnije dva dana od dana održavanja izbora i ako je na povratnoj koverti poštanski žig države iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora. Najzad, članom 34. je određeno da CIK propisuje i Vodič za glasanje putem pošte koji distribuira putem DPKBiH, klubova i udruženja građana BiH u inozemstvu, web-stranice CIK-a i ostalih autoriziranih stranica, te ureda vladinih i nevladinih organizacija koje se bave izbjeglicama i pitanjima migracije. Shodno navedenom, ne može se zaključiti da javne vlasti nisu preduzele mjere kojim bi državljanima BiH koji imaju biračko pravo i koji žive u inozemstvu omogućile da iskoriste biračko pravo na način, pod uvjetima i u rokovima kako im je to zakonom garantirano.

61. Apelant tvrdi da je diskriminiran u vezi sa uživanjem prava utvrđenih Izbornim zakonom, jer je, zbog roka ustanovljenog članom 33. Pravilnika o provođenju izbora, uskraćen za glasove birača državljana BiH koji pripadaju bošnjačkom izbornom tijelu i koji žive u inozemstvu, jer njihovi glasovi, iako su poslani na dan održavanja izbora, nisu prihvaćeni i brojani s obzirom na to da su u CIK prispjeli dva dana nakon održavanja izbora.

62. Ustavni sud podsjeća da pravo da se bira i da se bude izabrano nisu apsolutna prava i da se državi priznaje široko polje procjene u pogledu načina na koji će urediti ovo pitanje, kao i pitanje organiziranja i provođenja izbornog procesa. Prema stavu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), države nemaju obavezu da omoguće svojim građanima koji žive u inozemstvu pravo da glasaju (vidi, Evropski sud, *Sitaropoulos i Giakoumopoulos protiv Grčke*, presuda Velikog vijeća od 15. marta 2012. godine, stav 72). Također, u državama koje ovo pravo priznaju svojim državljanima u inozemstvu ne postoji unificirani sistem (iako, kao što je već rečeno, ima sličnosti visokog stepena): u nekim državama dozvoljeno je glasanje na glasačkim mjestima u inozemstvu i/ili glasanje putem pošte, proxy glasanje, e-glasanje (vidi, već citiranu, *Sitaropoulos i Giakoumopoulos*, stav 74).

63. Ustavni sud zapaža da su postojeća rješenja o pravu glasanja putem pošte, te način i procedure glasanja putem pošte formulirani na neutralan način koji se primjenjuju prema svim državljanima BiH koji imaju biračko pravo i koji su u inozemstvu. Navedeni propisi javno su objavljeni i dostupni tako da svaki državljanin BiH u inozemstvu koji ima biračko pravo može uskladiti svoje ponašanje i preduzeti radnje koje se od njega traže da bi ovo pravo priznato zakonom i ostvario. U tom smislu ne može se zaključiti da navedena pravila uspostavljaju razlikovanje ili da, na bilo koji način, favoriziraju bilo kog državljanina BiH koji ima biračko pravo i koji se nalazi u inozemstvu po bilo kom od zabranjenih osnova diskriminacije.

64. Međutim, apelant tvrdi da ovo opće pravilo, iako formulirano na neutralan način, kreira *de facto* diskriminaciju u odnosu na ostvarivanje njegovog prava da bude izabran. U vezi s tim, apelant je istakao da su stanovnici Srebrenice bošnjačke nacionalnosti za vrijeme rata, a naročito nakon genocida u Srebrenici, raseljeni u inozemstvu (kako navodi: SAD, Australija, Švedska, Norveška, Njemačka, Švajcarska). Preporučene poštanske pošiljke iz ovih država, prema zvaničnom podatku JP BH Pošta, mogu stići u roku od tri do šest dana. Stoga, glasači iz inozemstva koji, kako navodi, u općini Srebrenica najvećim dijelom pripadaju bošnjačkom biračkom tijelu nemaju ni teoretsku mogućnost da njihovi glasački listići poslani na dan održavanja izbora, a što im dozvoljava Izborni zakon, budu prihvaćeni i prebrojani, jer ne mogu stići u CIK u roku od dva dana od dana održavanja izbora.

65. U vezi sa ovim apelacionim navodima, Ustavni sud zapaža da je CIK 28. augusta 2016. godine donio odluku kojom je potvrdio i zaključio Centralni birački spisak i objavio broj birača za svaku osnovnu izbornu jedinicu. Prema navedenoj odluci, za osnovnu izbornu jedinicu Srebrenica ukupan broj birača je 13.763 od toga je registrirano za glasanje putem pošte 1.596 birača. Ustavni sud zapaža da ni navedena odluka, kao ni Centralni birački spisak ne sadrže podatke o nacionalnoj pripadnosti glasača, odnosno ne sadrže oznaku pripadnosti bilo kom biračkom korpusu po nacionalnoj osnovi. Također, nema podataka o rasporedu birača prijavljenih da glasaju putem pošte po konkretnim državama u inozemstvu.

66. Ustavni sud, također, zapaža da član 33. Pravilnika o provođenju izbora propisuje da će glasački listić biti prihvaćen ako sadrži poštanski žig iz države iz koje se šalje najkasnije sa datumom održavanja izbora, te ako glasački listić stigne u CIK dva dana nakon održavanja izbora. Dakle, kao uvjet, propisano je da pošiljka mora biti poslana najkasnije do datuma održavanja izbora, te da bez obzira na to kada je poslana u CIK, treba da stigne u CIK najkasnije dva dana nakon održavanja izbora.

67. Ustavni sud, dalje, zapaža da je CIK ustanovljen kao nezavisno i nepristrano tijelo kom je povjeren proces organizacije i provođenja izbora u BiH. Pri tome je evidentno da sâm izborni proces ne podrazumijeva samo dan održavanja izbora nego se

tiče niza aktivnosti koje moraju biti provedene kako prije dana održavanja izbora, tako i nakon njegovog održavanja. Kao složena operacija, izborni proces se sastoji od niza etapa u kojim je za prelazak u sljedeću uvjet kvalitetno i potpuno okončanje prethodne etape. U svrhu nesmetanog odvijanja izbornog procesa, Izborni zakon propisuje i rokove u kojim određene radnje moraju biti preduzete. Tako je članom 5.29. Izbornog zakona izričito propisan raspored u kom CIK mora objaviti preliminarne, nezvanične i nekompletne rezultate. Na ovaj način javnosti je, kao i političkim subjektima koji učestvuju na izborima omogućeno da imaju uvid u prikupljanje i brojanje glasačkih listića, te praćenje eventualnih nepravilnosti ili odstupanja u izbornim rezultatima s obzirom na broj prijavljenih birača. Dalje, uporedo sa prikupljanjem i objavljivanjem izbornih rezultata CIK odlučuje o uloznim prigovorima, žalbama i po proteku ovih rokova, odnosno nakon pravosnažnosti odluka o njima, utvrđuje i objavljuje rezultate izbora. Tek kada CIK utvrdi i objavi rezultate izbora, ovlašteni subjekti, u skladu sa članom 5.30. Izbornog zakona, mogu zahtijevati od CIK-a da ponovno broji glasačke listiće u određenim izbornim jedinicama, odnosno glasačke listiće kojim se glasalo van zemlje. Dalje, u skladu sa članom 5.32. Izbornog zakona, tek nakon završetka ponovljenog brojanja glasačkih listića i istekom roka za podnošenje žalbe, odnosno nakon pravosnažnosti odluka, CIK potvrđuje izborne rezultate, što mora biti učinjeno u roku od 30 dana od dana održavanja izbora.

68. Dakle, iako bi se navodi apelacije o tome da je veliki broj građana BiH, odnosno Srebrenice, iz reda srpskog naroda izbjegao u Republiku Srbiju, a iz reda bošnjačkog naroda u SAD, Australiju i druge daleke države, pa da je lakše da pošiljka stigne iz susjedne države nego sa drugih kontinenata mogli ocijeniti osnovanim, Ustavni sud mora dodatno naglasiti činjenicu da je i zakonskom i odredbom Pravilnika o provođenju izbora propisano da povratna koverta sa glasačkim listićem mora stići u CIK najkasnije dva dana nakon zatvaranja biračkih mjesta, te da na njoj mora postojati žig pošte države iz koje je poslana. Pri tome se u praksi prilikom održavanja izbora, čini se, zanemaruje činjenica da se izbori, u pravilu, održavaju nedjeljom, dakle, na dan kada pošte ni u jednoj državi uobičajeno ne rade. Zbog toga je vrlo teško poslati povratnu kovertu sa glasačkim listićem na sâm dan izbora, što znači da bi u praksi trebalo izbjegavati slanje glasačkog listića na sâm dan izbora, već to treba učiniti ranije. Da je to moguće, pa i poželjno, prema mišljenju Ustavnog suda, potvrđuje odredba člana 5.28. Izbornog zakona prema kojoj: "(1) Da bi bila prihvatljiva, svaka pojedinačna koverta s glasačkim listićem mora imati poštanski žig zemlje iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora." Dakle, odrednica "ne kasnijim od datuma održavanja izbora" podrazumijeva da se može, pa da je i poželjno, koverta sa glasačkim listićem poslati na propisani način i prije dana izbora. Istu odredbu sadrži i član 33. Pravilnika o provođenju izbora kada propisuje: "Povratna koverta koja je poslana Centralnoj izbornoj komisiji BiH najkasnije na dan održavanja izbora bit će prihvaćena i prebrojana ukoliko stigne u Centralnu izbornu komisiju BiH najkasnije dva dana od dana održavanja izbora i ako je na povratnoj koverti otisak poštanskog žiga zemlje iz koje se glasa s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora."

69. Stoga, proizlazi da propisivanje roka od dva dana u kom glasački listić glasača koji glasaju iz inozemstva putem pošte mora stići u CIK nakon održavanja izbora služi legitimnom cilju - potvrđivanju i objavljivanju konačnih rezultata izbora i ima objektivno i razumno opravdanje u činjenici da je, u svrhu osiguranja ovog cilja, potrebno osigurati i korištenje sredstava kojim će se eventualne nepravilnosti i propusti u brojanju glasačkih listića otkloniti i tako u najvećoj mogućoj mjeri ostvariti tačnost izbornih rezultata. Osim toga, efektivnost,

odnosno neefektivnost, i poteškoće u funkcioniranju poštanskog saobraćaja pogodno su tlo za izborne prevare i krađe u vezi s glasačkim listićima koji se dostavljaju putem pošte, pa je preporuka da se glasanje putem pošte održi nekoliko dana prije dana izbora¹.

70. Dalje, Ustavni sud zapaža da, u skladu sa članom 32. Pravilnika o provođenju izbora, CIK svim biračima koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje putem pošte dostavlja putem preporučene pošiljke sa povratnicom birački paket koji, pored ostalog, sadrži uputstvo kako glasati, te povratnu kovertu sa odštampanom (povratnom) adresom CIK-a. Ni sâm Pravilnik, kao ni Izborni zakon ne propisuju rok, odnosno krajnji rok do kog ova obaveza (dostavljanje preporučene pošiljke biračima) treba biti ispunjena s obzirom na datum održavanja izbora, te, s tim u vezi, uvjet da glasački listić mora prispjeti u CIK (u roku propisanom članom 33). Apelant tvrdi da CIK nije ispoštovao rok za slanje glasačkih listića u inozemstvo koji je ustanovio u dokumentu pod nazivom Vremenski plan aktivnosti i prema kom je to trebalo da bude učinjeno od 13. do 18. augusta 2016. godine. Apelant tvrdi da je slanje glasačkih listića završeno tek 6. septembra 2016. godine.

71. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da je u Uputstvu o rokovima za provođenje izbornih aktivnosti za Lokalne izbore 2016. godine koji će se održati u nedjelju, 2. oktobra 2016. godine ("Službeni glasnik BiH" broj 32/16), pored ostalog, određeno da se ažuriranje promjena u Centralnom biračkom spisku i evidencija državljana BiH koji glasaju van BiH ima okončati do 19. jula 2016. godine (dostavljanje prijava za glasanje putem pošte iz inozemstva), zaključivanje Centralnog biračkog spiska 18. augusta 2016. godine, te objavljivanje broja birača za svaku izbornu jedinicu 25. augusta 2016. godine. Odluku o zaključivanju i potvrđivanju Centralnog biračkog spiska za Lokalne izbore 2016. godine u BiH i objavljivanje broja birača za svaku osnovnu izbornu jedinicu donesena je i objavljena 25. augusta 2016. godine. Stoga, proizlazi da su se navedenog dana, tj. nešto više od jednog mjeseca prije održavanja izbora, stekli i formalnopravni uvjeti za preduzimanje aktivnosti u vezi sa dostavljanjem glasačkih paketa, u skladu sa članom 32. Pravilnika, biračima u inozemstvu. I pored nedostatka dokaza u ovom dijelu, Ustavni sud prihvata apelantovu tvrdnju da je slanje glasačkog materijala okončano 6. septembra 2016. godine za izbore koji su se održavali 2. oktobra. Iz navedenog proizlazi da su svi državljani BiH u inozemstvu sa biračkim pravom najmanje 26 dana prije dana održavanja izbora, tj. 2. oktobra 2016. godine, kao posljednjeg dana kada je pošiljka mogla da bude poslana, primili glasački materijal. (Ustavni sud podsjeća da je u prethodnom dijelu ove odluke već rečeno da je uobičajena praksa u svijetu da se ti materijali dostavljaju, u pravilu, 15 do 21 dan prije izbora.) To, dalje, u konkretnom slučaju znači da su svi birači iz inozemstva imali na raspolaganju isto toliko vremena (26 dana) da iskoriste svoje pravo da glasaju i da njihov glas bude prihvaćen i brojan. Dalje, Ustavnom sudu nije predložen niti jedan dokaz da je u ovom periodu postojao zastoj ili poteškoće bilo koje vrste u odvijanju poštanskog saobraćaja između BiH i bilo koje države koji bi državljane BiH glasače iz inozemstva onemogućili ili spriječili da ostvare pravo da glasaju na način da pošiljka upućena CIK-u prispje u roku od dva dana od dana održavanja izbora, tj. zatvaranja biračkih mjesta. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da je u obrazloženju osporenog rješenja Suda BiH, što apelant i ne osporava, ukazano da je od ukupno upisanih 1.596 glasača putem pošte za Opčinu

Srebrenica prispjelo 929 glasačkih listića koji su ispunjavali uvjete iz člana 33. Pravilnika o provođenju izbora u pogledu propisanih rokova (povratna koverta poslana CIK-u "najkasnije na dan održavanja izbora i stigla u CIK najkasnije dva dana od dana održavanja izbora"), te da su među ovim listićima bili i listići glasača iz SAD, Švedske i Norveške. Dalje, imajući u vidu da CIK ima zakonsku obavezu da sve pravilnike objavljuje kako u službenim glasilima, tako i na svojoj web-stranici, da priprema i poseban Vodič za glasanje putem pošte koji na najširi način distribuira i objavljuje, ne može se zaključiti da državljani BiH u inozemstvu nisu pravovremeno upoznati i obaviješteni o uvjetima pod kojima će njihov glas biti prihvaćen i brojati se, odnosno da to ne znaju već pri prijavljivanju za izbore, kada slobodno izraženom voljom i odlučuju da li će glasati u DKP ili putem pošte. Pri tome Ustavni sud zapaža i da je, prema Odluci CIK-a o diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u kojim se planira organiziranje glasanja za Lokalne izbore 2016. godine, bilo planirano organiziranje glasanja u 24 diplomatska predstavništva BiH u svijetu (među kojim upravo u udaljenim državama na koje apelant ukazuje: SAD, Australija, Norveška, Njemačka, Švajcarska, Švedska i dr.) pa je državljanima BiH sa biračkim pravom koji borave u ovim državama bila na raspolaganju i ova opcija. Najzad, nije nerazumno očekivati da su državljani BiH koji borave u inozemstvu, posebno duži vremenski period, kao što je, prema apelantovim tvrdnjama, slučaj sa Bošnjacima koji su napustili Srebrenicu za vrijeme rata i nakon genocida, stekli znanje o tome koliko vremena putuje poštanska pošiljka iz države u kojoj žive do BiH, bilo da se ona šalje kao preporučena ili redovna pošiljka, pa da pošiljku sa glasačkim listićem pošalju na način koji će osigurati da ona od 6. septembra 2016. godine, kada je, kako apelant navodi, završena dostava glasačkog materijala u inozemstvo, stigne u CIK 4. oktobra 2016. godine. Stoga, proizlazi da rok od dva dana nakon okončanja izbora u kom moraju prispjeti glasački listići iz inozemstva u CIK ne uspostavlja pretjeran teret na državljane BiH sa biračkim pravom u inozemstvu bez obzira u kojoj državi žive na način koji bi doveo u pitanje suštinu njihovog prava da glasaju putem pošte.

72. Slijedeći navedene razloge, Ustavni sud nije mogao prihvatiti kao osnovanu ni apelantovu tvrdnju da je primjenom navedenog roka apelant *de facto* doveden u neravnotežan položaj u odnosu na protivkandidata iz reda srpskog naroda s obzirom na to da su glasači iz reda srpskog naroda koji glasaju putem pošte nastanjeni u Republici Srbiji iz koje pošta može stići u roku od 48 sati. Naime, bez obzira na period koji je potreban za slanje pošiljke zavisno iz koje zemlje se šalje, svih 1.596 glasača prijavljenih da glasaju putem pošte u Srebrenici, prema apelantovim tvrdnjama, najkasnije 6. septembra 2016. godine posjedovalo je glasački materijal, te imalo na raspolaganju 26 dana da iskoriste svoje pravo da glasaju tako da njihov glas bude prihvaćen i da se broji, a koje vrijeme je, u nedostatku dokaza o obustavi ili teškoćama u poštanskom saobraćaju između BiH i bilo koje druge države, bilo dovoljno da pošiljka upućena iz najudaljenije države stigne u CIK najkasnije 4. oktobra 2016. godine.

73. Najzad, Ustavni sud nije mogao prihvatiti kao osnovanu apelantovu tvrdnju da je navedeni rok u službi *de iure* diskriminacije zbog toga što je prema Bošnjacima iz Srebrenice izvršen genocid koji, svakako, uključuje i strašnu diskriminaciju, a čija je posljedica činjenica da su Bošnjaci iz Srebrenice raseljeni po svijetu. Naime, zbog prethodno navedenih razloga, navedeni rok, koji se, dakle, odnosi na sve birače u inozemstvu nezavisno od njihove nacionalne pripadnosti, treba da osigura efikasno provođenje izbora, a ne da podržava *de iure* diskriminaciju, kako apelant tvrdi.

¹ Venecijanska komisija, Code of good practice in electoral matters, 3.2.2.1. Postal voting or proxy voting in certain circumstances, dostupno na: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2002\)023rev-e.aspx#topOfPage](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2002)023rev-e.aspx#topOfPage)

74. U konkretnom slučaju, dakle, apelant je bio kandidat na lokalnim izborima za načelnika Općine Srebrenica. Apelantu je bilo omogućeno da se, u skladu sa članom 4.4. Izbornog zakona, prijavi za učešće na izborima za načelnika Općine na kojim je, u skladu sa članom 13.7. Izbornog zakona, svim biračima upisanim u Centralni birački spisak za osnovnu izbornu jedinicu Srebrenica bez diskriminacije i pod jednakim uvjetima bilo omogućeno da u skladu sa Izbornim zakonom biraju načelnika.

75. Ustavni sud zaključuje da su neosnovane apelantove tvrdnje da je u ostvarivanju pasivnog biračkog prava iz člana 13.7. u vezi sa članom 4.4. Izbornog zakona povrijeđeno njegovo pravo iz člana 1. Protokola broj 12.

Pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima pojedinačno i u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine

76. Apelant tvrdi da mu je prekršeno i pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta pojedinačno i u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

77. Član 25. Međunarodnog pakta u relevantnom dijelu glasi:

Svaki građanin treba da ima pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika navedenih u članu 2. i bez nerazumnih ograničenja:

(...)

b) bira i bude biran pravedno provedenim, povremenim izborima sa općim i jednakim pravom glasa i tajnim glasanjem, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača;

(...)

78. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog ustava će biti osigurano svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što su spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

79. Apelant je u prilog tvrdnji o povredi prava iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta, u suštini, ukazao na to da je, zbog nezakonitog i nelegitimnog upada Jedinice za podršku CJB Bijeljina 4. oktobra 2016. godine oko 15 sati u Općinu Srebrenica, izborni materijal bio van kontrole Općinske izborne komisije Srebrenica punih 20 sati, tj. do osam sati narednog dana, čime je došlo do prekida izbornog procesa. Zbog toga, smatra da je CIK Odlukom o utvrđivanju i objavljivanju rezultata izbora, koju je apelant osporavao u postupku pred Sudom BiH, umjesto da u Općini Srebrenica poništi izbore, utvrdio i objavio rezultate izbora, čime je prekršio obaveze iz člana 2.9. st. 1. i 2. Izbornog zakona.

80. Ustavni sud podsjeća da, prema Općem komentaru broj 25¹, član 25. tačka b) Međunarodnog pakta se odnosi na pravo građana da učestvuju u vođenju javnih poslova kao birači ili kandidati za izbore. Dalje, prema Općem komentaru, pored ostalog, izbori moraju da budu poštjeni i slobodni i lica koja imaju pravo glasa moraju da imaju slobodu da glasaju za bilo kog kandidata na izborima, birači bi trebalo samostalno da formiraju svoje mišljenje, bez nasilja ili prijetnje nasiljem, bez prisile. Najzad, prema Općem komentaru, pored ostalog, potrebno je da se garantira sigurnost glasačkih kutija, da postoji nezavisan postupak nadgledanja glasanja i brojanja glasova, da postoji mogućnost sudskog preispitivanja ili nekog drugog sličnog

proces, kako bi birači imali povjerenja u glasanje i postupak brojanja glasova.

81. Ustavni sud zapaža da apelant ne tvrdi da je upad policijskih snaga na koji ukazuje imao učinak na birače da slobodno i bez prisile na izborima održanim dva dana prije upada policijskih snaga glasaju za bilo kog kandidata na izborima, uključujući i apelanta. Dalje, apelant je istakao da samo policijske snage mogu znati da li su nešto "uradile" sa glasačkim materijalom, kao i da ovaj incident pokreće pitanje principa, a ne dokazivanja da li je policija nešto nezakonito uradila sa materijalom. Dalje, apelant ne tvrdi, u smislu navedenih stavova u vezi sa članom 25. tačka b) Međunarodnog pakta, da nije bio osiguran nezavisan postupak nadgledanja glasanja i brojanja glasova, te da mu je bila uskraćena mogućnost preispitivanja provjere glasanja i postupka brojanja pred CIK-om i Sudom BiH. Najzad, u vezi sa apelantovom tvrdnjom da je, zbog ovog incidenta, CIK trebalo da poništi izbore u općini Srebrenica, Ustavni sud zapaža da je članom 2.10. Izbornog zakona propisano da će CIK poništiti izbore u izornoj jedinici, ili na nekom biračkom mjestu, ako ustanovi da je za vrijeme glasanja ili brojanja glasačkih listića došlo do nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora, a nesporno je da u apelantovom slučaju, odnosno izboru za načelnika Općine Srebrenica, CIK nije utvrdio nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora.

82. Slijedeći navedeno, Ustavni sud zaključuje da su apelantove tvrdnje da mu je povrijeđeno pasivno biračko pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta neosnovane.

83. Najzad, apelant tvrdi i da mu je pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta povrijeđeno u vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. Apelantovi navodi u ovom dijelu odnose se na identične razloge koji su već ispitani u ovoj odluci u odnosu na pravo iz člana 1. Protokola broj 12 u vezi sa pravom iz člana 13.7. u vezi sa pravom iz člana 4.4. Izbornog zakona iz koje je zaključeno da su neosnovani. Stoga, imajući u vidu da član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju proširuje obim zaštite na sva prava predviđena zakonom i na taj način uvodi generalnu zabranu diskriminacije, te da pojam "diskriminacija" u članu 1. Protokola broj 12 ima isto značenje kao i pojam "diskriminacije" koji se koristi u članu II/4. Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 22. decembra 2009. godine, st. 53. i 55), Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi i u ovom dijelu neosnovani.

VIII. Zaključak

84. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno pravo iz člana 1. Protokola broj 12 u vezi sa pasivnim biračkim pravom iz člana 13.7. Izbornog zakona u vezi sa članom 4.4. Izbornog zakona kada je apelantu bilo omogućeno da se, u skladu sa članom 4.4. Izbornog zakona, prijavi da učestvuje na izborima za načelnika Općine na kojim je, u skladu sa članom 13.7. Izbornog zakona, svim biračima upisanim u Centralni birački spisak za Osnovnu izbornu jedinicu Srebrenica, bez diskriminacije i pod jednakim uvjetima, bilo omogućeno da u skladu sa Izbornim zakonom biraju načelnika.

85. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno ni apelantovo pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta kada u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da izbori nisu bili poštjeni i slobodni, da je biračima uskraćena mogućnost da slobodno izraženom voljom glasaju za apelanta kao kandidata za načelnika, te kada je bio osiguran nezavisan postupak nadgledanja glasanja i brojanja glasova, a apelantu nije bila uskraćena ni mogućnost da preispita glasanje i postupak brojanja glasova.

86. Ustavni sud, također, zaključuje da nije povrijeđeno apelantovo pravo iz člana 25. tačka b) Međunarodnog pakta u

¹ Usvojio Komitet za ljudska prava na 51. zasjedanju, dodatak broj 40 (A/51/40), Aneks V (12. jul 1996), dostupno na http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2F%2F21%2FRev.1%2FAdd.7&Lang=en

vezi sa pravom iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine kada apelant povredu prava temelji na tvrdnjama da je diskriminiran u ostvarivanju pasivnog biračkog prava, a Ustavni sud je utvrdio da apelant nije diskriminiran u pravu da se kandidira na izborima za načelnika Općine, te da je svim biračima upisanim u birački spisak bez diskriminacije i pod jednakim uvjetima bilo omogućeno da biraju načelnika.

87. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelantov prijedlog za donošenje privremene mjere.

88. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

89. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4144/16**, rješavajući apelaciju **Čamila Durakovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 10. studenog 2016. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Čamila Durakovića** podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 Iž 023330 16 Iž od 25. listopada 2016. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Čamil Duraković iz Srebrenice (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Nedim Ademović, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 1. studenog 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj S1 3 Iž 023330 16 Iž od 25. listopada 2016. godine.

2. Apelant je zatražio da se donese privremena mjera kojom bi Središnjem izbornom povjerenstvu (u daljnjem tekstu: SIP) bilo naloženo da obustavi sve radnje i aktivnosti na objavi konačnih rezultata za načelnika Općine Srebrenica do konačne odluke Ustavnog suda, ili, ukoliko u međuvremenu dođe do objave rezultata, da obustavi primjenu odluke o konačnim rezultatima za načelnika Općine Srebrenica i da skupštinsku i načelničku poziciju obnaša javna vlast koja je izabrana na izborima 2012. godine do konačne odluke Ustavnog suda.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i SIP-a zatraženo je 2. studenog 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Sud BiH je dostavio odgovor 7. studenog 2016. godine, a SIP 9. studenog 2016. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

6. SIP je 25. kolovoza 2016. godine donio Odluku o zaključivanju i potvrđivanju Središnjeg biračkog spiska za Lokalne izbore 2016. godine u Bosni i Hercegovini i objavljivanju broja birača za svaku osnovnu izbornu jedinicu. U članku 1. stavak 2. točka 79. za Osnovnu izbornu jedinicu Srebrenica registrirana su ukupno 13.763 glasača od toga je registrirano 1.569 glasača putem pošte, izvan BiH.

7. SIP je zaključkom broj 05-1-07-5-1468-4/16 od 13. listopada 2016. godine odbacio kao nedopušten apelantov zahtjev koji je ocijenjen kao zahtjev za poništenje lokalnih izbora u Srebrenici.

8. U obrazloženju zaključka je ukazano da je člankom 2.10. Izbornog zakona BiH (u daljnjem tekstu: Izborni zakon) propisano da će SIP poništiti izbore u izbornoj jedinici ili na nekom biračkom mjestu ako ustanovi da je za vrijeme glasanja ili brojanja glasačkih listića došlo do nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora. Sukladno navedenoj odredbi, SIP može poništiti izbore u izbornoj jedinici ili na nekom biračkom mjestu samo po službenoj dužnosti, a ne po zahtjevu stranke i pod uvjetima da je za vrijeme glasanja ili brojanja glasačkih listića došlo do nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora, pri čemu zahtjev političkog subjekta za poništenje sa priloženim argumentima SIP može smatrati kao inicijativu za postupanje SIP-a po službenoj dužnosti.

9. Dalje, SIP je zaključio da navode iz apelantovog zahtjeva ne može ocijeniti ni kao inicijativu za primjenu članka 2.10. Izbornog zakona po službenoj dužnosti, jer su navodi proizvoljni i paušalni obzirom na to da SIP nije utvrdio niti objavio izborne rezultate u smislu članka 5.30. stavak 1. Izbornog zakona, jer je u tijeku kontrola dostavljenih izbornih rezultata. S tim u svezi je ukazano da će SIP, nakon utvrđenih izbornih rezultata, navode iz predmetnog podneska eventualno ocijeniti po službenoj dužnosti kao inicijativu ukoliko utvrdi da ove nepravilnosti utječu na dodjelu mandata.

10. Najzad, u pouci o pravnom lijeku je ukazano na to da se protiv ovog zaključka, sukladno članku 6.9. st. 1. i 2. Izbornog zakona, može podnijeti priziv Apelacijskom odjelu Suda BiH u roku od dva dana od dana njegovog primitka, da se priziv podnosi putem SIP-a, faksom ili neposrednom dostavom.

Postupak okončan osporenom odlukom

11. SIP je 17. listopada 2016. godine donio Odluku o utvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine (u daljnjem tekstu: osporena odluka). U članku 4. osporene odluke je određeno da odluka stupa na snagu danom donošenja i da će se objaviti 17. listopada 2016. godine u 14 sati na web-stranici SIP-a, te da će se smatrati da je danom objavljivanja dostavljena svim sudionicima u izbornom procesu.

12. U pouci o pravnom lijeku je ukazano na to da se, nakon utvrđivanja i objavljivanja izbornih rezultata, SIP-u može podnijeti zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića u roku od tri dana od dana utvrđivanja i objavljivanja izbornih rezultata na način i u formi kako je propisano člankom 5.30. Izbornog zakona, kao i prigovor na točnost objavljenih rezultata, te da se prigovori podnose isključivo neposredno u sjedištu SIP-a ili putem faksa.

13. Apelant je 20. listopada 2016. godine, sukladno članku 5.30. SIP-u podnio zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića.

14. Apelant je 21. listopada 2016. godine Sudu BiH podnio priziv na osporenu odluku.

15. Sud BiH je Rješenjem broj S1 3 Iz 023330 16 Iz od 25. listopada 2016. godine apelantov priziv odbio kao neutemeljen.

16. Iz obrazloženja rješenja proizlazi da je apelant priziv izjavio zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, iznoseći prijedlog da se osporena odluka poništi i SIP-u naloži da ponovi izbore za načelnika Općine Srebrenica. Apelantovi prizivni navodi svodili su se na tvrdnje da je velikom broju birača nezakonito onemogućeno biračko pravo i da je njihov broj toliki da je mogao utjecati na odluku o izboru načelnika Općine Srebrenica, da je donošenjem nezakonitog Pravilnika o načinu provedbe izbora u BiH više od 2.000 birača "eliminirano sa izbora", da glasački listići nisu na vrijeme upućeni glasačima koji glasuju putem pošte, te da su na dan izbora promatrači prijavili veliki broj nepravilnosti.

17. U obrazloženju rješenja je ukazano da je nepobitno da je SIP 4. svibnja 2016. godine usvojio Uputu o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti za Lokalne izbore 2016. godine, koji će se održati u nedjelju, 2. listopada 2016. godine, broj 06-1-02-501-1/16 od 4. svibnja 2016. godine (objavljeno u "Službenom glasniku BiH" broj 32/16, te na web-stranici SIP-a). Člankom 2. stavak 4. navedene upute utvrđeni su rokovi u svezi sa Središnjim biračkim spiskom, ali ovim podzakonskim aktom nije utvrđen, niti propisan rok za radnju upućivanja glasačkih listića u inozemstvo biračima koji glasuju putem pošte. Vremenski plan, na koji je apelant ukazao u prizivu, jeste dokument internog karaktera radi operativne organizacije poslova u SIP-u, koji nema određenu zakonsku snagu i koji nije objavljen na web-stranici SIP-a.

18. Dalje, apelantove tvrdnje da je velikom broju birača nezakonito omogućeno aktivno biračko pravo glasa, jer im je omogućeno glasovati sa nevalidnim dokumentima, da je pomagano osobama pri glasovanju na nepropisan način, ocijenjene su kao paušalne i proizvoljne. S tim u svezi je ukazano da su se sve nepravilnosti pobrojane u prizivu desile na dan izbora, odnosno na dan glasanja, tj. da se radi o povredama na biračkom mjestu za čije je otklanjanje i rješavanje nadležno Općinsko izorno povjerenstvo Srebrenica (u daljnjem tekstu: OIP) sukladno članku 6.4. stavak 1. Izbornog zakona, pa su osobe ovlaštene sukladno članku 6.2. stavak 1. Izbornog zakona mogle podnijeti prigovor u roku od 24 sata od učinjene povrede OIP-a zbog čega one ne mogu biti predmetom ovog priziva.

19. Sud BiH je kao neutemeljene ocijenio i apelantove tvrdnje da osporenim odlukom nisu obuhvaćeni svi glasovi pristigli putem pošte, pa da je tako onemogućeno da oko 2.000 birača glasuje jer nije prihvaćeno da se broje koverta sa glasačkim listićima pristiglim putem pošte.

20. S tim u svezi, Sud BiH je ukazao da je člankom 5.28. stavak 1. Izbornog zakona propisano, da bi bila prihvatljiva, svaka pojedinačna koverta sa glasačkim listićem mora imati poštanski žig države iz koje se glasuje sa nadnevkom ne kasnijim od nadnevka održavanja izbora, a stavkom 2. istog članka da se glasački listići za glasanje putem pošte koji nisu dostavljeni sukladno stavku 1. neće brojati. Dalje, ukazano je da je člankom 33. Pravilnika o načinu provedbe izbora propisano da će povratna koverta koja je poslana SIP-u najkasnije na dan održavanja izbora biti prihvaćena i prebrojana ukoliko stigne u SIP najkasnije dva dana od dana održavanja izbora i ako je na povratnoj koverti žig države iz koje se glasuje sa nadnevkom ne kasnijim od nadnevka održavanja izbora. Dalje, ukazano je na to da je člankom 11. st. 1. i 2. (Verifikacija glasačkog materijala za glasanje putem pošte) Pravilnika o organizaciji rada i utvrđivanju rezultata glasanja u Glavnom centru za brojanje za Lokalne izbore 2016. godine ("Službeni glasnik BiH" broj 32/16) određeno da se u Glavnom

centru za brojanje utvrđuje ispravnost biračkih kompleta na način da svaki komplet treba biti pakiran u kovertu, sukladno Pravilniku o načinu provedbe izbora u BiH, te da se birački komplet koji ne sadrži potrebnu dokumentaciju, ili nije pristigao u rokovima propisanim navedenim pravilnikom, ne šalje u narednu fazu obrade.

21. Na temelju navedenih odredaba Sud BiH je zaključio da je SIP primijenio propise koji su na snazi i izvršio brojanje svih glasačkih listića birača koji glasuju putem pošte koji su stigli u SIP najkasnije dva dana od dana održavanja izbora, tj. 4. listopada 2016. godine, te na kojim se nalazio poštanski žig države iz koje se glasuje s nadnevcima ne kasnijim od 2. listopada 2010. godine. S tim u svezi, ukazano je i da je u osporenoj odluci od ukupnog broja upisanih birača za glasanje u Srebrenici putem pošte, tj. 1.596 birača, utvrđeno da je 929 važećih glasačkih listića među kojim su i listići glasača iz Švicarske, Norveške i SAD. Također, ukazano je i na informaciju JP BH Pošta "Standardi prijenosa i uručjenja pošiljki u međunarodnom poštanskom prometu", koji se nalazi u spisu predmeta, prema kojem su rokovi dostave pošiljki: za SAD četiri do šest dana, Švicarsku tri do pet dana, Norvešku tri do pet dana i Švedsku tri do pet dana uz napomenu da su sve pošiljke uredno otpremljene zrakoplovom i preporučenom poštom.

22. Najzad, Sud BiH je posebice istaknuo da je priziv u dijelu kojim se zahtijeva da se naloži SIP-u da ponovi izbore za načelnika Općine Srebrenica nedopušten. S tim u svezi je ukazano na to da je apelant podneskom od 10. listopada 2016. godine već tražio od SIP-a da poništi izbore sukladno članku 2.10. Izbornog zakona, te sukladno članku 14.1. istog zakona, da se ponove izbori u izbornoj jedinici Srebrenica, da je zaključkom SIP-a od 13. listopada 2016. godine, koji je apelantu dostavljen 14. listopada 2016. godine, ovaj zahtjev odbačen, a apelant protiv njega nije koristio pravna sredstva putem SIP-a sukladno članku 6.9. Izbornog zakona, tako da je ovaj zaključak konačan i pravomoćan, odnosno prema njemu se ne može isticati priziv.

23. SIP je 1. studenog 2016. godine donio Odluku o potvrđivanju i objavljivanju rezultata Lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini 2016. godine. Člankom 2. te odluke određeno je da je sastavni dio te odluke Izvješće o rezultatima glasanja za svaku izbornu razinu, pored ostalih, i 130 načelnika općina sa raspodjelom mandata i imenima kandidata unutar političkih subjekata. Člankom 3. Odluke određeno je da ona stupa na snagu danom donošenja i da će se objaviti u službenim glasilima, na web-stranici SIP-a i u sredstvima javnog informiranja.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

24. Apelant tvrdi da mu je osporenim rješenjem Suda BiH povrijeđeno pravo iz članka 25. točka b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: Međunarodni pakt), pravo iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima i temeljnim slobodama u svezi sa pasivnim pravom glasa iz članka 13.7. u svezi sa člankom 4.4. Izbornog zakona, te pravo iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa pravom iz članka 25. točka b) Međunarodnog pakta.

25. U prilog tvrdnji o povredi prava iz članka 25. točka b) Međunarodnog pakta apelant je istaknuo da je, zbog, kako je naveo, nezakonitog i nelegitimnog upada Jedinice za podršku CJB Bijeljina 4. listopada 2016. godine oko 15 sati u Općinu Srebrenica, izborni materijal bio izvan kontrole OIP-a punih 20 sati, tj. do osam sati narednog dana, čime je došlo do prekida izbornog procesa. Apelant je istaknuo da je SIP jedini nadležan za kontrolu izbornog materijala, da je, u slučaju da postoji sigurnosna prijetnja, jedini nadležan Operativni štab koji daje naloge točno određenim osobama koje imaju legitimitet za

postupanje, te da, na temelju članka 5.5. Izbornog zakona, članovi OIP-a moraju biti nazočni za sve vrijeme izbornog procesa. Prema apelantovom mišljenju, radi se o nedemokratskom činu kojim je izborni materijal "kontaminiran" bez potrebe davanja odgovora je li na njemu nešto protuzakonito rađeno. Sukladno navedenom, apelant smatra da je objavljivanjem, a ne proglašavanjem izbora u Općini Srebrenica SIP povrijedio obvezu iz članka 2.9. stavak 1. toč. 1. i 9. Izbornog zakona. Apelant smatra da je pravo svakog građanina koji se kandidira na izborima da traži poništenje izbora ako nisu bili demokratski, te da aktivnosti u vrijeme izbornog procesa, koje su apsolutno neprihvatljive, nelegitimne i nezakonite, predstavljaju neprihvatljivo ograničenje pasivnog prava glasa.

26. Dalje, apelant tvrdi da mu je povrijeđeno pravo iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima i temeljnim slobodama u svezi sa pasivnim pravom glasa iz članka 13.7. u svezi sa člankom 4.4. Izbornog zakona, te pravo iz članka II/4. Ustava Bosne Hercegovine u svezi sa pravom iz članka 25. točka b) Međunarodnog pakta.

27. U ovom dijelu apelant je, opširno elaborirajući odredbe Izbornog zakona, najprije istaknuo da je Izbornim zakonom ustanovljeno pravo glasača da pošiljku sa glasačkim listićem pošalju sa nadnevkom održavanja izbora, a u konkretnom slučaju to je bio 2. listopada 2016. godine. Prema njegovom mišljenju, ograničenje koje je ustanovljeno člankom 33. Pravilnika o provedbi izbora, prema kojem se povratna koverta poslana SIP-u sa žigom dana održavanja izbora prihvaća i prebrojava ukoliko je stigla najkasnije dva dana od dana održavanja izbora, predstavlja ograničenje navedenog prava, koje nema uporište u zakonu, te koje ugrožava samu suštinu prava glasača da glasuju i da nema razumno opravdanje. Slijedeći navedeno, apelant smatra da mu je povrijeđeno pasivno biračko pravo, i to na *de facto* diskriminatorni način. U svezi s tim, apelant je naveo da su se za vrijeme rata, a posebice nakon genocida u Srebrenici Srebreničani bošnjačkog podrijetla masovno raselili po SAD (oko 5.000), Australiji (oko 1.500), Švedskoj (1.000), Danskoj, Norveškoj, SR Njemačkoj (oko 1.000), Švicarskoj (oko 700), a da veliki broj izbjeglih Srba iz općine Srebrenica živi u Republici Srbiji. Dalje, apelant je ukazao da, prema podacima JP BH Pošta o tome koliko pošta putuje iz navedenih država (od tri do šest dana), proizlazi da bilo koji birač koji živi izvan regije a koji je pravodobno poslao listić (žig sa nadnevkom održavanja izbora) nije imao ni teoretsku šansu da njegov listić bude prebrojan obzirom na to da se, sukladno članku 33. Pravilnika o provedbi izbora, broje samo listići koji su prispjeli dva dana nakon održavanja izbora. Sukladno navedenom, apelant zaključuje da je svim glasačima iz inozemstva izvan regije koji su glasovali za načelnika Općine Srebrenica neopravdano ograničeno pravo glasanja.

28. Osim toga, apelant smatra da je člankom 33. Pravilnika o provedbi izbora izvršena i *de facto* diskriminacija Bošnjaka koji žive izvan BiH u odnosu na Srbe, jer rok od 48 sati, ustanovljen člankom 33. Pravilnika o provedbi izbora, može ispuniti veliki broj Srba, ali ne i Bošnjaci. Apelant se pozvao na već iznesene tvrdnje o tome gdje većinom živi bošnjačko biračko tijelo u inozemstvu zbog čega smatra da je člankom 33. Pravilnika povrijeđeno ne samo aktivno biračko pravo "bh. građana" koji su glasovali u inozemstvu iz pobrojanih udaljenih država već i da su glasači Srbi stavljeni u povoljniji položaj, jer je poštanski promet iz Republike Srbije moguće ostvariti unutar 48 sati, što nije moguće iz udaljenih država. U prilog tvrdnji da su eliminirane više od 2.000 glasačkih listića pristiglih putem pošte, što bi moglo imati utjecaj na izbor načelnika u Srebrenici, apelant je ukazao na to da je veliki broj koverti stigao iz SAD, te da su glasovi iz inozemstva išli u korist apelantu, tj. da je, prema utvrđenim objavljenim rezultatima SIP-a, on dobio 683 glasa, a

kandidat M.G. 246 glasova. Slijedeći navedeno, apelant smatra da ga je, zbog rješenja iz članka 33. Pravilnika, SIP *de facto* doveo u nepovoljan položaj u odnosu na protukandidata M.G., jer je na navedeni način ograničio njegove faktičke mogućnosti.

29. Dalje, apelant je istaknuo da je prema Bošnjacima iz Srebrenice izvršen genocid koji, svakako, uključuje i strašnu diskriminaciju. Posljedice diskriminacije jesu da su Bošnjaci iz Srebrenice raseljeni po svijetu, izvan regije, u dalekim krajevima. Zbog toga, prema njegovom mišljenju, SIP "nerazumnim" člankom 33. Pravilnika pokušava podržati i *de iure* diskriminaciju, namećući standarde koji ne mogu biti ispunjeni.

30. Apelant tvrdi da je povredu prava na aktivno pravo glasa, samostalno i u svezi sa zabranjenom diskriminacijom uvećala činjenica da SIP nije ispoštovao ni vremenske rokove za slanje pošte u inozemstvo. U svezi s tim je ukazao na to da je u Vremenskom planu aktivnosti provedbe izbora, u točki 47, navedeno da pošta sa glasačkim listićima treba biti upućena na adresu birača od 13. do 18. kolovoza 2016. godine, ali da je slanje glasačkih listića završeno 6. rujna 2016. godine. Zbog toga, kako navodi, SIP nije pravodobno ispunio svoju obvezu da pošalje glasačke listiće, ali je smatrao da nametanje nemogućih uvjeta u smislu pristizanja pošte unutar 48 sati (primjerice iz SAD) je sasvim opravdano.

31. Dalje, apelant je ukazao da uz sve navedeno, kad se ima u vidu i da su mnogi članovi biračkih odbora i neovisni akreditirani promatrači priznali strašni pokušaj zloupotrebe glasanja putem nevalidnih identifikacijskih dokumenata, jasno je da izbori ne mogu biti validni.

32. Najzad, apelant smatra da je, zbog nerazumnog ograničenja aktivnog biračkog prava bošnjačkog dijela pučanstva Srebrenice koje glasuje putem pošte iz inozemstva, došlo i do njegove *de facto* diskriminacije u svezi sa njegovim pasivnim biračkim pravom, jer ne postoji objektivno i razumno opravdanje za različit tretman prema njemu.

33. U zahtjevu za donošenje privremene mjere apelant je zatražio da se SIP-u naloži da obustavi sve radnje i aktivnosti na objavi konačnih rezultata za načelnika Općine Srebrenica do konačne odluke Ustavnog suda. Također, apelant je zatražio da se, u slučaju da dođe do objave rezultata za načelnika, SIP-u naloži da obustavi primjenu odluke o konačnim rezultatima za načelnika Općine Srebrenica, te da do konačne odluke Ustavnog suda skupštinsku i načelničku poziciju obnaša javna vlast koja je izabrana na izborima 2012. godine.

b) Odgovor na apelaciju

34. Sud BiH u odgovoru na apelaciju istaknuo je da mu je Zakonom o upravnim sporovima povjereno rješavanje o izbornim prizivima. Navedenim zakonom u čl. 81. i 82. je regulirano da, kad Apelacijski odjel nađe da je priziv utemeljen, donijet će odluku kojom će odrediti da se uklone nepravilnosti kojima je povrijeđeno izborno pravo, u protivnom će odbiti priziv, te da su odluke odjela konačne i obvezujuće. Slijedom navedenog, Sud BiH je zaključio da je apelacija nedopuštena i da je treba odbaciti.

35. Sud BiH je, dalje, istaknuo da je u osporenoj odluci potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje i pravilno primijenjeno materijalno pravo, te dao iscrpne razloge i obrazloženja koje nije potrebno posebice ponavljati u odgovoru.

36. Dalje, kao neutemeljena je ocijenjena apelantova tvrdnja da je SIP prekršio načelo zakonitosti u hijerarhiji pravnih propisa donošenjem Pravilnika o načinu provedbe izbora u BiH kada je propisao da će biti prihvaćene samo koverta za glasače koji glasuju putem pošte ukoliko stignu u SIPBiH najkasnije dva dana nakon održavanja izbora. S tim u svezi je, najprije, ukazano da sud u postupku ispitivanja priziva zbog povreda izbornog procesa nije nadležan preispitivati pravilnost pojedinih odredaba zakona, kao i usklađenost podzakonskih akata u odnosu na

zakon. Dalje su pobrojane relevantne odredbe Izbornog zakona na temelju kojih je SIP, sukladno ovlastima koje su mu dane njima, donio Pravilnik o provedbi izbora. Također, ukazano je i na to da je navedeni pravilnik objavljen u službenim glasilima, te na web-stranici SIP-a, pa je njegov sadržaj bio dostupan svima koji se nalaze u izbornom procesu. Prema ocjeni Suda BiH, Pravilnik je eventualno mogao biti predmetom preispitivanja pred Ustavnim sudom da su takvu inicijativu od dana njegovog stupanja na snagu pa do dana provedbe izbora podnijele ovlaštene osobe. Dalje, Sud BiH je istaknuo da, sukladno članku 5.21. stavak 1. Izbornog zakona, SIP ima ovlast uređivati način i proceduru glasovanja državljana BiH putem pošte, te je ukazano na čl. 31. do 34. Pravilnika kojim je propisan način glasovanja birača putem pošte.

37. Prema ocjeni Suda BiH, SIP je potpuno i pravilno utvrdio rezultate izbora, ovaj zadatak je izvršio *lege artis*, zbog čega se apelant i orijentirao na zahtjev za poništavanje izbora obzirom na to da bi zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića za njega bio uzaludan. Najzad, zaključeno je da je apelant u potpunosti iskoristio svoje izbornu pravo a nezadovoljstvo izbornim rezultatom ne može biti razlogom za podnošenje apelacije.

38. U odgovoru na navode iz apelacije SIP je iznio iscrpne razloge i obrazloženja zbog kojih smatra da su apelantovi navodi neutemeljeni.

39. U odgovoru SIP je, pored ostalog, istaknuo da je odluku o utvrđivanju i objavljivanju rezultata izbora koja je bila predmetom osporavanja pred Sudom BiH donio sukladno zakonskim nadležnostima dodijeljenim Izbornim zakonom i podzakonskim aktima iz ove oblasti i da je cjelokupan proces Lokalnih izbora 2016. godine proveo isključivo sukladno regulativi koja se primjenjuje na sve izborne jedinice u BiH.

40. Dalje, ukazano je da je SIP sigurnost povjerio Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH koja praćenjem svih aktivnosti i događanja na teritoriju BiH nije imala saznanja o događajima u izbornoj jedinici Srebrenica koji bi utjecali na izborni proces, ili o bilo kakvim ometanjima ovog procesa, a posebice od pripadnika policije. S tim u svezi je ukazano i da je Općinsko izbornu povjerenstvo Srebrenice unijelo izborne rezultate sa svih biračkih mjesta osim za pet biračkih mjesta za koje je samo podnijelo zahtjev SIP-u za otvaranje vreća. Sljedeći navedeno, apelantova tvrdnja da je izborni materijal "kontaminiran" je ocijenjena kao neutemeljena.

41. Dalje, apelantova tvrdnja da je *de facto* diskriminiran zbog onemogućavanja bošnjačkom narodu u inozemstvu da glasa za Općinu Srebrenica ocijenjena je kao subjektivna obzirom na to da među državljanima BiH koji glasuju putem pošte (ukupan broj upisanih birača za glasovanje u Srebrenici je 1.596) nisu samo birači iz reda bošnjačkog naroda nego i iz reda druga dva konstitutivna naroda i iz reda Ostalih iz čega proizlazi i činjenica da nema diskriminacije kako prema apelantu, tako i prema drugim kandidatima. U svezi sa apelantovim ukazivanjem na Vremenski plan aktivnosti, istaknuto je da se radi o internom dokumentu koji se odnosi na operativnu organizaciju, da nije objavljen na web-stranici SIP-a i da nema obvezujuću snagu. Također, ukazano je da je SIP pravodobno svim glasačima u inozemstvu dostavio glasačke pakete, što potvrđuje i informacija JP BH Pošta o standardima uručena pošiljki u međunarodnom prometu, te da je to učinjeno zrakoplovom i preporučenom poštom.

42. Najzad, u opširnim navodima i uz citiranje relevantnih odredaba Izbornog zakona, Pravilnika o provedbi izbora, te Pravilnika o organizaciji rada i utvrđivanju rezultata glasovanja u Glavnom centru za brojanje za Lokalne izbore 2016. godine, ukazano je na to da je SIP primijenio propise koji su na snazi i prebrojao sve glasačke listiće glasača koji glasuju putem pošte, te

koji su stigli u SIP najkasnije dva dana od dana održavanja izbora, tj. do 4. listopada 2016. godine, a na kojim se nalazio poštanski žig države iz koje se glasače s nadnevkom ne kasnijim od 2. listopada 2016. godine. Također, uz odgovor je dostavljen i tabelarni prikaz o broju glasačkih listića koji su verificirani i prebrojani, o onim koji nisu prispjeli do određenog roka i iz kojih država su poslani (ne samo država na koje je apelant ukazao), kao i o razlozima zbog kojih 87 glasačkih paketa nije moglo biti uručeno i koji su vraćeni SIP-u.

V. Relevantni propisi

43. Izborni zakon Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.3

Izbor članova svih tijela vlasti obavlja se na osnovi slobodnih izbora, općeg i jednakog biračkog prava izravno od birača tajnim glasovanjem, osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

Članak 1.4

(1) Svaki državljanin Bosne i Hercegovine sa navršenih osamnaest (18) godina života ima pravo glasovati i biti "biran" (u daljnjem tekstu: biračko pravo), u skladu s odredbama ovog Zakona.

(2) Da bi ostvario svoje biračko pravo, državljanin mora biti upisan u Središnji birački popis, u skladu s ovim Zakonom.

Članak 1.5

(1) Državljanin Bosne i Hercegovine koji imaju biračko pravo sukladno ovome Zakonu imaju pravo osobno glasovati u općini u kojoj imaju prebivalište.

(2) Državljanin BiH koji privremeno živi u inozemstvu i ima biračko pravo, ima pravo osobno glasovati (dolaskom na odgovarajuće biračko mjesto u BiH ili u diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH u inozemstvu) ili poštom (slanjem glasačkog listića poštom) za općinu u kojoj je imao prebivalište prije odlaska u inozemstvo, ako u toj općini ima prijavljeno prebivalište u trenutku podnošenja prijave za glasovanje izvan zemlje.

(...)

Članak 3.9

(...)

(2) Državljanin Bosne i Hercegovine koji ima biračko pravo sukladno ovome Zakonu i privremeno živi u inozemstvu upisuje se u Središnji birački popis za osnovnu izbornu jedinicu u kojoj je imao prijavljeno prebivalište u Bosni i Hercegovini prije odlaska u inozemstvo.

(...)

Članak 3.15

(1) Državljanin Bosne i Hercegovine koji privremeno živi u inozemstvu, a koji ima biračko pravo sukladno ovome Zakonu i upisan je u Središnji birački popis, da bi se nalazio u izvatku iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine, dužan je za svake izbore podnijeti prijavu Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Uz ispunjenu prijavu, koju potpisuje podnositelj prijave prilaže i dokaz o identitetu podnosioca prijave predviđen ovim Zakonom i podatke o točnoj adresi u inozemstvu te izjašnjenje o glasačkoj opciji: u DKP-u ili poštom.

(...)

Članak 5.21

(1) Državljanin Bosne i Hercegovine koji ima biračko pravo, a koji je u inozemstvu, ima pravo glasovati poštom. Središnje izbornu povjerenstvo BiH utvrđuje način i proceduru glasovanja državljana Bosne i Hercegovine poštom.

(2) Središnje izborno povjerenstvo BiH donosi propise za glasovanje državljana Bosne i Hercegovine koji imaju biračko pravo, a koji su vezani za domove zbog starosti, bolesti ili invaliditeta, koji su zatvorenici ili su vezani za ustanove.

Članak 5.22

(1) Središnje izborno povjerenstvo BiH donosi propise za brojanje glasačkih listića i utvrđivanje rezultata glasovanja birača (...) kao i birača koji su glasovali poštom.

Članak 5.28

(1) Da bi bila prihvatljiva, svaka pojedinačna omotnica s glasačkim listićem mora imati poštanski žig zemlje iz koje se glasuje s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora.

(2) Glasački listići za glasovanje poštom, koji nisu dostavljeni u skladu s prethodnim stavkom, neće se brojati.

(3) Da bi se brojao glasački listić koji je na vrijeme dostavljen poštom, birač za kojega je utvrđeno da je ispravno registriran za glasovanje poštom, mora ga vratiti u zapečaćenoj kuverti kako bi se osigurala tajnost glasovanja te osobe, i uz njega priložiti kopiju jedne od osobnih isprava prema članku 5.12 ovoga Zakona.

Članak 5.29

(1) Središnje izborno povjerenstvo BiH utvrđuje rezultate svih izravnih i neizravnih izbora obuhvaćenih ovim Zakonom istekom roka za podnošenje prigovora, žalbe, odnosno nakon pravomoćnosti odluka.

(...)

Članak 5.30

(1) Nakon što Središnje izborno povjerenstvo BiH utvrdi i objavi izborne rezultate, općinsko izborno povjerenstvo, ovjerena politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat, mogu zahtijevati da Središnje izborno povjerenstvo BiH ponovno broji glasačke listiće u određenim izbornim jedinicama u kojima su se politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat kandidirali za izbore. Akreditirani promatrač može zahtijevati da Središnje izborno povjerenstvo BiH ponovno broji glasačke listiće na biračkom mjestu na kojem je bio promatrač. Ovjerena politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata, nezavisni kandidat ili akreditirani promatrač mogu zahtijevati od Središnjeg izborne povjerenstva Bosne i Hercegovine da ponovno broji glasačke listiće za glasovanje u odsutnosti, glasačke listiće kojima se glasovalo izvan Bosne i Hercegovine ili nepotvrđene - kuvertirane glasačke listiće.

(...)

Članak 5.32

(1) Nakon završetka ponovljenog brojanja glasačkih listića i istekom roka za podnošenje žalbe, odnosno nakon pravomoćnosti odluka, Središnje izborno povjerenstvo BiH u roku od 30 dana od dana održavanja izbora potvrđuje izborne rezultate za tijela na svakoj pojedinoj razini vlasti.

(2) Središnje izborno povjerenstvo BiH donosi propise o potvrdi izbornih rezultata.

Članak 6.1

Zaštitu izbornog prava osiguravaju izborna povjerenstva i Apelacijski odjel Suda Bosne i Hercegovine.

Članak 6.2

(1) Birač i politički subjekt čije je pravo ustanovljeno ovim Zakonom povrijeđeno izbornom povjerenstvu može uložiti prigovor najkasnije u roku od 48 sati, odnosno u roku od 24 sata u izbornom razdoblju od učinjene povrede, osim ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(2) Izborna povjerenstva mogu, po saznanju za učinjenu povredu iz svoje nadležnosti, pokrenuti postupak po službenoj dužnosti protiv političkog subjekta i uposlenog ili na drugi način

angažiranog u izbornoj administraciji zbog kršenja odredaba ovog Zakona.

(3) Inicijativu za pokretanje postupka, u smislu stavka 2. ovog članka, može podnijeti pravna ili fizička osoba nadležnom izbornom povjerenstvu u pisanom obliku, u kojoj je obavezno naznačiti mjesto, vrijeme, sadržaj učinjene povrede i počinitelja.

Članak 6.4

(1) Općinsko izborno povjerenstvo u svojoj općini ima prvostupanjsku nadležnost za odlučivanje po prigovorima uloženi zbog povreda pravila ponašanja iz Poglavlja VII, osim u slučaju povrede članka 7.3 stavak (1) toč. 3. i 7, članka 7.3. stavak (2) i članka 7.4. stavak 1. točka 3. ovoga Zakona, o čemu odlučuje Središnje izborno povjerenstvo BiH.

(2) Općinsko izborno povjerenstvo dužno je razmotriti prigovor i donijeti odluku u roku od 48 sati nakon isteka roka utvrđenog člankom 6.3. stavak (2) ovoga Zakona. Općinsko izborno povjerenstvo dužno je o svojoj odluci odmah obavijestiti podnosioca prigovora, kao i druge strane. Prilikom rješavanja prigovora, općinsko izborno povjerenstvo može postupati na temelju utvrđenih činjenica ili održavati rasprave.

(3) Prigovor koji je prema članku 6.2. ovoga Zakona podnijela neovlaštena osoba, ili ako prigovor nije pravodobno podnesen, odbacuje se.

Članak 6.6

(1) Središnje izborno povjerenstvo BiH ima prvostupanjsku nadležnost za odlučivanje po prigovorima uloženi zbog povreda pravila izbornog procesa, izbornih prava, kršenja Poglavlja 16. koje počinu politički subjekt i kršenja iz članka 7.3. stavak (1) toč. 3. i 7, članka 7.3. stavak (2) i članka 7.4. stavak (1) točka 3. ovog Zakona.

Članak 6.9

(1) Apelacijski odjel Suda Bosne i Hercegovine nadležan je za rješavanje po žalbama na odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. Žalba se podnosi Apelacijskom odjelu Suda Bosne i Hercegovine u roku od dva dana od dana primitka odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, kojom je odlučeno o primjeni ovog Zakona.

(2) Žalba se podnosi preko Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.

(3) Apelacijski odjel Suda Bosne i Hercegovine, kada odlučuje o primjeni ovog Zakona, dužan je donijeti odluku po žalbi u roku od tri dana od dana primitka žalbe.

44. Pravilnik o načinu provedbe izbora u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH" broj 32/16) u relevantnom dijelu glasi:

Odjeljak C. Način glasovanja birača koji glasuju putem pošte – članak 5.21 stavak (1) Izbornog zakona BiH

Članak 31.

(Birački paket)

Središnje izborno povjerenstvo BiH svim biračima koji su upisani u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje putem pošte dostavlja putem preporučene pošiljke sa povratnicom birački paket koji sadrži:

a) Obrazac s osobnim podacima birača: ime i prezime, jedinstveni matični broj, datum rođenja, trenutnu adresu izvan BiH (ulica i broj, grad, poštanski broj, država), kombinacijski broj za glasačke listiće, te naputke kako treba glasovati (tiskane na poleđini tog obrasca);

b) odgovarajuće glasačke listiće sa posebnom zaštitom koji se izdaju za osnovnu izbornu jedinicu za koju glasuje birač;

c) povratnu omotnicu s tiskanom (povratnom) adresom Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i

d) omotnicu za glasačke listiće, koja osigurava tajnost glasovanja.

Članak 32.*(Povratna omotnica)*

Birač koji glasuje putem pošte šalje nazad Središnjem izbornom povjerenstvu BiH povratnu omotnicu, koja sadrži:

a) omotnicu za glasačke listiće, koja osigurava tajnost glasa, s upakiranim glasačkim listićima i koja je zalijepljena kako bi se osigurala tajnost glasanja

b) presliku jedne od važećih identifikacijskih isprava, sukladno članku 5.12, odnosno članku 3.15 stavak (4) Izbornog zakona BiH;

c) obrazac s osobnim podacima birača, koji sadrži podatke navedene u članku 31. stavak (1) točka a) ovog pravilnika.

Članak 33.*(Rok za prihvatanje povratne omotnice)*

Povratna omotnica koja je poslana Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije na dan održavanja izbora bit će prihvaćena i prebrojana ukoliko stigne u Središnje izbornom povjerenstvo BiH najkasnije dva dana od dana održavanja izbora i ako je na povratnoj omotnici otisak poštanskog žiga zemlje iz koje se glasuje s datumom ne kasnijim od datuma održavanja izbora.

Članak 34.*(Vodič za glasanje putem pošte)*

Središnje izbornom povjerenstvo BiH distribuirat će Vodič za glasanje putem pošte, čiji sadržaj utvrđuje Središnje izbornom povjerenstvo BiH, preko:

a) DKP BiH

b) klubova i udruga građana BiH u inozemstvu

c) internetske stranice Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i ostalih autoriziranih internetskih stranica

d) ureda vladinih i nevladinih organizacija koje se bave prognanicima i pitanjima migracije.

VI. Dopustivost

45. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

46. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

47. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Suda BiH broj S1 3 Iz 023330 16 Iz od 25. listopada 2016. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporeno rješenje apelant je primio 26. listopada 2016. godine, a apelacija je podnesena 1. studenog 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

48. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

49. Apelant tvrdi da su mu osporenim rješenjem Suda BiH povrijeđena prava iz članka 25. točka b) Međunarodnog pakta, pravo iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju u svezi sa pasivnim pravom glasa iz članka 13.7. u svezi sa

člankom 4.4. Izbornog zakona, te pravo iz članka II/4. Ustava Bosne Hercegovine u svezi sa pravom iz članka 25. točka b) Međunarodnog pakta.

Opća zabrana diskriminacije

50. Članak 1. Protokola broj 12 glasi:

1. Uživanje svih prava određenih zakonom osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Nikoga ne smiju diskriminirati javna tijela na bilo kojoj osnovi, kako je i navedeno u stavku 1.

51. Izborni zakon u relevantnom dijelu glasi:

Članak 4.4

(1) Prijava za ovjeru političke stranke ili nezavisnog kandidata sastoji se od popisa koji sadrži ime i prezime, izvorni potpis, broj važeće osobne iskaznice i jedinstveni matični broj svakog birača upisanog u Središnji birački popis koji podržava prijavu političke stranke ili nezavisnog kandidata. (...)

(...)

(3) Političke stranke ili nezavisni kandidati obvezni su potpise prikupljati samo na obrascima koje im dodijeli Središnje izbornom povjerenstvo Bosne i Hercegovine. Ostali obrasci, koje dostavi politička stranka ili nezavisni kandidat, ne uzimaju se u obzir.

(...)

(5) Da bi se ovjerila za sudjelovanje na izborima, politička stranka ili neovisni kandidat mora podnijeti Središnjem izbornom povjerenstvu BiH prijavu za sudjelovanje na izborima, koja sadrži najmanje:

(...)

5. sto potpisa birača upisanih u Središnji birački popis za izbore za općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine i za načelnika općine, u općini u kojoj broj birača upisanih u Središnji birački popis na dan raspisivanja izbora nije bio veći od 10.000 birača, ili 200 potpisa za izbore u općini u kojoj je ovaj broj bio veći od 10.000 birača upisanih u Središnji birački popis.

(...)

Članak 13.7

(1) Općinski načelnik, odnosno gradonačelnik bira se u skladu s ovim Zakonom, ustavima, entitetskim zakonima i statutom općine, odnosno grada.

(2) Ako se općinski načelnik, odnosno gradonačelnik bira neposredno, općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika biraju birači upisani u Središnji birački popis u toj izbornoj jedinici u skladu s ovim Zakonom, entitetskim zakonom, statutom općine, odnosno grada.

(...)

52. Apelantovi navodi u ovom dijelu u suštini se svode na tvrdnju da je diskriminiran u ostvarivanju prava da bude biran. U prilog ovoj tvrdnji apelant je istaknuo da je biračima upisanim u Središnji birački popis koji su registrirani za glasanje putem pošte onemogućeno pravo da glasuju putem pošte, garantirano Izbornim zakonom. S tim u svezi, apelant ukazuje da je člankom 33. Pravilnika o provedbi izbora određeno da se prihvaćaju i broje poštanske pošiljke koje nose žig pošte iz države iz koje su poslone na dan održavanja izbora i koje su pristigle u SIP dva dana nakon održavanja izbora. Apelant smatra da ovo ograničenje nema utemeljenje u zakonu, da ugrožava suštinu prava i da ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se želi postići. U svezi s tim, apelant ističe da je bošnjačko glasačko tijelo u tijeku rata, a posebice nakon genocida u Srebrenici, raseljeno, uglavnom, u udaljene države (SAD, Australija, skandinavske države), da

prema zvaničnim podacima JP BH Pošta, poštanske pošiljke iz ovih država putuju od tri do šest dana, te da ne postoji ni teoretska mogućnost da, iako su poslane u propisanom roku (na dan održavanja izbora), stignu u SIP dva dana nakon održavanja izbora. Na taj način je, kako navodi, lišen glasova ovih glasača. Osim toga, apelant smatra i da je doveden u nepovoljniji položaj u odnosu na svog protukandidata iz reda srpskog naroda obzirom na to da su Srbi iz Srebrenice raseljeni, uglavnom, u Republiku Srbiju, pa poštanske pošiljke mogu stići u roku od dva dana.

53. Ustavni sud podsjeća da je člankom 1.4. Izbornog zakona svakom državljaninu BiH koji ima navršenih osamnaest godina života garantirano pravo da glasuje i da bude biran (biračko pravo) sukladno odredbama ovog zakona. Istim člankom je određeno da za ostvarivanje biračkog prava državljanin BiH mora biti upisan u Središnji birački popis. Pravo da bude izabran državljanin BiH ostvaruje podnošenjem prijave za sudjelovanje na izborima koja, da bi bila ovjerena, mora sadržavati propisani broj potpisa birača upisanih u Središnji birački popis. Najzad, općinskog načelnika biraju birači upisani u Središnji birački popis u toj izbornoj jedinici sukladno ovom zakonu, entitetskom zakonu, statutu općine, odnosno grada. Slijedeći navedeno, proizlazi da se radi o pravu garantiranom zakonom čije se uživanje, sukladno članku 1. Protokola broj 12, ima osigurati bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.

54. Ustavni sud podsjeća da diskriminacija znači nejednako postupanje prema osobama u relevantno sličnom položaju bez objektivnog i razumnog opravdanja (*Willis v. Ujedinjeno Kraljevstvo*, broj 36042/97, stavak 48, ECHR 2002-IV, i *Okpiz v. Njemačka*, broj 59140/00, stavak 33, 25. listopada 2005. godine). Dalje, državama nije zabranjeno da postupaju nejednako prema određenim skupinama kako bi ispravile "faktičke nejednakosti" među njima. U određenim okolnostima čak i propust da se pokuša ispraviti nejednakopravnost nejednakim postupanjem bi mogao dovesti do povrede članka ("Case relating to certain aspects of the laws on the use of languages in education in Belgium" v. Belgija (Merits), presuda od 23. srpnja 1968. godine, Serija A broj 6, stavak 10, *Thlimmenos v. Grčka* [GC], broj 34369/97, stavak 44, ECHR 2000 - IV, i *Stec i ostali v. Ujedinjeno Kraljevstvo* [GC], broj 65731/01, stavak 51, ECHR 2001. -...). Sud je, također, prihvatio da se opća politika ili mjera koja nerazmjerno šteti određenoj skupini može smatrati diskriminatornom bez obzira na to što nije posebice usmjerena ka toj skupini (*Hugh Jordan v. Ujedinjeno Kraljevstvo*, broj 24746/94, stavak 154, 4. svibnja 2001. godine, i *Hoogendijk v. Nizozemska* (odl.), broj 58461/00, 6. siječnja 2005. godine), te da diskriminacija koja je potencijalno protivna Konvenciji može izvirati iz faktičke situacije (*Zarb Adami v. Malta*, broj 17209/02, stavak 76, ECHR 2006. -...).

55. Ustavni sud zapaža da je člankom 1.4. Izbornog zakona određeno da državljani BiH, da bi ostvarili svoje biračko pravo (da glasuju i da budu birani), moraju biti upisani u Središnji birački popis. Sukladno članku 1.5. Izbornog zakona, državljani BiH koji imaju biračko pravo imaju pravo glasovati osobno u općini u kojoj imaju prebivalište. Od ovog općeg pravila Izborni zakon u istom članku pravi i iznimku, određujući da državljani BiH koji žive u inozemstvu imaju pravo glasovati osobno (dolaskom na odgovarajuće biračko mjesto u BiH ili u DPKBiH u inozemstvu) ili putem pošte (slanjem glasačkih listića). Ovakvo rješenje očigledno je u duhu povijesnog konteksta i ratnih dešavanja u BiH, čiji je rezultat da je značajan broj državljana BiH napustio svoja prijeratna mjesta prebivališta i da sada živi u inozemstvu, odnosno da je cilj predmetnog rješenja ispraviti "faktičke nejednakosti" između državljana BiH koji imaju

biračko pravo i koji žive u BiH, te koji na dan izbora osobno mogu glasovati na biračkom mjestu u svom mjestu prebivališta, s jedne strane, i, s druge strane, državljana BiH koji imaju biračko pravo i koji žive u inozemstvu, kojim bi ostvarivanje ovog prava pod uvjetom da dođu i da glasuju na biračkom mjestu u mjestu svog prebivališta bilo, u najmanju ruku, otežano.

56. Međutim, Ustavni sud smatra da je neophodno naglasiti, kako teoretičari konstatiraju, da je glasovanje putem pošte u cijelom svijetu jedan od najraširenijih oblika kojim se osigurava pravo glasa glasačima koji nisu u mogućnosti pojaviti se na biračkom mjestu na dan izbora. Za ovaj proces je neophodno izvršiti registraciju birača koji će glasovati na ovakav način. Zahtjev za registraciju se uobičajeno može poslati najranije 90 dana prije izbora, a glasački listići se najčešće šalju glasačima u razdoblju od 15 do 21 dan prije izbora. Obično se zahtijeva da se glasač osobno (može i putem pošte ili Interneta) prijavi lokalnom ili nacionalnom izbornom povjerenstvu. Važan segment za ostvarivanje ovog prava vezan je za razloge zbog kojih se ono i koristi. Pošto je glasovanje putem pošte primjenjivo na sve birače koji se ne mogu pojaviti na biračkom mjestu, usvajanje razloga ovisi prvenstveno o regulativi kojom se prepoznaju legitimni razlozi za odsustvo. Radi povećanja izlaznosti, u posljednjih nekoliko godina ova ograničenja su liberalizirana. Tako se od 2006. godine u 30 država u SAD ne zahtijeva nikakav razlog za glasovanje putem pošte, što su usvojile i druge države. Treba naglasiti da je u većini drugih država glasovanje putem pošte pomoćni način osnovnom modelu glasovanja na biračkim mjestima i da on nikako ne znači ukidanje ovog modela, već samo njegovu dopunu. Validnost i tajnost glasačkih listića su jednako važne dimenzije ovog procesa. Glas se priznaje ako stigne u izbornu povjerenstvo najkasnije do zatvaranja izbornih mjesta, ili u obzir se uzima poštanska marka na pismu koja potvrđuje da je pismo poslano najkasnije na dan izbora.

57. Kada je riječ o Bosni i Hercegovini, odnosno konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je člankom 5.21. Izbornog zakona izričito regulirano da državljanin BiH koji ima biračko pravo a koji je u inozemstvu ima pravo glasovati i putem pošte, te da SIP utvrđuje način i proceduru glasovanja državljana BiH putem pošte.

58. Dalje, Ustavni sud zapaža da su državljani BiH koji žive u inozemstvu, sukladno članku 3.15. Izbornog zakona, da bi se našli u izvratku iz Središnjeg biračkog spiska za glasovanje izvan BiH, dužni za svake izbore podnijeti prijavu SIP-u. Uz ispunjenu prijavu, pored ostalog, dostavlja se i izjašnjenje o opciji glasovanja: u DKP ili putem pošte. U svezi s tim, Ustavni sud, dalje, zapaža da ni Izborni zakon, niti bilo koji propis donesen na temelju ovog zakona u pogledu izbora opcije glasovanja ne postavlja bilo kakva ograničenja glasačima. Naime, za Lokalne izbore održane 2. listopada 2016. godine, prema odluci SIP-a o diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u kojim se planira organiziranje glasovanja za Lokalne izbore 2016. godine ("Službeni glasnik BiH" broj 32/16), planirano je da se organizira glasovanje u 24 diplomatska predstavništva BiH u svijetu (među kojima su i SAD, Australija, Norveška, Njemačka, Švicarska, Švedska i dr.). Ovo nije bila prepreka za državljane BiH koji žive u tim državama da izaberu hoće li glasovati u DPK ili putem pošte. Također, prema članku 3. navedene odluke, u slučaju da se državljanin BiH prijavio za glasovanje u DKPBiH u kojem ne budu ispunjeni uvjeti za glasovanje, njemu će se omogućiti glasovanje putem pošte. Najzad, opcija glasovanja izabrana na prethodnim izborima ni u kojem slučaju ne obvezuje glasače u inozemstvu da i u novoj prijavi moraju izabrati istu opciju.

59. Dalje, u članku 5.28. Izborni zakon propisuje, da bi bila prihvatljiva, svaka pojedinačna koverta sa glasačkim listićem mora imati poštanski žig države iz koje se glasuje s nadnevkom ne kasnijim od nadnevka održavanja izbora, te da se glasački

listić za glasovanje putem pošte koji nije dostavljen na opisani način neće brojati. Navedena zakonska odredba ne propisuje ni rok u kojem glasački listić poslan najkasnije na dan izbora treba stići u SIP. Međutim, Ustavni sud zapaža da je, sukladno ovlasti iz članka 2.9. (da donosi administrativne propise), te članka 5.21. Izbornog zakona (da uređuje način i procedure glasovanja državljana BiH putem pošte), SIP donio Pravilnik o načinu provedbe izbora u BiH-prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH" broj 32/16).

60. Ustavni sud zapaža da je čl. 31. do 34. Pravilnika određen način glasovanja birača putem pošte. Čl. 31. i 32. Pravilnika određeno je da SIP svim biračima koji su upisani u Središnji birački popis za glasovanje putem pošte dostavlja putem preporučene pošiljke sa povratnicom birački paket koji, pored ostalog, sadrži upute o tome kako treba glasovati, te povratnu kovertu sa otiskom (povratnom) adresom SIP-a. Člankom 33. Pravilnika određen je rok za prihvatanje povratne koverta prema kojem će povratna koverta koja je poslana SIP-u najkasnije na dan održavanja izbora biti prihvaćena i prebrojana ukoliko stigne u SIP najkasnije dva dana od dana održavanja izbora i ako je na povratnoj koverti poštanski žig države iz koje se glasuje s nadnevkom ne kasnijim od nadnevka održavanja izbora. Najzad, člankom 34. je određeno da SIP propisuje i Vodič za glasovanje putem pošte koji distribuira putem DPKBiH, klubova i udruga građana BiH u inozemstvu, web-stranice SIP-a i ostalih autoriziranih stranica, te ureda vladinih i nevladinih organizacija koje se bave izbjeglicama i pitanjima migracije. Sukladno navedenom, ne može se zaključiti da javne vlasti nisu poduzele mjere kojim bi državljanima BiH koji imaju biračko pravo i koji žive u inozemstvu omogućile da iskoriste biračko pravo na način, pod uvjetima i u rokovima kako im je to zakonom garantirano.

61. Apelant tvrdi da je diskriminiran u svezi sa uživanjem prava utvrđenih Izbornim zakonom, jer je, zbog roka ustanovljenog člankom 33. Pravilnika o provedbi izbora, uskraćen za glasove birača državljana BiH koji pripadaju bošnjačkom izbornom tijelu i koji žive u inozemstvu, jer njihovi glasovi, iako su poslani na dan održavanja izbora, nisu prihvaćeni i brojani obzirom na to da su u SIP prispjeli dva dana nakon održavanja izbora.

62. Ustavni sud podsjeća da pravo da se bira i da se bude izabrano nisu apsolutna prava i da se državi priznaje široko polje procjene u pogledu načina na koji će urediti ovo pitanje, kao i pitanje organiziranja i provedbe izbornog procesa. Prema stajalištu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), države nemaju obvezu omogućiti svojim građanima koji žive u inozemstvu pravo da glasuju (vidi, Europski sud, *Sitaropoulos i Giakoumopoulos protiv Grčke*, presuda Velikog vijeća od 15. ožujka 2012. godine, stavak 72). Također, u državama koje ovo pravo priznaju svojim državljanima u inozemstvu ne postoji unificirani sustav (iako, kao što je već rečeno, ima sličnosti visokog stupnja): u nekim državama dozvoljeno je glasovanje na glasačkim mjestima u inozemstvu i/ili glasovanje putem pošte, proxy glasovanje, e-glasovanje (vidi, već citiranu, *Sitaropoulos i Giakoumopoulos*, stavak 74).

63. Ustavni sud zapaža da su postojeća rješenja o pravu glasovanja putem pošte, te način i procedure glasovanja putem pošte formulirani na neutralan način koji se primjenjuju prema svim državljanima BiH koji imaju biračko pravo i koji su u inozemstvu. Navedeni propisi javno su objavljeni i dostupni tako da svaki državljanin BiH u inozemstvu koji ima biračko pravo može uskladiti svoje ponašanje i poduzeti radnje koje se od njega traže da bi ovo pravo priznato zakonom i ostvario. U tom smislu ne može se zaključiti da navedena pravila uspostavljaju razlikovanje ili da, na bilo koji način, favoriziraju bilo kojeg

državljanina BiH koji ima biračko pravo i koji se nalazi u inozemstvu po bilo kojem od zabranjenih osnova diskriminacije.

64. Međutim, apelant tvrdi da ovo opće pravilo, iako formulirano na neutralan način, kreira *de facto* diskriminaciju u odnosu na ostvarivanje njegovog prava da bude izabran. U svezi s tim, apelant je istaknuo da su stanovnici Srebrenice bošnjačke nacionalnosti za vrijeme rata, a naročito nakon genocida u Srebrenici, raseljeni u inozemstvu (kako navodi: SAD, Australija, Švedska, Norveška, Njemačka, Švicarska). Preporučene poštanske pošiljke iz ovih država, prema zvaničnom podatku JP BH Pošta, mogu stići u roku od tri do šest dana. Stoga, glasači iz inozemstva koji, kako navodi, u općini Srebrenica najvećim dijelom pripadaju bošnjačkom biračkom tijelu nemaju ni teoretsku mogućnost da njihovi glasački listići poslani na dan održavanja izbora, a što im dozvoljava Izborni zakon, budu prihvaćeni i prebrojani, jer ne mogu stići u SIP u roku od dva dana od dana održavanja izbora.

65. U svezi sa ovim apelacijskim navodima, Ustavni sud zapaža da je SIP 28. kolovoza 2016. godine donio odluku kojom je potvrdio i zaključio Središnji birački popis i objavio broj birača za svaku osnovnu izbornu jedinicu. Prema navedenoj odluci, za Osnovnu izbornu jedinicu Srebrenica ukupan broj birača je 13.763 od toga je registrirano za glasovanje putem pošte 1.596 birača. Ustavni sud zapaža da ni navedena odluka, kao ni Središnji birački popis ne sadrže podatke o nacionalnoj pripadnosti glasača, odnosno ne sadrže oznaku pripadnosti bilo kojem biračkom korpusu po nacionalnoj osnovi. Također, nema podataka o rasporedu birača prijavljenih da glasuju putem pošte po konkretnim državama u inozemstvu.

66. Ustavni sud, također, zapaža da članak 33. Pravilnika o provedbi izbora propisuje da će glasački listić biti prihvaćen ako sadrži poštanski žig iz države iz koje se šalje najkasnije sa nadnevkom održavanja izbora, te ako glasački listić stigne u SIP dva dana nakon održavanja izbora. Dakle, kao uvjet, propisano je da pošiljka mora biti poslana najkasnije do nadnevka održavanja izbora, te da bez obzira na to kada je poslana u SIP, treba stići u SIP najkasnije dva dana nakon održavanja izbora.

67. Ustavni sud, dalje, zapaža da je SIP ustanovljen kao neovisno i nepristrano tijelo kojem je povjeren proces organizacije i provedbe izbora u BiH. Pri tome je evidentno da sâm izborni proces ne podrazumijeva samo dan održavanja izbora nego se tiče niza aktivnosti koje moraju biti provedene kako prije dana održavanja izbora, tako i nakon njegovog održavanja. Kao složena operacija, izborni proces se sastoji od niza etapa u kojim je za prelazak u sljedeću uvjet kvalitetno i potpuno okončanje prethodne etape. U svrhu nesmetanog odvijanja izbornog procesa, Izborni zakon propisuje i rokove u kojim određene radnje moraju biti poduzete. Tako je člankom 5.29. Izbornog zakona izričito propisan raspored u kojem SIP mora objaviti preliminarne, nezvanične i nekompletne rezultate. Na ovaj način javnosti je, kao i političkim subjektima koji sudjeluju na izborima omogućeno da imaju uvid u prikupljanje i brojanje glasačkih listića, te praćenje eventualnih nepravilnosti ili odstupanja u izbornim rezultatima obzirom na broj prijavljenih birača. Dalje, usporedo sa prikupljanjem i objavljivanjem izbornih rezultata SIP odlučuje o uloznim prigovorima, prizivima i po proteku ovih rokova, odnosno nakon pravomoćnosti odluka o njima, utvrđuje i objavljuje rezultate izbora. Tek kada SIP utvrdi i objavi rezultate izbora, ovlašteni subjekti, sukladno članku 5.30. Izbornog zakona, mogu zahtijevati od SIP-a da ponovno broji glasačke listiće u određenim izbornim jedinicama, odnosno glasačke listiće kojim se glasovalo izvan zemlje. Dalje, sukladno članku 5.32. Izbornog zakona, tek nakon završetka ponovljenog brojanja glasačkih listića i istekom roka za podnošenje priziva, odnosno nakon

pravo moćnosti odluka, SIP potvrđuje izborne rezultate, što mora biti učinjeno u roku od 30 dana od dana održavanja izbora.

68. Dakle, iako bi se navodi apelacije o tome da je veliki broj građana BiH, odnosno Srebrenice, iz reda srpskog naroda izbjegao u Republiku Srbiju, a iz reda bošnjačkog naroda u SAD, Australiju i druge daleke države, pa da je lakše da pošiljka stigne iz susjedne države nego sa drugih kontinenata mogli ocijeniti utemeljenim, Ustavni sud mora dodatno naglasiti činjenicu da je i zakonskom i odredbom Pravilnika o provedbi izbora propisano da povratna koverta sa glasačkim listićem mora stići u SIP najkasnije dva dana nakon zatvaranja biračkih mjesta, te da na njoj mora postojati žig pošte države iz koje je poslana. Pri tome se u praksi prilikom održavanja izbora, čini se, zanemaruje činjenica da se izbori, u pravilu, održavaju nedjeljom, dakle, na dan kada pošte ni u jednoj državi uobičajeno ne rade. Zbog toga je vrlo teško poslati povratnu kovertu sa glasačkim listićem na sam dan izbora, što znači da bi u praksi trebalo izbjegavati slanje glasačkog listića na sam dan izbora, već to treba učiniti ranije. Da je to moguće, pa i poželjno, prema mišljenju Ustavnog suda, potvrđuje odredba članka 5.28. Izbornog zakona prema kojoj: "(1) Da bi bila prihvatljiva, svaka pojedinačna koverta s glasačkim listićem mora imati poštanski žig zemlje iz koje se glasa s nadnevkom ne kasnijim od nadnevka održavanja izbora." Dakle, odrednica "ne kasnijim od nadnevka održavanja izbora" podrazumijeva da se može, pa da je i poželjno, koverta sa glasačkim listićem poslati na propisani način i prije dana izbora. Istu odredbu sadrži i članak 33. Pravilnika o provedbi izbora kada propisuje: "Povratna koverta koja je poslana Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije na dan održavanja izbora bit će prihvaćena i prebrojana ukoliko stigne u Središnje izbornom povjerenstvo BiH najkasnije dva dana od dana održavanja izbora i ako je na povratnoj koverti otisak poštanskog žiga zemlje iz koje se glase s nadnevkom ne kasnijim od nadnevka održavanja izbora."

69. Stoga, proizlazi da propisivanje roka od dva dana u kojem glasački listić glasača koji glase iz inozemstva putem pošte mora stići u SIP nakon održavanja izbora služi legitimnom cilju - potvrđivanju i objavljivanju konačnih rezultata izbora i ima objektivno i razumno opravdanje u činjenici da je, u svrhu osiguranja ovog cilja, potrebno osigurati i korištenje sredstava kojim će se eventualne nepravilnosti i propusti u brojanju glasačkih listića otkloniti i tako u najvećoj mogućoj mjeri ostvariti točnost izbornih rezultata. Osim toga, efektivnost, odnosno neefektivnost, i poteškoće u funkcioniranju poštanskog prometa pogodno su tlo za izborne prevare i krađe u svezi s glasačkim listićima koji se dostavljaju putem pošte, pa je preporuka da se glasanje putem pošte održi nekoliko dana prije dana izbora¹.

70. Dalje, Ustavni sud zapaža da, sukladno članku 32. Pravilnika o provedbi izbora, SIP svim biračima koji su upisani u izvadak iz Središnjeg biračkog spiska za glasanje putem pošte dostavlja putem preporučene pošiljke sa povratnicom birački paket koji, pored ostalog, sadrži uputu kako glasovati, te povratnu kovertu sa otiskanom (povratnom) adresom SIP-a. Ni sam Pravilnik, kao ni Izborni zakon ne propisuju rok, odnosno krajnji rok do kojeg ova obveza (dostavljanje preporučene pošiljke biračima) treba biti ispunjena obzirom na nadnevak održavanja izbora, te, s tim u svezi, uvjet da glasački listić mora prispjeti u SIP (u roku propisanom člankom 33). Apellant tvrdi da SIP nije ispoštovao rok za slanje glasačkih listića u inozemstvo koji je ustanovio u dokumentu pod nazivom Vremenski plan aktivnosti i

prema kojem je to trebalo biti učinjeno od 13. do 18. kolovoza 2016. godine. Apellant tvrdi da je slanje glasačkih listića završeno tek 6. rujna 2016. godine.

71. S tim u svezi, Ustavni sud primjećuje da je u Uputi o rokovima za provedbu izbornih aktivnosti za Lokalne izbore 2016. godine koji će se održati u nedjelju, 2. listopada 2016. godine ("Službeni glasnik BiH" broj 32/16), pored ostalog, određeno da se ažuriranje promjena u Središnjem biračkom spisku i evidencija državljana BiH koji glase izvan BiH ima okončati do 19. srpnja 2016. godine (dostavljanje prijava za glasanje putem pošte iz inozemstva), zaključivanje Središnjeg biračkog spiska 18. kolovoza 2016. godine, te objavljivanje broja birača za svaku izbornu jedinicu 25. kolovoza 2016. godine. Odluku o zaključivanju i potvrđivanju Središnjeg biračkog spiska za Lokalne izbore 2016. godine u BiH i objavljivanje broja birača za svaku osnovnu izbornu jedinicu donesena je i objavljena 25. kolovoza 2016. godine. Stoga, proizlazi da su se navedenog dana, tj. nešto više od jednog mjeseca prije održavanja izbora, stekli i formalnopravni uvjeti za poduzimanje aktivnosti u svezi sa dostavljanjem glasačkih paketa, sukladno članku 32. Pravilnika, biračima u inozemstvu. I pored nedostatka dokaza u ovom dijelu, Ustavni sud prihvata apellantovu tvrdnju da je slanje glasačkog materijala okončano 6. rujna 2016. godine za izbore koji su se održavali 2. listopada. Iz navedenog proizlazi da su svi državljani BiH u inozemstvu sa biračkim pravom najmanje 26 dana prije dana održavanja izbora, tj. 2. listopada 2016. godine, kao posljednjeg dana kada je pošiljka mogla biti poslana, primili glasački materijal. (Ustavni sud podsjeća da je u prethodnom dijelu ove odluke već rečeno da je uobičajena praksa u svijetu da se ti materijali dostavljaju, u pravilu, 15 do 21 dan prije izbora.) To, dalje, u konkretnom slučaju znači da su svi birači iz inozemstva imali na raspolaganju isto toliko vremena (26 dana) da iskoriste svoje pravo da glase i da njihov glas bude prihvaćen i brojan. Dalje, Ustavnom sudu nije predloženo niti jedan dokaz da je u ovom razdoblju postojao zastoj ili poteškoće bilo koje vrste u odvijanju poštanskog prometa između BiH i bilo koje države koji bi državljane BiH glasače iz inozemstva onemogućili ili spriječili da ostvare pravo da glase na način da pošiljka upućena SIP-u prispje u roku od dva dana od dana održavanja izbora, tj. zatvaranja biračkih mjesta. S tim u svezi, Ustavni sud primjećuje da je u obrazloženju osporenog rješenja Suda BiH, što appellant i ne osporava, ukazano da je od ukupno upisanih 1.596 glasača putem pošte za Općinu Srebrenica prispjelo 929 glasačkih listića koji su ispunjavali uvjete iz članka 33. Pravilnika o provedbi izbora u pogledu propisanih rokova (povratna koverta poslana SIP-u "najkasnije na dan održavanja izbora i stigla u SIP najkasnije dva dana od dana održavanja izbora"), te da su među ovim listićima bili i listići glasača iz SAD, Švedske i Norveške. Dalje, imajući u vidu da SIP ima zakonsku obvezu da sve pravilnike objavljuje kako u službenim glasilima, tako i na svojoj web-stranici, da priprema i poseban Vodič za glasanje putem pošte koji na najširi način distribuira i objavljuje, ne može se zaključiti da državljani BiH u inozemstvu nisu pravodobno upoznati i obaviješteni o uvjetima pod kojima će njihov glas biti prihvaćen i brojati se, odnosno da to ne znaju već pri prijavljivanju za izbore, kada slobodno izraženom voljom i odlučuju hoće li glasovati u DKP ili putem pošte. Pri tome Ustavni sud zapaža i da je, prema Odluci SIP-a o diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH u kojim se planira organiziranje glasanja za Lokalne izbore 2016. godine, bilo planirano organiziranje glasanja u 24 diplomatska predstavništva BiH u svijetu (među kojim upravo u udaljenim državama na koje appellant ukazuje: SAD, Australija, Norveška, Njemačka, Švicarska, Švedska i dr.) pa je državljanima BiH sa biračkim pravom koji borave u ovim državama bila na raspolaganju i ova opcija. Najzad, nije nerazumno očekivati da su

¹ Venecijansko povjerenstvo, Code of good practice in electoral matters, 3.2.2.1. Postal voting or proxy voting in certain circumstances, dostupno na: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2002\)023rev-e.aspx#topOfPage](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2002)023rev-e.aspx#topOfPage)

državlјani BiH koji borave u inozemstvu, posebice dulje vremensko razdoblje, kao što je, prema apelantovim tvrdnjama, slučaj sa Bošnjacima koji su napustili Srebrenicu za vrijeme rata i nakon genocida, stekli znanje o tome koliko vremena putuje poštanska pošilјka iz države u kojoj žive do BiH, bilo da se ona šalje kao preporučena ili redovita pošilјka, pa da pošilјku sa glasačkim listićem pošalju na način koji će osigurati da ona od 6. rujna 2016. godine, kada je, kako apelant navodi, završena dostava glasačkog materijala u inozemstvo, stigne u SIP 4. listopada 2016. godine. Stoga, proizlazi da rok od dva dana nakon okončanja izbora u kojem moraju prispjeti glasački listići iz inozemstva u SIP ne uspostavlja pretjeran teret na državljane BiH sa biračkim pravom u inozemstvu bez obzira u kojoj državi žive na način koji bi doveo u pitanje suštinu njihovog prava da glasuju putem pošte.

72. Slijedeći navedene razloge, Ustavni sud nije mogao prihvatiti kao utemelјenu ni apelantovu tvrdnju da je primjenom navedenog roka apelant *de facto* doveden u nejednakopravan položaj u odnosu na protukandidata iz reda srpskog naroda obzirom na to da su glasači iz reda srpskog naroda koji glasuju putem pošte nastanjeni u Republici Srbiji iz koje pošta može stići u roku od 48 sati. Naime, bez obzira na razdoblje koje je potrebno za slanje pošilјke ovisno iz koje zemlje se šalje, svih 1.596 glasača prijavljenih da glasuju putem pošte u Srebrenici, prema apelantovim tvrdnjama, najkasnije 6. rujna 2016. godine posjedovalo je glasački materijal, te imalo na raspolaganju 26 dana da iskoriste svoje pravo da glasuju tako da njihov glas bude prihvaćen i da se broji, a koje vrijeme je, u nedostatku dokaza o obustavi ili teškoćama u poštanskom prometu između BiH i bilo koje druge države, bilo dovolјno da pošilјka upućena iz najudaljenije države stigne u SIP najkasnije 4. listopada 2016. godine.

73. Najzad, Ustavni sud nije mogao prihvatiti kao utemelјenu apelantovu tvrdnju da je navedeni rok u službi *de iure* diskriminacije zbog toga što je prema Bošnjacima iz Srebrenice izvršen genocid koji, svakako, uključuje i strašnu diskriminaciju, a čija je posljedica činjenica da su Bošnjaci iz Srebrenice raseljeni po svijetu. Naime, zbog prethodno navedenih razloga, navedeni rok, koji se, dakle, odnosi na sve birače u inozemstvu neovisno o njihovoj nacionalnoj pripadnosti, treba osigurati efikasnu provedbu izbora, a ne podržavati *de iure* diskriminaciju, kako apelant tvrdi.

74. U konkretnom slučaju, dakle, apelant je bio kandidat na lokalnim izborima za načelnika Općine Srebrenica. Apelantu je bilo omogućeno da se, sukladno članku 4.4. Izbornog zakona, prijavi za sudjelovanje na izborima za načelnika Općine na kojim je, sukladno članku 13.7. Izbornog zakona, svim biračima upisanim u Središnji birački popis za Osnovnu izbornu jedinicu Srebrenica bez diskriminacije i pod jednakim uvjetima bilo omogućeno da, sukladno Izbornom zakonu, biraju načelnika.

75. Ustavni sud zaključuje da su neutemelјene apelantove tvrdnje da je u ostvarivanju pasivnog biračkog prava iz članka 13.7. u svezi sa člankom 4.4. Izbornog zakona povrijeđeno njegovo pravo iz članka 1. Protokola broj 12.

Pravo iz članka 25. točka b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima pojedinačno i u svezi sa pravom iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine

76. Apelant tvrdi da mu je prekršeno i pravo iz članka 25. točka b) Međunarodnog pakta pojedinačno i u svezi sa pravom iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

77. Članak 25. Međunarodnog pakta u relevantnom dijelu glasi:

Svaki građanin treba imati pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika navedenih u članku 2. i bez nerazumnih ograničenja:

(...)

b) bira i bude biran pravedno provedenim, povremenim izborima sa općim i jednakim pravom glasa i tajnim glasanjem, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača;

(...)

78. Članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu osigurano je za sve u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

79. Apelant je u prilog tvrdnji o povredi prava iz članka 25. točka b) Međunarodnog pakta, u suštinu, ukazao na to da je, zbog nezakonitog i nelegitimnog upada Jedinice za podršku CJB Bijeljina 4. listopada 2016. godine oko 15 sati u Općinu Srebrenica, izborni materijal bio izvan kontrole Općinskog izbornog povjerenstva Srebrenica punih 20 sati, tj. do osam sati narednog dana, čime je došlo do prekida izbornog procesa. Zbog toga, smatra da je SIP Odlukom o utvrđivanju i objavljivanju rezultata izbora, koju je apelant osporavao u postupku pred Sudom BiH, umjesto da u Općini Srebrenica poništi izbore, utvrdio i objavio rezultate izbora, čime je prekršio obveze iz članka 2.9. st. 1. i 2. Izbornog zakona.

80. Ustavni sud podsjeća da, prema Općem komentaru broj 25¹, članak 25. točka b) Međunarodnog pakta se odnosi na pravo građana da sudjeluju u vođenju javnih poslova kao birači ili kandidati za izbore. Dalje, prema Općem komentaru, pored ostalog, izbori moraju biti poštteni i slobodni i osobe koje imaju pravo glasa moraju imati slobodu da glasuju za bilo kojeg kandidata na izborima, birači bi trebali da samostalno formiraju svoje mišljenje, bez nasilja ili prijetnje nasiljem, bez prisile. Najzad, prema Općem komentaru, pored ostalog, potrebno je da se garantira sigurnost glasačkih kutija, da postoji neovisan postupak nadgledanja glasovanja i brojanja glasova, da postoji mogućnost sudskog preispitivanja ili nekog drugog sličnog procesa, kako bi birači imali povjerenja u glasovanje i postupak brojanja glasova.

81. Ustavni sud zapaža da apelant ne tvrdi da je upad policijskih snaga na koji ukazuje imao učinak na birače da slobodno i bez prisile na izborima održanim dva dana prije upada policijskih snaga glasuju za bilo kojeg kandidata na izborima, uključujući i apelanta. Dalje, apelant je istaknuo da samo policijske snage mogu znati jesu li nešto "uradile" sa glasačkim materijalom, kao i da ovaj incident pokreće pitanje principa, a ne dokazivanja je li policija nešto nezakonito uradila sa materijalom. Dalje, apelant ne tvrdi, u smislu navedenih stajališta u svezi sa člankom 25. točka b) Međunarodnog pakta, da nije bio osiguran neovisan postupak nadgledanja glasovanja i brojanja glasova, te da mu je bila uskraćena mogućnost preispitivanja provjere glasovanja i postupka brojanja pred SIP-om i Sudom BiH. Najzad, u svezi sa apelantovom tvrdnjom da je, zbog ovog incidenta, SIP trebao poništiti izbore u općini Srebrenica, Ustavni sud zapaža da je člankom 2.10. Izbornog zakona propisano da će SIP poništiti izbore u izbornoj jedinici, ili na nekom biračkom mjestu, ako ustanovi da je za vrijeme glasovanja ili brojanja glasačkih listića došlo do nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora, a nepobitno je da u apelantovom slučaju, odnosno izboru za načelnika Općine Srebrenica, SIP nije utvrdio nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora.

¹ Usvojio Komitet za ljudska prava na 51. zasjedanju, dodatak broj 40 (A/51/40), Aneks V. (12. srpanj 1996), dostupno na http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2F%2F21%2FRev.1%2FAdd.7&Lang=en

82. Slijedeći navedeno, Ustavni sud zaključuje da su apelantove tvrdnje da mu je povrijeđeno pasivno biračko pravo iz članka 25. točka b) Međunarodnog pakta neutemeljene.

83. Najzad, apelant tvrdi i da mu je pravo iz članka 25. točka b) Međunarodnog pakta povrijeđeno u svezi sa pravom iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. Apelantovi navodi u ovom dijelu odnose se na identične razloge koji su već ispitani u ovoj odluci u odnosu na pravo iz članka 1. Protokola broj 12 u svezi sa pravom iz članka 13.7. u svezi sa pravom iz članka 4.4. Izbornog zakona iz koje je zaključeno da su neutemeljeni. Stoga, imajući u vidu da članak 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju proširuje opseg zaštite na sva prava predviđena zakonom i na taj način uvodi generalnu zabranu diskriminacije, te da pojam "diskriminacija" u članku 1. Protokola broj 12 ima isto značenje kao i pojam "diskriminacije" koji se koristi u članku II/4. Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 22. prosinca 2009. godine, st. 53. i 55), Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi i u ovom dijelu neutemeljeni.

VIII. Zaključak

84. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno pravo iz članka 1. Protokola broj 12 u svezi sa pasivnim biračkim pravom iz članka 13.7. Izbornog zakona u svezi sa člankom 4.4. Izbornog zakona kada je apelantu bilo omogućeno da se, sukladno članku 4.4. Izbornog zakona, prijavi da sudjeluje na izborima za načelnika Općine na kojim je, sukladno članku 13.7. Izbornog zakona, svim biračima upisanim u Središnji birački popis za Osnovnu izbornu jedinicu Srebrenica, bez diskriminacije i pod jednakim uvjetima, bilo omogućeno da sukladno Izbornom zakonu biraju načelnika.

85. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno ni apelantovo pravo iz članka 25. točka b) Međunarodnog pakta kada u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da izbori nisu bili poštjeni i slobodni, da je biračima uskraćena mogućnost da slobodno izraženom voljom glasuju za apelanta kao kandidata za načelnika, te kada je bio osiguran neovisan postupak nadgledanja glasovanja i brojanja glasova, a apelantu nije bila uskraćena ni mogućnost da preispita glasovanje i postupak brojanja glasova.

86. Ustavni sud, također, zaključuje da nije povrijeđeno apelantovo pravo iz članka 25. točka b) Međunarodnog pakta u svezi sa pravom iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine kada apelant povredu prava temelji na tvrdnjama da je diskriminiran u ostvarivanju pasivnog biračkog prava, a Ustavni sud je utvrdio da apelant nije diskriminiran u pravu da se kandidira na izborima za načelnika Općine, te da je svim biračima upisanim u birački popis bez diskriminacije i pod jednakim uvjetima bilo omogućeno da biraju načelnika.

87. Obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebice razmatrati apelantov prijedlog za donošenje privremene mjere.

88. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

89. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

САДРЖАЈ

**ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 1324 Одлука о потврђивању именовања замјеника министра у Савјету министара Босне и Херцеговине (српски језик)
Одлука о потврђивању именовања замјеника министра у Вјећу министара Босне и Херцеговине (bosanski jezik)
Одлука о потврди именовања замјеника министра у Вјећу министара Босне и Херцеговине (hrvatski jezik)

**САВЈЕТ МИНИСТРА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 1325 Одлука о измјени Одлуке о именовању Савјета Агенције за пружање услуга у ваздушној пловидби Босне и Херцеговине (српски језик)
Одлука о измјени Одлуке о именовању Вјећа Агенције за пружање услуга у зрачној пловидби Босне и Херцеговине (bosanski jezik)
Одлука о измјени Одлуке о именовању Вјећа Агенције за пружање услуга у зрачној пловидби Босне и Херцеговине (hrvatski jezik)
- 1326 Одлука о усвајању Програма обуке за новозапослене државне службенике у институцијама Босне и Херцеговине (српски језик)
Одлука о усвајању Програма обуке за новозапослене државне службенике у институцијама Босне и Херцеговине (bosanski jezik)
Одлука о усвајању Програма обуке за новопослене државне службенике у институцијама Босне и Херцеговине (hrvatski jezik)
- 1327 Одлука о измјени Одлуке о именовању Координационог одбора за контролу малог и лаког наоружања у Босни и Херцеговини (српски језик)
Одлука о измјени Одлуке о именовању Координационог одбора за контролу малог и лаког наоружања у Босни и Херцеговини (bosanski jezik)
Одлука о измјени Одлуке о именовању Координационог одбора за контролу малог и лаког наоружања у Босни и Херцеговини (hrvatski jezik)
- 1328 Одлука о измјени Одлуке о именовању чланова Заједничког управног одбора за законито пресретање телекомуникација и начину извршавања активности (српски језик)
Одлука о измјени Одлуке о именовању чланова Заједничког управног одбора за законито пресретање телекомуникација и начину извршавања активности (bosanski jezik)
Одлука о измјени Одлуке о именовању чланова Заједничког управног одбора за законито пресретање телекомуникација и начину извршавања активности (hrvatski jezik)

- 1329 Одлука о измјени Одлуке о формирању Радне групе за израду измјена и допуна Правилника о чувању и уништавању одузете опојне дроге, психотропних супстанци, биљака из којих се може добити опојна дрога и прекурсора (српски језик) 9
Одлука о измјени Одлуке о формирању Радне групе за израду измјена и допуна Правилника о чувању и уништавању одузете опојне дроге, психотропних твари, биљака из којих се може добити опојна дрога и прекурсора (bosanski jezik) 9
Одлука о измјени Одлуке о формирању Радне групе за израду измјена и допуна Правилника о чувању и уништавању одузете опојне дроге, психотропних твари, биљака из којих се може добити опојна дрога и прекурсора (hrvatski jezik) 9
- 1330 Одлука о измјени Одлуке о успостављању Комисије за европске интеграције (српски језик) 10
Одлука о измјени Одлуке о успостављању Комисије за европске интеграције (bosanski jezik) 10
Одлука о измјени Одлуке о успостави Повјеренства за европске интеграције (hrvatski jezik) 10
- 1331 Одлука о стицању држављанства Босне и Херцеговине (српски језик) 10
Одлука о стицању држављанства Босне и Херцеговине (bosanski jezik) 11
Одлука о стицању држављанства Босне и Херцеговине (hrvatski jezik) 11
- 1332 Одлука о куповини/набавки објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине у Сарајеву (српски језик) 11
Одлука о куповини/набавки објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине у Сарајеву (bosanski jezik) 12
Одлука о куповини/набави објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине у Сарајеву (hrvatski jezik) 12
- 1333 Одлука о оснивању Комисије за признавање природних минералних и природних изворских вода у Босни и Херцеговини (српски језик) 13
Одлука о оснивању Комисије за признавање природних минералних и природних изворских вода у Босни и Херцеговини (bosanski jezik) 14
Одлука о оснивању Повјеренства за признавање природних минералних и природних изворских вода у Босни и Херцеговини (hrvatski jezik) 15
- 1334 Одлука о оснивању Државне комисије за интегрисано управљање границом Босне и Херцеговине (српски језик) 16
Одлука о оснивању Државне комисије за интегрисано управљање границом Босне и Херцеговине (bosanski jezik) 17

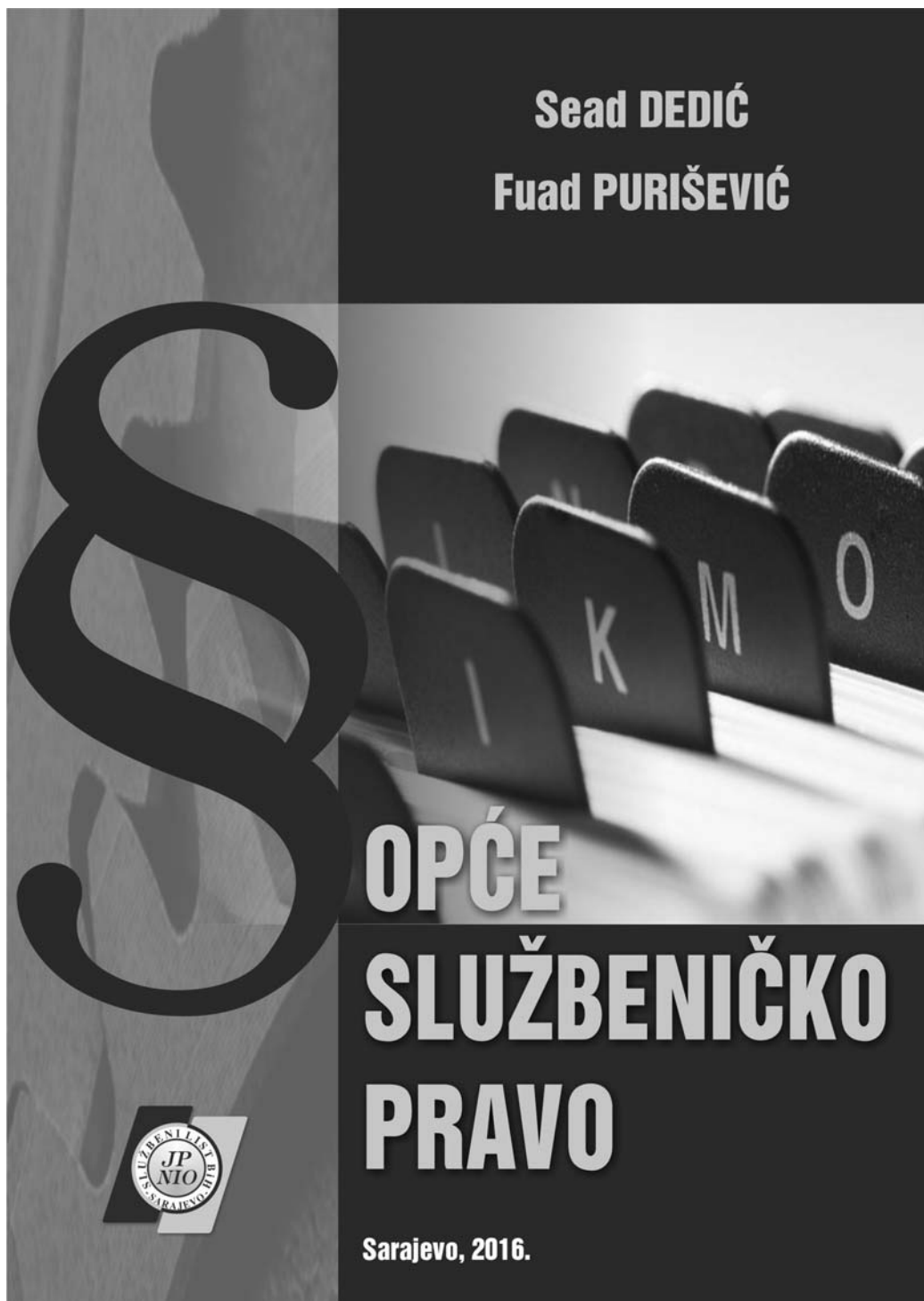
1335	Одлука о оснивању Државног повјеренства за интегрисано управљање границом Босне и Херцеговине (хрватски језик)	18	Преглед постављених државних службеника по интерним натјецајима за студени 2016. године (хрватски језик)	24
	Рјешење о продужењу мандата вршиоца дужности замјеника директора Службе за послове са странцима (српски језик)	19	ВИСОКИ СУДСКИ И ТУЖИЛАЧКИ САВЈЕТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	
	Рјешење о продужењу мандата вршиоца дужности замјеника директора Службе за послове са странцима (босански језик)	19	1339 Пословник о измјенама Пословника Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине (српски језик)	24
	Рјешење о продужењу мандата вршиоца дужности замјеника директора Службе за послове са странцима (босански језик)	20	Poslovnik o izmjenama Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)	24
	Рјешење о продужењу мандата вршиоца дужности замјеника директора Службе за послове са странцима (хрватски језик)	20	Poslovnik o izmjenama Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)	25
	ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ - ДЕРК		АГЕНЦИЈА ЗА АНТИДОПИНГ КОНТРОЛУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	
1336	Одлука о обезбјеђењу недостајућих количина помоћних услуга за децембар 2016. године (српски језик)	20	1340 Одлука о Листи забрањених средстава за 2017. годину (српски језик)	25
	Одлука о обезбјеђењу недостајућих количина помоћних услуга за децембар 2016. године (босански језик)	20	Одлука о Listi zabranjenih sredstava za 2017. godinu (bosanski jezik)	28
	Одлука о осигурању недостајућих количина помоћних услуга за просинац 2016. године (хрватски језик)	21	Одлука о Popisu zabranjenih sredstava za 2017. godinu (hrvatski jezik)	31
	АГЕНЦИЈА ЗА ДРЖАВНУ СЛУЖБУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ		УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	
1337	Преглед постављених државних службеника по јавним огласима за новембар 2016. године (српски језик)	21	1341 Одлука број АП 1838/13 (српски језик)	34
	Преглед постављених државних службеника по јавним огласима за новембар 2016. године (босански језик)	22	Одлука број АП 1838/13 (bosanski jezik)	43
	Преглед постављених државних службеника по јавним натјецајима за студени 2016. године (хрватски језик)	22	Одлука број АП 1838/13 (hrvatski jezik)	51
1338	Преглед постављених државних службеника по интерним огласима за новембар 2016. године (српски језик)	23	1342 Одлука број АП 2507/13 (српски језик)	60
	Преглед постављених државних службеника по интерним огласима за новембар 2016. године (босански језик)	23	Одлука број АП 2507/13 (bosanski jezik)	65
			Одлука број АП 2507/13 (hrvatski jezik)	69
			1343 Одлука број АП 4393/13 (српски језик)	73
			Одлука број АП 4393/13 (bosanski jezik)	79
			Одлука број АП 4393/13 (hrvatski jezik)	85
			1344 Одлука број АП 4144/16 (српски језик)	90
			Одлука број АП 4144/16 (bosanski jezik)	101
			Одлука број АП 4144/16 (hrvatski jezik)	112

BARIŠA ČOLAK

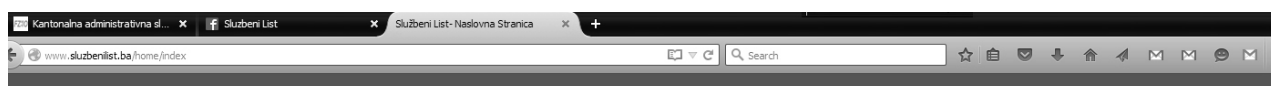
PRIRUČNIK

ZA POLAGANJE PRAVOSUDNOG ISPITA IZ GRAĐANSKOG PRAVA

SLUŽBENILISTBIH
JP NIO Službeni list
Bosne i Hercegovine

Jezik ▾ Službena glasila ▾ Oglašavanje Izdavaštvo Pretraga Info Kontakti Vijesti

Naslovna stranica

Naslovna stranica

- > Administracija
- > Pretplata
- > Cjenovnik
- > Izdavaštvo
- > Info - historijat
- > Kontakt
- > Međun. saradnja
- > Korisni linkovi
- > Oglasni dio

superuser
→ Promjena šifre
→ Odjava

PLAN JAVNIH NABAVKI ZA 2015. GODINU

< >

Službeni glasnik BiH broj 45/15

PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O IZMJENAMA ODLUKE O IZBORU ČLANOVA ZAJEDNIČKIH KOMISIJA OBA DOMA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE
VJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O IMENOVANJU DELEGACIJE BOSNE I HERCEGOVINE PRI KOMITETU EKSPERATA VJEĆA EVROPE

Službene novine Federacije BiH broj 43/15

VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O USVAJANJU PROGRAMA I KRITERIJA RASPODJELE SREDSTAVA "TEKUĆI TRANSFERI DRUGIM NIVOIMA VLASTI I FONDOVIMA - ZA SANACIJU ŠTETA NASTALIH USLIJED POPLAVA I KLUZIŠTA"
VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O ODOBRAVANJU RASPOREDA SREDSTAVA SA POSEBNOG NAMJENSKOG TRANSAKCIJSKOG RAČUNA

Službene novine Kantona Sarajevo broj 21/15

SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO
ODLUKU O POTVRĐIVANJU IMENOVANJA VRŠIOCA DUŽNOSTI PREDSJEDNIKA SKUPŠTINE KANTONALNOG JAVNOG PREDUZEĆA "ZOI '84" OLIMPIJSKI CENTAR SARAJEVO D.O.O. SARAJEVO
SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO
ODLUKU O DAVANJU SAGLASNOSTI NA IZVJEŠTAJ O RADU I IZVJEŠTAJ O FINANSUSKOM POSLOVANJU FONDA

Međunarodni ugovori broj 3/15

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O RATIFIKACIJI SPORAZUMA O FINANSIRANJU (PROJEKAT ENERGETSKE EFIKASNOSTI) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
SPORAZUM O FINANSIRANJU (PROJEKAT ENERGETSKE EFIKASNOSTI) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ

JP NIO
Službeni list BiH
Dž. Bijeđića 39/III
71000 Sarajevo, BiH
tel/fax:
+387 33 72 20 30
e-pošta:
Sluzbeni.list.BiH

Stara web stranica

www.slist.ba

Objava dodijeljenih
ugovora

Издавач: Овлаштена служба Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Трг БиХ 1, Сарајево - За издавача: секретар Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Бојан Нинковић - Припрема и дистрибуција: ЈП НИО Службени лист БиХ Сарајево, Џемала Биједића 39/III - Директор: Драган Прусуна - Телефони: Централна: 722-030 - Директор: 722-061 - Претплата: 722-054, факс: 722-071 - Огласни одјел: 722-049, 722-050, факс: 722-074 - Служба за правне и опште послове: 722-051 - Рачуноводство: 722-044, 722-046 - Комерцијала: 722-042 - Претплата се утврђује полугодишње, а уплата се врши УНАПРИЈЕД у корист рачуна: UNICREDIT BANK д.д. 338-320-22000052-11, ВАКУФСКА БАНКА д.д. Сарајево 160-200-00005746-51, НУРО-ALPE-ADRIA-BANK А.Д. Бања Лука, филијала Брчко 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK д.д. БиХ Сарајево 161-000- 00071700-57 - Штамп: ГИК "ОКО" д. д. Сарајево - За штампариију: Мевлудин Хамзић - Рекламације за непримљене бројеве примају се 20 дана од изласка гласила.

"Службени гласник БиХ" је уписан у евиденцију јавних гласила под редним бројем 731. Упис у судски регистар код Кантоналног суда у Сарајеву, број УФ/1 - 2168/97 од 10.07.1997. године. - Идентификацијски број 4200226120002. - Порезни број 01071019. - ПДВ број 200226120002. Молимо претплатнике да обавезно доставе свој ПДВ број ради издавања пореске фактуре. Претплата за II полугодиште 2016. за "Службени гласник БиХ" и "Међународне уговоре" 120,00 КМ, "Службене новине Федерације БиХ" 110,00 КМ.

Web издање: <http://www.sluzbenilist.ba> - годишња претплата 200,00 КМ